

GULIELMI SOMNERI
CANTUARIENSIS

MERCI. CASAUBONI
COMMENTT DE
LINGUA HEBRAICA:
ET
DE LINGLIA SAXONICA.

De Lingua Hebraica :
ET,
De Lingua Saxonica.

LONDINI.
Typis J. Fleisher: sumptibus Ric. Myrre:
in vico vulgò dicto, Little Biltaine:
sub insigne S. Pauli. An. D. 1650.

bl
P
q
b
r
b
r
P
r

Candido Lectori, S.P.

Quadrimum jam, aut eo amplius est, amice Lector, cum Londini inter libros agens, & privatus amicorum bibliothecas, varia mecum, quò animam à presentibus miseriis fortius advocarem, quasi in lucem postea producturus, agitabam. Inter ea erat de ortu sermonis tractatus, satis accuratus: cui comitem de verborum usu, ob argumenti affinitatem, diatribam, adungere statueram. Jam eò rem perduxeram, ut utrique solà transcriptione, ut typographo traderentur, opus esset. Ita verò contigit, ut absolutà diatribæ (que minor longè) transcriptione, dum in priore illo tractatu occupatur amanuensis, uterque aliud agere, & quod in manibus erat opus omittere, coacti simus. Actum erat de utroque fortasse, (neque enim is ego sum, qui semel omissa libenter in manus resumam:) nisi bibliopola cui spes facta erat majoris operis & lucri, saltem quod erat transcriptum, nec ab altero sic pendebat, ut seorsim prodire non posset, ut id sibi traderetur institueret.

Ad Lectorem.

stetisset. Annuente me, prodit in lucem De
verborum usu Diatriba : in cujus primo
aditu promissa de quatuor linguis, He-
braicâ, Græcâ, Latinâ, & Saxonicâ, cu-
jus ~~compendii~~ pridem animo conceperam,
commentatio. Tunc xapciocv testor non
aliter tum credidisse me, quin paucis, si se-
mel aggrederer, septimanis expedire, to-
tâque ultimâ manu impositâ publici ju-
ris facere facile possem. Erat tum vita in
publicâ rerum angustia valde desultoria;
ut non mirum sit, si animus quoque
iale quid interdum passus est. Deceant tum
libri, & charta deceant, quarum ad istud
pensum pertexendum usus erat. ad aliud
me contuli, ad quod & animus tum pro-
pensior, de cultu Dei, falso & vero. Jam
priorem partem absolveram, quam etiam
viri quidam ab eruditione summi hic vi-
derunt & legerunt; cum ecce novus terror,
& omnia in Vrbe tumultus plena. Mee
tum res sic tulerunt, ut relicto quicquid e-
rat librariæ suppellectilis, cum familiâ rus
ad quinquagesimum usque ab Vrbe lapi-
dem migrandum esset : atque ibi tandem
in loco (mibi quidem) solo, & domo vacuâ
sedes qualiscunque fixa est. Longè tum
cura Musica; & ita facile mihi persua-
debam,

Ad Lectorem.

debam, quæ me in hæc læcebras TOT AN-
norum providentia derussisset, eandem ab alio
quovis munere & opere, præterquam curâ
valetudinis & familie, vacationem, si non
& plenam missionem, dedisse. Abiit sic
annus unus & alter; ingenio, nescio quàm;
corpori certe peropportuni, cum valetu-
dini ante hunc secessum valde concussa &
afflicta nunquam melius, quod gravis a-
gnosco, fuerit. Accidit interim ut frequen-
tes ad me perferrentur, notorum, non minus;
sed & ignotorum quorundam flagitationes
super promissâ de quatuor linguis com-
mentatione. De lingua præsertim Saxo-
nicâ quid illud esset quod allaturus habe-
rem, non unus, ut narrabant, mirari; cau-
samque cum nobilioribus istis conjungen-
di, sciscitari. Sed & longæ jam inertia
radium invaserat: & jam libros aliquos,
quod nunquam in isto loco fore sperave-
ram, partemq; chartularum nactus eram.
Quia tamen obstinaveram, quod ultimum
in manibus habueram, id primum resume-
re, & donec absolvissem, aliis omnibus an-
tevertere; in eo animo morigeratus meo,
& eâ curâ defunctus, ad promissam illam
cômentationem me converti, ab Hebraicâ,
ut par erat, exorsus lingnâ. In hoc dum

A 3

versor,

Ad Lectorem.

versor, ab aliis curis, sed præcipuè charissimè & conjunctissimè capitis diuturnâ invaletudine & periculo sapius interpellatus, nihil propius factum, quàm ut omnia ista procul à me iis Margeiæ facessere juberem. Et fecissem, puto, nisi de Saxonica lingua res hâsisset animo, in eoque existimationis non parum interesse credidissem, ne verba Lectori dedisse, & futilibus eum (quod abominor) promissis, quibus nullus esset fundus, lactare voluisse videremur. Absolutâ igitur primâ quadripartiti pensâ parte, statim ad ultimam, linguam Saxonicam, quasi trajeci; magnâ deinceps constantiâ cum aliis molestissimis curis ac negotiis colluctatus, donec ad umbilicum perduxissem. Hac igitur ratio Cuzviciæ istius, quam non ratio, sed casus obtulit. Quanquam si quod plerique docti volunt, ex Hebraicâ tota ferè vetus lingua Græca fluxit; ex Græcâ autem tota ferè, quod hic docemus, Anglica vetus: non planè contra rationem fuerit hac conjunctio. Et si quis id agat, haud pauca in Anglicâ linguâ reperiet, quæ ab ipsis immediate Hebraeis, an Græcis accepta sint, dubium sit. Sed hac utcunq; dici possint, quia tamen non id à nobis hic spectatum agnoscimus,

Ad Lectorem.

scimus, non eò confugiemus. Fateor ad plures ex præteritis de linguâ Gracâ & Latinâ partibus fructum redire potuisse, in quibus tum alia, tum jactatissima de novis methodis controversia tota pertractatur. Sed hoc ipsum cum plus sit, quàm quisquam nunc à nobis, qui rerum status, jure poterit sibi promittere; candidi Lectoris erit si quam ex his utilitatem percipiet, non quod maluisset, importuniùs exposcere; sed quod nos potuimus & præstitimus, equi bonique consulere. Vale.

ERRATA

Pag. 24. lin. 12. lege, bat. p. 48 l. 6. expens. p. 50 l. 27.
 qua + t. p. 51 l. 24. videt p. 53 l. 14. tuemus p. 59 l. 24.
 quales p. 65 l. 12. elegantias p. 66 l. 17. □□□□ ib. l. 18. □□□□
 p. 74 l. 27. ostentationem p. 75 l. 7. verè p. 78 l. 17. a sap.
 p. 83 l. 20. sed in p. 84 l. 22. □□□□ p. 89 l. 7. cum vsq.
 p. 88 l. 4. & 6. □□□□ p. 89 l. 3. □□□□ p. 111 l. 21. capess-
 sendum p. 139 l. 21. qua & Gr. ib. l. 22. differens p. 144.
 l. 7. Anonymi ib. l. 15. edita p. 148 l. 6. aliisque p. 158 l. 6.
 Iudicio p. 161 l. 13. quantum ib. l. 16. religion. p. 169 l. 10. vi-
 brissare p. 173 l. 22. differunt; p. 174 l. 22. quin p. 176 l. 23.
□□□□ p. 181 l. 11. hys; p. 185 l. 11. & 12. □□□□ ib.
 l. 13. □□□□ vel □□□□, dar. p. 196 l. 16. □□□□ p. 198.
 l. 24. illud to. q. p. 199 l. 8. vos modos ib. l. 27. □□□□ p. 202.
 l. 4. □□□□ ib. l. 13. □□□□ p. 203 l. 26. (Gallice p. 214 l. 4.
□□□□ ib. l. 9. □□□□ p. 219 l. 9. qua umc. p. 222 l. 3. verbi ib.
 l. 17. verbi adverbii ib. l. 23. irritum p. 224 l. 3. □□□□
 p. 227 l. 10. ab uno m. scimus p. 230 l. 6. □□□□ p. 241 l. 26.
 forminam p. 245 l. 9. & 10. □□□□ ib. l. 16. □□□□ p. 266 l. 23.
 digiti. Item p. 267 l. 12. legantur p. 270 l. 6. □□□□ □□□□
 p. 272 l. 21. & □□□□ p. 282 l. 12. □□□□ p. 294 l. 2. □□□□
 p. 337 l. 21. □□□□ p. 346 l. 23. nedum p. 359 l. 21. ex □□□□
 p. 360 l. 4. □□□□ p. 366 l. 3. cum ib. l. 14. iudicio p. 375 l. 17.
□□□□ □□□□ pot. □□□□ In Noti. p. 19 l. 10. munimentu, &c.

Cetera, ut in opere tam vario, nostræ dum excuderentur
 hæc absentia condonabis æquis Lector.

Videantur etiam Addenda, &c. p. 407. &c.

DE LINGUA HEBRAICA.

ATque hâc primùm se nobis offert, ut quæ ad linguam Hebraicam non unâ ratione pertineat, celebratissima illa linguarum (ita vulgò vocant, quod sacer stylus, *lingue*, *labii*, *sermonum* confusio- nem; de quo postea pluribus:) confusio, quæ turris Babylonicæ conditoribus, justo manifestoque Dei judicio, sed occulto modo inflicta est. Sunt autem multa in hac historia, de de quibus inter doctos jam olim, & nunc controvertitur, non minore ferè judiciorum & dubiorum, si singula expendantur, varietate; quàm fuisse illam linguarum ex hâc confusione ortarum varietatem pleriq; sanc- iunt. Ego quidem certè in iis, quæ Pererius super his pridem commenta- tus est, libenter acquiesco; nec adhuc vidi, quanquam multi post illum ag- gressi sunt, qui plura aut certiora af-
B ferret.

ferret. Si quis tamen, Græcis & Latinis scriptoribus non contentus, Hebraicos quoque scriptores adhibere velit in consilium, accuratè nuper collegit eorum sententias vir doctissimus, istarum linguarum callentissimus, Johannes Buxtorfius Filius, in eruditâ Diatribâ. Sed studiosos linguarum non peniteat alios quoque, nonnullos etiam fortasse mihi nec-dum visos, consuluisse: duos certè recentiores, viros doctissimos: Samuelem Bochartum, in *Geographiâ Sacrà*; & Phari *Vet. Test.* authorem.

Nos quoque, ne planè simus in nobili hoc argumento asymboli, hoc primum de lectore nobis concedi postulamus; Quodcunque Sacra Scriptura in hoc de Linguis argumento ita clarè ac dilucidè tradit, ut aliter accipere duri oris aut contentiosi sit hominis; de eo, quòd communi naturæ aut experientiæ minùs congruat, dubitare aut disputare, impium esse: quod verò ita ambiguè traditum est, ut nihil obftet, quin plures sententiæ proponi possint, per quas nulla vis S. Scripturæ verbis inferatur; ex pluribus, sine impietatis

pietatis invidiâ cuivis licere, quæ ad naturam rerum & experientiam communē proximè accedat, eam amplecti.

Ex hominum dispersione, & in populos diversos sub diverso regimine divisione; ex diversis legibus, ritibus, & consuetudinibus; ex eorundem inter se populorum commerciis & per bella cladésq; mixtione, magnam volventibus annis & seculis insecuturam per se fuisse linguarum varietatem, ex ipsâ naturæ rerum cognitione & certissimâ, quæ magistra rerum audit, experientiâ, nemini dubium esse potest. Ab orbe condito ad Diluvium per mille sexcentos & quod excurrit annos, unam eandemque ubique viguisse linguam, nescio an satis certò ex ipso sacro Canone probari possit: ego quidem non dubito, ita rem habuisse. Ut cunq; enim divina autoritas credendi necessitatem non imponeret, in tantâ tamen hominum longævitate, cum plerique ad nongentesimum pervenirent annum; & ex hac longævitate, tam peritine, tam recente rerum omnium à primâ origine memoriâ; credibilis est, sermonem variari non potuisse: ut

alia mittam, in quibus longè alia ratio istorum, qui tum, hominum; ab illis, qui post Diluvium nati sunt. Sanè ne nunc quidem mirum sit, linguam unam, per unam aut alteram atatem, quanquam multæ interim contingant rerum commutationes, puram illibatamque, (præcipuè si ejusmodi sit populus, cui patrii cura studiûmque sit sermonis,) conservare. Quid autem tot anni ab orbe condito ad Diluvium, in ista tanta longævitate; quàm quod nunc nobis ætas una sit, alterave? Illorum autem qui post diluvium, aut saltem post turrim Babylonicam vivere cum non alia ferè ratio, quàm qui nunc sunt hominum fuerit: non aliter potuisse, (sine miraculo:) quin ista varietas tandem aliquando contingeret rectè concludimus.

Jam testatur Sacra Scriptura, cum una omnium quantum erat hominum ante cœptam ædificationem, lingua esset, immissam tunc *lingua*, vel *sermonum* confusionem à Deo, quâ coacti à cœptis desistere, alii in alia terrarum loca sparsi sint. Eò autem potissimum spectasse istam structionem, ut ab imminente

minente ex incremento dispersione conservarentur, aut saltem ut immortalis aliquo ante dispersionem opere, famâ sui nominis apud posteros viverent ac vigerent; id est, a mortalitate, quantum in ipsis, se vindicarent, videtur ipse sacer Textus innuere. Confusio autem linguarum, five *sermonum*, quæ multiplex esse potuit, qualis illa fuerit, S. Scriptura non docet: sed id tantum, talem fuisse, ut alii alios non intelligerent. Sunt, qui putent non aliud quàm prioris linguæ oblivionem esse inductam, & prioris oblitos in novum variûmque sermonem sua sponte prorupisse: quod cum à naturæ rationibus alienum sit, nec cum S. Scripturæ verbis (si quis ad miraculum confugiat:) satis conveniat, nullâ mihi veri similitudine niti videtur. Et aliud, opinor, oblivio; aliud confusio linguarum. Turbatâ verò mente, & confusis (ita Deo operante) rerum notionibus, ita contingere potuisse, ut, cum omnes Hebraicè loquerentur, aut Hebraica saltè verba proferrent, invicem tamen non intelligerent, non magis quàm si planè diversis omnes loquuti linguis

B 3 essent;

essent; non est quod quisquam dubitet.

An id voluerint illi, qui Julio Scaligero sententiam suam probaverunt, nescio; nec quicquam in hoc genere, de certo confusionis modo, rigidè definiendum concesserim: illorum autem sententiam, qui varias tum linguas, plenas & perfectas, ab Hebraicâ diversas, subito emeruisse contendunt, & aliter opinandi libertatem nobis non relinquunt, cur aliorum sententiis præferamus, nulla, quod sciam, tam dubiâ Sacra Scripturæ autoritate, causa.

Obijciunt tamen viri docti, hanc sententiam repugnare menti Scripturæ, quæ *semper*, ut ipsis visum, *confusionis linguarum* meminit ante dispersionem: ex quo evidenter argui volunt, confusionem linguarum in ipsâ extructione Urbis & turris contigisse. Utinam pressius & signatius, prout res ipsa merebatur, nobiscum egissent viri docti. In neutro enim nobis satisfaciunt; neque in antecedente Scripturæ testimonio, neque in ista quam inde eliciunt consequentia. Sed de posteriore ipsi viderint, si nos de Scripturâ quod quasi proferunt, aliter rem habere ostendimus.

Bu. Diatr.
II. S. 19.

Con-

Confusionis linguarum (si verba ipsa spectemus) nullibi omnino, quod sciam, Sacra Scriptura meminit. Divisionem populorum & gentium *secundum linguam* vel *linguas suas* narrat illa quidem & sapius iterat, Genes. cap. X. Per *populum* ¹⁹ utique; ut alia ibi multa : usitatissimam, ut omnes norunt & agnoscunt, sibi figuram. Versu 5. *Ab his divise sunt insula gentium* (istæ verò gentes non ante extruccionem opinor :) *in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam, & familias suas in nationibus suis.* Versu 20. *Hi sunt filii Chani, in cognationibus & linguis & generationibus, terrisque & gentibus suis.* Postremo denique capite, vers. 31. & 32. *Isti sunt filii Sem, secundum cognationes, & linguas; & regiones in gentibus suis. Ha familia Noe, juxta populos & nationes suas. Ab his divise sunt gentes in terrâ post Diluvium.* Nulla hic *confusionis linguarum* commemoratio : varietatis, pro familiarum, populorum, & nationum diversitate, crebra. Sed hanc varietatem linguarum ante disperfionem vel divisionem populorum contigisse neque dici-

tur exertè, nec ullâ necessariâ consequentiâ colligitur. Ut si dicerem, In regno Sinensi plures esse pro linguarum numero; vel, (Scripturæ *ἑκατό*) *secundum linguas suas*, provincias, & regiones; id volens dicere, tot diversas esse linguas, quot sunt provinciæ; tot provincias, quot sunt linguæ. Planius hoc aliquantò fateor; nemo tamen inde rectè colligat istam linguarum diversitatem ante provinciarum divisionem extitisse; cum multò probabilius sit, linguarum diversitatem ex regionum & regiminum discrimine profluxisse. Caterum, *confusio* (ubi de Scripturæ verbis agitur) longè aliud quàm *divisio*. Nam *confusio* in extruptione contingit ante dispersionem, de quo nemo dubitat, unde & *Babeli* nomen: *Divisio* linguarum post, an ante, tacente Scripturâ, contigerit, est ipsum τὸ κρινόμενον, quod aliis argumentis probandum. Atque hîc obiter notamus, dictum esse

Gen. X. 25. *Phaleg*, Genes. X. 25. quod *in diebus ejus*, non, *lingua*; sed, *terra divisa sit*. Mirum autem de linguis ibi, si ita verè res haberet, tacuisse Scripturam, quæ longè notabilior (ex miraculo scil.) quàm

Gen. X. 25.
& i Chro.
i. 19.

quàm *terra*, in quo nihil adeò mirum, divisio. Nam quod contendunt hîc etiam, *וּלְשׁוֹנֵי* linguarum quoque divisionem, idque ex ipsius vi verbi, comprehendere; quò id cogant, præter nudam affirmationem, nihil admodum ab illis proferri video. Verbum *וּלְשׁוֹנֵי*, inquiunt, usurpat etiam David de linguarum divisione, Psal. LV. v. 10. Fatemur: quanquam longè aliâ (quod diligenter animadverti velim:) quàm de quâ quaeritur hîc, notione. Per *linguas* enim, non tam sermonis, quàm animorum & consiliorum divisionem intelligi doctissimi consentiunt interpretes. Sed quicquid hujus sit; ut David de linguis; ita Daniel propheta de regni (quod à *terra* non multum abest) divisione usurpat; nec minùs, opinor, ille propriè de regno; quàm David de lingua. De hominum autem in varias terras dispersione verbū *וּלְשׁוֹנֵי* non *וּלְשׁוֹנֵי* usurpari, cum res ipsæ, *hominum dispersio*, & *terrarum divisio*, sint adeò diversæ, nihil mirum; (non magis, quod sciam, quàm concoctionem cibi & distributionem, quæ cognatæ quidem & subordinatæ, non tamen eadem sunt operationes; diversis

B. ib. §. 58.

diversis verbis exprimi :) & quid huc faciat, nisi ad glaucoma (quod absit) obijciendum, non intelligo.

Jam cap. XI. dicitur terra ante Babelis extructionem *labii unius & sermonum eorundem* fuisse. Deum autem descendisse, ut *confunderet ibi linguam eorum*, ut non audiret unusquisque linguam proximi sui. Idcirco autem vocatam esse *Babel*, quia ibi *confusum est labium* universae terrae. Nihil hîc de *linguarum* (ut quidem *linguas* hîc intelligunt :) *confusione* : nisi si quis id pertendat, *confusionem linguae*, seu *sermonis & labii* ; ut hîc sacer habet Textus : & *confusionem*, id est, ut explicant, *divisionem linguarum*, (ut *lingua* pro dialecto, seu loquendi genere, verbis & idiotismis ab alio diverso sumitur) pro iisdem, idque ex ipsorum verborum propriâ vi, habenda : ut si quis colloquentes aliquos audiat, & dicat eos confuso uti sermone, ut invicem intelligere non possint ; de diversis id linguis necessariò intelligendum sit ; quod neminem puto dicturum. Ad circumstantias & argumenta, quibus probes, si confugas, hoc jam aliud est ;
nec

nec tutum fuerit, quod probabilibus se putat aliquis argumentis & circumstantiis elicere, id Scripturæ simpliciter adscribere. Quod autem roget aliquis fortasse; Quorsum igitur si de ortu plurium deinceps non agitur, ista initio capitis de unicâ in toto prius orbe linguâ, observatio: respondeo; Ex istâ qualicunque (nobis ignotâ) quam memorat Scriptura *confusione*, dispersionem hominum; ex hominum dispersione, divisionem linguarum (ut nos quidem opinamur) extitisse: ut de plurium linguarum ortu hoc agi capite minimè negemus; sed quæ post, an ante dispersionem sint ortæ; dubium (quantum ad Scripturæ verba) relinqui credamus.

Quod autem addunt iidem, Scripturam dicere populos *dispersos* B. ibid. p. 23. Sed subtilis magis quàm solida esse *לשונות* secundum linguas suas; aliquid dicerent, si est hæc sententia. Scribit hoc tam verè dicerent, quàm, prout dicit populos *לשונות* non animo fallendi, persuasos esse *לשונות* secundum linguas suas. sum habeo. Mihi fanè in totâ Sacra Scripturâ nihil tale repertum. Nam si hoc volunt, ut velle credibile est, quòd Scriptura dicat, *divisos esse populos*

populos כלשונות (quanquam ne id quidem, quod sciam, Scriptura; sed לשונות vel איש לשונו: in quo non leve discrimen:) eò sequi, ut & *dispersos* dicat: vereor ne ratio eos fugerit. Longè enim aliud est (si quid ego intelligo) *divisos* esse populos *secundum linguas suas*: id est, pro eodem populo habitos, quibus communis esset lingua; pro diverso autem, qui diversis uterentur: aliud verò, *dispersos* esse. Dispersio (hominum scilicet) statim à confusione linguarum: divisio (populorum scilicet) aliquo certè, si non longo, pòst tempore, cum jam dispersi in rempublicam propriis legibus, institutis, moribus, linguâ denique propriâ constantem & ab aliis diversam planè coaluissent. Sanè si id voluisset sacra Scriptura, quod ex illâ colligunt viri docti, mirum, cum capite XI. de dispersione semel iterùmque meminit, de linguarum divisione vel varietate silere. Neque puto, si *dispersione* & *divisione* idem voluisset, tam constanter observatam fuisse discrimen verborum נפץ & פרר: quorum hoc, ubi linguarum mentio fit, sapius adhibetur:

adhibetur: illud autem cap. XI. bis, cum *dispersio*, nec aliud amplius, indicatur.

Jam si quis roget, quid hac dissentienti vel aliter opinandi libertate consequamur: non parum certè, ut mihi quidem videtur. Hoc primum, ut linguæ Hebraicæ jus suum asseramus, cujus hoc eximium esse credimus, quod sola, Deo Opt. Max. onomatothetâ, & ut ita dicam, parente jactare se possit: quod verum non fuerit, si tot aliarum linguarum ad Deum ipsum authorem, nullâ interveniente naturæ vice, sit origo referenda. Secundum hoc erit, quod Hebræam, aliarum matricem, eâdem operâ rectè tuebimur: quod aliter, nisi multa supponantur, non intellectu facile. Postremò id consequemur, ut nostra, plus quàm necesse est, fides, infidelium (quod sanè vel illorum causâ vera charitas suadet:) ludibrio non exponatur. Quanquam enim nihil vetat, eosdem effectus & omnipotentiam Dei & naturam interdum producere; ut putavim vel segetem ante tempus maturescere, quæ paulò post suo tempore solâ

solâ naturæ (sic autem vocamus statam & ordinariam Dei potestatem & providentiam :) ope maturanda fuerat : cùm tamen audiunt , qui Sacram Scripturam deridiculo habent, variarum originem linguarum miraculo tribui ; id illi ita accipiunt ut-plurimum, quasi sic miraculo tribueretur, ut, absque eo fuisset, nulla insequentura fuisset varietas, sed una eadẽque ubique terrarum lingua per naturæ ordinem in usu futura fuerit. Sed, an revera non sunt inter nos, qui ita sciscunt ; & à mutis animalibus, ovibus, bobus, asinis, & similibus, quid homini naturale sit, argumenta petunt : imò qui provocant ad philosophos, & hujus linguarum varietatis causam penitus eis ignotam fuisse confidenter pronuntiant ? Nostra autem longè alia semper fuit opinio, ut in tractatu *De Sermonis Ortu* pluribus à nobis disputatum est.

Caterùm cum dicimus hanc linguarum inter homines varietatẽ naturalẽ esse, observo viros quosdam doctos in verbo *naturale* mirificè (nequid dicam gravius) impingere. Utinam, quæ vel Aristoteles, vel Quintilianus, aliique veteres

veteres de verbi istius usu & multiplici notione benè monuerunt, in memoriâ habuissent. Non enim id quisquam (in hoc quidem de diversarum linguarum origine argumento) voluit, quod sciam; certas linguas certis populis aut cœli plagis ita naturales esse, ut proceritatem corporis Germanis antiqui tribuebant, & omnis (opinor) atas nigredinem Æthiopibus, & si quid aliud, quod ejusdem sit generis: sed naturam miraculo opponimus, ut quemadmodum crescere hominum genus, in varias spargi terras, in diversos coalescere populos, diversis uti moribus & legibus; bellum esse inter populos, pacem rursus: commercia, fœdera; intercedere, violari: colonias mitti: hos ex antiquis sedibus exturbari vi; alios in locum succedere: hæc & similia non esse quod miremur, cum ita sint homines, & ita ferat natura rerum, ut ista vulgò fiant: ita & linguarum inter homines diversitatem contingere. Hoc aliquis *usum* fortasse malit dicere, quia *NATURA* certum aliquid & statum promittit; verborum autem & linguarum siue mutatione siue duratione nihil sit incertius:

incertius : quemadmodum & Horatius,
ubi de verbis,

*Multa renascentur, quæ jam cecidere,
cadentque;*

*Quæ nunc sunt in honore, vocabula,
si volet usus,*

*Quem penes arbitrium est, & vis, &
norma loquendi.*

Atqui etiam iis, quæ usu constant, sua
natura est ; & hæc ipsa, quæ à naturali-
bus potissimum differunt, incertitudo,
à naturâ rerum communi est : ut non
sine causa idem Horatius hunc qualem-
cunque usum naturæ comparet,

*Ut sylva foliis pronos mutantur in
annos ;*

*Prima cadunt : ita verborum vetus
interit ætas :*

*Et juvenum ritû florent modò nata,
vigentque.*

At longè alia notione in vetere illâ &
inter Philosophos vexatissimâ contro-
versâ, Εἰ εὖς τὰ ὀνέματα ἢ θεός ; *Ver-
ba sint ex casu* (*placitove*, ut alii ex-
primunt :) *an verò à naturâ* : naturæ
vox accipitur. De quo nos alibi pro-
lixè. Ad hanc autem controversiam
pertinet subtilis viri, Rabbi Levi Ben
Gerson,

Gerson, non insulsa sanè disputatio
quam ad illam de linguarum varietate
causam $\mu\alpha\lambda' \delta' \pi\epsilon\sigma\sigma\delta\iota\omicron\nu\acute{\sigma}\omega\varsigma$ trahunt vi-
ri docti.

Hæc nostra de linguarum confusione
sententia, in quam nos solâ veri simi-
litudine inductos bonâ fide profiteri
possumus. Nec tamen diffitemur eam
tantò magis nobis placere, quantò pro-
pius ad ea, quæ super hoc argumento
b. m. parens Is. Casaubonus in *Adver-
sariis* suis reliquit, accedere postea a-
nimadvertimus. Quò melius iudices,
lector, en tibi ipsissima ejus verba ;

” *De linguarum confusione.* Repeten-
” tibus aliarum linguarum originem,
” è fonte Hebraico, objicitur Moses :
” qui videtur dicere, Linguas toto ge-
” nere diversas repente extitisse in Ba-
” bel. Negantur enim sese intellexisse:
” & inde volunt, omnes alias linguas
” esse ortas in totum ab Hebraicâ di-
” versas. Nobis aliter videtur : non
” enim tam novas rerum notiones esse
” tum inventas, quàm novas veteris
” linguæ $\epsilon\varsigma\kappa\lambda\acute{\iota}\sigma\tau\epsilon\varsigma$ & $\pi\alpha\rho\epsilon\varsigma\kappa\lambda\acute{\iota}\sigma\tau\epsilon\varsigma$: ita ta-
” men, ut & planè nova quædam vo-
” cabula tunc sint excogitata. Hoc eò
C ” pro-

„ probamus ; quia certum est, eos po-
 „ pulos, qui tum sparsi sunt per varias
 „ regiones, non in extremas Orbis par-
 „ tes repentè transiisse, verùm in pro-
 „ piores veteri patriæ suæ. Itaque ex
 „ illis sine dubio Assyrii, Syri, fortè &
 „ Græci, sunt primò nati, deinde ex
 „ istis alii porro populi, qui paulatim
 „ ab ortûs primi loco dilatati sunt ad
 „ quatuor Orbis cardines : donec pro-
 „ gressu temporis *πᾶσα ἡ οἰκουμένη* in-
 „ colis frequentaretur. Igitur si in
 „ Babele linguæ in totum diversæ factæ
 „ essent, necessariò Chaldæi, Assyrii,
 „ Syri, *ἄλλοκόλυς* illas linguas retinuis-
 „ sent. Atqui contrarium videmus ac-
 „ cidisse. Est enim verissimum, Lin-
 „ guas cæteras eò manifestiora & ma-
 „ gis expressa originis Hebraicæ vesti-
 „ gia servasse, & nunc servare, quò
 „ propius ab antiquâ & primâ homi-
 „ num sede abfuerint. Propinquitatem
 „ hanc duplicem facimus, loci, ac tem-
 „ poris : nam proximus quisque popu-
 „ lus genti Hebraicæ, & sitis & tem-
 „ porum ratione, proximè ad illius lin-
 „ guam accessit. Longinquitas verò,
 „ & locorum & temporum, alienatio-
 „ nem

» nem subinde majorem intulit. Cla-
» rum hoc ex comparatione lingua-
» rum Syriacæ, Chaldaicæ, Arabicæ, Pu-
» nicæ, &c. cum Hebraicâ. Clarissimum
» item, si Græcam linguam diligenter
» spectes. Græci primi in Asiâ habita-
» runt: inde Iones, vel, ut *Æschylus*
» vocat Hebraicè, Javones in Euro-
» pam trajecerunt. Nos autem obser-
» vamus, in antiquissimis quibusque
» Græcorum scriptoribus, multa voca-
» bula Hebraica, quæ postea vel desie-
» runt esse in usu, vel admodum sunt
» mutata. Observamus etiam Asiaticos
» Græcos magis ἑβραϊκῶν, quàm Euro-
» παίους. Hæc igitur sunt nobis demon-
» stranda.

Haftenus ille. Sed & hoc non pige-
bit addidisse. Quàm variè sacra hæc de
turris Babylonice ædificatione & lin-
guarum confusione historia ab Ethni-
cis in multiplices fabulâs detorta fue-
rit, notatum pluribus. Ab eâdem quo-
que, ni fallor, origine, quod de Momo
suo tradiderunt; quem, cum Jupiter
hominum generi, ut terræ gratificaretur,
inensus, de perdendo eo vel ful-
mine vel illuvionibus secum delibera-

ret, narrant intercessisse, non' tam ne perderetur, quàm ut aliâ potiùs viâ : Nempe, ut satis odiorum & inimicitiarum seminibus inter se committeretur, ac propriis viribus & manibus rueret. Impia sunt hæc, ut quæ maximè, & in Deum Opt. Max. cui nihil magis quàm concordia hominum (modò non ad malum) cordi est, valde contumeliosa : sed quæ tamen ex pravâ & malignâ (quàm maligni autem plerique Ethnici in suis de Deo judiciis, alibi peculiari Diatribâ ostendimus:) verborum interpretatione, quæ in hâc occurrunt historiâ, traducta esse credibile est: præcipuè etiam, cum Hebræi Doctores de rixis & cædibus inter operantes ex hac linguarum confusione ortis multa narrent : ut doctissimo Buxtorfio pluribus observatum. Non memini alium plenius hanc fabulam narrare, quàm facit Eustathius. Ejus igitur verba lectori hîc apponemus.

Τινες ὁ βρλὴν Διδὸς εἶπον τὸ ὅ γῆν (ὡς καὶ ὁ Εὐειπίδης ἐν Ὁρέσῃ μυθολογῇ) κενεῖται βαρυνόμενῳ τῷ τῶν λαῶν φόρῳ, καὶ ὅ αὐτῆς αἰτίησιν ὅ χάειν οὐασὶ τόντι Θηβαϊκὸν τὰ πρῶτα συνεστήσατο πόλεμον, καὶ

μετ' ἐκείνον ἀνήγαγεν ὅππ' ὀθοῖα Τρῶας καὶ Ἑλληνας. Μῶμον φασὶ συμβαλέσασθαι μὴ κεραινοῖς ἢ χαλακλυμοῖς πάντα διαφθεῖ-
ραι, ἀλλ' ὁμιθόδως ἄλλως, καὶ ὑποθεμένους τῇ
τῆς Θέτιδος θυηλοφασίαν, ἀφ' ἧς ὁ Ἀχιλ-
λῆς, καὶ θυσατρὸς καλῆς γέννησιν, τῇ Ἑλένης
Πηλεΐδῃ, οἱ ἦν τὰ χεῖρ' ἑσθλὰ ἐγένοντο, πε-
σόντων πολλῶν· καὶ δὲ Ἀχιλλεῖα, τὰ μὲν πο-
λεμῶντα· τὰ δ' ὁμνιοντα.

Hæc erant quæ de linguæ, seu ser-
monis illâ primævi, quam narrât sacra
Scriptura, confusione, & inde ortâ tan-
dem linguarum varietate sive divisio-
ne, ut Hebraicæ suum jus, & nobis no-
stram in dubiis sacre Scripturæ locis &
sententiis libertatem assereremus, præ-
mittenda duximus. Per hæc planior
jam nobis ad ipsam, & quæ de ipsâ, de
dignitate præcipuè (à qua orfuri su-
mus) nobis dicenda, via.

HEBRÆÆ linguæ (ut ordiamur
inde) dignitatem per multa multi
capita diduxere ; ut antiquitatem, fœ-
cunditatem (ut quæ omnium aliarum
parens:) aliâque: sed nihil majus, quàm
quòd ab ipso sit authore Deo, qui πρω-

παλαιοι illam cum aliis non unius generis habitibus & dotibus inseverit ad quas post nati non nisi longo usu & diuturnâ consuetudine pervenire. Nec Ille tantum, conditor illius ac plasmator, (ut ita dicam) Deus illis inseverit, sed quam sacro suo ore dignatus sit; sacris legibus ac sacrosanctæ doctrinæ destinaverit. Quæ quidem quò sunt ipsa per se maiora, & admirationem habent maiorem: tantò magis elaborandum nobis est, ut inter præruptas & præcipientes utrinque tum cachinnorum, tum credulorum sententias, quod solidâ ac clarâ veritate nititur, aut ad eam saltem proximè accedit, assequamur.

Deum Hebraicæ, aut ullius omnino linguæ immediatum authorem esse, non omnes agnoscunt: quorum sententiæ, quòd ab aliis expositæ sint, & argumenta fusè confutata, à nobis omitterentur. Ejus inter alios sententiæ fuit & Gregorius Nyssæ Episcopus; quem quia aliis intactam reperio, operæ erit in rationes ejus, quibus præcipuè innititur, inquirere. Leviora sunt ista, * Ο ὅτι Θεὸς λόγος, Θεὸς ὅτι, &c. & aliud esse

* Greg.
Nyssæ cor-
tra Eu-
nom. I. XII.

* Ο ὅτι Θεὸς λόγος, Θεὸς ὅτι, &c. & aliud esse

esse *πρακτικὴν δύναμιν*, aliud ipsa opera, ut scamnum, aratrum, &c. cum nemo nisi vacors inde colligat, Deum authorem esse linguæ Hebraicæ, quia Θεὸς λόγος in Sacra Scripturâ memoratur; aut verò facultatem ab effectu vel operibus (quæ distinctio in Adami posteris locum habet) nequeat distinguere. At multa, inquit, in quacunque linguâ *διόχεθ' ἡ ἀπειρί*, quorum inventorem Deum facere parum absit à blasphemiâ. Jam ista, *Sartago, simila, lagena*, & similia, tam vilia, tam vulgaria verba à Deo ipso quasi conditore profecta esse, quàm Deo indignum est? *Φλυαεὶα ταῦτα ἡ μαλαίότης τῆς Ἰουδαϊκῆς, παμπολὺ τῆς τῆ χειρουργίας μεγαλοφυΐας ἐκπεπλωκυῖα, τὸ οἷον τῆ μέλαν ἡ ὑψίστη, ἡ ὑπερ πάντων ὀνομαστία καὶ ἡ ὀνομασία, τὸν ὡς τινὰ χαυμαλίστην τὰς τοιαύτας ὀνομασμάτων διόσεις διαλεπτεργεῖν καὶ ἡ βῆσις. i. e. Futilitas hac & vanitas est Judaica, à Christiana doctrina sublimitate & excellentia multum defecta & deflexa, Deum credere, Magnum illum & Excelsum; qui supra omne nomen, supra omnem animi cogitationem, — ealem, velut aliquem de trivio Grammatistam, verborum impositiones subtiliter excogitantem sedere, &c.*

De

De Linguâ Hebraicâ.

De Deo Moses, initio Geneseos: *Dixitque Deus, Fiat lux, &c. appellavitque lucem, diem: & tenebras, noctem, &c. Vocavitque Deus firmamentum, &c. Iterumque, Et vocavit Deus aridam, terram, &c.* Hæc Eunomius, ut & ex recentioribus quidam non contemnendi interpretes, ita planè, ut scripta sunt, quasi à Deo ipso, etiam ante Adamum conditum, quasi prolata aut concepta essent ista paucula, intelligebant. Excipit autem Gregorius, *ἐπεὶ κατασκευάζειν τοιάδε πρὸ ῥήματα τὸ θεὸν ἐφ' ἑαυτοῦ ῥαψωδεῖν, ὡς ὅντι τὸ θεομένον τὸ διὰ τὸ τοῦτων φωνῶν σημασίας, ὡς οἶδα πῶς ἐστὶ μὴ καταγέλαστον ἄμα καὶ βλάσφημον τὸ τοῦτων οἰεῖσθαι.*

Totâ fateor illâ Eunomii disputatione & argumentatione nihil vafanius; qui, cum de verbis Græcis omnis esset controversia, quia Deus ipse rebus ante hominem conditum nomina indidisset, inde de verborum æternâ quadam & immutabili naturâ mirè philosophabatur, & impiis suis dogmatibus accommodabat; & si quis aliter sentiret, ut læsæ divinæ Majestatis reum, & divinæ providentiæ oppugnatorem quasi

quasi ἐπ' ἀνθρώπων deprehensum, atheis & Epicuræis, verbis quàm poterat atrocissimis accensebat. Hic, piè ac graviter Nyssenus opponit, Dei Opt. Max. non in eo consistere Majestatem, ut verba fabricet, & nomina rebus imponat, qui tantis operibus (quæ pluribus ibi ab illo, non uno loco, commemorantur) infinitæ suæ tum sapientiæ tum potentiæ documenta ediderit. Sed rationes, quibus literalem illam verborum Moïsis interpretationem Nyssenus impugnat, & totum illum personati Dei in superioribus verbis mimum & χλιδασμὸν, probare non possum, nec periculo carere censeo. Non satis perpexisse mihi videntur interdum viri graves, quantum impietati sinum panderent, dum de rebus abstrusis differentes, & de Deo ex humano more & sermone loquentes, festivi & ingeniosi esse affectant. Ut altiora fidei nostræ mysteria omittam, quæ vel modestissimis (nisi fides & pietas contineat, quod & agnoscit Apostolus:) πάλιν γίγνεται movere statim sunt idonea: nulla res magis Epicurum & ejus sectatores ad negandam Dei providentiam induxit, quàm

quàm quòd, quoquò se verteret homo petulans, & qui ex ingenio suo Deum metiretur, tam multa absurda & ridicula doctrinam illam continere judicaret. Nec sanè deerant multa, quæ cum plausu (ut sunt ad risum & impietatem pròni multi:) à plerisque exciperentur. Qualia illa in Cicerone: *Vos Dei Majestatem deducitis usque ad apum fornicarumque perfectionem, ut etiam inter Deos Myrmecides aliquis minorum opusculorum fabricator, fuisse videatur.* Et eodem libro, *Etiàmne hoc affirmare potes, Luculle, esse aliquam vim, cum prudentia & consilio scilicet, qua finxerit, vel, ut tuo verbo utar, fabricata sit hominem? qualis ista fabrica est? ubi adhibita est? quando? cur? quomodo?* Et alibi; *Quibus enim oculis intueri potuit vester Plato, Fabricam illà tanti operis, quàm construi à Deo atque edificari mundum facit? Qua molitio? qua ferramenta? qui vectes? qua machina? qui ministri tanti operis fuerunt?* Et ibidem rursus: *Sive enim ipse mundus Deus est, quid potest esse minus quietum, quàm nullo puncto temporis intermisso versari circum axem cæli admirabili*

mirabili celeritate? Nisi quietum autem, nihil beatum est. Sive in ipso mundo Deus inest aliquis, qui regat, qui gubernet, qui cursus astrorum, mutationes temporum, rerum vicissitudines, ordinéque conservet, terras & maria contemplant, hominum commoda vitásque tueatur: na ille est implicatus molestis negotiis & operosis.

Quasi verò Deus author alicujus lingue dici non possit, aut cogitari; quin necesse sit infelicis alicujus grammaticuli, literulis & apicibus suis assidentis, personam illi affingi? Aut tanta fatuitas in quenquam possit cadere, qui bonâ fide credat, dixisse Deum, *Fiat lux*, & *facta est*; & cætera, quæ maximè miramur, solo verbi sui imperio condidisse? Aut, si qualiscunq; operum subtilitas indigna Deo est, major sit in verborum varietate & orationis partibus subtilitas, quàm quæ in auditûs aut visûs organis (si singula, quæ ad istorum sensuum perfectionem spectant, accuratè & anatomicè expendantur) & naturali constructione conspicitur? Cujus tamen tantæ ac tam variæ subtilitatis accurata consideratio tantum abest, ut

ut viros doctissimos à summi Opificis agnitione averterit, ut etiam Ethnicos ad prædicandam Dei Opt. Max. tum potentiam tum bonitatem excitaverit.

Jam quòd verba parùm honesta (qualia in omnibus linguis aliqua) objicit Nyssenius; non eò jam digrediar, ut Stoicorum cum Epicuræis de verborum rerùmve turpitudine liti (super quâ doctissima Ciceronis extat epistola) me interponam. Hoc tantùm dicam, si aliqua sit in verbis vera & ipsis inhærens turpitudine; quantò magis in rebus, quarum verba nihil aliud quàm signa sunt & symbola? Quò tandem ista processura, nemo non videt; nec minùs, si cogitasset, abominaturus Nyssenius ipse, sat scio, quàm quivis alius. Sed hic intempestivi, ubi de Deo agitur, risus ut plurimum fructus est. Caterùm facetias suas & elegantias, quibus simplicitatem nostram illudit Gregorius, ex Plutarcho eum mutuatum esse non auisim affirmare. Simillima fanè in Plutarcho, Πιεὶ τὸ μὴ χρεῖν, &c. ubi de conceptis oraculorum formulis differit, non uno loco memini legere.

Sed ut ad verba Mosis redeamus;
quod

quod ait ille, *Vocavit Deus*, &c. non displicet Merceri sententia, per ^{αποβ-} *αποβ-* ista dici, quod ita postea post hominem conditum nuncupata sint. Sed quod addit Mercerus, si Deus ipse indidisset illa nomina, sine piaculo mutari aut alia usurpari non potuisse; non satis assequor; nisi omnia, quæ Deus instituit, perpetui juris esse fanciantur. Quod si est, ne ceremoniarum quidem legales, quarum Deus author, abrogandæ fuerunt: quod ad nugas illas Eunomianas, (quas meritò Nyssenius exagitat) nimis accedere videtur. Nos igitur illorum sententiam amplectimur, qui docent, quæcunque Adam recens creatus loquutus est, quæcunque rebus imposuit sive verba sive nomina, ad Deum authorem referenda esse, qui Adamum docuerit, aut potius inspiraverit. Nam per naturæ alioquin leges non alia Adami recens creati ratio, quàm hominis, qui ab omni hominum consortio à primâ usque infantia seclusus fuerit: qualem mutum necessariò exiturum alibi docuimus. Quare vel eo nomine lingua Hebraica ab auctore suo, meritò sancta audit. Ceterum

rùm cum Adamus nomina rebus imponeret, pauca illum nova (si tamen ulla:) simplicia verba procudisse, sed vel communia levi inflexione propria fecisse, vel plura jungendo composuisse, res ipsa loquitur: quanquam hodiè multorum rationem ignorari, tam multis deperditis aut ignoratis radicibus, necesse est.

Proxima linguæ Hebraicæ dignitas, Antiquitas, & eorum, quibus illa vernacula fuit, authoritas & reverentia. Nam si non sine ratione dixit emunctissimæ naris & judicii vir Quintilianus, verba vetusta majestatem quandam cum voluptate conjunctam afferre orationi: quanta sit illius linguæ majestas, quæ alia non agnoscit incunabula, non alios natales, quàm quos mundus ipse; imò, si Rabbinis fides, non tam mundo æqualis, quàm inter mundi causas numeranda? Ita enim illi vulgò loqui solent, hanc esse linguam, in qua *creatus sit mundus*. Jam si manuscriptus codex (ut annosas quercus & exesos senio lapides, mutorum quondam populorum numina, omittam:) si manuscriptus, inquam, codex, cujus fugientes
literæ

literæ & cætera species multorum præse ferat seculorum antiquitatem : si veteres urbium templorumq; ruinæ, quorum nobilitata veteribus historiis facta casusve fuerint; si alia denique paris vetustatis monumenta solent animos spectantium (multorum certè, nec de face) proprio nescio quo jucunditatis & admirationis sensu percellere : quomodo affici illos par est, qui Hebraica loquentes, aut audientes, simul ita secum reputabunt, hos sonos, hæc vocabula, nascenti quondam mundo prælusisse; in hos modos, in hæc verba, sua quondam ora finxisse; his aures eorum personuisse, qui tanta seculorum serie vetustiores sunt illis, quos prisci Ethnici ob antiquitatem in numina sacraverunt : qui tum vivebant, cum Mundus adhuc infans esset : quos præsentia sua, quos alloquio, quos tot miraculis Deus dignatus est : à quibus Orbi salus universo, & in omnem posteritatem transmissa virtutum exempla ?

Cæterum de linguæ Hebraicæ à jactis mundi fundamentis antiquitate receptissima jam olim hodièque inter omnes ferè linguarû peritos opinio est,
tantis

tantis rerum ipsarum nixa fundamentis, ut de eo dubitare, non aliud meritò videri possit, quàm τὰ ἀξύνετα κινεῖν. Scimus tamen non defuisse olim hodièque, qui aliter statuere & adstruere conati sunt: ut Goropii Becani insanissimum inceptum missum faciam, cujus inter seria meminisse, aut aliam rationem habere, quàm eorum, quæ ad lulum jocumque, aut ad irrita & infructuosa subtilitatis admirationem apparentur, sobrii vix hominis crediderim. Quæ verò de lingua Chaldaicâ, Syriacâ, sed & Canaaniticâ, à non uno opposita sunt, quia à pluribus accuratè tractata & refutata sunt, libenter & illa prætermittimus. Hæc igitur quorsum? dicat aliquis fortasse. Planè, ut ad novam viri docti, & celebris inter recentiores Geographos Italiæ & Germaniæ accuratâ descriptione, nominis, de primævâ lingua opinionem, de quâ silent alii, expendendam, aditum mihi faciam. Is est autem Philippus Cluverius, qui in *Germania Antiqua* descriptione de primævâ lingua ita statuit, eam cum Paradiso terrestri planè intercuisse, & hodiè penitus ignorari.

Argu-

Argumentum huic suæ sententiæ adducit unicum ; sed quod multorum instar, si tam verum, quàm speciosum, censeri possit. Ita enim ille contendit, verborum numerum vel ad millia posse colligi, quæ plerisque aut multis saltem linguis sint communia. Unde autem ista communitas, nisi ex communi linguâ matrice, primavâ scilicet illâ, quæcunque fuerit ? Ista autem tam multa, tam multis linguis communia, cum minimè sint Hebraica, aut Hebraicæ originis ; eò fieri, ut lingua Hebraica cæterarum matrix esse non possit. Agnoscimus nos huic inesse pondus argumento. Quid igitur superest, quàm ut testes audiantur ; & de mille, saltem centum, quando tanta res agitur ab hoc uno pendens argumento, proferantur ? Ego certè ita expectabam. Sed tantum abest, ut id præstiterit Cluverius, quod expectabamus ; ut pro centum vix decem talium verborum numerum expleat, quæ pluribus linguis sint communia : ex illis autem decem, vix unum sit aut alterum, quod originem, si quis idoneus arbiter, præ se non ferat Hebraicam.

D

Sed

Sed hoc ante omnia monendum, quanquam pauca sunt, quæ nobis hîc exhibet Cluverius, tamen in his paucis nonnulla esse, quæ planè sunt ἀπὸ τῆς φύσεως. Non enim sufficit, ut, quæ pluribus linguis cognatis sunt communia, proferantur: quales jam olim Græca & Latina; hodiè, Gallica, Hispanica, & Italica; quibus addunt alii Walachianam; quæ maxima ex parte ex Latino fluxerunt idiomate, & unius ejusdémque linguæ multiplex ex proprio populorum & locorum genio corruptio & depravatio potius, quàm diversæ simpliciter linguæ meritò dici possint. Multa quoque in Germanicam ex Latina, ex longo commercio & aliâ necessitudine, illata: quod ita factum esse tantum abest ut mirari quisquam debeat, ut potius monstro simile credendum fuerit, si non ita contigisset. Quare nihil attinebat hîc de Oculo commemorare, quem Latini *oculum*, Germani *auge* vel *oge*, Sarmatæ *okj* nominant: non magis quàm vel Gallicum *yeulx*, vel Italicum *occhi*, vel Hispanicum *ojos*, vel Anglicum denique *eyes*: & multò minùs de Aure, quæ ut Latinis

nis *auris* dicitur, ita Germanis *oor*. Talia, fateor, quivis nullo negotio mille, vel fortasse ad myriadas, congerat. Quamquam ne hoc quidem satis constat, *auris* non esse originis Hebraicæ. Certè si verbum *auris* quasi *ansis*, ex Græco ἄνσις, ἄνσις, ut doctis placet, repetendum sit: τὸ ἄνσις quin ipsissimum sit Hebraicum אָנִיס, nemo potest inficiari. Sed & ὀπίσθιος, si ex Græco, ut volunt, ὀπίσθιος (τὸ π. autem interdum migrare in κ. vel λυκ. *lupus* fidem faciat) manavit: τὸ ὀπίσθιος (& ὀπίσθιος,) ex quibus ὀπίσθιος, ὀπίσθιος, quin ex Hebraico אָנִיס oriundum sit, dubitaturum puto neminem. Vox autem אָנִיס sepes, quæ apud multas nationes invenitur, quâ tandem ratione in hunc censum venerit, cum eam Hebraicæ quoque linguæ communem agnoscat Cluverius, ne suspicari quidem possum.

Jam Græca πατήρ & μήτηρ, quis istarum rerum paulò intelligentior dubitet ex Hebraicis אָב & אִמָּה profuxisse, cum in utroque τὸ (τηρ) sit pura puta, qualis in θυγάτηρ, εἰσαγωγὴ, κρατὴρ, ὑψηλὴρ, σωτήρ &c. terminatio: in utroque etiam eadem sit figuratio, sive formandi ex Hebraico ratio, inversis scilicet literis,

& præpositâ vocali consonante, quæ in archetypis postponitur: quod quamquam in cuiuscunque linguæ derivativis non insolens (ita exempli causâ à *egûds*, *rarius*; אָל, *albus*, &c.) nec aliâ plerunque ratione nititur, quàm consuetudinis arbitrio: hîc tamen ad facilitatem pronuntiationis factum de industria esse probabile est, cum tenera balbutientium labra, à consonantibus, idque ex naturali causâ, verba libentius, quàm à vocalibus auspicentur.

Ad verbum Θεός quod attinet, cum pleraque sacrorum vocabula Græca Hebraicæ sint originis, ut non ab uno jam prolixè ostensum & probatum est; & prætereâ tum compositum שדי, tum simplex די, & sono & significatione tam propè accedant; cur quisquam de origine Hebraicâ dubitet, nisi qui nodum in scirpo quærat, causam non video. Nec parùm originem hanc confirmat vox altera affinis Græca θεός, quatenus *patrum* significat. Valdè impediti sunt Græci in reddendâ ratione nominis: quare scilicet *patru*, θεός, id est, (ut quidem vox vulgò sonat, à θεός derivata) *divini* nuncupentur. Inter alios,

lios, Simplicii philosophi hæc est sententia; Tantam veteres parentibus exhibuisse reverentiam, ut non solum divinis eos honoribus affecerint, sed etiam *Deos* nuncupare voluerint. (ὡς καὶ θεὸς αὐτὸν ὀρμῆσαι γαλεῖν.) Sed reveritos tamen divinæ Majestatis præcellentiam (δολαβηθέντας ὃ ἢ θεῖαν ὑπερεχλῶ) cum *Deos* non auderent & parentes communi appellare nomine: at parentum saltem fratres *divinos* indigitasse, ut ex illis ita nuncupatis, quid parentibus ipsis conveniret, homines conjicerent, atque ita in parentum honorem ista appellatio redundaret. Hæc mens Simplicii, quam corruptit Latinus (doctissimus alioquin) interpres, dum priora illa vertit, *Ut Deos appellare eos non dubitarent.* Ad rem verò quod attinet ipsam; persuadeat fortasse Simplicius illis, qui de verbis singulis, etiam vulgatissimis, à philosophis, prius quàm imponderentur, itum in consilium credunt. Nos, qui de verborum origine longè aliter opinamur, planè pro fabula habemus, quod Simplicius comminiscitur: nec tamen facile, melius aliquid reperire, nisi ad Hebraicas origines recurramus.

curremus. Ibi enim *פטר* *patrus*, ex quo paulatim, primo *ר* in affine *θ*. verso, ut passim; & simplice vocali in diphthongum (quod non minus frequens) producta; & loco finalis *ר* assumpta pro more (ut *רל*, *λαμπαρ*, &c.) terminatione Græcā *Θ*, factum *δίαΘ*. Et ut à *רר* *δίαΘ*, ita à *ררה* *δία* *amita*. Nec id magis mirum, quàm à *די* (*mamma*) formari *תת*, *תתת*, *תתת*, *תתתת*, & tandem *תתתתת*, *תתתתת*, *תתתתתת*, *תתתתתתת*, *תתתתתתתת*, & ejus generis alia, de quibus accurati Lexicographi tum veteres, tum recentiores consulendi. Neque, ego quidem, dubitaverim, ex Chaldaico *לופ* (pro Hebraico *לופ*) lupus, Græcum *δωρ*, *δωρ*, & *δωρ*, quanquam paulò remotius accersere; cum exempla remotiorum Etymologiarum, de quibus nemo dubitat, sint in promptu non pauca.

Ad vocem *καλαλ*, & quæ inde profluxere, quod attinet, nihil ego temerè pronuntiaverim; nec causæ quicquam obfuerit, si unum aut alterum verbum tale reperiri possit, pluribus linguis usitatum, cujus usus, aut origo Hebraica, non dicam, non sit; nam hoc in tantâ verborum

verborum Hebraicorum jacturâ, & post tantas mutationum vices, valdè temerarium est asserere: sed à nobis indicari & demonstrari non possit. Quamquam igitur, ut jam diximus, causâ ipsius nihil intersit, Lectoris tamen φιλοσολάτης nonnihil intererit fortasse, quid de verbi istius origine, cum magna veri (ut ego quidem judico) similitudine dici possit, non ignorare. Omissis igitur Græcorum conjecturis, quæ nauci non sunt; maximam esse literarum κ. & γ. affinitatem, omnium, qui in his aliquid unquam studiis viderunt, tralatitia est observatio. Hinc κυβερνῶ, *gubernare*: κερβεῖν, *grabbatum*: κόμμι, *gummi*: & alia, quæ in omnibus occurrunt linguis, aliis passim notata; ut κόλπος, *golfo*: κρύπτη, *grotta*: & similia. Jam Hebraicum ק, *corpus*; sed & קאפ, ut קאפ pro vertice, aut quod summum est, sumitur, significat. Sunt, qui ad diversas radices referant: alii, aliter: quod perinde nobis hîc est, modò de significatione conveniat. Ut igitur à קָעַץ, קורעץ ejusdem significationis: ita erit & à קַף, *gaph*, sive *caph*, קאפּל. Hoc video quibusdam

busdam placuisse : quod mihi quoque valdè probatur. Quia tamen nihil hìc asseveramus, & erunt fortasse, qui huic quamvis probabili conjecturæ non acquiescant ; quid præterea mihi venerit in mentem, lectorem non celabo. $\alpha\iota\lambda\lambda\eta$ Hebræis, dux, ductor, vulgò. Non abludit nec sono nec significatione vox $\kappa\iota\sigma\alpha\lambda\lambda\eta$: nisi quod τὸ κ. præpositum initio, quod multis verbis accidere, ut interdū vacet, interdū desit, notant veteres Græmatici. Cujus exempla consuetudinis, $\kappa\iota\lambda\delta\theta\theta$, pro $\epsilon\lambda\delta\theta\theta$: $\alpha\nu\theta\eta\lambda\iota\alpha$, $\kappa\alpha\nu\theta\eta\lambda\iota\alpha$: $\alpha\upsilon\lambda\omega\nu\iota\alpha$, $\kappa\alpha\upsilon\lambda\omega\nu\iota\alpha$, ab Eustathio proferruntur : ab aliis, $\kappa\epsilon\upsilon\chi\eta\mu\alpha$, $\alpha\upsilon\chi\eta\mu\alpha$: $\kappa\alpha\pi\acute{\iota}\nu\eta$, $\alpha\pi\acute{\iota}\nu\eta$: $\kappa\epsilon\lambda\iota\nu\delta\epsilon\upsilon\mu\alpha\iota$, $\alpha\lambda\iota\nu\delta\epsilon\upsilon\mu\alpha\iota$: $\kappa\epsilon\sigma\theta$, $\alpha\pi\epsilon\sigma$: aliæque non pauca. Mihi certè eò magis arridet hæc conjectura, quòd & Anglicum *Calfe* ex eodem Hebraico verbo $\alpha\iota\lambda\lambda\eta$, quatenus bovem significat, fluxisse penè mihi persuadeo. Nam quòd aliquis objiciat, aliud esse bovem, aliud vitulum : quàm nihili sit ista objectio, satis intelligunt, opinor, omnes qui in hac verborum de lingua in linguam migratione, confundi sæpe non ætates tantum, sed & genera animalium, sæpius observarunt: quod
in

in hoc ipso verbo contigisse nemo dubitat, & ex bove Græcos elephantem fecisse. Sed & ipsum *vitulus*, Latinum, quis dubitat, quin ex Græco sit ἵταλος, quod bovem vel taurum, non vitulum, significat? Quanquam hæc fortasse nimis multa, addam tamen & hoc, Syriacè קרקפת, cranium, caput: Chaldaicè, קרקפ, homo magni capitis: קרקפל, cutis capitis: in quibus & Latini *caput*, & Græci κεφαλή, seu ἄγω, vestigia non obscura: sed à quâ primitus origine, peritioribus dispiciendum relinquo.

Τὸ πῦρ, sunt qui à בים, conculcare; sunt qui à ישר, incedere, deducant: utrique, satis probabiliter. quanquam, si quis me quoque roget, ego malim ex ישר repetere: cum non affinis tantum, sed eadem omnino sit significatio, & diphthongus * gutturalem egregiè suppleat: ultima autem litera י radicalis in terminationem, ut plerunque, transeat.

Agnoscent, opinor, in his versati nihil hic coactum aut insolens. Idem meritò dicamus de particula negativa *non*: quam, si quod aliud verbum, minimè cuncta-

cunctabimur Hebraicæ origini asserere. Quid enim aliud suadeant Hebraica נון *no*, ex quo Hiphil נניח, renuit, irritum fecit: & ipsum פן *en*, non: quod inversum ne, est ipsissimum Græcorum νη, quod in compositis remanet, νηλας, νηχαρδης, νηχαρως, & aliis multis. Quàm vulgares autem sint istiusmodi, in monosyllabis præcipuè, transpositiones literarum, tum alia fidem faciant in mundo exempla, tum illud inter alia Arabicum, Buxtorfio observatum, פן pro נן (nunc) Hebraico: ex quo Græcorum νυν (& ex Græco Latinum *nunc*;) geminatâ תּוּ *n*. literâ; quod & in aliis, & in isto, de quo nobis hîc sermo, non contigit.

Denique de tertia verbi substantivi personæ *est*, vel *est*, quis laboret origine, qui quidem sciat, quam vim habeat *ו* apud Hebræos? Literam Hebraicam *ו* per *st*, quæ longè facilius pronuntiatio, expressere. nec id sine causâ. Mixtum enim aliquid ex utroque videtur istud Hebraicum *ו*; unde est, quòd Chaldæi pro *ו* *ת* passim substituunt. ut *תמנה, תלת, מתל, ירת*, pro Hebraicis, *שמונה, שלש, משל, ירש*: & hoc ipsum *י*,

ו, illis מין : ut in illorum sententiam libens concedam, qui Latinum *asinus*, ex Hebraico מין, ob literarum affinitatem, & frequentem permutationem derivant. Ita & *priva*, *resina* : *vavna*, *nausea*, &c. Ceterum, si quis Græcum *ἐκ* (ex quo Latinum manavit:) ex Chaldaeo illo מין malit repetere, non ego repugnaverim, nec eo minus sit Hebraicum, cum Chaldaica sit Hebræz dialectus. Reliqua verbi substantivi, *sum*, *sunt*, *esse*, de quibus aliquid hic Cluverius, quanquam ad eosdem & ista fontes commodè referri possint, quia tamen nostrâ nihil hîc interest, cum paucis tantum linguis sint communia, ne lectoribus nimis molesti simus, omittemus.

Atque ista sunt, quæ ex multis, ut ait ipse, vocabulorum millibus potissimum delegit eruditissimus Geographus, quibus Hebraicæ linguæ primigeniam antiquitatem convellere nititur : quæ ego de multis, verè dico, millibus non postrema judicassẽ, quibus illam matricem omnium aliarum linguarum apud æquos & idoneos iudices adstruerem. Enimverò, si vel Cluverius ipse aliquam

aliquam Sanctæ linguæ cognitionem habuisset, vel peritum aliquem in consilium adhibuisset, nunquam, opinor, commisisset, ut receptam per tot ætates fœliciter opinionem, tam futilibus argumentis & exemplis impeteret.

Proxima, post nobilitatem, usus & utilitatis est consideratio, quæ multiplex est. Nam ut lingua Hebraica matrix est aliarum omnium linguarum, & tantò prior tempore; in rimandis & investigandis verborum antiquorum (cujuscunque sint illa linguæ, quam earum præcipuè, quæ propius ad illam & antiquitate accedunt & affinitate) etymologiis multum ejus peritiam conducere, imò apprimè necessariam esse, & ratio postulat, & certa confirmat experientia. Sed & antiquorum populorum origines, & locorum; adde & gentilium numinum, quorum in nominibus ferè ratio omnis & natura; (eruditionis philosophicæ pars non pœnitenda:) ab ultimâ pleraque pendentia antiquitate, ex intimis hujus ut plurimum linguæ penetralibus erunda sunt. Fidem facient doctissimorum nostræ & superioris ætatis viro-
rum

rum in hoc genere lucubrationes præstantissimæ, quæ sunt in manibus omnium, quicunque meliores literas vel summis, ut aiunt, labris attigerunt. Legant saltèmi, si qui hæc legunt, horum studiorum planè ἀμύνη, quæ Franciscus Junius vir doctissimus in hujus argumenti oratione paucis complexus est; quæ pluribus alii, quibus hoc propositum fuit, ut sigillatim persequerentur, quæ ad hujus linguæ commendationem faciunt. Nos, qui libenter hîc aliquid offerremus Lectori, quod aliis dictum non sit, omisis iis quæ aliunde peti possunt, ad id potiùs prævertemus, quod à nobis Lector jure fortasse requirat, ut paterni scilicet operis, aut incepti potiùs, rationem ei reddamus, cujus expectationem post ejus mortem non unus publicâ ejus partim mentione partim flagitatione commovit. Meminit ejus Thomas Erpenius, linguarum, dum viveret, Orientalium decus & destina, in oratione, quam de linguâ Hebraicâ anno antè scriptam edidit a.d. 1621. his verbis: *Hoc tantùm dico, Clarissimum virum Isaacum Casaubonum seculi hujus insigne ornamentum,*

& cui plurimum debent studia mea Orientalia, si vitam ei prorogâisset, qui dederat, editurum fuisse luculentum opus, de Græca lingua ex Hebræâ origine, in quo clarè satis & nervosè (quantum ex his, quæ multa jam indigesta coacervaverat, judicare ego potui) demonstraturus erat, pleraque Græcorum themata originis Hebræicæ esse. Viderat, opinor, Erpenius in proprio Patris, ipso adhuc superante, Musæo; ex quo etiam plura de ipsius consilio didicisse potuit. Ego quoque dudum professus sum in opusculo, quod olim penè adhuc puero paterni nominis & virtutis obrectatores extorserant, tale quid in manus meas pervenisse: non tamen, ut ejus edendi, quod pervenerat, aliquam cuiquam spem facerem, aut certè possem, cum id tale esset, quod potius operis futuri *εὐλόγιος* & *ἡγεμονία*, quàm quod operis affecti, nedum absoluti nomen mereretur. Aliter tamen accepisse videtur vir doctissimus & humanissimus, Greg. Greg Francus, S. Theologiæ Doctor, in *Lexico sancto*; & ab illo credibile est ad multos alios expectationem propagatam. Ut igitur & ipsi & aliis, qui-

quibus illud opus adeò expetitur, quoad ejus poterit, fiat à me satis, de eo enucleatius hîc, non alieno loco, aliquid dicam.

De linguarum origine quæ Patris fuerit sententia, ex iis satis liquet, quæ jam *De linguarum confusione* ex ipsius Adversariis protulimus. Ut autem erat ille invictus operis & laboris, & in omnes de publico benè merendi occasiones semper intentus; sed & ab omnibus, quæ ad tale opus necessaria, præterquam otio, præsidii paratissimus; futuri operis effigiem talem animo concepit, & sibi proposuit, qualem ex ipsius verbis, ex iisdem Adversariis depromptis, videre est.

Σὺν τῷ Θεῷ; *Totum hoc argumentum paucis capitibus potes complecti. 1. Pro-
δῶς, quibus innitimur. 2. De multi-
plici affinitate, & de affinitatis in rerum
& vocum ----- causis. 3. Exempla
vorum, ubi nulla facta mutatio. 4. Ex-
empla vorum, ubi litera mutata. 5. Ex-
empla vorum, ubi est etiam μᾶλλον.
6. Obscurior affinitas. Sic conceptâ
methodo, proxima cura de idoneo ap-
paratu, quo moles instituta surgeret.*

In

In eum autem finem, ne quid ipsius diligenciam fugeret, voces Hebraicas tum primigenias, tum alias, cum variis significationibus manu suâ singulas describerat; accuratè postea retractaturus & expressurus singulas, & verba Græca, quicunque ex illis orta probabilis aliqua ratio suaderet, iis appositurus. Non pauca tamen, quæ inter scribendum se illi obtulerant, jam apposuerat; ad primam præcipuè secundamque Alphabeti literam: ad quarum exemplum si cætera reliquisset, aliquid esset fortasse, quod sine lectoris, vel ipsius auctoris injuriâ publicari posset. Quamquam autem nihil mirum qui tam multa scripserit & ediderit, eum multa quoque inchoata reliquisse; sed & ex multis, quæ susceperat ac cœperat, pro occasionum & opportunitatum varietate alia aliis prævertisse, ne id quidem mirum sit: peusi tamen hujus aut omit-
tendi aut intermittendi causam aliam quoque fuisse suspicor, quòd ab aliis occupatū se magna ex parte deprehenderit, qui vel post prima ipsius molimina prodierunt in lucem, aut saltem ad ejus tum primum notitiam per-
nerunt,

nerunt. Atque hæc de Patris opere, quod instituerat. De etymologiis in genere multa dicemus, ubi de lingua tractabimus Saxonica.

Sed præcipua hujus linguae utilitas est, ad promovendam rem pietatis. quâ cum charius ac antiquius homini nato, qui suæ sibi conscitis originis ad coelestem vitam adspirat, nihil esse debeat; consequens est, ut tanto præstet hæc utilitas, quanto anima corpori, & æterna momentaneis. Verborum compendium faciam, quando ista à pluribus prolixè tractata sunt. Ut illud igitur maxime contendat aliquis, extare tales ac tam perfectas Verbi Divini versiones, ut nihil in isto genere perfectius sperari possit; (quod quanquam stultissimum sit credere, eo tamen facilius hic postulanti concedemus, quia ad id, quod nunc volumus, nihil pertinet, & postea pluribus suo loco à nobis tractabitur:) quis rerum peritus negaverit, quemadmodum Gravior est virtus veniens è corpore pulcro, ita verborum splendorem, & orationis gratiam, ad rerum ipsarum commendationem insigniter facere? Non quæro, quid fieri
E debeat:

debeat : & illi, nescio cui, apud Aulum Gellium philosopho faciliè assentior, *Ad ipsa Platonis penetralia, ipsarumque rerum pondera & dignitates pergendum esse, non ad vocularum ejus amœnitatem, nec ad verborum venustates diversitandum esse* : nec illud arripiam, quod quidam de Platone (quos inter Dionysius Halicarnassæus) majore judicii severitate quàm veritate pronunciârunt, eum, quantus quantus est, nihil nisi verba esse : hoc certè dicam, quod alii plures tum Christiani tum Ethnici agnoscunt ; quòd Plato præstantissima quæque florentissimorum ab eruditione seculorum ingenia tanta sui admiratione fixerit, detinueritque, id sermonis ipsius singulari cuidam cum sublimitate junctæ venustati potissimùm tribuendum esse. Ut non sine causa, orationis ornatum *causa non parum conferre* pronuntiarit Quintilianus, quod *qui libenter audiant* (ut ipsius verbis utar :) *& magis attendant, & faciliùs credant.* Jam, ut nulla esset peculiaris linguæ Hebraicæ elegantia, quam, tamen sunt, qui eo nomine aliis omnibus anteponant : ut nulla styli sacri

cri in hoc genere prærogativa, (de quo nos alibi fusè quærimus :) quis tamen tam iniquus, ut ei neget, quod omnes, quotquot aliquis ingeniorum proveniunt, aliquis eruditionis usus excoluit, habere linguas nemo in linguis versatus negaverit ? Habere illam suas quasdam proprietates, suos idiotismos, suas formulas, suas particulas, quibus, qui aures imbutas longo usu habuerint, nihil gratius aut venustius accidere possit: qui autem non assueverint, ab iis tanquam barbaris & asperis, & agrestibus, ne dicam etiam ridiculis, plerumque refugere ? Habet hoc natura aurium, ut quemadmodum oculi novitate capiuntur, ita illæ contrà omni sermonis peregrinitate offendantur, ut Varionem alicubi observare memini. Quare quod multi dicunt se verba non morari, rerum momenta & pondera conspectari, frustrà sunt ; cum ut plurimum nulli magis verbis ducantur, quàm qui ita vulgò profitentur ; adeoque ipsi sibi de se fortasse persuadent ; cum etiam invitis & imprudentibus vis verborum obrepat & insinuet, & maximorum suntat ingeniorum (ut pridem Au-

gustinus rectè) ea sit indoles & fœlicitas, ut res à verbis, & verba à rebus ipsis discernere valeant. In sacrâ verò Scripturâ interpretandâ, tantò major difficultas ita vertere, ut imperitorum auribus consulas, quantò minor interpretibus libertas concessa est. Quamquam enim aliàs laudemus interpretem, qui verba potius *appendat* (quod in vertendis Græcis de se proficitur Cicero) quàm *annumeret*: non tamen id in sacris licitum, ubi vel minimis apicibus sua constant momenta; nec ulla verborum jactura sine aliquo, non illo quidem præcipuè fortasse sententiæ, sed aliquo tamen rerum detrimento, possit contingere. Quare si pietatem maximè fovet augétque jugis & assidua sacræ Scripturæ lectio; lectionem autem quancunque (si quidem ex naturâ pendamus ista) delectatio maximè alit accenditque; quanti ad pietatem momenti sit ejus linguæ peritia, quis non vidit, cujus usus jucundam nobis faciat sacri textûs orationem?

Ex pluribus autem sacri sermonis idiotisimis, quorum in vertendo, non elegantix tantum, sed etiam interdum
&

& sententiæ detrimentum subimus, libet hîc in uno genere, quod à nemine adhuc satis tractatum vidi, diutius immorari. Paronomasia, (Græcis *παρονομασία*; quod quidam non satis attenti *παρωνομασία* scripsere:) satis notum nomen, nec res naturâ suâ valde obscura; sed à veteribus plerisque nimîâ subtilitatis aut diligentiae affectatione, dum novis figurarum nominibus & generibus inveniendis artem se putant eloquentiæ amplificare, tantis involuta tenebris, ut illos legentibus in totâ rê oratoriâ nihil spinosius aut implicitius. Quintilianus tum de aliis, qui ista ante ipsum tractaverant, tum nominatim de Cicerone queritur, cujus etiam in hoc argumento quædam non intelligere se ingenuè profitetur. Alii non minùs, de Quintiliano. Eustathius recentior, in hoc argumento nec ipse tam dilucidus aut accuratus, quàm verbosus: multiplicem certè confusionem illi obijciunt viri docti, qui de linguæ Græcæ vetere & germanâ pronuntiatione commentati sunt: non uno nomine illi irati. Sunt qui *παρωνομασία* à *παρηχίσις* distinguant, ut Eustathius alicubi: qui *παρ-*

ἤχῃσιν ἀ παρμοίῳ, ut Donatus: qui παρνομασίαν ἀ παρνομασία, ut Quintilianus. Authōr ad Herennium *traditionem* aliam facit ab *agnominatione*: qui tamen agnominationis varias species aut potius rationes ostendit & explicat. Quidam Hermogenis definitionem maximè probant, qui παρήχῃσιν & παρνομασίαν pro iisdem habens, definit, *ἡλλοῖον ὁμοίων ὀνομάτων ἐν διαφορῇ γένεσι ταυτὸν ἤχῃων*; alia pleraque, quorum apud Eustathium exempla sunt, ad *polyptoton* referant.

Nos non id hīc agimus, ut has Grāmaticorum lites componamus, aut accuratius expendamus. Sufficiat igitur monuisse, cūm παρνομασία nomen à quibusdam latius, ab aliis strictius accipiat; nobis latiore significationem hīc placere, ut omnia illa quæ sita orationis ornamenta, in quibus vel idem verbum casu, aut significatione, (quod *ποικίλην* aut *ἀντανάκλασιν* propriè nuncupant:) variatum: aut diversa verba, sono syllabisve ita affinia, ut aliqua similitudinis species aurem feriat, sub hoc genere & nomine comprehendamus. Ornamenta vocamus, quia non
omnis

omnis verborum similitudo in hunc censum referenda, cum talia interdum (ut Eustathius rectè docet) casu contingant, quæ ut ipsis scriptoribus imprudentibus exciderunt, ita diligentius animadversa, putidum potius & ineptum, quàm diligentem lectorem arguant. Peritus lector ista facile dijudicabit. Cæterum cum multæ sint agnominatum species, ut apud Quintilianum aliisq; videre est, nos, omissis aliis omnibus divisionibus, duas tantum diversas illarum seu species seu classes constituamus, ut, quæ solis sunt in verbis, & orationis tantum concinnitati serviunt, ad primam : quæ verò mutata significatiōe aliquod etiam seu pondus seu acumen sententiæ conciliant, ad secundam classem pertineant. Exemplis hæc fient illustrior. Sed priusquàm ad exempla veniamus, de re ipsa paucis præfabimur, non id nobis hîc esse consilii, ut usum talium vel doceamus, vel commendemus. Ut ingeniorum fuerunt, pro varietate sæculorum, ita & aurum, discrimina. Fuit sæculum, cum in laudibus sermonis essent, quæ postea inter vitia numerata : sed nec uno eodemque

démque sæculo eadem de optimâ loquendi ratione omnes judicârunt, ut etiam illi agnoscunt, qui rectè loquendi præcepta tradiderunt. Concursum vocalium & neglectam compositionem certum est affectasse plurimos: Gellius etiam inter elegantias Homericas numerat: quæ tamen ab aliis aliter vulgò constitui, & si quid ejus generis laudatis scriptoribus acciderit, id excusandum ducere, nemo nescit. Atque ita in plerisque aliis, quæ ad sermonem pertinent. Quid autem naturæ maximè consonum (neque enim facit opinionum varietas, ut non aliquid verum sit:) longa ac difficilis disputatio. Nos suum cuique judicium liberum relinquemus, & ea tantum, quæ sunt hujus loci, & de quibus non controversatur, asseremus.

Ad primum genus pertinent ista, *ἔβειν ἔβειζεν, ἤνεον ἤνεον, ἀνέλεον ἀνέλεον*, &c. quæ Latini quoque imitati, *pugnare, gaudium gaudere*, &c. dixere. Ad *μενεμασία* ista ab Eustathio aliisque disertè referuntur. Hac autem figurâ veteres Atticos scriptores, primos elegantiarum magistros, valde delectatos esse scripta illorum indicant: unde

& Attica figura, vel Atticus idiotismus vulgò audit. Has allusiones, sive potius agnominationes (*morimortem, vitam vivere, &c.*) Attici frequenter sectati sunt; ait Julius Scaliger, vir incomparabilis, nisi Josephum genuisset: qui etiam ex Aristotele & Platone exempla adducit. Sed utcunque Attici fortasse maximè excoluerint, ab Homero tamen altior & verior origo; qui sæpè utitur; qualia sunt apud illum, ἀγορῶν ἀγορῶν, λέγον λέγον βολῶν βολῶν (quod uno ter aut quater occurrit libro) χίερα χίερα, aliàque innumera. Et hætenus saltem in confesso est apud omnes, idem verbū in oratione eleganter repeti, cum ex eo fonte manet vulgare illud eloquentiæ magistrorum præceptū, Si idem verbum in eadem sententiâ bis ponendum sit, nihil interponendum esse: ut omnia omnibus; multa multis; homo homini; & id genus; quæ passim occurrunt. cujus generis & illud, καὶ καὶ, Matth. XXI. 41.

Jul. Scalig.
x. De Hist.
Anim.

Veteres Latinos scriptores (eos intelligo qui Ciceronis ætate veteres audiebant) plurimùm etiam hanc figuram delectatos esse, ex eorum, quæ extant hodièq;

hodièque, reliquiis colligere est. Sed ut suspensum Lectorem, (quem tamen non sine causâ pluribus hæc præfatos nos, spero postea judicaturum;) quàm paucissimis absolvamus; Ex omni Latinorum scriptorum numero, de duobus istis, Plauto & Terentio, utri palma eloquentiæ tribuenda sit, magna dudum inter doctos controversia, & adhuc sub iudice lis est: quin elegantissimus uterque scriptor sit, & quos puri & elegantis sermonis amatores nocturnâ diurnâque manu versandos sibi semper proposuerint, nulla controversia. Ut alias illorum laudes, quæ, ut pretio suo æstimentur, ingenia minimè vulgaria, sed & matura, Terentii præcipuè, judicia postulant, omittam; nulla magis arte utrunque suam nobis elegantiam commendare, quàm frequentibus paronomasiis, aut nihil ego intelligo, aut certissimè deprehendet, quisquis animum paulò diligentius adverterit. De Plauto mox videbimus.

Hecyræ Terentianæ Prologum magnâ arte scriptum esse notant antiqui, cum, bis jam exacta, tertio referretur fabula. Ecce statim initio primi Prologi

logi—*hac ut est data nova, Novum intervenit vitium.* & mox, — *populus studio stupidus.* Et aliquot inde versibus, *iterum*, bis in eodem versu: & qui proximè sequitur, *cognôstis noscite.* A verbo *Orator*, incipit secundus Prologus; cui succinit in secundo versu, vox *exorator.* Ibidem *jure*, quod proximo quoque repetitur. Haud multò post, *Spe incerta certum laborem sustuli:* & mox, *studiosè & studio*, eodem versu. Paulò post, *Ut in otio esset potiùs quàm in negotio.* Et aliquot versibus interjectis, vox *calamitatem*, ex proximo repetita. Ita verba, *locus, authoritas, maxime*, pari ratione repetita in sequentibus. Extremo autem Prologo, (qui sanè totus non valdè longus;) *Ne eum circumventum iniquè iniqui irrideant, Meâ causâ causam hanc suscipite.* Alias prætereo sciens syllabarum allusiones magis obscuras, quæ tamen ad suavitatem sermonis non parum conducunt; qualis observat haud rarò vetus Interpres: cujus etiam in Andriam vera est de toto hoc genere observatio, (in ista, *Nam inceptio est amentium, haud amantium:*) *Amabant veteres*

veteres de proximo similia dicere : Et in Adelphos, ad ista, *dii tibi, Demea, omnes semper omnia optata offerant* : Omnes omnia : *antiqua, inquit, elegantia, & figurata*. Quamcunque in Terentii partem Lector conjiciat oculos, nullam inveniat, quæ talia non affatim suppeditet.

Plautus verò, quanto antiquior Terentio, tanto istorum amantior & feracior, ut cuivis facilè ex ipsius lectione liqueat : qui non contentus duorum verborum similitudine, aut repetitione, ad tria haud rarò, quasi impleturus Gratiarum numerum ; imò interdum & plura excurrit. Qualia apud illum sunt : *Hic me amicitia amena*, (ubi observet obiter Lector, hoc ipsum, cuius repetitione suavitatem orationi conciliare studuit Plautus, purum putum esse Hebraicum :) *amicus onerat dies*. Et in eadem Fabulâ, *Quod bonis benefit beneficium, Gratia ea gravis est bonis*. Et in Amphitruone, *Optimè optimo optimam operam das, datam pulcrè locas*. Et, *Nam justè ab justis justus sum Orator datus* : *Iusta autem ab iniquis petere, insipientia est*. Tale & illud Apostoli, *ἵνα ἐκ πάλιν πάλιν ἡμεῖς ἀνδραγαθῶς*, &c.

Secundi

Secundi generis, multa apud Eustathium aliisque ex Homero exempla, quæ lector inde petere poterit. Nobis hoc venustissimum visum est, quod extat in vetere Græcorum Epigrammatum collectione, quæ vulgò Ἀνθολογία, &c. nuncupatur:

Εἰ τὸ φέρον σὲ φέρει, φέρει καὶ φέρει. εἰ δ' ἄ- Ἀνθολογ.
ναναχθεῖς, lib. I. c. 17.

Καὶ οὐτὸν λυπεῖς, καὶ τὸ φέρον σὲ φέρει.
Τὸ φέρον, id est, ἡ πύχνη, ut ibi vetus scholiastes. cætera satis clara. Latinum exemplum vetus poëta Ennius suppeditat, ejus apud A. Gellium tetrastichum extat, concinnum illud quidem, ut Gellius judicat; sed aliquantò obscurius, ut ad naturam ænigmatis quodammodo accedat. Est autem illud his verbis:

Nam qui lepidè postulat aliterum frustra-

quem frustratur, frustra eum dicit
frustra esse:

Nam sese frustrari quem frustra sen-
ti-

Qui frustratur, is frustra est: si non,
ille est frustra.

Voculæ unius mutatio planiorem fortasse sententiam fecerit: quæ tamen
utrunque

utcumque propius attendenti non adeo recondita, ut necesse sit istis immorari. Plautus huc allusit fortasse, cum pessimum hominum genus, tum ab aliis notis, tum ab hac describit: *Atque sese cum frustrantur, frustrari alios stolidi existimant.* Similem lusum Græci nescio cujus, antiqui Comici, in voce λοιδορεῖν memini legere, qui nunc non occurrit: eum videtur imitatus hîc Ennius: Græcos certè, à quibus ad Latinos manavit hic usus.

Jam ad sacra veniamus, quorum gratiâ sunt ista de paronomasiâ à nobis hîc dicta omnia. Opportunè, an contrà, penes Lectorem judicium esto. Mihi quidem ita videtur, insignem hunc esse sacri Textûs idiotismum, cujus plena perceptio, qualis usu magis, quàm præceptis ullis comparatur, non solum obscuris sacre Scripturæ locis plurimis lucem afferre possit; sed ad capiendum suavitatis & elegantie fructum, qui multus in illis exuberat, sit apprimè necessaria. Atque hîc primum se offert loquendi genus apud Hebræos usitatissimùm, cum verbo cuilibet finito verbum infinitum ejusdem originis adjungitur

jungitur, elegantiae causa: qualia, *videndo vidi*, &c. Scio Grammaticos Hebraeos ita vulgò tradere, id fieri ad maiorem certitudinem & evidentiam: quod quanquam saepe magis argutum, quam solidum mihi videtur; (ut si quis id pariter asseveret, quoties dicunt Græci Latine, quod faciunt saepissime, *pugnare pugnam, gaudere gaudium, servitutem servire, furere furorem, dolorem dolere*, & id genus alia, de pugnis, gaudiisve, maximis & certissimis, aut aliâ aliquâ ratione notabilibus ibi sermonem fieri; quod quamvis in multis exemplis experiienti non malè fortè succederet, non temerè tamen persuaderet:) ut tamen illis concedamus, at hoc illi non negabunt nobis, quòd ita Hebraei certitudinem evidentiamve repetendo verbo maluerint, quam aliâ ratione exprimere, non aliunde profectum esse, quam quòd eorundem verborum repetitione gauderent, & repetendorum causas libenter amplecterentur. Nec aliter iudicandum de frequentibus illis nominum tum substantivorum tum adiectivorum repetitionibus, quales, *gens gens faciebant; virgam virgam accipe*;

accipe : vir vir cum declinaverit : decimam decimam parare : corde & corde : generationi & generationi : justitia justitia : gladius gladius, &c. quarum cum plures sint species & rationes, accuratè plerasque sub *Pleonasmi* titulo exequitur in Grammatica sua doctissimus Buxtorfius ; quem consulat Lector, qui de iis plura cupit. Nobis id sufficiat hîc dixisse, tales esse plerasque, ut puri puti sint *Pleonasmi* : quorum scilicet non alia ratio, quàm genius linguæ populivæ. Quod autem de quibusdam dicitur, ut de adjectivis distributivis, id ideo fieri, quòd iis Hebræi careant ; nos dicimus, ideo carere eos talibus. quòd ista repetendis nominibus distribuendi ratio longè videretur elegantior.

In observandis autem & congerendis sacri Textûs *meorouachas* ejusmodi, quæ elegantiz causâ adhibentur, si exemplo veterum quorundam Grammaticorum subtilius ista tractare liberet, ut non solum plures earum species constitueremus, sed literarum interdum singularem rationem haberemus : non dubito multos repertum iri, quibus magis ridicula quàm grata futura esset ista

11 [Παρανομασία. Amant Judæi hanc
 12 figuram : maximè autem Ifaias. vel
 13 lege cap. XXI^V. ac nota vers. 16. hec
 14 mystichium confiatum ex vocibus
 15 quinq; *ευσολογισ*. sic enim habet Pro-
 16 pheta ; בָּנִים בָּנִים וּבָנִים בָּנִים
 17 בָּנִים בָּנִים ; בָּנִים בָּנִים בָּנִים בָּנִים
 18 בָּנִים בָּנִים. Taha multa & apud hunc ;

„ & apud alios prophetas. Ac viden-
 „ dum an ab hoc fonte sit illud in hi-
 „ storiâ Susannæ, in vocibus *מִיָּוֶת*,
 „ *מִיָּוֶת* : & *חֵיִת*, *חֵיִת*. Cui elegantia
 „ propè par & gemina est Isa. c. xxx. 16.
 „ Quia dixistis, ait propheta, כִּי עַל סוֹס
 „ נָסוּס ideò חֲגוּסוֹת : & quia dixistis,
 „ יִקְלוּ רַפִּיכֶם עַל-קַל נֹכַח
 „ planè ejusdem generis elegantia : vi-
 „ de & XXXI. 1. Sic apud Jeremiam
 „ cap. I. versf. 11, & 12. par elegantia
 „ in vocibus שֶׁקֶר virga amygdalina :
 „ & שֶׁקֶר Deus *accelerans*, & c. XLVIII.
 „ v. 2. in Chesbon, & חֶשְׁבֹן. Cap. V. ele-
 „ gantissimū : וַיִּקְוֶה לְמַשְׁפַּט וְהִנֵּה מַשְׁפָּח :
 „ expectabam judicium, & ecce sca-
 „ bies, (*אַיִן* iniquitas) Sequitur ;
 „ וַיִּקְוֶה לְצִדְקָה וְהִנֵּה צָטְקָה (expe-
 „ ctabam) & ecce clamorem.] Ita ille
 „ ibi. sed & in editis ad Persium Com-
 „ mentariis istiusmodi (quarum hæc
 „ lingua ferax) quanti faceret elegan-
 „ tias, obiter his verbis testatum reli-
 „ quit ; [Sed huic loco (ad Persi-
 „ „ *pappare minutum poscis*, &c.) longè
 „ „ simillimum est, quod apud vatem di-
 „ „ vinum & verè sublimem Isaiam ob-
 „ „ servabamus, capite tertio : nam sicut
 „ „ heic

» heic Persius, ut delicias exprimeret
 » molliculorum juvenum, ait illos *pap-*
 » *pare minutum poscere*, id est, infan-
 » tium tenellorum mores imitari : sic
 » Hebraus scriptor, ut mulierum *πυ-*
 » *φον* ob oculos poneret, ait inter cæ-
 » tera : *חלון וטפין חלכנה* ad quorum
 » verborum singularem cum pariem-
 » phasi venustatem non adspirat lin-
 » guæ Latinæ egestas. Græcè dixeris
 » ad verbum, *ἐν τῷ βαδίζεν καὶ νημάζεν*
 » *βαδίζον* : hoc est, sic incedunt, quo-
 » ties per vicos ingrediuntur, ut infan-
 » tium parvulorum imitentur inces-
 » sum. id enim significat *חפז*, quod
 » pulcherrimum est verbum.] Hacten-
 » us ὁ μαργείτης.

Ad hujus autem loci, quam tantope-
 rè prædicat, elegantiam non tantum (ut
 imperitioribus obiter consulamus) per-
 tinet istius verbi *חפז* pulchritudo : sed
 etiam, tum ejusdem verbi *חלון* mutato
 casu, ad indicandum operose quasi in-
 cedentium fastidium, repetitio : tum
 duorum infinitivorum *πὸ ὁμοιοτιλίας*,
 ad affectatam earundem in gradiendo
 concinnitatem tantò melius exprimen-
 dam.

Sed pergamus: Quid illa Ecclesiastæ initio, (הבל הבלים אחר קהלת הבל) nonne paria, ab eodem fonte & pari elegantia repetita? Dicat tamen aliquis fortasse, non tam ad aurium voluptatem repetita hîc verba, quàm ad exaggerandam rerum mundanarum, cujus nec finis nec modus, continuato verbo vanitatem. Quid illa, כל הבא לעבד עבדה עבדה ועבדה? nisi hîc quoque mysterium aliquod (quod ego non capio) latere pertendat aliquis. At illa Psalms CXXII. v. 7. (שאלו שלום ירושלם) יהיו שלום בהילך שלוה ושלו אהביך: (בארמנותיך) an quisquam tam Bœotica est aure, ut ista legens, tantâ concinnitate non capiatur? vel istis, II Regum XIV. 26. (אפס עזר אפס עזר) אפס עזר לישראל: (ואין עזר לישראל) quæ talia sunt, ut in aliam linguam verti non possint, sine non suavissimæ tantum concinnitatis jacturâ, sed etiam non sine obscuritatis offensione. Nemo enim legit Hebraica, quin statim ex tessellatâ istâ structurâ, sonique quæsitâ gratiâ, in proverbii suspensionem, (quod iterum in Deuteronomio alibi quæpius occurrit:)

currit:) incidat. quo semel comperto, nihil amplius difficultatis in verbis. In versionibus autem nulla omnino proverbii vestigia vel indicia. Psalmo autem CXLVII. versus continui non pauciores quam quinque, pulcherrimam aliquam allusione insignes singuli. Primus istorum; **כִּי חֹק בְּרִיחֵי שְׁעָרֶיךָ בֵּרֶךְ בְּנִיךְ** Vers. sc. 13.

in quo **בְּרִיחֵי** prioris membri, respondet **בֵּרֶךְ** in secundo. Hoc primum. Secundo, secundi membri singula voces (quæ tres sunt) ab una litera incipiunt. Cætera Lectori relinquimus, ne nimis ipsius vel industriæ diffidere, vel ingenio videamur. Horum autem omnium exemplorum ea ratio est (unum fortasse aut alterum si excipias) ut soli elegantiae & concinnitati consultum fuisse verborum, vel eorundem repetitione, vel diversorum similitudine, res ipsæ fidem faciant. Huc etiam referri possunt paronomasiae, quæ non quasitæ, sed ex solo linguæ genio (cui tamen sua constet ratio:) fluxisse videantur: quales ista **וַחֲזִי לֵהֶם הַלְבָּנָה** Gen. XL. 3.

וַחֲזִי לֵהֶם הַלְבָּנָה quorū elegantiam ipsa naturæ ratio commendat. Quis enim ista verborum simili-

tudine אָמַר & לֵבַנָּה : אָמַר : in tantâ rerum ipsarum, quarum altera alterarum vicem præstiterint, similitudine declarandâ non capiatur ?

Alterum genus facimus illas paronomasias (quæ propriè allusionum sibi nomen vindicant) ex quibus præter elegantiam aliquid vel acuminis vel ponderis ipsi sententiæ accedit ; & , ut latissimè dicamus, quæ tales sunt, ut ab earum intelligentiâ plus minúsve pendeat loci sententia, quasque Lectoris intelligere maximè intersit. Talia nonnulla jam habuimus ; ut in iis, quæ ex b. m. parentis Adversariis protulimus. Sed in hoc toto genere primum locum jure meritòque sibi vindicant propriorum nominum impositiones vel historica vel prophetica , prout scilicet ad aliquas vel præteritarum vel futurarum rerum circumstantias respiciunt : tum verò ex impositis nominibus editæ longo post tempore prædictiones futurarum : cujus utriusque generis exemplis scatet Sacra Scriptura, ut in re tam notâ & obviâ inutili labori libenter parcam.

Occultiora & rariora sunt illa, in quibus per ignominiam levi allusione
mutata

mutata sunt nomina, qualia notata doctis, משחיר pro בליעל : משחיר pro כוש : אישבער pro בעל : ענר : ענר : & si Scaligeri conjectura tam vera, quàm probabilis, בעל-רעם pro בעל פער . Ab eodem fonte, quòd Idola צירים dicuntur, allusione factâ ad Dei nomen צור ; quasi diceret *diri*, non *divi* ; aut tale quid.

Obscurioris allusionis, sed cujus observatio sententiam multum adjuvat, exemplum esto Proverb. XVIII. 1, 2. לחאורה יבקש נפד בכל תושיה וחגלע : לא יחפץ נסיל בתבירה כי אם בהתגלות לבו : Quibus verbis verum ac genuinum sapientiz candidatum sapientissimus Solomon certis notis χαεαλmeiζι, & à sciolo scientiz ostentatore discernit. Ait igitur primò, ingenti illum cupiditate impelli. Et meritò sanè hoc primum ponit, quod in omni re persequendâ præcipuum est, ut ardor adsit animi ; qui omnes difficultates vincit, omnes labores jucundos reddit. Eò pertinet observatio Aristotelis, de quâ nos alibi, ὅτι μᾶλλον ἔχοντα κείνους καὶ ἔλαττωσιν, ὅτι μεθ' ἡδονῆς ἐπιτελούντες. Multa quoque in eandem sententiam Plato,

Ælianus,
De Ani-
mal. l. XVII

tum alibi, tum in *Convivio*, ubi multis disputat, & Ἐρωτα esse philosophum. Talem suam cupiditatem egregiè describit scriptor disertissimus Ælianus, ubi inter alia, præclara illa vox, & quovis Christiano digna, Βυλοῖμην ἀνμάθημα ἐν γένει πεπαιδευμένον πειρανέας μοι, ἢ τὰ ἀδύνατα τῷ πάντι πλοσίῳν χρήματα ἅμα καὶ κτήνη. Ita enim sentio (ex disertissimi viri interpretatione) ut vel unam alicujus egregia disciplina portuinculam, potius quam celeberrimas quorumvis opes atque possessiones mihi accedere optārim.

Altera nota est, quòd, qui talis, sciparet se; id est, quotidianos hominum congressus morèque, in quibus hominum politicorum studium maximè versatur, vitat, & totum se, quantum potest, studiis suis asserit: quod eleganter unico verbo dicunt Græci; ἐσχλεύπηας: quod etiam Plato genuinis tribuit philosophis, quos ait, σπχόν ἐν ὄρε τὸ τεῖχος περιδιδάσκεις: quod apud posteros in proverbium abiit. Sed digna Platonis verba, quæ hîc legantur: Ἀχοῖχον ἢ καὶ ἀπαίδετον ὑπὸ ἀσχολίας ἔδεν ἥπτον τῷ γεμίων τῷ τοῦτον ἀνασχάτον γένεας, σπχόν ἐν ὄρε

ἔρε τοῦ τῶν & περιβαλλόμενον, vertunt :
 Itaque & hujusmodi philosophum necesse
 propter nullam negotiorum exercitatio-
 nem non minus rusticum & imperitum
 esse, quam pastores : utpote, qui perinde
 manibus in urbe, ac illi canis sepro in
 monte, circundetur. Paulò aliter Theo-
 doretus in Therapeuticis accepisse vi-
 detur ; ut & Antoninus Imperator in
 soliloquiis suis, & fortasse pro περιβαλλό-
 μενον, verior lectio fuerit περιβαλλομένων.
 Sed hæc non sunt hujus loci.

Hunc igitur ita animatum, & ἐγκα-
 λυψάμενον, ait porro, בכל תושיה יתגלע
 in quamcunque veræ ac solidæ erudi-
 tionis partem curiosè pervestigaturum.
 Scio τὸ ἐγλעה verbum ambiguum esse,
 cujus ὅτι τῷ κακῷ (qualia πολυπραγμονεῖν
 Græcis, & φιλοψυχία : Latinis, curiosi-
 tas, &c.) sint alibi in hoc ipso Prover-
 biorum libro exempla : at τὸ תושיה
 adjunctum, cujus est magna emphasis,
 omnem tollit ambiguitatem. Est enim
 illud verbum, si quod aliud, φιλοσοφικω-
 τάτης, ad indicandam rerum quarum-
 cunque, sed veræ præcipuè sapientiæ,
 soliditatem impositum : Neque puto
 ullum Sacra Scripturæ locum, cum sæ-
 pius

piùs occurrat, temerè repertum iri, ubi aliter, quamvis non pari semper emphasi, usurpetur. Mihi sanè plura loca (sed Proverb. III. 19, 20, 21. & Micà VI. 9. præcipuè) diligentius attendenti & contendenti, cum hominibus (nam Deo quoque non uno loco:) tribuitur, talem propriè scientiam & sapientiam videtur vox חוכמה significare, quæ ex seriâ operum Dei sive naturalium, quibus constat hic mundus; sive aliorum (actiones diceremus, si de hominibus esset sermo) quibus humana res administrantur; ex seriâ, inquam, & accuratâ istorum (quantum homini fas est) contemplatione & cognitione comparatur. Ei rei argumenta plura dicerem, quibus adducor ut ita credam, si hoc nunc ageremus. Sufficit hîc, quod antè dicebamus, verbum istud præstantiæ alicujus significationem semper habere in Sacrà Scripturâ.

Genuino huic sapientiæ sectatori alium opponit Solomon, qui sapientiæ studio & ipse non mediocri incendi videtur, sed non alio fine, quàm ad pompam & ostentionem: ut *cor sumus*; vel *sapientia sua*: (nam חכמה לך utrunq; significat,

ficat, ut & cor Latinis:) reveletur, five aliis innotescat: quorum scilicet (ut à Satyrico describuntur) *Scire nihil est*, nisi scire illos, quodcunque est, quod sciunt, sciant alteri. Hunc illi sapientiæ fructum sibi proponunt maximum, non ut sibi aliisve vera profint.

Nova fortasse videbitur iis interpretatio, qui versionibus tantum assueverunt. Qui verò Hebræos interpretes, Aben-ezram aliósque legerunt, aliter judicabunt. Hebræis autem verbis, aut ego fallor, aut hæc interpretatio longè convenientior, quàm quas hætenus videre mihi contigit. Nam Græci, & qui illos sequuntur, (viri sanè doctissimi) aut aliud legisse, aut *לך עם* cum *לך* (cujus promiscuæ significationis in totâ Scripturâ nullum alibi vestigium) confundere videntur. Ad hanc autem interpretationem non lectio Rabbino- rum, quos postea consului; sed paronomasiæ observatio me primum induxit, cum *לך עם* prioris versiculi, *לך עם* in posteriore (qualia alibi multa) respondere comperissem.

Alterum genus est Paronomasiæ, five Allusionis, quæ non in aliquâ literarum
sonive

sonive affinitate, sed significationis, consistit, cujus exemplum erit Proverbiorum capite XXV. versu 23. רוח צפון תחולל גשם ופנים נועמים לשון סתר: Duo hic sunt, de quibus inter interpretes non convenit. sensus verbi תחולל cui alii *gignendi*, alii *dissipandi* notionem hoc loco inesse volunt: & vera syntaxis istoru לשון סתר: accusativum esse statuant, & ופנים נועמים verbo (quod subintelligitur) præponant: alii contra, postrema verba recta esse, & verbo præponenda esse censeant; priora autem illa pro obliquis habeant & verbo postponent. Ventum Aquilonem nubes dissipare, & serenitatem inducere, veteribus olim, Græcis Latinisque, creditum esse, vel Poëtæ fidem faciant; ut Ovidius in primâ Metamorphosi;

*Nubila disjecit, nimbiisque Aquilone
remotis,*

*Et cælo terras ostendit, & athera
terris.*

Et jam antea eodem libro, ubi Jupiter ex omni cælo nimbos dimissurus inducitur,

Protinus

*Protinus Æoliis Aquilonem claudit
in antris,*

*Et quæcunque fugant inductas flami-
na nubes.*

Unde & *Aquilo ventus* in Proverbio pro, Serenitas : ut in illo Propertii,

Et nobis Aquilo, Cynthia, ventus erit.

Accedit & Jobi autoritas, c. XXXVII. versu 22. Ut Rabbinorum illorum, qui Hierosolymis rem aliter habere tradunt, quod ad Occidentem mari claudatur, observatio quanti facienda sit, aliis expendendum libens relinquam.

Sunt sanè, nec indocti, (Junius, aliisque) quibus *gignendi* significatio hujus loci propria credita est : ego de eo nunc non contendam. nostrâ enim, quomodocunque statuas, parum aut nihil interest. De posterioribus verbis omnis heic mihi controversia. Hoc igitur dico : paronomasia (ita enim liceat indigitare) rationem postulare, ut מֵרָחֹק in ordine sententiæ præcedat, quomodo Junius & alii plures expressere ; non, ut versio Anglica, & quos, viros alioquin doctissimos, illa secuta est. מֵרָחֹק Hebræis Aquilo ; (pars mundi Meridiei opposita :) dicitur, quasi absconditus :

conditus : ex Solis absentia, sive quod à Sole longius, ut plerique censent ; an alia ex causa ; non hic quaero. צפון propriè significare, quod absconditum vel occultum sit (unde & צפון thesaurus, res abscondita :) res minimè dubia : quæ etiam est צפון significatio. quasi dicat Solomon ; Ut ab occulta plagâ veniens ventus dissipat nubes : ita occulta lingua, vultum indignabundum. Occultam autem linguam vocaverit hîc Solomon, quam alibi non semel *molllem* : in cujus potentia variis verbis (ut in aliis quibusdam) exponendâ & inculcandâ, multus est, quod non sine causâ maximâ ab illo factum esse, tantò melius sciamus ; si, quæ è sapientibus Ethnicis in eandem planè sententiam prudentissimè monita sunt, (unde & demagogorum frequens in illorum historiis detestatio :) observemus. Ab hac igitur mente sunt illa Solomonis, hoc ipso capite, v. 15. בֶּאֱרֵךְ אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ &c. vertit Junius, *Longanimitate pellicitur ductor, & lingua mollis frangit osseum* : [vel *ossis virum*, id est, durissimum & rigidissimum :] & illa, capite XV. v. 1. *Responsio mollis frangit excandescenti-*

am : *verbum autem molestum excitat iram*. Signatissimè autem lingua blandiloqua, lingua *occulta* vocatur, quòd blandientium, eorum præcipuè, qui iratos verbis demulcere student, proprium sit simulare : unde & *mentiri* in Sacra Scripturâ satis obvium, pro *subjici* & ad alterius voluntatem se componere. Græci quoque, cum de talibus loquuntur, verbis *καθ' ἑαυτὸν* (quod Homericum est) & *κρύπτειν*, (inde & *κρύψις*, pro *simulatio* :) utuntur. Cæterum non absimilis apud Propertium modò laudatum, de vi verborum ad compescendam iram, à ventis & ipsa petita similitudo :

Non ita Carpathia variant Aquilonibus unda,

Nec dubio nubes vertitur atra Noto :

Quàm facile irati verbo mutantur amantes, &c.

Jam si istos potiùs sequimur, qui *גִּיגִּיטִּים* *gignis* vertunt, tantò expeditior erit verborum illorum *לשון סרר* interpretatio. Ut nimirum lingua sycophantica, & occultè detrectatoria, seu delatoria intelligatur, qualem lites & rixas parere tum plurimas, tum periculosissimas

mas solere, vulgò notum. In hanc sententiam totum versiculum vertit vir doctissimus, *Ut Cacias gignit pluviam, ita vultum indignabundum lingua simulantis.* [vel, *viri absconsionis.*] Sed ad omnem verborum istorum elegantiam planè intelligendam pertinet fortasse & illud, observata inter פנים ר (seu פנה, ex quo Græcum παύειν) & פנה פנים. Sed hæc subtiliora, & quæ non omnes capiant. Absistemus igitur.

Aliud adhuc genus paronomasia, cum allusum verbum reticetur; quod tamen in animo loquentis fuisse, si non certa ubique fides, saltem probabilis suspicio; quale fortasse, quod II. Samuelis c. XX. v. 18. דבר ידבריו בראשונה לאמר שאול : דבר ידבריו בראשונה לאמר שאול ubi sic amplector Junii aliorumque doctorum interpretationem, qui ex Deuter. c. XX. v. 10. & sequentibus, ubi leges obsidionis legitimæ proponuntur, exponunt; ut ad dictum aliquod vulgare, quale, quod Solomon postea inter sacra intulit, Eccles. c. VII. v. 2. טוב ללכת אל בית אבל &c. & v. 4. לב ודמם בבית אבל &c. alludi credam: ut frustra non sit, quod
vetus

vetus Interpres Latinus *veteris* hîc ex-
ertè *proverbii* meminerit.

Hujus generis aliud exemplum in
Tfophaniæ prophetæ verbis, capite II. 4.
reperire est, quod ut melius intelliga-
tur, totum locum Lectori repræsentabo.

Ait igitur propheta : כִּי עוֹרָה עֵיבָרָה
תְּהִיָּה וְאַשְׁקֵלֶיךָ לְשִׁמְמָה אֲשֶׁר בְּצִהְרִים
: יִרְשֶׁהָ וְעִקְרֶיךָ תֵּעָקֵר Quatuor hîc ur-

bium excidia prædicuntur, allusis sin-
gularum, sed non unâ ratione, nomi-
nibus. עֵיבָרָה & עוֹרָה תֵּעָקֵר

(quæ sunt extrema nomina) tam clara
sunt, ut nemo tam sit oscitans, ut sta-
tim non animadvertere cogatur. Et mi-
ror interpretes, (mihi saltem visos) qui
de istis extremis monent, de reliquis
tacere. Sunt sanè obscuriores istorum

allusiones : alludi tamen & illa, quam-
vis ratio non pateret allusionis, ut res
ipsa postulat; ita fidelis & ingenui e-
rat interpretis, saltem monuisse. Nobis

ita videtur : Allusionem vocis אֲשָׁקֵל
in eo consistere, quod אֲשָׁקֵל & אֲשָׁם,
quod *vastare*, *desolare* significat, priores
duas literas easdem habeant. Quamvis
autem non hîc ponatur אֲשָׁם, sed
synonymum ejus (quod etiam sono

G

valde

valdè vicinum est) שם (quòd scilicet ab isto priore nullum formatum sit istius notionis substantivum ;) suppleri tamen ab intelligente Lectore debet iste defectus, ut in mentalibus id genus allusionibus fieri solet. Exemplis hoc non Hebræis tantum, sed Græcis Latinisque, si opus esset, possumus confirmare. Sed longè obscurior in altero illo אשר allusionis ratio, cujus nulla omninò expressa in aliis verbis indicia. Ea verò ex ipso nomine petenda est. Quid enim שר quàm vastare, devastare? quod tamen, quò magis liqueret, additum צהרים, quod ad vastationis & excidii significationem pertinere, si non aliunde, saltem ex Psalmo XCI. 6. discimus, ubi pariter ut hîc cum verbo שר jungitur : מִקֵּץ יוֹם צָהָרִים, à peste vastante meridie. Quorsum autem meridiei hîc fiat mentio, docti interpretes consulendi. Sed & veteribus ethnicis meridianum tempus suspectum, ut à dæmonibus nescio quibus (aliis illi nominibus usi:) infestari solitum. Testes Poëtæ. Ovidius, (ut alios nunc omittam) in Fastis :

Nec

*Nec Dryadas, nec nos videamus labra
Diana :*

*Nec Faunum, medio cum premit ar-
va die.*

Judicet jam Lector ex hoc qualicun-
que Specimine, qui versionibus contenti
sunt, quanto illis non venustatis & ele-
gantia modo, quæ nullo ferè non loco
multiplex ingerit se, dispendio constet
iste alieni laboris fructus ; sed etiam
non raro & sententia : ut mirum non
sit, si qui aurum voluptate ad percipi-
endas rerum bonarum doctrinas, (ut
sanè partim sciens, partim etiam insci-
ens multò maxima pars hominum :
quod alibi fusè probamus :) præcipuè
ducuntur, à sacræ lectione Scripturæ, si
non abhorreant, certè non illibenter
abstineant, & aliis potius occupentur.
Sed, in animadvertendis tamen sacris
hisce paronomasiis, magno judicio &
subactis longo usu auribus opus est ;
nequis acutior quàm cautior ineptias
suas, & lascivientis ingenii conceptus
imaginarios pro veris ac genuinis lepo-
ribus nobis obtrudat, ac ita non se tan-
tùm, sed sacram etiam scripturam, ma-
lè-feriatorum malè-feriatus ipse ludi-

bris exponat. Non enim sufficit semper sola, vel quacunque verborum similitudo; neque omnis locus παρανομασίαις opportunus: quas etiam interdum studio vitatas diligens Lector observabit. Sed hæc justum tractatum requirunt. Nec fortè de Sacrà Scripturâ, & ejus studiosis malè mereatur, qui justum tractatum istis dicaverit: saltem, ut illa complectatur, & accuratè colligat, quæ sine aliquo sententiæ ipsius detrimento non possunt ignorari. Nam cætera & infinita sunt, & parum illos juvabunt, qui Hebraica (intelligentibus autem satis obvia:) non intelligunt.

Cætèrùm, (quod aliquis miretur,) etiam in Novo Testamento, linguâ non Hebraicâ scripto, παρανομασίαις Hebraicæ non infrequentes. Tales: Rom. IX. 16. ἡ δὲ θέλονς, ἡ δὲ θέλει, ἀλλὰ ἡ θέλει. Θεός: γιν: Γε: Γη: Γη: Γη. Sed & eandem sententiam his ipsis verbis conceptam in Thalmude alicubi, virum quendam Hebraicè peritissimum me præsentem olim asserere memini. Tale & I. Cor. I. 23. σκάνδαλον & μωρία, ut Cornelio à Lapide, viro doctissimo rectè

rectè notatum. Item II. Petr. cap. II. versu ultimo, ὅς & κύλισμα, quæ Hebraicè ab unâ radice קלל : & inde vulgaris apud Hebræos Proverbii ansa.

Pari quoque ratione, nisi valdè fallor, I. Tim. III. 15. σῦλθ (sive ἐπιστάσιμα) & ἀλήθεια; σῦλθ & ἀλήθεια, non ab unâ tantum radice, sed uno eodémque (קלל) verbo Hebræis designentur : atque nominatim Templi Hierosolymitani σῦλοι sive columnæ, קללצן indigitatæ (II. Regum XVIII. versu 16.) reperiantur. Quod si quis in his & similibus aliis Syrum objiciat, qui vertens non observavit, certè non expressit, interpretem ; studio, an casu & ἀπερσιζία factum ab illo sit, alii viderint : meam certè de paronomasiis illis suspicionem non minuerit, cum videam illum Joh. I. versu 14. ubi licebat illi vocem Græcam σκηνῶν, cujus singularem hoc loco ἑμῶσιν, sed ex Hebraicâ voce & usu petendam, agnoscunt etiam illi, qui Christi æternitati non usque-quaque semper favisse videri possunt ; cum liceret, inquam, illi vocem Græcam retinere, nec tamen à Syriacâ dialecto (quod in aliis fortasse non æquè liberum illi fuit,

ubi Hebraica differunt à Syriacis :) discedere, maluit tamen uti voce פֶּן, quàm voce פֶּן : quâ tamen alibi, ubi minor necessitas, non abstinuit.

SED ad alia transeamus. Non parum facit ad Hebraicæ linguæ commendationem מִן הַיְּסוּדוֹת הַלְלוּתִים consideratio : quæ cum non humani, sed divini sit instituti, credibile est, ex ipsorum verborum ratione, & attentâ consideratione, quæ ad sapientiam faciant tum moralem tum naturalem, non pauca posse erui : si quis tamen sobrie id agat, & Deo ipso sapientior esse non affectet. Non enim si etiam in verbis sapientiæ suæ vestigia quædam seu stricturas impressit Deus, id ~~non~~ ^{non} ~~superius~~ ^{superius} egit, ut ex verbis & etymologiis sapientia peteretur ; cum non minus scientiarum qualliumcunque, quamvis hominum sive Græcorum sive aliorum ministerio usus, (modò tamen verarum & legitimarum) sit author Deus, quàm verborum istorum, de quibus nunc agimus. Et illarum quidem non alio fine author, quàm ut ex illis sapientia humana hauriretur, tanquam ex fontibus : cuius quòd ne verba quidem, quanquam
alium

alium in finem ab ipso instituta, planè expertia esse voluit, id ad majorem sapientiæ suæ revelationem factum ab illo credimus, non ut scientias (quod modò dicebamus) ex verbis peteremus. Qui ista ulterius extendunt, & de Deo, & de linguâ Hebraicâ, ut postea pluribus ostendemus, malè merentur.

Cæterum non negamus etiam in aliis linguis, Græcâ præcipuè, talia reperiri non pauca; plura tamen, in Hebraicâ, ni fallor; saltem pro librorum verborumve, quæ ad nos pervenere, numero. Nec de compositis hîc ago; quorum copia, & pro copiâ fœlicitas (propriè tatem ex naturâ rei petitam isto verbo intelligo;) olim Germanæ cum Græcâ communis; nunc Græcæ linguæ propria videtur esse laus. Id dico, simplicia verba Hebraica, cum pleraque plures & diversas complectantur significationes; ex pluribus autem, unam ut plurimum propriam & genuinam, ex quâ cæteræ, quanquam fortasse non minus usitatæ & notæ, diversâ ratione fluxerint: hujus communionis sive propagationis rationes in non paucis tales esse, quarum explicatio, vel ad usum vitæ, vel ad na-

turæ cognitionem non parum conferat. Talium exempla cum sint in mundo plurima, ut aliis notata præteream, vox una כשר minus intelligentibus sufficiet hîc ad specimen.

Τὸ כשר igitur in Kal, à doctissimo Buxtorfio, Junii, ut passim, versionem secuto redditur, *secundari, prosperari*: quod aliis plerisque, *intelligere, perspicere, diligenter & attentè considerare*. Sed cum rarius occurrat in primâ conjugatione, & ubi occurrit, alterutra significatio bene conveniat, haud ita facile, de verâ & genuinâ statuere. Cæterum in conjugatione Hiphil, usitatissima ꝑ̄ *intelligere, intelligenter agere, &c.* nec minus certa, quamvis non tam frequens, *prosperari, secundari*, significatio. Ut ex c. Prov. XVII. v. 8. אֵן חֵן הַשְׁחָד בְּעֵינֵי בָעָלָיו אֶל כֹּל אֲשֶׁר יִפְנֶה וְיִשְׁכִּיל: quod Junius, [Velut] *gemma gratissima est munus in oculis dediti ei: quocunque spectet, prosperatur.* & Angl. vulg. *A gift is as a precious stone in the eyes of him that bath it; whithersoever it turneth it prospereth.* Nec aliter, præstantissimi quique Rabbini, Græca quoque; vetus per ὡςτις hîc exprimit. Μῖσθός

χαίτων

χαρίτων ἢ παιδεία τοῖς χρημένοις, & αὖ ἐν
 עֲתִידָהּ, & עֲתִידָהּ Interdum jun-
 guntur, ut synonyma, כִּי אֶזְכֹּר & כִּי אֶזְכֹּר:
 ut Josh. c. I. vers. 8. כִּי אֶזְכֹּר אֶת
 : דְּרַכְךָ יִשְׂרָאֵל quod Junius, *Tunc*
enim prosperaberis in viis tuis, & tunc
secundaberis. Anglica; **For then thou**
shalt make thy way prosperous, & then
thou shalt have good successe. appositâ
 tamen ibi ad oram & altera verbi signi-
 ficatione, [*or, doe wisely* :] ut Lectori
 liberum esset, quam mallet ipse, am-
 plecti. quod & alibi sæpius in istâ ver-
 sione observatur, ut altera in textu, al-
 tera in adversâ orâ significatio Lectori,
 quasi in dubiâ re, proponatur; vel for-
 tasse, quasi in utrâque aliquid ad sen-
 tentiam aut pleniorum sensum momen-
 ti esset, commendetur. Ita certè, Josuæ
 c. I. v. 7, & 8. I. Sam. XVIII. v. 5, & 14.
 sed & in nomine, ab eodem verbo, sub-
 stantivo, Proverb. cap. III. vers. 4. &
 Psal. CXI. versu ultimo.

Hinc autem ansa sive discendi, sive
 meditandi, quod non unus veterum
 pro magno sapientiæ arcano vendita-
 vit, *sua quemque fortuna* (ut apud Sa-
 lustium Appius) *fabrum esse*: vel, *suos*
cuiq;

cuique mores (ut in Attici vitâ Cornelius Nepos) fingere seu conciliare fortunam. bonos, bonam : malos, malam : ut frustra sint homines, cum de factorum iniquitate queruntur, qui sui potius ingenii pravitatem & suam ἀσέλειαν culpâre deberent. Planè, quod Sanctus vates ; Retribuit mihi Deus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum ejus. Cum sancto sanctus eris (vel, ut alii, cum misericorde misericors eris) & cum viro innocente innocens eris. Cum mundo mundus eris, & cum perverso perverse ages. Quod & Græci, iisdem ferè verbis, sed contractius, Ἐδιδωκεν ὁ κύριος τὸ ἀντίστοιχόν μου κατὰ τὴν ἀσέλειάν μου. &, Ὁ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ δίδους. &, Ἡθὺς ἀνθρώπων, δαίμων. quæ expressit Poëta Satyricus,

Nullum numen abest, si sit prudentia.--
Plura in eam sententiam apud Salustium non uno loco : ut in bello Catilinario, Non votis neque suppliciis muliebribus auxilia Deorum parantur. vigilando, agendo, benè consulendo, prosperè omnia cedunt. Ubi socordia tete atque ignavia tradideris, nequicquam Deos implores: irati infestique sunt. Sed eximia,
præter

præter alias, in hoc argumento præfatio
 Belli Jugurthini, quam adire poterunt,
 quibus animus. Nemo tamen vim verbi
 מְדַבֵּר plenius (ut ab accuratis Lexico-
 graphis exponitur) expressit, quàm fe-
 cit Plautus, his verbis ;

*Si quam rem accures sobriè aut fru-
 galiter,*

Solet illa rectè sub manus succedere :

*Atque adeo ferme ut quisque rem
 accurat suam,*

Sic ei procedit post principia denique.

*Si malus aut nequam est, malè res
 vertunt, quas agit :*

*Sin autem frugi est, eveniunt fruga-
 liter.*

Et hæc quidem ita vera sunt, ut sunt
 alia pleraque moralia vel civilia quæ
 in actione versantur : quæ non esse ca-
 tholicæ sive mathematicæ veritatis to-
 ties monet Aristoteles : sed temporibus,
 & locis, & personis, & aliis, ut
 quis rectè judicet, circumstantiis di-
 stinguenda & circumscribenda præne
 innumeris. Certè omnes omnium
 temporum historiæ testantur, optima
 sæpè consilia funestos exitus habuisse ;
 & contra, temeritatem, perfidiam, cru-
 delitatem,

delitatem, multis pro voto, non pro merito, cessisse : & hunc quidem (quod ait Satyricus) *crucem* pretium sceleris, alium verò *diadema* tulisse. Hinc Atheniensium fœlix plerunq; δυσβελία vulgari sermone jactata, & authoris gravissimi Platonis gravis querela, Θνητῶν μὴ μὴδ' ἐνα νομοθετεῖν μὴδ' ἐν, τύχας δ' εἶναι χέειν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα ἔργα. Sed neq; minùs hoc divini verbi authoritate nititur, ut vix aliud quicquam testatius esse possit. Ex multis, uno aut altero loco contenti erimus. Eccles. VII.

Ista omnia vidi diebus vanitatis meae : esse justum, qui pereat justitiâ suâ : & esse improbum, qui prolonget dies in malitiâ suâ. Et ibidem paulò post : Convertens me animadvertēbam sub Sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam, sed tempus casumque intervenire omnibus his. Non enim probatur illorum mihi sententia, qui Solomonem quasi ex sensu carnis hæc pronuntiare volunt ; cùm res ipsa luculentis aliunde Sacræ Scripturæ testimoniis confirmari possit ; modò illa, וְזֶמַן כָּוָן tempus & casus, ut

Ecclesiast.

VII. v. 15.

Ib IX. 11.

ἢ πύχῃ crebrò in veterum Ethnicorum commentationibus, pro Deo & divinâ providentiâ, quod & ratio suadet, accipiamus.

In hanc igitur sententiam dicemus, non sine causâ factum esse, quòd idem verbum חַוָּ apud Hebræos & sapientem esse & prosperari significet, cum humana (si quidem vulgi iudicia perpendamus:) non aliud sit ut plurimum sapientia, quàm bonus successus. Dion. Cassius in hanc rem: Πολλὰ γὰρ ἦδη πύχῃς ἐκ ὁρῶνς ὁππρὸς ἀνθρώπους διόξαν, ὅππῃ τυχῆς αὐτῶν ἐγένοντο, διὰ βουλίας ἔχον, καὶ ἐλαττοῖς ἀεισά πνα περιελομένοι, μωρίαν, ὅππ μὴ κατέτυχον αὐτῶν, ἄφελον. Quæ Plinius Secundus in quadam Epistolâ paulò latius ita expressit; *Est omninò iniquum, sed usu receptū, quòd honesta consilia vel turpia, prout malè aut prosperè cedunt, ita vel probantur, vel reprehenduntur. Inde plerunq; eadem facta modò diligentia, modò vanitatis; modò libertatis, modò furoris nomen accipiunt.* Tacitus in Germania de Cheruscis, populo Germaniæ, *In latere Cauchorum Cattorumque, &c. Itaque, qui olim boni æquique Cherusci, nunc inertes ac stulti vocan-*

Dion. Cassius l. XLV.

tur. Catts victoribus fortuna in sapientiam cessit. Hoc idem, multi alii, Græci Latinique. Sed quia Plauti jam in superiore usi sumus observatione, etiam hîc adhibebimus.

*Centum (ait ille) doctum hominum
consilia hæc una devincit Dea*

Fortuna : atque hoc verum est, perinde ut quisque eâ utitur,

Ita præcellat, atque exinde sapere eum omnes dicimus.

Benè ubi quod discimus consilium accidisse, hominem cautum eum

Esse declaramus ; stultum autem illum, cui vertit malè.

Sed hæc tamen (ut obiter hoc interferamus :) utcunq; habeant humana sive jura, sive judicia ; certum est, apud Deum unam eandemq; veri boniq; regulam esse, ad quam exigenda olim omnia facta consiliâque : ad quam etiam provocat Apostolus, I. Corinth. cap. IV. versu 5. Ut *divinus* Hippocrates, nunquam meâ sententiâ magis *divinus*, quàm cum velut ex sacro tripode ita sancit :

fancit : * ΠΑΝΤΑ ΚΑΤΑ ΛΟΓΟΝ ΠΟΙ-
ΕΟΝΤΙ, ΜΗ ΓΕΜΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑ
ΛΟΓΟΝ, ΜΗ ΜΕΤΑΒΑΙΝΕΙΝ ΕΦ' ΕΤΕ-
ΡΟΝ, ΜΕΝΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΔΟΞΑΝΤΟΣ
ΕΞ ΑΡΧΗΣ. id est, *Omnia secundum*
RATIONEM facient, si non succedunt
omnia secundum Rationem, minimè ta-
men ad alia transeundum, sed iis stan-
dum consiliis, quæ à principio placere.
Aliter quoque verti posse posteriora
verba non ignoramus ; Sed eadem ta-
men (ad nos quidem quod hîc attinet)
manente sententiâ.

τύχης ἐκ ἀπαντῶν κατὰ λόγον. Sed quò ᾧ illud referamus ?
an ὁσίων vel τέχνην subaudienda? Sulpicor Synesium ὡς δὲ
(non τίω) scripsisse; quod verbum est poeticum, qualia apud
Platonem plurima.

Cæterum, ut in priore illâ ἐπιστάσις
(ita enim vocant Græci) ex diversâ vo-
cis Hebraicæ significatione magnum
pondus ad excitandos animos ad studia
prudentiæ, cui tantum & divinæ tri-
buunt & humanæ literæ: ita in poste-
riore hâc, non minùs ad deterrendam
superbiam, & nimiam suâ fiduciam, (fa-
talem ferè præstantissimorum ingenio-
rum labem :) cum ita nobiscum identi-
dem reputabimus, nullam esse tantam
humano-

* Hîc al-
ludit Syne-
sius Epist.
102. Συνί-
σημι τῇ φι-
λία καὶ τῇ
προσεστιά-
τῃ σὺ τὸν
δαυμάστι-
ον Σωτη-
νᾶν. ὡς τίω
διὰ λόγων
πρᾶξις
καὶ αὐξή-
σις, τὰ
παρὰ τῆς

humanorum consiliorum firmitatem & præstantiam, quæ non subito quasi de cælo tangi, & inimico fidere afflari possit; nullam tantam prudentiæ & sapientiæ inter homines opinionem, multorum quamvis annorum perpetuis successibus partam, quæ non horæ momento in temeritatis (ut humana sunt judicia) & stultitiæ invidiam vertere comparata sit: quam quidem ταπείνω-
φροσύνη; vel, ut Plato nuncupat, σωφρο-
σύνη, qui arcem statuunt humanarum virtutum, non malè mihi judicare videntur. Sed hoc obiter.

Ad hoc igitur instar multa possunt expendi in linguâ Hebraicâ non inutiliter. In hâc autem linguâ, quamvis similia suppeditent & aliæ, tantò magis, quantò major, ut jam diximus, est ὀνομαθίτη authoritas. Et sunt ingenia, quæ talibus citius capiantur, in quibus aliqua inest subtilitatis species, quàm solidiore doctrinâ, quæ vel ex vetere philosophiâ, vel ipsis sacris literis peti potest. Horum quoque rationem haberi nihil vetat, modò tamen modus adhibeatur, & ad meram μετewρολογία & περwρολογία res non procedat.

Mirum

* Mirum quàm transversos, viros alioquin etiam graves & doctos, egerit nimius amor & immodicum studium. Nam quis credat, homines non illiteratos, & mentis compotes esse reperi-
tos, qui Cabalistarum, non *μάγια* dicam, sed mera deliria & portenta; hominum seu naturæ vitio, seu superstitione fatuorum ac cæcorum inventa, pro magnis mysteriis, nec illotis manibus tractandis ostentarent? Qui omnes scientias ac disciplinas, humaniores & sacras, & quicquid tot libris, tanto studio aliunde petitur, ex Alphabeto, si Diis placet, Hebraico; aut certè ex lingua Hebraicâ peti posse, impensâ contendunt & aliis persuadere conantur operâ? Mihi quidem minùs mirum, id unum aliquem, doctum alioquin gravemque, sibi persuasisse, qui mentis humanæ fragilitatem, & impotentis amoris quàm mirabiles effectus interdum sint, non uno documento comperi. Sed ægrorum & malè-sanorum somnia à sobriis & vigilantibus magni fieri, tantò major, ut mihi quidem videtur, & intolerabilior insania est. Sed parum est, ista hominibus natis contigisse, nisi
H eadem

eâdem operâ in linguâ Sanctâ injuriam & contumeliam ista hominum deliria redundarent. Talibus enim (quæ parum à Magicis præstigiis distant:) haud pauci meritò offensi, si non in ipsam linguam culpam omnem conferunt, certè ab ejus studio, ne & ipsi tales evadant, haud illibenter abstinent.

Herbarum viribus quantum tribuerit medicorum Deus Hippocrates, ex ipsius, quæ extant hodièque scriptis, cuius liquere potest. Post illum multi hoc studium excoluerunt, & ut fit, quædam, quæ Hippocratis ætate comperta non erant, in lucem protraxerunt, ex quibus naturæ vis, & naturæ opificis Dei sapientia cum potentia conjuncta tantò magis nosceretur. At postquam inventi sunt inter Romanos, qui herbarum vi cælo lunam deduci; Solis & Lunæ defectus; imbres, grandines, serenitatem, tempestates induci; exercitus fugari; mortuos in vitam revocari; & nihil non illis effici tuerentur; jamque in fabulas ineptissimas, & multiplicem superstitionem versa esset utilissima scientia; extitit subitò quidam Asclepiades, Pompeii magni ætate, qui per-

pertasus Oratoriz professionis, huc totum se convertit, & inducta novâ medendi tatione, omnem usum herbarum, non minus naturalem quàm magicum, penitus sustulit & abrogavit. *Super omnia*, ait Plinius, *adjuvere eum Magica vanitates, in tantum evecta, ut abrogare herbis fidem cunctis possent.* Hoc dicit Plinius, magicam illam virtutem, quam homines vani & impostores herbis falsò tribuebant, præcipuè in causâ fuisse, quòd nova Asclepiadis medicina, quæ nullam herbarum in medicinâ usum agnoscebat, tam facillè recepta sit. Id ita in multis aliis contigisse certum est, ut nimius amor, aut nimix laudes plus obfuerint, quàm professæ potuissent odia & vituperia.

Nam quod ita colligunt nonnulli, cujus Deus author ipse sit linguæ, non posse, quin magnæ sint ejus præ cæteris prærogativæ; modò prærogativas intelligant, quæ sint linguarum propriæ, haud gravatim concedemus: sin ad alia, quæ alterius sunt generis, extendant; respondemus, Deum *αὐτὸς* & *διὰ τῆς* authorem, etiam linguas suas metas posuisse: ut illi frustra sint. & in

Deum ordinis authorem injurii, qui, quod linguarum non est proprium, à linguis petendum sanciant. Fuit & terra, quam Dei populus incoluit, non uno sancta nomine: quam etiam Deus ipse suo non semel encomio nobilitare dignatus est. Scimus tamen fuisse etiam alias fertilitate non minùs celebres, & multarum rerum, quibus illa caruerit, eximiarum feraces. Quòd si noluit Deus, ut una omnia, quamvis alioquin una sanctitatis ornata titulo, & quasi privilegio, terra ferret: quæ rationis aut veri similitudo, in tanto sacræ ipsius Scripturæ silentio, & ipsâ quasi reclamante naturâ rerum, nos inducat, ut credamus, Deum scientiarum & doctrinarum, quibus vel humanæ regantur actiones, vel naturæ secreta pandantur, quasi facultates & semina, verbis Hebraicis & literarum apicibus indidisse? Quòd si lingua Hebraica, aut verò Alphabeti Hebraici literæ, quòd ab uno sint immediatè Deo, ideò ad omnia debent sufficere, quantò magis ad singulos Sacræ & *θεογραφικῆς* Scripturæ libros id transferamus, multum eorum dignitati detrudere, qui neget singulos, saltem

saltem quæ ad salutem nostram necessaria sunt, omnia continere ? Hoc alius postea, ad singulos fortasse, quo miraculum crescat scilicet, & cum miraculo reverentia, versiculos transferat : parùm interim sollicitus, quid alii, pari libertate, de Deo judicaturi sint, qui, cum tam pauca sufficerent, tam multa esse voluerit. Cæterum, non in medio- rum, aut paucitate, aut varietate, Dei gloria consistit : sed in eo, ut, quemad- modum ipsam vitæ usuram, ita quæcun- que, quibus hæc vita sustentatur, orna- tur, fovetur, accepimus ; bonorum om- nium Deo auctori in solidum ad- scribamus ; neque dubitamus, qui phry- gionica artis & polymitaria, aliarum- que id genus, Exodi capite XXXV. & agriculturæ, quæque ad agriculturam pertinent, arcanorum, Esaia c. XXVIII. vers. 23. & sequentibus, sibi vindicet in- ventionem ; quin idem aliis cujuscunq; nationis aut linguæ ingenium suffece- rit, quo artes & disciplinas vitæ utiles invenirent, aut inventas expolirent : ut ad linguæ Hebraicæ sanctitatem mini- mè opus sit recurrere, ut de Deo au- thore & inventore gloriemur.

SOLET à multis, inter Hebrææ linguæ laudes, & Rabbinicorum librorum utilitas commemorari : ad quos, per hanc linguam, & diligentē S. Scripturæ lectionem, non admodum difficilis aut operosus est aditus ; iis præcipuè præfidiis munitis, quæ tum aliorū, tum præcipuè Buxtorfiorum laudatissima nobis opera paravit. Multa sanè in hoc eruditionis genere à viris præstantissimis esse præstita, ex quibus auctior intelligentia Sacræ Scripturæ facta est, & multa scèliciter illustrata, quæ densissimis obruta tenebris erant, nemo æquus rerum æstimator negaverit ; de quo multorum extant commentationes, qui & argumentis & exemplis plurimis ita rem habere docent. Cum tamen ita fateantur omnes, & res ipsa probet, vastam molem impurissimi sterquilini vertendam esse, ut aliquæ auri micæ legantur, quæ ex aliis literis longè minore & laboris & temporis dispendio colligi possint : nisi quis ingenii proprii ductum potius (cujus magnam quisque in instituendis studiis rationem habere debet,) quàm rationis & judicii sequatur ; aut magnis opportunitatibus invitetur, an tanti sit opera,

opera, nescio. Nam qui se totos ad hoc studium applicârunt, ut abditissima quæq; rimarentur, & viam aliis facilitarent, quin illi vel meritissimis de republicâ literariâ, & sacris speciatim literis, viris accensendi sint, nemo sanus & æquus dubitat. Nec de summis illis ingeniis, quibus, raro felicitatis exemplo, in pluribus excellere & aliis prodesse datum est, nobis hîc sermo. Alii, qui stultâ persuasione & ambitione inducti, quasi ad fastigium eruditionis pervenissent, quicumque Rabbinica, quantum ad ostentationem sufficiat, delibârunt, hoc studium avidè arripiunt, neglectis interim (quod in medio positi sint) aut strictim & saltuatim inspectis, ex quorum assiduâ lectione solida pendet eruditio, Græcis Latinisq; scriptoribus; horum si minor esset numerus, nostra hæc nihil, opinor, Republica detrimenti caperet. De quo plura fortasse, ubi de linguæ Græcæ præstantiâ tractabimus. Hîc interim viros doctos, & in his studiis versatos libenter conveniam, majorem aliquantò otii sui & lectorum suorum patientiæ rationem ut habeant, quàm multorum

hodiè mos est. Ita enim multi quicquid Hebraicè scriptum est, sine ullo detractu aut discrimine, studiosè conquirunt, & lectoribus suis pro bona & vendibili merce obtrudunt, quasi satis hoc cuiusmodi scripto conciliaret authoritatis, quòd Hebraicè scriptum sit: cum tamen certum sit, multa istius generis & linguæ scripta extare, quæ ab hominibus idiotis, circulatoribus, & agyrtis, nullâ vel levissimâ melioris alicujus literaturæ tincturâ, imbutis, profecta sunt: quorum nugæ naniaq; cur à quoquam alio loco sint habendæ, quàm quæ quotidie in triviis ab otiosis balatronibus & pannuciis mulierculis garriuntur aut cantillantur, causam nullam video.

At illud majoris aliquantò momenti, eò processisse studium doctorum quorundam, ut importunâ Thalmudicorum locorum & testium citatione, clarissima quædam de Christo testimonia convellere sint aggressi. Observatum non uni, si benè memini, solitos Judæos veteres dicere, Mundum Messiz causâ creatum esse. Hoc arripit vir sine controversiâ Maximus, & de republica literariâ inter paucos meritis, sed in
Christi

Christi causâ, nescio quo fato ad Soci-
nianos ~~in~~ devexâ atate propensior; hoc
ille, inquam, studiose arripit, ut de mun-
do per Christum creato clarissima alio-
quin testimonia nobis eripiat. Ait igi-
tur Apostolus, Christum hæredem om-
nium à Deo constitutum esse, *δι' ἧς*
τὰς αἰῶνας ἐποίησεν. Vult ille, *δι' ἧς* valere,
δι' ὧν; non, *per quem*, sed *propter quem*.
Ideò autem, inquit ille, hæc interpreta-
tio hoc loco maximè se probat, quia
ad Hebræos scribens videtur respicere
ad vetus dictum Hebræorum; propter
Messiam conditum esse Mundum. Rur-
sus idem Apostolus Psalmistæ verba,
Σὺ καὶ ἀρχὰς, κύριε, καὶ γῆν ἐθεμελίωσας,
καὶ ἔρξαι καὶ χεῖρὸν σου εἰσὶν οἱ ἄεθνοι; (quo
quid clarius aut illustrius à quoquam
dici potest, aut fingi?) Christo aptat.
At hîc quoque, Quia constabat, inquit,
inter Hebræos, Mundum hunc Messia
causâ conditum esse: (quid, quæso?)
ideò καὶ γῆν ἐθεμελίωσας, id est, *causa*
fuiſti, cur fundaretur: & opus manuum
tuarum; id est, *propter te factum*: nam
נֶחֱדָה Hebraicè & Chaldaicè etiam
Propter significat: &c. Hujus generis
plura, apud eundem. Sed hæc fortasse,
dicet

dicet aliquis, ex nimio potius erga partes illas, quibus additiorem fuisset modò dicebamus, studio profecta esse; quàm ex ullâ tali *κακοζηλία*, de quâ nobis hic sermo.

Isaia capite I. versu 18. *Venite jam, & disceptemus, dicit Dominus; Si fuerint peccata vestra, ut coccinum; quasi nix, dealbabitur: & si fuerint rubra, quasi vermiculus, velut lana alba erunt.* Quis dubitet, quin elegantissimè Prophetæ & ex notissimâ ratione peccatis & sceleribus in genere rubrum colorem tribuerit, cum natura colorem illum (nisi quis ἀπονενομήν, aut, Apostoli φέρει, καὶ γυμνωσμέν, & συνείδωσιν, occalluerit) faucibus conscientiæ indicium esse voluerit? cum præterea de sanguinolentis hic speciatim legatur (*quorum manus sanguine plena*, versu 16.) quibus iste color peculiari quoque ratione convenit. Jam hoc multis linguis commune est, ut intensioris tincturæ similitudine tum vitia tum virtutes exaggerentur, unde Græcis δεικνύσκεις βαφῆς, & id genus alia, de quibus, tum alii, tum b. m. parens ad Persium non uno loco. Nivei autem coloris imagine, (cum

(cum quo certare, in istis locis, albedine laneum notant hîc viri docti :) quæ non utitur lingua ad simplicitatem animi & innocentiam morum indicandam? Hinc *candor*, *nivei mores*, & id genus alia plurima, vulgò nota & usurpata. In his igitur omnibus cum nihil à communi usu alienum sit, sed omnia vulgari sermone tritissima : sunt tamen viri insigniter docti qui ad traditiones Thalmudicas, (quarum certitudo ab eorum fide tota pendet, qui tot mendaciis & fabulis passim sca- tent,) de particulâ nescio quâ cocci- neâ inter cornua hirci emissarii, &c. appendi solitâ, nos ablegant, & inde sensum verborum Isaia petere jubent ; quæ qui aliter, quàm ex Thalmude, interpretentur, cæcos eos (hîc quidem certè) valde ἀπολόμους pronuntiant.

Jam Christus in ultimâ cenâ, poculo discipulis porrecto, ita eos affatur ; λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃ μὴ πῶ ἀπ' ἀρτῆς ἐκ τέλει τῆς ἀνθρώπου τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐνείνης, ὅταν αὐτὸ πῶ μεθ' ὑμῶν χαίρειν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς. Hîc primò certum est, Christo præcipuè propositum fuisse, ut de morte suâ propinquâ suos com-

commonefaceret, cum multum (ad faciendam Divinitatis suæ fidem) nihil sibi accidisse, quod non prædixisset, discipulorum suorum interesse intelligeret. Cæterum, ut ex re natâ & præsentente prædicendæ mortis; ita, ex verbis, quibus mortem prædicit, occasionem sumit consolandi discipulos, venustâ & non insolente in Sacris Scripturis ἀντανακλάσει, ἀπὸ τῶν ῥημάτων, ad τὰ ἀόρατα καὶ νοητά, conversâ verborum notione. Qui igitur alibi panis; qui aqua, pro re natâ, scaturientis usus erat similitudine, ad regni cœlestis seu præsentis seu futuras opes & delicias exprimendas: qui obedientiam alio loco, cibi quotidiani appellatione signaverat: idem nunc cœlestia illa gaudia, quibus sancti, vel in hac vitâ adsparguntur & sustentantur animæ; vel olim pleno hauustu perfruentur; vini cujusdam præstantioris, quod beati potaturi sint, adumbrat similitudine. Vini autem proprium esse, ut cor hominis latificet, & humanæ testantur literæ, & divinæ. Huc etiam pertinent & ista Lucæ XXII. v. 29, 30. Καὶ γὰρ διατίθεμαι ὑμῖν, καὶ ὡς διατίθεμαι ὁ πατήρ μου, βασιλείαν ἵνα ἰδῇτε καὶ

καὶ πίνῃσι ὅτι τῆς τετραγίης μου, ἐν τῷ βασι-
λείᾳ μου.

Quàm verò à communi usu non abhorreat, ut cœlestia gaudia cibi potusve vario apparatu significantur, vel ex Homero discamus, qui cùm alibi (ut Plutarchus, Porphyrius, aliique veteres observant) Diis suis immortalitatem eo potissimum asserat argumento, quòd
 ἔσθιον ἔδουσ', ἔπινουσ' αἰθερᾶ οἶνον: idem tamen eosdem Deos convivia inter se agitantes frequenter nobis exhibet. unde & *Divorum epulas*, apud Latinos; & *θαλίαις*, apud Græcos pro ἀθανασία sive immortalitate poni interdum, doctissimi viri rectè docuerunt. Hoc sufficere poterat: sed animadvertenda præterea in Christi verbis vox *κυνὸν*, quàm non de communi usitatoque vino agere se satis aperte indicat: cujus vim vocis ἡμετέρις κωλύτης doctissimus Camero diligentius hîc expendit & explicat. Quid igitur opus, ad Judæorum fabulas de uvis à creatione mundi servatis, quas qui manducaverint, vitam eos æternam possessuros traditum sit in ipsorum Onirocriticis: Quid, inquam, opus, ad istas somniantium fabulas recurrere,
 ut

ut ad istas uvas à Christo dicamus allusum? Mihi sanè non videtur: quod tamen quia viris quibusdam maximis aliter placuisse video, liberum per me Lectori sit, ut, quod ipse maluerit, amplectatur: cum nec alio fine hac à me proferantur; non ullà sanè viris maximis contradicendi libidine; sed ut cautiore sint, qui talia legunt, nec omnia, magnis illecti nominibus, sine delectu aut iudicio adhibito amplectantur. Sed & illud observatione dignissimum, quod harum literarum peritissimis monitum est, haud pauca reperiri in veterum Judæorum scriptis, quæ ex verbis & historiis Evangelicis detorta & depravata esse res ipsa fidem faciat. A primis autem illis, qui quondam ad Christum, sed non plenè, conversi, ad *malas* *magistras* opiniones & superstitiones redierunt, (sic tamen, ut aliquid ex pristino Christianismo, quo suorum commenta incrustarent & auctiora facerent, retinerent;) Judæis esse profecta talia, iidem illi viri doctissimi, rectè censuerunt: quale quid cum veteribus quoque paganis contigisse, (de quò a libi pluribus) observaverimus; non est, quod

Quod in Judæis tantò propioribus miremur. Sed de doctrinâ Thalmudicâ quid in genere censendum sit, & quibus ea cautionibus amplectenda, consulant studiosi profundæ simul eruditionis & judicii virum, Johannem Seldenum, in opere eximio *De Jure naturali Hebræorum*, &c. cujus nos judicio libenter submittimus.

Patrum aut avorum nostrorum memoriâ rari erant, qui literas Hebraicas attingerent, quod partim difficultas (istis temporibus) nonnullorum, qui tardiores, conatus in ipso limine destitueret; partim verò rei insolentia, alios omnia majora, quæ ignota, suspicantes terreret, & procul arceret. Nunc verò studio isto ad summam facilitatem doctorum laboribus perducto, viâque jam vel puerorum solis tritâ, non tam necessaria videtur nova, ad capeffenda, exhortatio; quàm capeffentibus, ut cum verecundiâ tractent & sobrietate, præmonitio. Satis Hebraicæ linguæ consilii, quisquis illi suam antiquitatem & sanctitatem asserit; neque puto, unquam tam malè cum gente Christianâ agatur, ut non summa ejus linguæ utilitas
&

& dignitas inter Christianos agnoscat-
tur, quâ potissimum Deus sacræ suæ
voluntatis arcana, quibus ad cœlos adi-
tus hominibus pateret, consignare di-
gnatus est. Cæterum in tanto, quantus
nunc ubique est, Hebraizantium nume-
ro, dum pro suo quisque studio nova,
quibus studium hoc provehat ac com-
mendet, argumenta excogitat, haud
pauca interdum etiam à doctis affe-
runtur, quæ si ad obrussam veritatis
exigantur; ad ostentandum potius in-
genium excogitata meritò videantur,
quàm augendam apud graves & solidi
judicii viros hujus linguæ æstimatio-
nem.

Scripsit Johannes Chifletius, haud
vulgaris ingenii vir, sed partibus ad-
dictissimus, *Apologeticam* ad linguam
sanctam *Paranesim*, Antwerpæ excu-
sam Anno Domini 1642. In eâ multa
de linguâ & literis Hebraicis, quæ non
sunt hujus loci: sed duo præter alios
Sacré Scripturæ loci tractantur, quos
dissidentes ab Hebraicis fontibus ve-
tustissimæ quædam versiones suspectos
nonnullis reddidere.

Quod Exodi capite VI. versu 30. *Et*
ait

ait *Moyſes coram Domino*, וְאֵין עִיר אֶתְּנוּ לָנוּ
 : וְאֵין עִיר אֶתְּנוּ לָנוּ quod
 hodiè legitur apud Græcos interpre-
 tes, Ἐγὼ δὲ ἀπειτμήθη τοῖς χεῖλεσιν, &c.
 à Clemente Romano, Sancti Pauli di-
 scipulo, ita laudatur, Ἐγὼ δὲ ἐν αὐτοῖς
 ἀπὸ χύτρας: Hunc enim locum haud
 dubiè voluit Clemens, & nugantur, qui
 ad Psalmum CXIX. versu 83. eum re-
 spexisse, & Mosem pro Davide errore
 memoriz posuisse cōminiscuntur, cum
 tam Græca, quàm Hebraica longè ab
 istorum verborum, de quibus quærimus
 hic, absint sententiâ. Contendit Chifletius
 legisse Græcos, (quam etiam pro
 verâ ac genuinâ lectione nobis com-
 mendat) וְאֵין עִיר לָנוּ; totidem
 quidem vocibus & literis, sed aliter di-
 visis. Ingeniosa certè conjectura, sed
 quam miror Chifletium cuiquam se
 paulò cordationi probaturum credi-
 disse, nisi prius (ἐμπρὸς δὲ δειξάτω) וְאֵין
 vel וְאֵין pro χύτρα: tum verò עִיר
 pro αὐτοῖς in sacrâ Scripturâ, aut sal-
 tem Rabbinis, aut ullâ linguarum,
 (quod hactenus mihi non observatum
 fateor) quæ ad Hebraicam propius ac-
 cedit, reperiri probasset. Præterea,
 I propriè

propter unum Clementem, cùm nulla versionis istius Græcæ, apud ullos antiquos Patres aut alibi, extent vestigia; confirmant autem plurimæ versiones veteres Hebraicam lectionem; cùm alii, ἀπειτυμή; ἄλῶσι; alii; alii, ἀ-
 κεῖν; alii denique, ἡ κεῖν, ver-
 terint; quæ omnis varietas eodem re-
 dit: propter unum, inquam, illum Co-
 dices Hebraicos sollicitare, periculosi
 res exempli est, & hominis magis in-
 genio suo fidentis, quàm pudori con-
 sulentis.

Cùm autem haud pauca istius gene-
 ris alia mirarum versionum & varieta-
 tum exempla apud veteres, unum plu-
 rèsve, patres extantia reperiri possint;
 non est, quòd adeò miremur in hanc à
 cæteris adeò diversam versionem u-
 num ex antiquis, qui ad nos pervene-
 rint, Clementem incidisse. Si conjectu-
 ræ sit locus, quid in mentem ista scri-
 benti venerit, Lectorem non celabo:
 Sciolum aliquem fortasse, nec diu in
 Sacrà Scripturâ versatum, cum non in-
 telligeret, quid ista sibi vellent, ΑΠΕ-
 ΠΙΤΜΗΤΟC ΤΟΙC ΧΕΙΛΕCΙΝ, & istis
 verborum prodigiis (neque enim aliter judi-

judicare poterat, qui ex vulgari Hellenismo de illis judicaret) non parum offenderetur, aliquid quæsisse, quod & sententiæ non malè conveniret, & ad scripturam ipsam, quàm proximè poterat, accederet. Annon hoc tale; ΑΠΕΡ ΑΤΜΙC ΑΠΟ ΧΥΤΡΑC? Ingens, dices, in posterioribus verbis & literis discrimen. At hoc aliquid est, quod in prioribus aliquid affine: cum mutationum talium non desint exempla, ubi & sententia & scriptura consultò planè mutata. Et fortasse vetus aliquod dictum Græcum respexit author istius mutationis. Est enim ἀτμός propriè, vel ἀτμοC, ἢ ἡ ὑγρὴ ἀνάδοC, ut Hesychius; vel ἡ τῆς ὕδατος ἀναπόη, ut author Etymologici; qualis ex ollâ, igne supposito, fervente & bulliente solet ascendere: unde & verbum Anglicum, **Steame**, de tali vapore propriè: ex Græca haud dubiè (ut infinita alia, & propè omnia, quæ verè Anglica, ut nos alibi probamus:) origine. Sed de conjecturâ hâc nostrâ Lector pro suo jure & arbitrio statuet: neque de eâ quid judicii laturus sit, valdè laboro ego. Sed & Chiffetio non illibenter concesserim;

rim, fieri posse, ut verba Hebraica, quemadmodum ille digerit, aliquis Hebraismi non valdè peritus legerit; & quia, quam ex illis exculperet, alia melior non suppetebat sententia, in istam versionem incidisse: facilè enim ad ἀτμίδα & χύτας significationem ab audaciore aliquo verba illa Hebraica torqueri potuerunt: eam autem veram esse & genuinam sive lectionem sive sententiam, tum alia repugnant plurima, tum loci hujus collatio cum gemino altero, cap. IV. vers. 10. ut omittam, quod ex proximè sequentibus verbis peti potest argumentum, quibus magis consonum est, ut dicat se Moses, *incircumcisum labiis*, ἀλόγιον, (facundorum enim est, persuadere :) quàm ἀτμίδα ἀπὸ χύτας.

Alter locus, in quo Chiffletius ingenium suum experitur, sunt illa Psalmi XCVI. versu 10. יְהוָה מֶלֶךְ הַכֹּכָבִים : מֶלֶךְ הַכֹּכָבִים quæ Græcus, qui pervenit ad nos, interpretes reddidit, κύριος ἰσχυρός, καὶ ὁ καταστήσας τὸν κόσμον. Latinus; *Dominus regnavit: etenim correxisset orbem terra.* At, inquit Chiffletius, constat, tum ex Justino Martyre, tum

ex

ex Augustini commentariis, olim lectum, ἡ βασιλεύς ἐκ ξύλων : *Dominus regnavit à ligno*. Potuit dicere, ex Tertulliano & Cypriano quoque : qui quantò Augustino anteriores, tantò ad rem magis hinc eorum testimonium. De his autem verbis, ἀπὸ ξύλων, dudum quæivere tum alii, tum Nicolaus Fullerus Anglus, in Miscellaneis suis, integro capite ; & in tantâ similibus assumentorum, integrorum etiam aliquando versiculorum, copiâ, quantam tum Fullerus, tum alii plures observârunt, poterat sufficere, quòd vir ille doctissimus & acutissimus super eo commentatus est. Doctissimus Junius in suis ad Tertullianum Notis conjiciebat, fieri posse, ut lippiens aliquis pro ἡ βασιλεύς, legerit ἡ ξύλων. Ego potius dicerem ineptulum aliquem verbum βασιλεύς alludere voluisse, quasi esset βαξυλεύς, aut ex eâdem, quâ ξυλεύς seu ξυλεύς, origine. Permutari sanè interdum istas literas, ut in ἀνδρῶν pro ἀνθρώπων, &c. notat Eustathius alicubi : nec magnum in Scripturâ discrimen. Sed quid Chifletius ? A vulgari ac tritâ versione, quam hodierna exhibent exem-

plaria, quàmque ut, receptam olim, ac vulgò notam agnoscit; ad magis occultam & Cabalisticam provocat, quam talem fuisse sibi fingit: וְהוּא סֵלֶךְ אֱמֶת : כֵּן חִבְרָל : Eadem, inquires, litera, sive כֵּן אֱמֶת sive אֱמֶת כֵּן legas : nec caret exemplo. Sed quo, quaeso, exemplo Hebraica illa, ut scribit ille אֱמֶת, non Hebraicè, sed Gracè legenda, ἀπὸ T. & inde, ἀπὸ ξύλων ? O mirificam Cabalæ vim ! quæ, quicquid delirant homines ; quicquid sive valentes, sive ægroti ; sive vigilantes, sive dormientes somniant ; id omne in scientiæ secretioris arcana, in pura puta mysteria convertere potest : ut jam nullus ferè cerebri morbus sit, qui specioso hoc Cabalæ nomine curari aut certè tegi non possit. Hac arte nuper (ut veteres omittamus) Robertus Fludd, & Thomas Alabaster, Angli, ingentibus voluminibus editis, suam sapientiam nobis approbârunt : mira & ignota prius mysteria revelârunt ; omnibus denique, solemnina desipientibus & fastidientibus ; mira, inaudita per mare, per terras consecretantibus, ingentes delicias & lautitias apparârunt. At (inquit Chiffletus) res
quamvis

quamvis admirabilis, & tot retrò seculis inaudita, usque eò tamen jam certa exploratàque mihi videtur, ut literam \square fœlicem ac salutarem fuisse apud Hebraeos, & crucis Dominica figuram & formâ prætulisse, supervacuum sit hoc loco ex Ezekiele & antiquis Samaritanorum literis ostendere. Imò minimè supervacuum, quando de loco Ezekielis, qui rationibus haud levibus inducti, tum veteres, tum recentiores aliter statuunt, haud pauci sint. In ipsius Prophetæ verbis nihil esse, quod nos ad istam compellat aut inducat interpretationem, modestissimi quique ex illis partibus agnoscunt. Non tamen prætereundum arbitror, ait doctissimus Sixtus Senensis, nomen *Tan*, tam pro extremâ literâ Hebraici Alphabeti accipi, quàm pro quocunque signo. unde cum apud Ezechielem non ipsius litera *Thau* sola figura \square separatim scripta sit, sed tota ipsa dictio \square , quam ferè omnes signum interpretantur; incertum sanè est, an verba propheta vel de ipsâ literâ *Thau*, vel de quopiam alio signo intelligenda sint. Hactenus ille. Ad *Thau* autem Samaritanorum quod attinet, si hodiernas

eorum literas inspiciamus, quis inficiari possit, non magis illi cum figurâ crucis convenire, quàm Cani, quod in veteri verbo, cum balneo. Nullam tamen in Alphabeto Samaritano mutationem intervenisse, faciunt Origenis & Hieronymi verba, ut asseverare non audeam. Sed quando, aut quâ occasione, magnum meo iudicio præstitisset Chifletius, si nos docuisset. Scaligerum, ad quem nos docti viri rejiciunt, adibunt & consulent, quibus adeundi (quæ nobis negata nunc est,) copia.

Sed hoc ferri potest, in quo nimia tantum subtilitate peccatur, cujus apud multos non parva gratia, nec adeo difficilis, maturéscente iudicio, emendatio. Illud non ferendum, à Christi exemplo & verbis, talibus præstigiis arcessi patrocinium, quo nihil ad fidem Christianam funditus evertendam, & invehendam atheismum, dici aut cogitari possit efficacius. Christi autem verba, Matth. capite V. versu 18. & Luc. capite XVI. versu 17. in quibus unius Iota & *μᾶλλον* fit mentio, quàm nihil ad rhombum, pluribus ostenderem, nisi ab aliis jam abundè præstitum esset,

esset, à quibus locutionis istius proverbialis vis & ratio dilucidè explicata. Ludovici tamen Capelli, viri doctissimi & in Thalmudicis versatissimi, hac occasione verba, quia apprimè ad rem faciant, Lectori Rabbinicæ literaturæ cum sobrietate studioso, libens commendabo: Sic autem, ait ille, loquitur Christus, non ut probet Phariseorum, de illis corniculis & apiculis sententiam, qui putabant, sed falsò, magna in iis latere mysteria. Nam certè si verè laterent in illis grandia mysteria, si sic Christus censuisset: quì factum, ut, nec ipse, nec ullus Apostolorum nobis ullum (nec quidem minimum) illorum mysteriorum aperuerit? Unde est, quod nullum (ne obscurissimum quidem) tanta tamq; admirabilis sapientia in corniculis illis delirescentis vestigium cõpareat in omnibus tum Evangelistarum tum Apostolorum scriptis ullis Canonicis? Cur non ista revelasset Christus? Cur non in illis indagandis nobis aliquatenus prævisissent viamque præmonstrassent Apostoli? Nuga itaque sunt, & mera gerra, &c.

Ceterum si unquam vel apud ipsum Schindlerum Chiffetius observasset, aut apud

Lud. Cap.
Diatribâ
de lit.
Hebr.

apud alios ex illo observatum comperisset, reperta esse quædam exemplaria Hebraica, in quibus extaret illud *יהוה מלך מעט*, omissâ Cabalâ suâ, eo potius, opinor, ut est in eas partes pronus, se convertisset, ut textus Hebraici corruptionem evinceret, & exagigaret. Facilis responsio, si fecisset; Sed labori parcam, ne contra propriam umbram pugnare videar.

Hæc erant, quæ de linguâ Hebrææ sive usu, sive abusu, non abs rē videbantur, quæ tirones, harum rerum studiosos, moneremus. Aliquid de necessitate quoque coronidis loco adjiciemus. A multis proponitur quæstio, & à nonnullis uberrimè tractatur, An Theologo necessaria sit Hebraicæ linguæ peritia. Si simpliciter & absolutè dicamus necessariam, objicientur tum recentiorum & sequiorum sæculorum insigniores aliqui, tum præcipuè primitivæ Ecclesiæ Patres & Theologi veteres, & vitâ & scriptis meriti, ut illustria Ecclesiæ lumina & columina à posteris haberentur: quibus qui recentiores Theologos ob Hebraicæ linguæ peritiam simpliciter & nullo discrimine præ-

præferunt, in valdè angustos limites amplam & augustam S. Theologiæ professionem cogere & compingere mihi videntur. Non enim statim intelligunt Sanctam Scripturam, qui Hebraica intelligunt: sed ingenio opus est, & iudicio, & assiduâ lectione: ut quis autem perveniat ad eum intelligentiæ gradum, qui sacræ hujus scientiæ doctori conveniat, nullum non disciplinæ genus & eruditionis est necessarium: nullum enim, quod non juvet; & in obscurissimis (quod multis alibi nos exemplis probabimus) sæpè locis, ex infimâ arte aut scriptore lux clara peti potest. Quæ quia omnia perfectè complecti, non unius est hominis, consequens tamen est, ut tantò ille ad perfectionem propius accedat, qui plura complectitur: modò tamen par sit ingenium, quod in omni re præcipuum est: & sine quo reliqua, ad ostentationem quidem non parum fortasse, & eruditionis laudem comparandam: ad veræ autem utilitatis fructum, quo auctiores fiant res Theologicæ, nihil omninò proderunt. Hoc certum est, si qui sine Hebraicæ linguæ peritiâ præstantes fuere
Theologi,

Theologi, eos tantò præstituros fuisse, si periti fuissent ; sine exceptione tum laudandi, qui nunc vel à pueris ob istum defectum multa sibi condonari postulant.

Sed utcunque de illis statuamus : ut nunc quidem se res habet, in tantâ studii hujus facilitate, & tam vulgari usu, magis necessaria Theologo sit hujus linguæ cognitio, an pudenda ignorantia, non faciliè dixerim. Sæpè audiui concionatores, qui, ex singulorum verborum proprietate, & variis notionibus magna elicerent mysteria. Fateor audivisse, quibus optimè cederet, ut & ipsi non vulgaris inde acuminis laudem mererentur, & auditores non pœnitendæ doctrinæ fructum referrent: nempe, cum textus ita expenditur primigenius, sive Hebraicus, sive Græcus. Nam si versionis alicujus (quæcunque sit illa) verbis ista opera impenditur, res futilis & ludicra est ; & ægrè abstineant à risu pueri puellæve, viri sceminæve, si quæ, ut sæpè contingit, peritæ adsint ; quantoque aliquis in hoc genere ingeniosior, tantò ineptior sit oportet, & ad irrisionem magis expositus.

Sed

Sed & ad assequendam, si aliqua sit in verbis obscuritas aut ambiguitas, (qualia hodièq; in sacrâ Scripturâ innumera:) veram & genuinam sententiam, non parum confert linguæ primigeniæ peritia. Nam de versionibus, à doctissimis viris elaboratis & probatis pluribus, quæ instar originalium esse possint, quod à multis respondetur, quanti sit id faciendum, cùm de Græcæ linguæ scriptoribus agemus, accuratè perpendemus. Hinc igitur ad illam ne Lectorem diutiùs moremur, orationem convertamus.

F I N I S.

*De linguâ Anglicâ ve-
tere, sive Saxonicâ; ejúsque
cum Græcâ cognatione.*

PUerum adhuc me, b. m. parentem
Isaacum, de lingua Germanicâ
perhonorificè loquentem, atque
ita optantem, ut ejus aliquando
mihi perito esse contingeret, non semel
audire memini. Hujus autem judicii
votique sui quas ille potissimùm ratio-
nes haberet, sive quód imparem tum ju-
dicaret, quem participem faceret; sive
ea puerilis ætatis ac memoriæ injuria
fuerit, nullas omnino possum dicere.
Habeo (si quid tamen adhuc habeo)
Dictionarium Gallicum, quod *Majus*
inscribitur, in quo rogatu Patris verba
Gallica quæcunque sunt originis Ger-
manicæ, Tobias Scultetus, Germanus,
vir doctissimus, manu suâ notaverat &
exposuerat; qui etiam in Epistolâ ad
ad patrem ibidem annexâ magnum ejus
studium

studium prædicat erga gentem linguamque Germanicam.

Anno Dom. M.D.C.X. post eadem
HENRICI IV. Galliarum Regis, cui de
factis maximis MAGNI cognomen ob-
tigit; invitante JACOBO Magnæ Britt.
Rege Serenissimo, cujus inter alias mul-
tas laudes tanto fastigio dignas ea erat
eruditio, quæ etiam in privato homine
non exiguam laudem & admirationem
meruisset: eo, inquam, non unis invi-
tante literis, Pater in Angliam cum to-
tâ, (sed non uno tempore) familiâ mi-
gravit; ibique post annorum quatuor,
præter propter, in summâ Regis optimi
gratiâ, moram, annum agens vitæ suæ
sextum & quinquagesimum, diem obiit
supremum. Post ejus mortem familiâ
ejus variè distractâ, in Angliâ me, tum
pubertatis annos ingressum, morari con-
tingit, & inter Anglos agentem, Anglico
sermoni (Germanicæ linguæ inter alias
traduci non ignobili) paulatim assue-
facere: cui tamen addiscendo operam
non antè seriam navavi, quàm de futura
professione mecum statuisssem, jamque
præconis Ecclesiastici munus immine-
ret. Sed neque tum, neque ullo antea,

cum

cum in eo studio versarer, tempore, aliud propositum; præter vulgarem hunc & necessarium pro susceptæ provinciæ ratione linguæ usum; quanquam non semel inter legenda Græca observata non sine aliquâ admiratione verborum Græcorum cum Anglicis affinitas & *ἑνέμνησις*. Neque enim aliam tum eorum rationem habebam, quam ut ad generalem *εὐσυνέτα*, cujus in omnibus linguis essent exempla, referrem.

Aliquot post annis in numerum Præbendariorum Ecclesiæ Cathedralis & Metropolitice Cantuariensis adlectus, cum pro loci & officii, quod non semel illhic obii, ratione paterent mihi Ecclesiæ illius augustissimæ archiva; dum omnia, quæ aliquam antiquitatis speciem præferrent, avidè perscrutor: (juvabat autem majorum nostrorum laudandam diligentiam & religionem perspicere, qui non loca tantum ab omni conflagratione munitissima prospexerant; sed & pulcherrimis & amplissimis contra situm & squallorem scriniis, quæ capsulas & pixides, numero plurimas, certo ordine dispositas & mobi-

K

les;

les, continerent, omnia distinxerant & descriperant:) dum illa igitur diligenter & studiosè perscrutor, inter alia venerandæ antiquitatis monumenta, tum plurima alia Saxonice concepta instrumenta, tum vetustissimorum Saxonorum Regum aliorumque temporum istorum principum virorum tam Ecclesiasticorum quàm sæcularium chirographa, partim Latina, partim Saxonica, sese oculis meis obtulerunt. Chirographa autem voco, non quæ ipsi scripserint, (quod absurdum cogitare) quorum chirographa perhibentur; sed quæ ab aliis scripta propria ipsi manu, vel adscripto nomine, vel certa alia nota signaverint & insigniverint. Caterum, omnium fere, Regionum præcipuè, tam elegans erat scriptura, ut cum pulcherrimis (qualem etiam antiquissimorum, ut plurimum, librorum scripturam esse animadverti) quos ætas nostra vidit typis sive Plantinianis sive aliis certare possent. Memini cum sacras illas membranas tangerem, religioso quodam horrore animum meum percelli solitum, quasi præsentem intuerer, qui monumentis illis

illis loquebantur, quique manibus ipsi
suis illa quondam tractaverant, quæ
nunc ego meis contingebam. Quale
novitio alicui, pompæ curialis infre-
quenti insolentique, Principis alicujus
de splendidioribus & superbioribus
Aula, ubi quæ spectantis præstinguant
oculos tum alia fortasse plurima; tum
verò ante omnia, præsentis ipsius Ma-
jestas Principis, & solitus ille purpu-
ratorum Comitatus: tale mihi locus
ille solebat esse; non minùs facer, nec
minùs spectabilis. Unum deerat ad per-
fectam voluptatem, peritia linguæ Sa-
xonice: cujus ignaro, pleraque quæ
corporis oculis erant exposita, mentis
tamen (quæ potissimum lumen) intel-
ligentiæ clausa erant & abdita. Miro-
tum cœpi flagrare desiderio linguam
istam propiùs cognoscendi: quæ qui-
dem cupiditas ab his orta principiis,
multum confirmata est, postquam ac-
curatiùs ista mihi perpensa & intel-
lecta.

Primò quidem, Saxoniam linguam,
veram & genuinam esse linguam An-
glicam, ut quantum à Saxonica vetere
præsens Anglica recesserit, tantum à

nativa puritate degeneraverit : Ut si vellem (quod homini cordato & intelligenti si non necessarium, certè non potest non jucundum esse & optabile :) verborum & locutionum, quas quotidie & loquens & scribens usurpabam, rationes ac proprietates intelligere, ad Saxonicas origines necessario recurrendum esse.

Secundò, eam esse linguam Saxoniam, quæ per se minimè contemnenda sit ; sed dignissima cujus à quocunque veritatis & antiquitatis (quæ veritatis, ut plurimum, testis & advocata :) studio, ratio habeatur ; idque ut alia omitterem, ob summam tum antiquitatem, tum amplitudinem ; quibus duobus omnes alias vulgares (nisi valde fallor) linguas longissimo anteit intervallo. Saxoniam cum dico, Germanicam, ut nunc vocant, & Teutonicam sive Belgicam intelligo, cum quibus eam per omnia ferè convenisse, vetustissima quæ supersunt hodieque trium istarum linguarum monumenta (de quo postea plura) fidem faciunt : idque etiam ex veteribus historicis apertissime colligitur. Trium autem tam propin-

quæ

quæ cognitionis & originis cui principatus antiquitatis potissimum tribuendus, quæque se matricis (si tamen ulla, & non altius ad Celticam aut Scythicam recurrendum est) titulo merito jactare possit, non ego sanè valdè sollicitus, aut super eo magnopere contenderim, modò id mihi concedatur, quod negari nisi ab imprudentibus, aut stultè invidis non potest, tantam esse illarum conjunctionem & ἀλληλοχίαν, ut in laudem unius vix quicquam dici possit aut inveniri, quod ad cæteras non æquè pertineat. Sed hoc tamen de veteribus illis linguis dictum velim, quales erant in usu ante octingentos vel mille annos. Nam de hodiernis si quærimus, ego quidem primas honoris illi detulerim, quæcunque sit, quæ plurimum de vetustate suâ retinet, & externarum contagio minimè contaminata est.

Hæc igitur lingua est, ut vetustiora (de quibus postea dicturi sumus) omit-
tam tempora, quâ illi loquebantur, qui Galliam, Italiam, Hispaniam suis armis subegerunt, & Romanis eripuerunt : qui Africam quoque aggressi, Asiâm-
K 3 que,

que, non modò torrentis in morem ob-
via quæque prostraverunt, sed in iis
quoque locis diuturnas sedes fixerunt,
imperia constituerunt, legibus & insti-
tutis propriis rexerunt: variis illi qui-
dem nominibus & tribubus (quæ ex
amplitudine, variorum quasi populo-
rum nomen sortitæ sunt:) distincti, sed
ejusdem aut certè simillimi sermonis
commercio conjuncti: Hunni, Gothi,
Ostrogothi; Wisigothi, Heruli, Fran-
ci, Burgundiones, Normanni, Wandal-
i, Alani, Sævi, Langobardi, aliique plu-
res, quorum nominibus istorum tem-
porum historiæ refertæ sunt. Quis au-
tem non ita colligat; Qui tantum in
tot Orbis terrarum disjunctissimis par-
tibus amplissimisque potuere; qui pri-
stina regna & imperia vertere, abolere;
nova cõdere, quorum plurima post
tot annorum & sæculorum revolutio-
nes ad hunc usque diem, quanquam
variè concussa, permixtæque, remanent:
eosdem etiam linguæ suæ & sermonis,
quo res ut plurimum administrantur
humanæ, vestigia multis locis, & mo-
ribus & linguis impressisse: quæ loca,
mores, & linguæ, in dubiis & obscuris
multis,

multis, (qualia passim multa) ex veteris illius linguæ perfecta cognitione non parum lucis accipere possint. Et hæc quidem, quæ de populorum istorum, qui Romanum Imperium everterunt & occuparunt, communi idiomate dicta sunt à nobis, ut recentioris sunt memoriæ, ita tam certa sunt, ut nemo possit contradicere.

Ad priora illa tempora si veniendum est, ex quo primum cœpit Græcis Latinisve Germanum nomen innotescere; quanquam ob summam vetustatem non adeo liquida res est, ut tam certò affirmare audeamus; non levibus tamen adducti conjecturis doctissimi quidam viri in eâ fuere sententiâ, linguam Thracicam Phrygiâque (quæ in Asia latissimè olim patebant) non alterius fuisse originis quàm Germanicam. Quorum sententiæ accedere videtur magnum sæculi sui ornamentum Cl. Salmasius in priore de Linguâ Hellenistica (quæ sola adhuc ad manus meas pervenit) commentatione. Addit porro de lingua quoque Persica vir summus, *Persica quoque sive Parthica, quæ & ipsa antiores originis habuit Scythas, in-*

Salm. De
lingua
Hellen.

finitas præfert voces, quæ eadem repèriuntur in Gracâ pariter Dialecto & in Teutonicâ. Idem quoque in præfatione ad Cebetis Tabulæ versionem Arabicam, post commemoratum Joh. Elichmanni M. D. obitum, & deploratam quam in tanti viri morte Respubl. literaria fecit jacturam, ut qui (præter alia) in Persicæ linguæ cognitione parum in Europa non habuerit, nec temerè habiturus sit, ita pergit: *Quod ad hoc ævi latuit plerosque eruditorum, ex eâdem origine compererat fluxisse Germanicam & Persicam linguam, ad hanc illum conjecturam ducente infinita vocum copia utrique lingua communium; sed & verbis similiter terminatis, eodem modo compositis, aliisque multis argumentis.*

Jam Myriorum, Germanorum, Gallorum, Hispanorum, Britannorum unam olim eandemque fuisse linguam, (quæ utique Germanica fuerit, ut ex prisca plurium rerum vocabulis capite VIII. evincere satagit) pluribus argumentis adstruere nititur Phil. Cluverius, *Germania* suæ lib. primo, cap. V. & aliquot sequentibus. Gallorum certè (cujus

(cujus olim nominis & gentis quanta amplitudo nobilitasque fuerit, soli nesciunt, qui in vetere Historiâ planè sunt hospites) linguam non aliam fuisse quàm Germanicam, quanquam dialecto diversam, receptissima opinio est. Qui ita censeat ac sanciat, unum nominabo, sed qui unus instar omnium esse possit, Jos. Scaligerum, cujus hæc in Propertium poëtam castigationibus verba: *Verdomarus, ad verbum Ἐνδομαρῶ. Nam mar apud nostros erat equus: author Pausanias. Gallorum veterum idioma sine dubio Tentonicum fuit.* Huc etiam faciunt quæ de Getis & Getarum linguâ postea dicturi sumus: quam si Gothicam fuisse (ut plerique omnes hætenus crediderunt) obtinemus, magna hinc linguæ Germanicæ veteri amplitudinis accessio fuerit, cum Getarum natio per longissima terrarum spatia diffusa fuerit. Sed de Getis, postea pluribus. Quid, quod & Orbis Novi, quæ ad Septentrionem situs est, linguas ex Germanicâ plerasque Vir sine controversiâ Maximus in tractatu de Origine gentium Americanarum repetit? Huic ejus sententiæ quid alii non contemnendæ

nendæ & ipsi auctoritatis & eruditio-
nis viri opposuerint, non ignoramus,
quam tamen interdum sic impugnant,
ut non omnino negent, dum gentium
istis linguis utentium, nonnullarum
saltem, originem Germanicam esse non
abnuunt. Nos non ista ad nostram cen-
suram revocamus. Id tantum dicemus;
quod ad Vocabularia nos rejiciunt viri
docti, in eo minimè nobis satisfacere.
Quod enim de loquentibus à non uno
observatum scimus, nihil ob stare quin
linguæ sint cognatæ, imò cognatissimæ,
quamvis in verbis ultrò citroque teme-
rè jactatis nihil tale percipiant aures
peregrinæ: idem nos de Vocabularia
volventibus, quanquam sedulâ fiat o-
perâ, non sine causâ affirmemus; cum
præter vulgarem istam diligentiam,
propria quædam ad deprehendendas
linguarum & verborum cognationes
& origines ingenii sagacitas opus sit,
quâ qui destituuntur, haud mirum sit,
si in plenâ interdum segete multo la-
bore nihil metant. Ipse audiui quos-
dam linguæ Persicæ peritissimos cum
ita profiterentur, se in omni linguâ
Persicâ non ultra 10. aut 12, verba ob-
servare

servare potuisse, quæ cum Germanicâ vel Anglicâ convenirent. At alios scimus non minore nec peritiâ nec ingenio fuisse, qui longè aliter reperirent, & aliis persuaderent. In linguâ certè si quis hoc experiatur Anglicâ, & ad Vocabularia, folis suis auribus fretus, se conferat, quanquam infinita adhuc superesse minimè dubito, quæ nobis hîc præterita sunt; valde tamen ego fallor, aut ille quisquis est, præter laborem & industriam aliquid hîc requiri expertus intelliget, & agnoscet.

Hoc interim tertium, quod linguam Saxonicam de meliore notâ nobis commendavit, à nobis commemorabitur, quod dum in illam propiùs inquiremus, ita planè rem habere comperimus, eam vel Græcæ, sed ab ultimâ origine, propaginem fuisse; vel certè ab eâdem, qua, & Græca, origine, ut à Græcâ solâ differet dialecto, profluxisse. Sed is, quia nostræ hujus de lingua Saxonica commentationis præcipuus est scopus, & unica jam deinceps proposita materia, uno verbo rem tetigisse hoc loco sufficiat.

Atque hæc sunt præcipuè quorum
seria

seria consideratio sacro quasi nescio quo thyrso tactum ad linguæ Saxonicae studium vehementer impulerunt. Non jactabo profectum meum, qui longè ab eo absum, ut inter peritos ejus linguæ locum aliquem mihi postulem. Ille verò qualiscunque fuerit, me certe operæ non pœnitet. Nec defuit voluntas. Sed ne longè progrederer, tum alia studia, tum negotia pro loco & tempore ingruentia, ac tantum non obruentia, fuerunt in causa.

Commodè interim accidit, ut Guilielmus Somnerus Cantuariensis, ex honestâ familiâ natus, antiquæ ipse probitatis & simplicitatis Vir, mihi innotesceret. Hujus ego genio ingenioque magnopere captus, quòd & industriam ejus non vulgarem in scrutandis patriis antiquitatibus animadverterem, & in summâ modestiâ acce & subactum judicium valdè probarem, ad Saxonicae linguæ, dignum ipsius industriâ ingenioque, studium capeffendum, vehementer adhortari & impellere cœpi: meam ipsi operam, si quâ utilis esse posset, & qualemcunque supellectilem Saxonicae ultro offerens. Ne longum faciam,

faciam, cum ille consilium meum probasset, tam pertinace deinceps industria, parique ingenii bonitate & felicitate rem prosecutus est, ut intra paucos annos vel peritissimis (ut parcissime dicam) æquari posset. Hujus autem profectus ipsius & peritiæ testes eruditæ in hoc genere, & laboriosæ lucubrationes plurimæ, quas ille dudum publici juris fecisset, multa quoque præstiturus alia, nisi funesta hæc bella, ac feralis rerum *καταστροφή*, non minorem literis & ingeniis, quam terris vastitatem inducens, intervenisset. Hactenus quidem nihil in vulgus emisit, præter *Antiquitates Cantuarienses*: Pium & laboriosum opus, nec istius tantum florentissimæ quondam Civitatis studiosis, sed omnibus veteris Historiæ Anglicæ non incuriosis perutile. Præter hunc primum ingenii sui fœtum scripsit in *Leges Henrici I.* (à Rogero Twisden, ordinis equestris viro, sed virtutibus & eruditione, quam titulis ornatiore, haud ita pridem editas) Notas & animadversiones uberes & doctas cum Glossario utilissimo. Item de celeberrima & antiquissima consuetudine

dine Cantiana, quæ vulgò *Cavelkind* nuncupatur, justum tractatum Anglicè. De *Portu Iccio* Disquisitionem, sive Dissertationem. Leges quoque Saxonicas à Guiliel. Lambardo viro doctissimo pridem editas, & ab eo sic versas, ut majorem Latinitatis, quàm Saxonicæ sermonis & idiomatis rationem haberet, denuò ille sic Latina fecit, ut Linguae Saxonicae studiosis versione suâ consuleret: nonnullis præterea additis Legibus, quas Lambardi codices non exhibuerant. Omitto ejus in varia Glossaria, & Saxoniorum quæ hætenus in lucem prodierunt scriptorum versiones, animadversiones & *disputations*, quibus instructissima habet Adversaria. Ex his cum satis superque quid in his studiis posset amicis suis probaverit, ego dudum flagitare non destiti, ut de Dictionario Saxonico adornando cogitare vellet; quo maximè opere de lingua illa optimè eum meritum, & ingentes de studiosis ejus gratias relaturum promittebam. Sed tam iniquis temporibus quid æquus Lector sibi possit promittere, aut ego pro eo spondere, ipsi judicandum relinquo.

Cæterum

Cæterum quod antè dicebamus, tantam esse Saxonica veteris cum Teutonica & Germanica vetere affinitatem, ut qui unam noverit, omnes noverit; ejus clarissimum & luculentissimum testimonium Lectori nunc impertiam. Cum enim aliquando in manus meas incidisset Justi Lipsii V. Cl. ad Henricum Shottum Epistola, quæ, inter alia, satis prolixam verborum quorundam veterum Germanis ante 800, aut 900 plus minus annos in usu, sylvam continet; & inter legendum non pauca statim occurrerent, quæ Saxonismum purum putum resipere viderentur: visum est Somnerum meum experiri, & quid ille censeret, missâ illâ collectione explorare. Erat ille tum Cantuariæ: ego Londini. Intra paucos dies remissa verba cum animadversionibus, quæ cognationem Germanicorum cum Saxonis (quod illi mihi que propositum unum erat) ostenderent. Hanc igitur ipsius opellam, quam ille mihi meo rogatu navavit, jam publici juris pro meo jure faciam. Quia tamen longior est, quàm ut hujus meæ Diatribæ corpori commodè possit inseri, ad calcem seorsim

seorsim sub authoris ipsius exhibebitur nomine.

Sed ad intelligentiam veterum Germanicorum scriptorum quantum conducatur Anglicæ sive Saxonicæ veteris peritia, tum aliunde discamus, tum ex notis Anonym. viri, sed digni qui clarissimus esset, apprimè doctis in Willelami Abbatis geminam Paraphrasim in Canticum Cantorum, Lugd. Bataavorum An. Dom. 1598. Paulo Merulâ G. F. P. N. viro doctissimo accurante, editam. Marquardus quoque Freherus, vir clar. & doctiss. quanti Saxonica nostra faceret, edito cum Oratione Dominicâ & symbolo Apostolorum, Decalogi versione vetere Saxonica, cum Notis eruditis, omnibus palam fecit: quanti facturus beatum hunc Saxoniorum scriptorum, quo nunc fruimur, proventum, qui in tantillo specimine, & (ut Senecæ verbo utar) oculiferio; non dicam laureolâ quæfivit; (apagel) sed operam suam & nomen, vir tam doctus & gravis, apparere non detrectavit. Enimverò vel eo nomine digna quæ ab omnibus magni æstimeretur veræ antiquitatis amatoribus hæc lingua; quod

quòd plura, longè plura, ni fallor, vetustatis suæ monumenta literaria præferat & ostendet, quàm ulla earum quæ vulgares vulgò audiunt. Testor præter alia quædam minora, quæ nuper; & quæ jam diu vulgata non pauca; Conciliorum volumen amplum; & Bedæ Historiam, cum Appendicibus, non multò minorem.

Sed hæc ab aliis pluribus fortassè differentur, quibus ista diutiùs excolere & accuratiùs pernoscere, quàm mihi, datum est. Quod nobis propositum hîc esse dicebamus, & cujus unius gratiâ hæc à nobis opera suscepta est, id jam aggrediemur. Quia autem circa verborum etymologias ut plurimum versabimur, primum id erit, ut de toto hoc genere, quid & quibus argumentorum ponderibus nitentibus nobis videatur, ostendamus. Eò enim res pervenit, ut quamvis graves interdum viri in rebus gravissimis, ad etymologias scrutandas, posito supercilio, se convertant; adeoque super originibus verborum atrocissimè non rarò digladiantur; plurimi tamen ita censeant, nihil hoc studio levius aut futilius quicquam reperiri.

Nec nova hæc quaestio est, sed jam multis retrò sæculis, non inter Grammaticos tantum, sed & philosophos agitata, An verborum sit Etymologia; verè scilicet, & in rebus ipsis: an verò res sit ἀνυπόστατος & imaginaria, quæ solo constat nomine. *Res meâ* (dicebat olim S. Augustinus) *sententiâ nimis curiosa, & non nimis necessaria.* Et paucis de Cicerone intersertis, *Quòd si omnino multum juvaret explicare originem verbi, ineptum esset aggredi, quod prosequi profectò infinitum est.* Et mox, *Huc accedit, quòd ut somniorum interpretatio, ita verborum origo pro cuiusque ingenio pradicatur.* Talia apud alios tum veteres, tum recentiores non paucos.

Mihi autem hac de re sæpe ac seriò cogitanti quid venerit in mentem, non gravabor (quia nunc id agimus) expromere. Ut in aliis non paucis, ita in hoc quoque etymologico argumento, non aliud verborum videbatur esse factum, quàm quod ipfarum quoque rerum esse compereram: sive eas res spectemus, quæ particulari subsistentes existentia materialésque, sub sensum cadunt:

dunt : sive illas quæ seu naturâ suâ immortales & æternæ , seu operâ intellectus abstractæ à particularibus, nobiliore sensu dijudicantur, & ad scientias propriè pertinent. Nam si quis ita animum instituat suum, ut nihil verum in rebus esse pertendat, sed omnia illa de quibus tot extant volumina, *ἄφρον* esse *βρομία*, (quæ de virtute morientis olim Bruti querela) præterea nihil ; nec deerunt magnæ authoritatis qui parrocinentur viri, nec argumentorum pondera ; qualia apud Sextum Empiricum Pyrrhonicæ sectæ philosophum doctissimum, si non invicta, certè speciosa. Ita dico : nullam puto esse tam certam artem vel scientiam, cuius vel vanitas, vel incertitudo, si quis id agat, multis non possit verbis exagitari.

Ut in re minimè invidiosâ, & quæ præter alias artes & scientias in natura maximè fundata videri possit, hoc aliquatenus pateat ; sumatur in exemplum medendi scientia. Primum igitur, quemadmodum qui olim contra Verborum Etymologias disputabant ; Quod Græci vulgares *ῥητορικοί*, Athenienses *χρησίδαι* : quorum illud

habet Etymon ; istud autem (quod quidem noscent) *ἀνέτυμον* ; nec tamen inde minus Athenienses in sermone, vel Atticos, vel Græcos fuisse : ita nos dicemus, multas olim, quæ medicos non haberent, Plinio, aliique commemoratas gentes fuisse : in omni verò gente multos ubique reperiri, qui sine ullo medicinæ usu ad summam senectutem pervenerint ; aut ex summis periculis, solâ curante & operante naturâ, evaserint. Cæterum, inter eos qui medendi artem profitentur, de medendi ratione minimè convenire : Aliam olim (ut Seneca alicubi objicit) Hippocratis sectam fuisse, aliam Asclepiadis, aliam Themisonis : nec diversâ tantum, sed planè contrariâ viâ qui grassarentur, extitisse. Fuisse qui herbis omnia tribuerent ; & solas sufficere crederent : fuisse qui penitus abdicarent, nec minus tamen placerent, aut minora præstare crederentur, quàm qui illis usi fuerant. Empiricos à Dogmaticis, ut præstigiatores explodi ; Dogmaticos ab Empiricis contemni non minus ac rideri. Ut hodierna factionum nomina taceam, Galenistas, Chymistas, Paracelsistas,

celistis, aliósque, quos inter ne de ipsis quidem naturalium corporum principiis convenit, & adhuc sub iudice lis est : nedum ut in medendi ratione, quæ ex illis principiis præcipuè pendet, consensum quis expectet.

Hæc igitur & similia si quis contra medicinam objiciat, non nihil ille fortasse dixisse, nec immerito, multis videatur ; cum tamen & plura & certiora opponi possint, quibus artis illius utilitas & dignitas asseratur. Ut igitur est in rebus ipsis & naturâ, veritas, sed tot obstructa difficultatibus, ut ad ejus qualemcunque cognitionem non nisi multâ sedulitate & sagacitate perveniatur : ita & verbis haud dubium quin sua constet origo & originis ratio tam certa, quàm quod in rebus certissimum : sed cujus indagatio tot habet difficultates, tot undique ludibriis & frustrationibus obnoxia est, ut in nullâ veri investigatione majore sit opus aut industriâ, aut judicio. Quod si quis ita pertendat, tanti rem non esse, ad quam tanto molimine perveniendum sit ; per me quidem fruatur ille quisquis est iudicii sui libertate. Trahit e-

nim, ut ille olim non inscitè, sua quemque voluptas, & suum cuique pulchrum: neque ego cuiquam author sim, ut invitâ Minervâ in hoc studiorum genere operam ponat. Erunt alii quibus hæc cordi futura sunt: neque eò minùs certum est, (ut de voluptate nihil dicam:) ad explorandam ac percipiendam, quæ in rebus ipsis est, veritatem, insigniter prodesse perfectam verborum cognitionem; quæ valdè manca est, & propè nulla, ignoratâ origine. sed hæc alibi fusiùs. De difficultate hujus studii sermo nobis hîc est.

Antiquis, quò boni minùs essent Etymologistæ, præcipuè obstitit primæ linguæ ignorantia. Nam quis Aristoteli succenseat, quòd cum verbi *λίχον*, & *λίχων* originem quæreret, ita scripserit: *Διά τὸν καὶ ὀνομαζέται* *λίχων*, ὅτι *λίχα* ὄναι, ὡς περὶ αὐτὸ ἐστὶν ἡ ἀποκρίσις *λίχων*, καὶ ὁ *λίχων*, *λίχων*: aut verò Platoni, cui *λίχων* quasi *Διαίδω*, & *αὐτοματὴ* ἐνέχῃ (ut ipse loquitur) assumpto? An alterutri eorum potuit incidere suspicio aliqua vocis Hebraicæ *לִיחַ*, aut *לִיחַ* ut ex illis suum illud *λίχον*, vel *λίχων* arcesserent? Cujus ut ratio derivationis

vationis melius intelligatur, sciendum est (quanquam aliàs primam syllabam qualemcunq; per aphæresin tolli, non insolens :) Hebraicum & à Græcis & Latinis per simplex / sæpius exprimi : ut in *Sadducei*, *Sidon*, aliisque plurimis : imò, hoc ipsum צדק, à Syris צדק : & צדק, צדק scribitur. Vitatur autem à multis hæc litera ut difficilis & ingrata pronuntiationis : unde sunt & ista, ρίζα, à שורש ; & οἶδον, à סוד : aliæque. Ab aliis contra (pro diversis vel hominum vel locorum ingeniis) affectatur & asciscitur. Hinc apud Græcos, σμίλαξ, μίλαξ ; σμικρὸς, μικρὸς ; & alia non pauca promiscuè usurpata. Latini quoque in multis à Græcis acceptis, abjecere : ut in *fallo*, ex σφάλω : *funda*, ex σφενδόνη, aliisque vulgò notis. Ut mirum sit in origine tam obviâ & certâ reperiri qui malint nova comminisci, quàm rectè inventis acquiescere. Tale etiam illud ejusdem Aristotelis μανγ-
εισθ à χαίρω derivantis, cujus origo vocis proculdubiò est Hebraica : ab eâdem, ni fallor, quâ & Mercurius radice.

Sed etiam in illis quorum non erat
L 4 externa

externa origo, parvam aut nullam ferè analogiæ rationem aut certè cognitionem veteres habuisse certum est. Pleni Varronis (doctissimi alioquin viri) libri ineptissimarum Etymologiarum : quem eo nomine meritò Quintilianus etiam reprehendit. Nihil enim plerumque insulsius. Stoicos tamen excipio, qui in hoc negotio tam putidè, tam pueriliter se gesserunt, ut Joh. Goropio ad sua deliria prævisse videri meritò possint. Hodie autem postquam lingua Hebraica vulgaris esse cœpit, tanta plebsque libido invasit ad Hebraicos fontes omnia revocandi, tantàmque sibi torquendi vocabula, addendo, detrahendo, mutando, transponendo sine ullo aut modo aut ratione certâ licentiam sumpsere, ut quicquid uspiam verborum non veterum tantùm, sed & recentiorum in Germaniâ, Galliâ, alibi vel remotissimorum, pari ratione Hebraicum fuerit.

Edidit *Harmoniam* Etymologicam multarum linguarum vir doctissimus Steph. Guichardus, excusam Parisiis Anno Domini 1606. Istius editionis exemplar penes me nunc est, viri cujusdam

dam doctissimi magnique in his literis
 iudicii miniatulis ceris notatum, &
 multis obelis passim confossum: qui
 etiam fronti libri supra titulum, suum
 de opere universo iudicium his verbis
 præscripsit: *Penus μελεωρολογίας ἀνεργα-*
πίστ. Quin tamen ab authore istius
Harmonia multa solerter & foeliciter
 indagata sint, multa acutè & ingenio-
 se, aliis antea non observata, in lucem
 eruta, valdè iniquus (meo iudicio) fue-
 rit, qui non agnoscat: neque aliter o-
 pinor de eo iudicaturus fuerit vir ille
 doctus quisquis fuerit, si publicè fe-
 renda sententia fuisset. sed extorsit illi
 (viro minimè inepto, ut suspicor, & o-
 tioso) tanta vis ineptissimarum conje-
 cturarum, tum aliarum fortasse, tum
 earum præcipuè, quæ solâ literarum
 transpositione (quo ferè uno constat
 artificio liber iste) nituntur: de quo
 quidem genere quid nobis videatur, &
 quatenus admittamus, exemplis appo-
 sitis, postea fusiùs exponemus. Ut o-
 mittam quod linguarum quarum arca-
 na se referare profitetur author, planè
 ἀμύνη, & ex Lexicis totus pependisse,
 ex multis deprehenditur, ut cum ῥυβίς,
 rubus,

rubus, errore ut videtur inductus typographico, legit *רוב* *sened*: & inde *sensis* Latinum deducit, quasi non re magis, quàm voce geminum. His eò libentius impertiendos lectores duxi; non quòd de merito authoris quicquam detractum velim, quem & re & voluntate de publicâ re literariâ benè meritum agnosco; sed ut moniti, non omnia illius promiscuè & ἀβασιλικῶς amplecterentur, quod quosdam, aliàs non ineruditos, nimis quàm pueriliter ac putidè facere comperimus.

Quanquam autem in hoc Etymologico argumento multa jam ab aliis prudenter ac cautè tradita & constituta non nesciam; qui tamen certis limitibus ac metis infinitam istam licentiam circumscribere ac coercere conatus sit, nondum mihi repertus. Digna certè res summi alicujus ab eruditione & judicio viri curâ. Nos interim aliquid hîc pro virili nostrâ tentabimus: saltem quantum ad præsens institutum sufficiat. Ab universalibus autem quibusdam incipiemus, quibus semel positus & impetratis, cætera quæ volumus facilius impetrabimus.

Hoc

Hoc igitur primum esto ; Linguas alias esse matrices, alias traduces : matrices autem alias ἀπὸ & simpliciter ; alias καὶ τῇ, & ut vulgo dicunt, respective.

Hoc uno postulato os illis obturatur, qui negant ulla esse verborum ex aliis verbis origines, & derivationes : omnes etymologias, pro rebus commentitiis habent & imaginariis : qualis ille nescio quis cujus meminit Vander-Mylius, qui Belgicum *neuse* ex Latino *nasus* ortum esse adduci non poterat ut concederet. Sanè si id ille dixisset, ex sola verborum affinitate non sequi, ut alterum ex altero ductum sit, cum talia ex casu multa contingant, & in omnibus (ut postea videbimus) linguis aliqua reperiantur ; aliquid dixisset. Sed ille sine dubio, ut ex Mylio colligere est, fuit ex isto genere, quales aliquos jam olim fuisse diximus, qui totum hoc studium ut rem inanem & ἀνυπόστατον respuerent. Caterum, cum sint ex illo numero, qui imperitiâ potius peccant, quàm certâ animi destinatione & ἀπορίᾳ, quæ multis pro iudicio est ; ita puto, qui tales, erroris sui convinci

convinci poterunt. Rogem saltem an Italicum *naso*, ex Latino *nasus* ortum concedat? Negat, & fortuitum per-
tendit? Ergo & illa fortuita, *capo*, *capelli*, *crine*, *dente*, *occhi*, *orecchi*, *mano*, *piedi*, *ungie*, *diti*, atque alia pleraque quæ sunt propria corporis vocabula : quæ qui audiet, & cum Latinis conferret, quis tam perfictæ præfractæve frontis, ut casui tribuere sustineat? Ab Italis ad Gallos transibimus; ab illis ad Hispanos, & in utraque lingua tantam vim verborum cum Latinis convenientium proferemus, ut quisquis non est invictæ pertinaciæ, tanquam tot clarissimorum testium copiâ obrutus, manus faciliè porrecturus sit. Quanquam ut quis rectè judicet, non illi tantum similitum verborum numerus spectandus, sed non minùs rerum ipsarum verbis expressarum cognatio & propinquitas : ut si quæ linguæ in numeris à primo ad decimum usque conveniant, quanquam decem tantum sint numero verba, stultum sit id casu tribuere, sed vel alteram ex alterâ mutuata esse; vel ambas ex una aliquâ; vel etiam ex diversis, quæ tamen ex unâ aliquâ primitus,

primitus, credendum sit. Me certè vel ista quatuor tam cognata vocabula, **Father, Mother, Brother, Daughter,** Anglis Persisque communia, ad suspicandam, quæ postea à solertioribus deprehensa creditur in infinitis aliis, Persicæ linguæ cum Germanicâ cognationem plus movissent, quàm vel centum alia, quibus nulla inter se significationis affinitas.

Alia tamen eorum ratio, quæ propria sunt artium vocabula: ut & ventorum, cælique plagarum propria: quæ multis linguis ex alia occasione communia esse probabile est. Pergamus igitur: Romanorum cum Germanis per multa sæcula, odia, bella, fœdera, & cujuscunque generis commercia, Romanæ Historiæ pars non minima: à Græcis quoque tum Historicis, tum Geographis narrata. Quorum omnium certissima monumenta supersunt hodièque, urbes celeberrimæ, aut urbium à Romanis in Germania conditarum rudera, inscriptiones, opera, coloniæ: ut solem meridie lucere pariter neget, qui de eo dubitet. Ex hac permixtione non aliter potuisse, quin
multa

multa in Germanismum verba Latina irrepperint, ac paulatim pro genuinis ac germanis obtinuerint, quotidiana (si nihil aliud) populorum hodiernorum ac linguarum historia ab invitis extorserit. Judicio esse prætereà non unum aut alterum, qualia casui possunt adscribi; sed benè multa, aut merè Latina, aut à Latinis non adeò detorta & deflexa, quin ipsa suam præ se ferant originem: qualia corporis propria (præter istud *nens*,) *cop*, caput; *oore*, auris; *tant*, dens; *palme*, palma; *baert*, barba; *mamme*, mamma; *arm*, armus; *lippe*, labium; aliâque id genus. Addo, cum Galli dicant *nes*; Itali, *nas*; Angli, *nose*; Belgæ, *neus*; Germani, *nas*; Latini (ut alios omittam) *nasus*: non est credibile tam varios populos in eandem appellationem casu incidisse: quod si non casu; quærenda ergo origo, quam Latinam esse multiplex ratio evicerit. Cæterum cum *nens* illud ex Latinâ asserimus origine, non id ita intelligendum, quasi de immediata asseramus origine. Potest enim fieri ut Belgæ, ut & infinita alia, à Gallis acceperint. Non minus enim quàm Angli pessimâ illâ & patriæ

patriæ linguæ injuriosissimâ (quantum quidem ex Kyliani farragine ad calcem Lexici sui colligere licuit) adscititiorum & exoticorum verborum *αγοζή* *αλ* Belgæ laborant. Hoc tamen verbum prisca potius ævi crediderim, cum & veteres Angli *næse* pro naso dixerint; unde & *næsthyrlo*, nares, illis: ut Psalmi CXIII. v. 14. *næsthyrlo bi hab-bath, and nægestingeath*. (Nares habent, & non odorabunt.) Verbum *stinken* olim medium, quod tam in bonam quàm malam partem accipiebatur, ut vir doctus in Notis ad Wille-ranum. At olim etiam activè seu neu-traliter usurpatum fuisse, hinc videtur colligi posse.

Hoc exemplo possunt aliæ quoque traduces linguæ matricibus suis faciliè asseri, ut omnibus palam liqueat, alias esse matrices, alias traduces linguas. Sed præter verborum singulorum similitudinem, est aliud quoque quo id colligatur magni ponderis argumen-tum; quod ex Grammaticis scilicet ob-servationibus & Analogiis: ex Idiotis-mis & particularum, puritati & pro-prietati sermonis inservientium, consi-deratione ducitur.

In

In constituendis autem Matricibus linguis, multa considerata veniunt, & multæ cautiones & conditiones adhibendæ, priusquam aliquid statuatur, ne res reprehensioni aut calumniæ obnoxia sit. Linguam simpliciter & absolute Matricem ego quidem unam agnosco, Hebraicam. Ex hac aliæ omnes initium sumpserunt; sed ita ut in aliis majorem multo quàm aliis mutationem dudum passa sit. Hoc autem quomodo contigerit, ignorato (ut alibi dicebamus) confusionis linguarum modo, & in tanta temporum istorum & migrationum caligine, nostrum non est definire. In plerisque linguis hodiernis manifesta reperiri primævæ vestigia, certum est: sed an omnia à primis illis incunabulis, an ex recentiore cum Judæis commercio nonnulla, non hîc dispiciendi locus.

Cæterum matrices linguæ aliæ pro aliis temporibus, quæ traduces eadem non minus dici possint. Inter Europæ matrices linguam Græcam & Latinam constituit Jos. Scaliger: qui tamen alibi Græcam linguam veterem fere totam ex Hebraica fluxisse, ut & Latinam veterem

terem ex Græca non semel agnoscit : quod & ipsa res evincit. At ex iis linguis multas hodiernas ortas esse æquè certum est: ut ex Latina, Gallicam, Italicam, Hispanicam, & Valachicam ; de quâ Stephanus Zamosius, in *Analectis lapidum & antiquitatum Daciæ* : ex Græcâ, hodiernam illam, quæ quamvis hodièque Græcæ (sed vulgaris) nomen retineat, non minùs à vetere Græcâ discrepat, quàm Italica à Latinâ : hanc igitur vulgarem ; præter alias, quorum in quibusdam Insulis quæ quondam Græcis subditæ, usus obtinet: de quibus Edw. Brerewoodus Anglus in erudito *de linguis & religione hodiernis* syntagmate. Pari modo inter linguas matrices minores linguam Wallicam Scaliger enumerat : nec sine causâ, si præsentis temporis ratio habeatur, cum tantum ab omnibus aliis Europæ linguis differat. Eadem tamen, si vetera spectentur tempora, & verum sit quod plerique censent, easdem fuisse, aut certè simillimas, veterem Gallicam & Wallicam ; veterem itidem Gallicam, Germanicæ fuisse Dialectum ; non matrix lingua ; sed pro-

II.

pago Germanicæ statuenda est.

Secundò, alias esse legitimas & genuinas matrices ; alias ex casu & ex parte tantum. Nullam autem esse linguam, aut vix ullam, præter Hebraicam, quæ non ex pluribus matricibus, partim legitimis, & ut ita dicam naturalibus ; partim fortuitis repetenda sit.

Exemplo sit Hispanica lingua. Hispani veteres priusquam à Romanis subigerentur, propriam linguâ habebant à Latinâ (nemo dubitat) planè diversam. Eam fuisse quæ Cantabrica hodie vocatur, & in usu remanet apud Vascones, sive Biscainos, cis & ultra Pirenzos montes latè sparsos, (inclytum ob conservatam per tot sæcula libertatem & linguam populum) res ipsa suadet, & luculentis argumentis adstruxit vir doctissimus, Arnoldus Oihenartus Mauleosolensis ; qui etiam vim magnam verborum collegit Cantabricorum, quæ hodièque aut integra aut paululum immutata agnoscit & usurpat lingua Hispanica. Quanquam, ut hoc obiter dicam, de Hispanico verbo *açucena*, lilium, (quod in ipso limine occurrit) assentiri illi non possum, cum Hebraicam potius

potius sapiat originem, nec à scapi re-
ctitudine sic dictum sit, sed ex numero
sex foliorum, quibus constat lilium.
Post Romanos proximè Gothi Hispa-
niâ potiti sunt. Tum Saraceni, gens A-
rabica, Hispaniam in suam potestatem
ferè universam redegerunt, ac per plu-
ra & ipsi sæcula ibi regnarunt. Postea
iterum Gothi: sed hoc nihil ad nos hîc.
Quis igitur aliter expectet, quàm ut
Gothica sive Germanicæ; ita & Ara-
bicæ dialecti multæ sint in lingua Hi-
spanica? Quæ tamen fateor, non tem-
poribus semper metienda sunt; cum
tunius interdum sæculi possessio mayo-
rem longè inferat mutationem, quàm
alio loco aut tempore plurimum. Non
enim omnium, in propriâ linguâ pro-
pagandâ, vincentium par studium:
non æqua omnium in retinendâ suâ,
qui victi, pertinacia: ut multas alias
temporum & morum circumstantias
omittamus, quæ ex historiis petenda
sunt. Hebræi certè in Ægypto per tre-
centos plus minùs annos primò hospi-
tes, deinde servi, propriam linguam pu-
ram illibatamque (uno fortasse aut al-
tero verbo, quo linguam suam locu-
pletarunt,

pletarunt, excepto) conſervarunt. Iidem in Babylonia non totis centum annis captivi, adeo patriam linguam dedidicerunt, ut interpretibus, (quod ex ſacrâ diſcimus Hiſtoriâ) opus haberent, cum Hebræa legerent. Sed ut ad Hiſpanicam linguam redeamus; ut Cantabrica illius; ita Gothica & Arabica ſunt qui collegerunt. Joſeph. Scalliger Arabica, quartam admodum partem conficere cenſebat: ſed hoc alii negant. Sed quicquid ejus ſit, matrix Hiſpanicæ ſola Latina vulgò audit, ob longè majorem ex illa lingua numerum verborum. Ita Hiſpanica: & pariter res habet in aliis linguis, aut omnibus, aut certè plerisque.

 III.

Tertiò, in veſtigandis originibus magna ratio habenda analogiæ, tum communis, tum peculiaris cujuſque linguæ.

Analogiam voco quicquid in verborum formatione, vel literarum permutatione, ratione aliquâ, in natura vel conſuetudine fundatâ, nititur. Hoc omnibus linguis commune eſt, ut in verbis aliæ ſint literæ radicales, aliæ accidentales & aſcitiæ. Ut terminationes,

nes, sive breviores, sive longiores, non sint de essentia verborum. Ut literæ ejusdem aut affinis potestatis facillimè permulentur inter se: nullæ autem tam dissimiles sint & alienæ, quarum vel euphoniæ causâ, vel aliunde, permutationum exempla non reperiantur.

De literarum Græcarum (nec alia ferè Græcarum ratio, quàm aliarum quarumlibet) potestatibus, affinitatibus, & mutuis permutationibus, accuratissimè tractavit Caninius in doctissima Grammatica. Multa quoque Julius Cæsar Scaliger in eximio *De lingua Latina* opere. Extat & Johannis Passeratii, viri doctissimi, *De literarum inter se cognatione ac permutatione* liber, in quo quicquid in isto genere exemplorum lingua Latina suppeditat, accuratissimè congeritur, & ordine digeritur alphabetico. Alii passim multa, quicunque de verborum vel obiter, vel compositò tractant origine. Nos aliò festinamus.

Cæterum præter communem linguis analogiam, suas habet quæque lingua proprias consuetudines & idiotismos, quorum observatio magni usus in scrutan-

tandis verborum originibus. Latinis auribus litera *x* vastior visa est: cujus fugâ *axillam* in *alam* contraxerunt: quam literam etiam è *maxillis* & *taxillis* & *vexillis* & *paxillo* consuetudo elegans latini sermonis (Ciceronis utor verbis) evellit. Huc igitur recurrendum est; & qui hoc nesciret, frustra se in verborum istorum *ala*, *mala*, *velum*, *salus*, & si quæ sunt ejusdem generis aliorum etymis inveniendis torquebit. Eandem literam quòd planè respuerent aut ignorarent veteres Britanni Latina quæ per *x* efferebantur, aliter ipsi scribere coacti sunt. Hinc *taschia*, pro *taxatio*, in nummis; doctissimus ut dudum Camdenus observavit. Contrà Latini cum nullum verbum (ut nec Græci) in *χ* Græcum sive *ch* terminent, Germani autem veteres hodiernique plurima: *χ* illud finale Germanorum in verbis Germanicis in *x* suum vertunt, unde obscurata multorum priorum nominum (ut Beat. Rhenanus aliisque rectè docuerunt) origo. Itali quoque Latinam *x* sæpè emolliunt in *sc*. ut in *esco*, ex *exeo*; *sciagurato*, ex *exauguratus*; aliisque quæ Caninius observat

servat. Interdum tamen in simplex *f*.
vertunt; ut in *esalare*, *esasperare*; (*ex-*
halare, *exasperare*;) & similibus. Et ne-
scio an inde fit, quod litera *f*. apud illos
(contrà quàm apud Græcos & An-
glos veteres, apud quos initio sæpe va-
cat per ἐπιφθον,) tum verbis tum no-
minibus pluribus præposita, vim habet
particulæ privativæ; ut *sbarbato*, im-
berbis; *sbrigliato*, *sfrenato*, effrenis:
ssfortunato, infortunatus: *ssfare*, *sconfor-*
tare, *sdentare*: destruere, affligere, e-
dentare, & aliis similibus plurimis. Ea
certè vis & Latini *x* in multis, ut in *ex-*
anguis, *exuccus*, *exanimis*, aliisque. sed
undecunque illud *s* sit, sive ex *x*, sive
dis, (cum dicant etiam *dissfare*, pro
ssfare, &c.) propria ea ac satis mira
non assuetis, Italici sermonis videtur
esse consuetudo. Syri & Chaldæi ver-
bis exoticis à litera *f* cum consonante
alterâ copulatâ incipientibus, præpo-
nunt & cum vocali: Chaldæi quidem
cum vocali *i*. (quæ tamen interdum
cum *a* etiam efferuntur:) Syri cum *e*:
quos Galli & Hispani, (in quibusdam:)
nescio an & alii imitantur; ut *eschole*,
estomac, *esperer*, *estudier*: *essera*, *espiri-*

tuat, &c. ut Cambrobritannii Chaldaos
yſgoll, yſtuminog, &c.

Solent Hispani in multis Latinis vocabulis quæ à duplici consonante, quarum posterior est litera *l*. incipiunt, præcedentem quoque consonantem (præcedentem autem consonantem à sequente *d'povias* causâ in multis verbis affici & mutari, Arabica & pluribus aliis linguis commune est: qualia Italarum *lotta, vetta*; pro, *luſta, vectura*, &c. imò & integram syllabam; qualia Græcorum *χάλυπος*, pro *χάλειπος*, &c.) in alterum *l* mutare: quod duplex // Hispanicum dicuntur Lusitani in *ch*vertere: ut Pluvia, Hisp. *lluvia*; Lus. *chuvia*. Planus, H. *llano*, L. *chano*. Clavis, H. *llave*, L. *chave*, &c. Mira Bavarorum consuetudo, qui pro *B*. sequente *r*. substituant *Br*; dicentes *Br̄b r̄itel it̄ ein gots Br̄brentlen*: quod alii *Br̄stophel it̄ ein got Br̄entlin*: ut ex Fabiano Franco Gesnerus; ex Gesnero Vander-Mylius. Spinosa hęc quibusdam & subtiliora fortasse videbuntur: quæ tamen sunt ejusmodi, sine quorum diligenti observatione stultum sit & temerarium rei sese Etymologica ullatenus immiscere.

Angli

Angli veteres *v.* consonans Latino-
rum videntur ignorasse: in diphthon-
gum *u* (quemadmodum & Græci;
ὠυαλειαν, *ὠυεπασίαν*, &c.) sive
duplex *u*. (quod *u.* Germanicum à non-
nullis appellatur) vertentes: ut vallum,
a wall; vir, *were*; velle, *to will*; *væ*,
woe; ventus, *winde*; volvo, *to wal-*
low; vastus, *wasse*; vibrare, (quod a-
pud Festum *vibrasse*;) *to warble*, &c.
Interdum in *f*. ut vadum, *a foord*; at
vadare, ut prius, *to wade*. Ita & van-
nus *a fan*; at vannire, ut suprâ, *to win-*
now; volare, *to fite*; vitia, *fetches*;
vellus, *a fleete*; vulgus, *folcks*; & id
genus alia. Quæ autem à Gallis poste-
riores Angli acceperunt, in iis Gallo-
rum quoque pronuntiationem retinu-
erunt. Nec alia promptior ratio anti-
qua & legitima à novitiis istis & spu-
riis dignoscendi. *Uine*, antiquum:
Saxonice, *win*. at *viniger*, (acetum) re-
cens: quod olim *ecede*. *Uinepard*, an-
tiquum quidem verbum; sed recens
scriptura: nam olim, *winepard*: apud
Willeramum Abbatem, *wingarden*.
Ita *wozm*, antiquum; Sax. *wozme*: at,
vermine, recens. *Uicra*, vel *worta*,
viridia,

viridia, herbæ ; vetus : at **vert**, ab eodem viridi, sed recentius, pro pabulo viridi, in Legibus quas vocant *Foresticis*. Vidua, a **widow**, antiquum ; Sax. a **wundape** : at **wonde**, vacuus, ex Gallico, (quod ab eodem *viduus*) *uide*.

Aliud Anglis veteribus usitatissimum, ut C. literam in aspirationum verterent. Hinc cornu, a **borne** ; calamus, **balme** ; vel **baoline** : cannabis, **bempe** ; calx, a **bee**le ; capulus, a **bast** ; caput, Saxonice, **beafod** ; nunc, **bead**. Et, ni fallor, olim cytiferus, **hatber** : quod apud Scotos hodièque in eâ notione remanere memini legere. Angli posteriores ad *Ericam* transtulerunt. Hinc & Germanicum **hemel**, ex cælum : & nostrum quoque, ni fallor, **hundred**, ex *centum* : & **house** (quod olim *huse*, & **os** ;) ex *casa*. Sed de hac posteriore plura postea. Ita & calidus, **hott** : abjectâ, ut passim, literâ *L*. Non erat igitur quod Jul. Scaliger ô *neilindat* & , inversum rerum ordinem Germanis, *calidum* seu *caldum* pro frigido substituentibus, exprobraret: quasi scilicet illi suum illud **kald** ex Latino *calidus* effinxissent. Non aliam enim quàm Latinini

tini voci *calidus* notionem affinxere. quod autem pro *calidus* ipsi **bott** substituerunt, in eo genium linguæ suæ & propriam analogiam secuti sunt. At verbum **kalt** (frigidum) si ad Latinum contrariæ significationis propius accedat, id ex merâ *συμμετα* est; cum longè alia sit origo, ut alibi docebimus. Quanquam ne summo viro falsò hoc crimen impingatur, valdè vereor. Certè in illo *De linguâ Latinâ* capite ad quod rejicimur, exprobrationis ullius, nedum *falsa*, neq; vola, neq; vestigium. Id tantum dicit, ibi quidem, Scaliger, eadem verba diversas apud diversos, interdum & contrarias habere significationes: cujus inter alia multa verbum **kalt**, exemplum ab illo adducitur. Sed hoc obiter. Ex Græcis autem plurima pari ratione derivata sunt; quæ suis locis in verborum collectione indicabuntur. Quanquam ex his ipsis quæ suprà posita sunt, quædam fortasse, ut **balme**, & **hempe**, ex Græcis *βαλμα* & *ἡμπε* immediate sumpta sint.

Ejusmodi plurima sunt in omnibus linguis, quæ diligenter illis attendenda, qui cum judicio ista tractaturi sunt.

Plurima

Plurima sunt, fateor, in omnibus linguis, singularis cujusdam juris, quæ ad nullam possunt analogiam referri: plurima quoque, quæ præter & contra aliorum consuetudinem. Putidissimum sit, meâ sententiâ, ad regulas omnia velle redigere, vel exigere: sed nec minus temerarium, consueta & obvia negligere, & in tritis & expeditis acumen ingenii experiri: Τύπῳ, τέτυπα, τύπῳ. Λέιπῳ, λείλοιπα, λοιπός. Κύπῳ, κύκυφα, κυρός. Λέξῳ, λέλοχα, λόξῳ. Τέμῳ, τίτομα, τίμῳ. Quis igitur dubitat, quin pari ratione, Θάπῳ, (vel ut olim τάφῳ) τέταχα, πάθῳ? Non ego certè, neque stuporis invidiam metuam, si negem quod vir doctus pertendit, τὸ πάθῳ, ex Hebraico קבור ductum. Nemo facile repudiet, inquit, nisi νόον ἀποβάλοιθ, & qui nescit quàm sepulcra etiam veterum mirè signata fuerint, aut ornata, ὀστρεαφῶν, lapide, statuâ, aliis. Mos ille, res in confesso est: sed ut ab illo more πάθῳ vox sumpta sit, nulla cogit necessitas: non magis certè quàm Latina sepulcrum, cùm tamen & Latinis mos ille non minùs solemnus. At ipsum θάπῳ haud dubiè est Hebraicum, idq;

secundum

secundum ἀναλογίαν: ut à ἡλυ, λυπέω;
& alia passim, in quibus prima gutturalis absorbetur: ita à ἡωυ quod te-
re, *obruere* (ex quo videtur & nostrum
to burle manasse) significat, est τέρω,
vel δάπτω sepelio.

Verbum Germanicum **huls** pro do-
mo, (quod Angli *house*) ex Græco ὄ-
λξ profectum multis contendit Abr.
Vander-Mylus, vir doctissimus & can-
didissimus, in luculento *De lingua Bel-
gica* syntagmate. Cum autem longius
id petatum videri possit, opponit (si quis
id objiciat) tum alia, tum exemplum
verbi Hispanici *hazer*, quod ex Lati-
no *facere* fluxisse cum nemo dubitet,
non minus ab origine suâ recesserit.
Poterat & alia facile, ut *hoga*, ex fo-
lium: *huz*, ex *fascis*; quæ non minus
remota. Sed non est eadem ratio. Nam
quamvis *hazer*, à *facere*, &c. sono qui-
dem multum differt; certissimâ tamen
nituntur hæc analogiâ. Ita enim passim
Hispani Latinum *f* in *h*. convertunt.
Hinc *fæmina*, illis *hembra*: *fames*, *hâm-
bre*: *focus*, *huigo*: *fugere*, *huir*: aliâ-
que non pauca. At ut ex Græco ὄ-
λξ, Germanicum **huls** emergat, nulla,
quod

quod sciam, suadet analogia : nisi ad metathesin confugiamus, & ex *oix* primò fiat *xoi* ; ac tum demum *but*, vel *bouse*. Atqui nihil opus eò confugere, cum præsto sit Latinum *casa*, ex quo mutata pro more (de quo diximus) primâ consonante in aspirationem, faciliè emergat *but* vel *bouse*. Quanquam (ne quid Lectorem celem) quoties solemne illud Romanorum fores domorum pultantium *heus, heus*, apud Comicos lego ; subit suspicio ex hac ipsâ pultantium formulâ domibus ipsis (qualia multa contingunt) apud Anglos veteres appellationem remansisse.

IV.

Postremò, cum non fiat ultra 24. plus minùs (non enim id nunc agimus) literæ, ex quibus, sive pluribus, sive paucioribus, velut elementis omnia omnium linguarum vocabula formantur ; non posse aliter fieri, quàm multa in linguis diversis occurrant vocabula, quæ sono & scripturâ sint eadem, aut valdè affinia : multa quoque quæ non sono tantùm, sed & potestate sive significatione partim eadem sint, partim valdè similia : quorum nulla alia præter generalem

neralem illam quam attigimus, particularis ratio reddi potest alia, quàm pura puta *συσχευία*, sive casus.

Hac unâ conclusione corruunt infinitæ ob quàm malè audit hoc studium etymologiæ, (aut pseudologiæ potiùs:) quæ nullâ aliâ veri similitudine nituntur, quàm aliquâ soni similitudine. Nam ad significationem quod attinet, vix est ut ulla sint tam alienæ per se significationis verba, quin aliquid subtiliter excogitari possit, quo propinquitas inducatur aliqua, quæ levibus ingeniis ad etymologiam sufficiat. Nam quid dicam de illis, quæ tamen occurrunt passim, & ex quibus grandia consurgunt volumina, quæ ex literis partim inversis, partim mutatis? sed objiciat aliquis: An igitur nullæ in verborum scrutandis originibus admittendæ metatheses? nullæ literarum mutationes? De hoc mox viderimus. Istud interim quod modò dicebamus de verbis & sono & significatione *χρὴ σὺς-σχευίας* iisdem, quia magni momenti est, quò magis liqueat, exemplis aliquot illustrabimus.

Ἀρῖς, Græcum est, diversarum, imò
&

& contrariarum significationum verbum. Nam & inopem exponunt, & divitem : tum etiam robustum, & invalidum : præterea, brevem ævi ; & ut alii, longævum : quorum omnium ratio cuiusvis in Græcis non hospiti ex diversâ potestate (intensivâ vel privativâ) particula *α* : tum verò diversitate radices *βία*, vel *βίϞ*, manifesta est. *יָדָן* Hebraicum, quo, sono & scripturâ nihil potest affinius esse, pauperem & egenum, ex radice quæ desiderare (quis autem magis quàm pauper & egenus?) significat, notat. Cui autem sano, vel minima suboriatur suspicio vel Græcum ex Hebraico ; vel Hebraicum ex Græco, quorum, ut diximus, tam manifestæ rationes originis, ortum esse ? Eadem ratio sequentium : quod semel moneo, ne idem sæpius repetendum sit.

דָּוִד Heb. *judex, moderator*. Græcè *σωτήρ*, *servator*. Quid verò magis competit vero judici, quàm æquâ juris administratione, ab injuriis potentiorum minùs potentes servare ? Sed & *דָּוִד* dominatus, quàm benè cum *μυστήριον* significatione convenit, cum omni ferè dominatui sua consistât arcana, sine quibus

bus vix ullum diuturnum imperium.

Mensura, Latinum, opinor, à *meti-endo* verbum : Ut & קְשׁוּרָה Hebraicum ; quod tamen cum Latino & sono & significatione planè congruit.

Pellex, Lat. ab eadem quâ & *illex*, origine. At פִּלְגֶּשֶׁת (à quo Græcum πᾶλ-λαξ & πᾶλλαξ) ejusdem soni & significationis, Hebraicum.

Sufficere, & *sufficientia*, Latina. שָׂפַק seu סָפַק Chaldaicum, idem planè.

Passus, à passis pedibus, quòd in gradiendo pandantur sive extendantur pedes ; si non certa, certè probabilis origo. פָּסַע & פָּסַע Hebræis quòque idem.

Βύκαρος, corniger. unde Lucretio, *Buceria greges* ; & *bucera sacra*. Hebræis בָּקָר non bovem tantum significat ; sed & boves, armentum.

ἑσθλὴν, festum dedicationis : ἑσθλὴν ἵζω, dedico, renovo. Heb. חָנַךְ dedica-re ; חֲנֻכָּה dedicatio, initiatio.

Ἀποεἶλεν, separare : אָפַרשׁ & אָפַרשׁ, idem.

Caldarium, Latinis, à calore foci, (ut θερμάνω Græcis :) ex quo Gal. chaudron, Heb. קִדְרֹן, ab atrore.

וָנוּי Hebr. quod onus significat, peperit fortasse Latinum *onus* : & Græcum ὄνυξ. At Anglicum *burden*, ex Latino *burdo*, quamvis eadem ratio, absurdum deducere : *ὀνυξ*, (ex quo, *to beare* :) & *φορτίον* propiora.

Νωχελὴς, νωχελία, νωχελίζω, tarditas, imbecillitas, &c. quàm propè accedunt ad Gallicum, *non chalant* : ut & Latinum *faeneus* (quid *homo faeneus* olim, docet Asconius in Ciceronem :) ad *faineant* ; ex quàm diversâ origine ?

Base, usitatissimum Anglis verbum, nominibus adjectum vilitatem & turpitudinem rei notat. Idem verbum per modum Interjectionis usurpatum ; usitatissima quædam est quasi abominandi seu exprobrandi formula. Quàm antiquum sit nescio : origo certè, Gallicè intelligentibus non obscura. Atqui eundem quoq; apud Arabes usum habet hæc vocula, ut Erpenii in Alcoranum notæ me docuerunt, *بيس Bîsa* (inquit ille) vocula est quâ cum admiratione quâdam rei malitia indicatur, q.d. *O quàm malum !* contrarium *دع Nihma*, *O quàm bonum !* Ut Anglici ex Gallico

Gallico idiomate : ita Arabicorum istorum verborum ex Hebraico non minùs manifesta origo. Quò etiam respexit Hesychius, cum Βάσι, ἀισχύλιω exponit : ne quis & Græcos ita locutos suspicetur. De Anglici tamen verbi (ut verum fatear) origine ampliùs cogitans, eò propè adducor ut amplian- dum putem. Movet autem me, quòd Gallos suum illud *bas* sic usurpare (per interjectionem, vel exclamationem) nunquam memini : tum verò quod etiam Anglicum *blush*, pudore suffundi, manifestam prodit ex Hebraico בוש, ex quo Arabicum illud manavit, originem. Illis autem assentior qui Gallicum *bas*, ex Græco βᾶσις ortum conjiciunt.

דבר Hebr. dominari, castigare : Lat. *erudire* : Anglicum, *rod* : sono & significatione (quis non agnoscat ?) cognatissima : originibus disjunctissima.

Talia, ne longus nimis sim, אפתח ; Græc. ἀφελθ ; Lat. *affatim* : שרביט οὐκ-
πρεπον : פרחמים, οὐκ ἀφελθ ; & alia plu-
rima quæ quæque lingua suppeditat.
Hæc γὰρ διὰ τοῦτο γὰρ εὐρὺς sufficient hîc, cum

quavis paulò attentior multa ex propria possit observatione supplere.

Concludimus igitur : verborum cum rebus, quæ naturâ censentur, in multis convenientiam observare est ; éstque utilis ea, jucundáque (ut mihi quidem semper visum) speculatio. Prolem parentes, & illos proles ipsa oris & indolis similitudo sæpe prodit, ut multis aliàs ignaris, solus indicium fecerit conspectus. Ita quidem olim gravissimus & facundissimus Basilii in notissimâ Epistolâ : Ἐπίγνων σε ἢ ὀπισθελευθ' ὁπποῦ
οἱ τοῦ ἡ φίλων παῖδας ἐκ τῆς ὀπισθοινομένης
αὐτοῖς ὁμοιότητι πρὸς τοῦ τεχνολογίας ὀπισθι-
νόκευσι. Quò pertinet illud Poëtæ suavissimi,

Sit suo similis patri

Mallio, & facile insciis

Noscitur ab omnibus.

Quæ quidem opinio apud veteres adeò obtinuit, ut ipse non veritus sit Aristoteles pronuntiare partum parenti dissimilem, monstrum quoddam esse ; nec pro legitimo naturæ fœtu habendum. si quis tamen hoc κεινείῳ filius, aliis omnibus indiciis & γνώσμασι insuper habitis, de genuinâ prole pronunciare præsumeret ;

præsumet ; quantam, quæso, in rebus confusionem inducet ? Quam multos ille & legitimos abjudicabit ; & spurios, adulterinos, ignotos, pro veris ac genuinis adoptabit ? Ut autem in rebus, non una similitudinis species : alia enim oris & vultus ; alia indolis & ingenii : ita in verbis, alia soni similitudo, alia analogiæ, quæ plerumque certius est *ὑπὸ λόγῳ*. Ut ex.gr. verbum Hispanicum *hūo*, quod filium significat, si ex sono pronuntiamus, Græcum *υἱός* statuamus originem ; si ex analogiâ illâ Hispanicæ linguæ propriâ, de quâ suprâ ubi de etymologiâ verbi *house*, vel *huis*, egimus ; Latinum *filius* ; quam veriorrem esse etymologiam & illud suadet, (quod etiam ad analogiam referri potest) quod lingua Hispanica sit Latinæ tradux, ut ex infinitis ejus linguæ verbis ex Latinis variè inflexis, cuivis li- quere queat : Græcæ autem linguæ perpauca, si fortè aliqua, in eâ reperiantur.

Sed ut ad exempla illa redeamus, & quod inde nobis hîc præcipuè propositum fuit : si talia passim in omnibus linguis occurrunt ; quid illi, quæso, censendi sunt, qui verborum origines,

(ubi nulla alia ratio, quæ suadeat,) ex
 merâ & multiplici captant literarum
 transpositione & permutatione? Aut
 verò mirum sit multa hæc viâ grassan-
 tibus succedere; cum tam multa repe-
 riantur ejusdem planè & soni & signi-
 ficationis, quæ tamen certum sit diver-
 sæ gentis & familiæ esse? Quæ tamen
 non eò dicuntur à me, quòd omnem
 literarum metathesin aut adeò permu-
 tationem in explorandis originibus ex-
 plodendam censem: quibus negatis
 omnis ferè concidat etymologica res
 necesse est. Nos multa in hoc genere
 postea afferemus. Vel linguas ex La-
 tinâ ortas, si quis morosior est, inspi-
 ciat. Quàm crebræ, quàm manifestæ,
 permutationes ejusmodi, & metatheses
 occurrunt? Eadem ratio verborum La-
 tinorum ex Græcis ortorum; aut Græ-
 corum ex Hebraicis. Cum tamen ex
 adverso certum sit, si ubivis admitta-
 tur ista ratio, quamlibet ex aliâ quavis
 linguâ derivari posse linguam, ac post
 multiplicia ludibria, eò tandem rem
 necessario redituram, ut nihil in hoc
 genere certum sit: planè, aut otiosis
 ista relinquenda, aut præfigendi certi
 limites,

limites, quos intra debeant consistere, qui in istis occupantur. De quo donec alii peritiores statuunt, mihi hæc in mentem veniebant.

Primum igitur hoc erit, ut affinitas aliqua propior linguarum ex quâ & in quam translata verba perhibentur, demonstraretur. Cujus quidem demonstrationis ratio duplex est: vel ex historiâ: aut si historia (quod potest accidere) deficit, saltem ex congerie verborum, vel tantâ, ut ipsa multitudo indicio sit; vel talium, ut res ipsa apud æquos & idoneos judices fidem faciat, casu ista accidere non potuisse.

Proximum erit, ut modus adhibeatur, & admissâ (si fortè) unâ aut alterâ, aut etiam pluribus, sed quibus & sonus favet, (quâ in re adhibendum est judicium aurium) & significatio vel eadem, vel certè valde propinqua, per metathesin derivatione, adblandiente subtilitate illecti nimis non evagemur & excurramus.

Exemplo sit radix Hebr. $\eta\lambda\phi$ ex qua statim $\eta\lambda\phi\alpha\varsigma$ & $\alpha\lambda\phi\omega$, obviâ ratione, & rectâ, ut ita dicam, lineâ, emergunt. Nam de *Alphonso* quod addunt, mihi

non persuadent. Germani viderint, qui sibi vindicant. Jam si quis ex inversis in \aleph literis, τ πολὺ quoque eliciat, quanquam non desit propriæ originis non improbabilis ratio, & alia sint verba Hebraica, ex quibus minori opere repeti possit; non ego tamen valde repugnaverim. At pergunt qui suæ licentiæ nullas metas posuere: & φύλη, inquit, ab hoc (imaginario, inverso:) \aleph : sed & πύλλαι, & πῶλθ. At cur non potius φύλη, à φύω, ut φύλλον: & πύλλαι non à fictitio illo, sed vero verbo ω λη, ut doctissimus Junius censebat; vel certè ψ λη, ut alii? Ad τὸ πῶλθ quod attinet, facilè concesserim originem exoticam sapere: inepta enim videtur, quam Grammatici Græci afferunt. Eruditissimus Camericius ex Punico verbo (mibi, fateor, ignoto) *Phala* deducit. Sed hoc nihil ad imaginarium istud. Pergunt tamen. Etiam *Pales*, Dea rustica, ab eâdem, inquit, origine. At quanto probabilius alii ex Syriaco π λη ex quo π λη agricola, vinitor? Pergamus: Πελδς, Græcum, satis vulgari significatione, quod *niger* Latinis. Hinc πύλλαι λύκοι, πύλλαι ὄντες, πύλλαι

πῶλλες βῆς : quibus color iſtorum animalium fufcus ſeu ater indicatur. Ex-
 tant autem iſta vix ullibi, niſi apud
 Grámaticos veteres; quorum testi-
 monium ut ut verum ſit, an verba tamen
 eorum ab omni mendá, ut in re obſcu-
 rá & inſolente, libera ad nos pervene-
 rint, dubitari poteſt. Sed ut & iſta
 rectè habeant, quis tamen Etymologi-
 ſtam noſtram, quicum nobis híc res
 eſt, docuit *πελίας, ἀπῶς*, idem eſſe quod
πελίας ὄνον? aut *πῆλιν*, quod *βῆν*
πῆλιν? ſed opinor quia *πελίας, ἀπῶς*,
 pro columba nigrá : ideò & illa quoq;
 ſimiliter. Quafi quis ita diſputet, quia
Negro abſolutè ſumitur pro *Æthiope*;
 cur non & *Niger* abſolutè pro cane ni-
 gro? His igitur poſtulis ac conceſſis,
 quid ſupereſt quàm ut imaginarium
πελίας, i. e. ὄνον; & imaginarium *πῆλιν*,
 i. e. βῆς; ab imaginario *πῆλιν* deriven-
 tur? Sed nondum finis. Nam *βῆς πῆλιν*
 quoque apud Suidam in Ariſtophane
 exponitur ὄνον. Unde igitur & illud
πῆλιν, niſi ex iſto ſœcundiffimo *πῆλιν*?
 Certè quantum ex verbis quæ profert
 Suidas, datur colligere, *βῆς πῆλιν* non
 fuerit ὄνον, animal propriè; ſed homo
 duri

duri corii, quale illorum debet esse, qui sunt magni luctatores, aut qui cum bo-
bus, & tauris audent congredi: quæ
Græci verbi vis est.

Unum adhuc restat, idque in hoc
genere palmarium, ex quo lector intel-
ligat, quò istorum processerit audacia.
Gallicum *palsfroy* (ut & Anglicum *pal-
srey*) cum propriè de equis insigniori-
bus qui ad pompam, aut honorem ve-
ctorum manu ducuntur, usurpetur,
quis non iis assentiatur qui ex Gallicis
verbis *par le frain* compositum verbum
existimant? Certè, etiam in Histo-
ria Æthiopica mentio fit sex puerorum
nobilium, qui vocantur *Legameneos*:
i.e. *pueri ad capistrum*, quò equitantis
Neguz latus proximè stipent & am-
biant. *Palfhredus*, vel *Palefredus*, vulgò
equus dicitur. Germanicè, *palsernier*:
Gall. *Palefrenier*: Italicè autem, *pala-
frenero*, dicitur anteambulo; ut Ky-
lianus notat in suo Etymologico. alii
servitore di stalli exponunt. Quædam
vulgata Lexica tò *palefrenier*, *mandu-
cus* interpretantur. Quod si aliquâ
vetere nititur autoritate, & est *man-
ducus* (nam à *manduco* longè aliud)
quasi

quasi *manuductus*, optimè vim nominis * *Silien que*
 exprefferit. Non me latet aliunde quo- *ia continue-*
 que ab aliis arcessi verbum. Sed de in- *rai à derivet*
 versâ illa * radice Hebraicâ, quis un- *de N79*
 quam, nisi per somnium, cogitasset? *pele, pale-*
fredus, pa-
lefioid en
François, &c.

Idem tamen alibi postea in 779 ex Latino *veredus* (q. d. *parave-*
redus, &c.) non multò probabiliùs deducit: cùm (præter alia:) *ve-*
redus, equus sit curiosus, aut venaticus, propriè; *palfredus* autem,
 qui ad pompam lentè ducitur, aut incedit.

Ex his paucis judicet lector quid de
 cæteris ipsi sperandum sit; ut non mi-
 rum, si viro illi gravi ac docto bilem
 moverit. Quanquam non negem in
 quibusdam optimè illi acumen succe-
 dere. Et per me quidem plus meruerit
 ille gratiæ pro paucis illis; quàm invi-
 diæ pro pluribus dissimilibus. Cum
 Varrone dicam, sed paululum mutatis
 verbis: *De originibus verborum, qui a-*
liqua dixerit commodè, potiùs boni con-
sulendum; quàm qui multa nequiverit,
reprehendendum. Qui rara & sublimia
 captant, audendum illis est. Magnorum
 ingeniorum ut plurimum hæc la-
 bes. Hinc tamen alii non pauci, quam-
 vis impares ingenio, pari tamen auda-
 ciâ se gerentes, hoc exemplo se tu-
 entur.

Sunt

Sunt qui Etymologiis, quas *per allusionem* vocant, multum delectantur. Ut qui *diabolum*, quasi qui *duos bolos*, &c. Quanquam plures, opinor, haud probant; ego tamen eâ conditione excusarem, ut qui talia sectantur, saltem inter veras Etymologias non miscerent, ne vel imperitis, cum veris temerè confundentibus, errandi, ne dicam delirandi; severioribus autem totum hoc studium deridendi ansam præbeant. Nulli certè de eo pejus merentur, quàm qui vertunt in ludibria: Et veritatem rerum (quod Etymologiæ verbum pollicetur) professi; ad alia conversi, vim veritatis omnem dum elidunt, elidunt.

Neminem libenter nominem, nisi ut laudem. Sed nec peccata reprehenderem, nisi ut aliis prodessem. Libenter igitur Joh. Avenarium hoc loco commemorabo: quem ego judico in hoc argumento modestissimè, & optimo judicio versatum esse. De Germanicis ejus, meum non est judicium. In Græcis autem ex Hebraicis eruendis, pauca ejus hætenus, obiter & ex re natâ tantum versanti mihi occurrerunt, in quibus

bus sagacitatem suam non optimè probaret. Ut mirer in tanto Hebraizantium numero, qui Hebraicas origines tam studiosè consecretantur, majori in pretio non esse istud opus, quo nihil in isto genere perfectius hactenus in lucem prodiiisse persuasum habeo.

Hoc ultimum, quod jam suprà monuimus, nec frustra tamen hîc inculcabitur; ut *ἀναλογίας* semper, quantum fieri potest, ratio habeatur; neque ad remota referamus, cujus in propinquo caussa est.

III.

Atque hac hactenus in genere præfati sumus; quæ quanquam per se talia, ut non abs re lectoris non unius fortasse quocunque loco futura sint: aliis autem nonnullis, qui facilè carere poterant, intempestiva videri possint: nobis tamen necessaria visa sunt, à quibus, priusquam Saxonicas Etymologias aggredieremur, inciperemus. Id jam nobis curandum scilicet, ut quæ deinceps superstructuri sumus, iis quæ præstruximus congrua sint & consentanea; de quo lectoris erit iudicium.

Linguam igitur Saxoniam, sive Anglicam veterem, linguæ Græcæ traducem

cem esse, aut magnâ cum lingua Græca cognatione conjunctam esse, persuasit inprimis vis verborum aut planè eorundem, aut solâ quasi dialecto differentium: talium inquam verborum vis, quanta sola sufficere possit ad vel averfissimos & morosissimos, modò qui sint harum rerum planè non imperiti, convincendos.

Quando hoc præcipuum est, non postulo ut gratis mihi credatur: res ipsa fidem faciet. Poteramus autem numerum hunc vel decuplo majorem exhibere, si Saxonica diligentius excussissemus: aut, ut dicam quod res est, melius intellexissemus. Nos verò in magnâ verborum copiâ, ea potissimum delegimus, quæ hodièque essent in usu, quò plures possent judicare; (nam quotusquisque qui Saxonica, prohi pudor! intelligat?) & fructum ex labore nostro percipere. Sciat præterea Lector multa alia, quæ hunc numerum puto æquarent, si non superarent, nullo nos negotio potuisse congerere, verba (ut nunc quidem loquimur) Anglica, quæ Græca, aut Græcæ originis esse certissimum est: ab iis consultò abstinuisse, ne

ne fucum lectoribus nostris faceremus. Talia autem, verba quædam Ecclesiastica, quæ cum fide Christiana in usum sunt inuenta, ut jam pridem monuit Walafridus Strabo. Quod autem hujus Walafridianæ observationis sic meminerunt viri quidam docti; quasi ab istâ potissimum origine repetendum esset quicquid verborum in linguâ Germanicâ Græcorum hodie reperitur; in eo falluntur ut qui maximè: & quàm magnus est illorum error, tam facilis est ad arguendum; ut ex illis quæ postea dicturi sumus liquebit. Secundo, abstinuimus à verbis illis, artium propriis, quæ plurima sunt, Græcæ quidem, ut omnes norunt, originis, sed pluribus jampridem linguis communia. Abstinuimus autem, quia non ab ipsis immediate Græcis, sed à Latinis, ut Latina, ad Anglos pleraque, si non omnia, pervenere. Multa quoque à Gallis accepta, quæ quanquam Græca sint; quia tamen non à Græcis, sed ab illis accepta, nihil ad rem nostram, & ipsis relinquenda judicavimus. Quanquam autem potest fieri ut velut Angli multa ab illis; ita & vicissim nonnulla & illi

ab

ab Anglis, aut certè ab ipsis utriq; Græcis acceperint : nos tamen, ut in multâ copîâ, tam liberales fuimus, ut quæ Gallis & Anglis communia cognovimus, omnia aut certè pleraque quoad ejus potuimus prætermitteremus.

Scriptit de linguæ Gallicæ cum Græcâ cognatione Henricus Stephanus, author immortalis operis, quod *Thesaurum linguæ Græcæ* indigitavit. Ut autem erat ille Vir in omni literaturâ meliore consummatissimus, linguæ autem Græcæ vel ad miraculum peritus, ita hoc opere defunctus est. Ita enim omnia in utriusque linguæ consuetudine vel abditissima & minutissima diligenter rimatus est ; omnes orationis particulas, (quarum quantò in omni lingua difficilior, tantò utilior observatio :) omnes idiotismos excussit, eruit, explicavit, similia cum similibus comparavit, ut exemplum quidem in hoc genere aliis ad imitandum reliquerit absolutissimum, sed quod pauci sint affecuturi. Nos quoque multa notaveramus olim in libris nostris locutionum & idiotismorum genera, in quibus lingua Anglica cum Græca conveniret,

niret. Sed quia quos olim legeramus & notaveramus libros, dudum iis maximam partem privati sumus, hanc partem quæ in comparatione locutionum & idiotismorum consistit omittemus. In representandis autem singulis verbis, cautiore erimus quam fuit incomparabilis ille vir, ne artium vocabula scilicet, aliæque à Latinis accepta, cum veteribus & genuinis confundamus, quæ à Græcis immediatè manasse contendimus. Talia *Anatomic*, *antidater*, (Anglicè, **to antidate**) *apoplexie*, *apostat*, *apostre*, (Angl. **an apostle**) *apostume*, (Angl. vulgo **impostume**) *apothiquaire*, *archevesque*, *archidiacon*, (Angl. **archbishop**, **archdeacon**) *arithmetique*, *armonie*, (Angl. **harmonie**) *authentique*, aliæque innumera, quæ in ipsius collectione utramque serè quod aiunt paginam faciunt. Quod tamen in illo non adeò miror, quam Vander-Mylum, qui non Stephano quidem quod sciam, quem fortassè non legerat; sed Tripaulto (mihi nunquam viso, nec antea vel audito) hoc objicit; eundem tamen in suâ collectione ab illis non abstinuisse, quæ certissimum esset partim à

O

Gallis,

Gallis, partim à Latinis ad Belgas transiisse. Nisi quis ista Belgica, *forme, rose, speloncke* & similia, potius ex Græcis, *μορφή, ῥόδον, σπηλαῖον*, orta esse, quàm vel Latinis, *forma, rosa, spelunca*; vel Gallicis, *forme, rose*; possit in animum inducere ut credat: cum tamen ex utrâque linguâ passim multa in linguâ Belgicâ esse, & quotidie multa sumi nemo possit negare.

Præter numerum, ipsa verborum qualitas & propria quædam ratio, quam in multis animadverti, multum moverunt, ut ita crederem. Jure id, an injuriâ, judicet lector.

Ἀγαθός, (γαθός) Anglicè, *good*: idem verbum: sed hoc nihil. At βελίον, βέλ-
λις, ex ἀγαθός, non ordinaria; & miræ olim inter Grammaticos Græcos (teste Plutarcho) de origine concertationes. Utrumque Angli, *better, best*, inflexis paululum, & contractis ad suam consuetudinem, verbis. Unde autem, nisi ab illis?

Μέγαλον, (ita olim, quod postea μέ-
γας) Angli olim, *mtkell*: vel *mtchel*: unde proprium nomen, *Michel-grobe*: quasi *Magnus lucus*. Apud Wille-
ramum

ramum Abbatem **Michelon**. *Μεζων*,
(quod etiam *μάων*) major, Anglicè,
mara: ut Mat. XI. *mara* *Johanne Ful-*
whitere: major Joh. Baptista: & mox,
ps him mara: est illo major. *Μεγισθ*,
maximus, nunc **most**, quod olim **ma-**
stan. In **mara**, τὸ **t** solemne est compa-
rativi Saxonici characteristicum, idque
Græcorum, ut infra videbimus, imi-
tatione.

Μικρὸς, ἐλάτων, ἐλάχισθ. Pro *μικρὸς*,
aliud ejusdem ferè significationis sub-
stantivum Græcum substituerunt Ang-
gli: *Λιπὸς*, **little**. Comparativum & su-
perlativum idem retinuerunt: *ἐλάτων*,
leste: *ἐλάχισθ*, **lest**. Videbuntur for-
tasse imperitis insolentiores ejusmodi
contractiones verborum, *ἐλάχισθ*, **lest**.
at nos postea, quæ magis mirentur, de
quibus tamen nulla potest esse contro-
versia, proferemus.

Notissimus apud Græcos & usitatiss-
simus comparandi typus, ut compara-
tivus desinat in *εος*; superlativus in *τατα*:
quod hodièque, quantum ad characte-
risticas literas attinet, retinent Angli:
Long, longer longest. **Short, shorter,**
shortest. Atq; ita veteres Angli **Snor-**

ter (συνετός) prudens : **snotere** vel **snotra** : (συνετώτερος) prudentior : **snotereft**, συνετώτατος. **R ight wplse**, justus : **right wplere**, vel **right wplra**, justior : **right wplseft**, justissimus. **Eald** (ἑωλός) vetus : **ealdre**, vel **ealdra**, (ἑωλότις) veterior : **ealdeft**, (ἑωλότατος) veterrimus. Ut omnino Versteganus Anglus, de Saxonibus alioquin optimè meritis, cùm superlativi veterem formam seu terminationem **stan** fuisse statuit, & terminationem **eft** recentiorem esse fancit, in errore fuerit.

Nominum Græcorum declinandorum typus inter alios usitatissimus, **πυχή, πυχῆς, πυχῆν**. Veteres Angli an plures declinationum formas habuerint, incompertum mihi. Ista autem quàm fuerit usitata quò melius lectori constet, non pigebit ex Ælfrico, vetustissimo Grammatico (cujus usum doctissimo & amicissimo Somnero debeo,) Saxonicae istius formæ exempla per omnes Latinarum Declinationum ordines hîc apponere.

Prima Declinatio: Nominativo, hic cytharista, **thes bearpore**. Genit. cytharistæ, **theses bearpores**. Dat. cytharistæ, **thysum bearpore**. 11. De-

II. Decl. Nom. hic faber, **thes smitþ**:
Gen. hujus fabri, **theses smitþes** : Dat.
huic fabro, **thþisum smitþe**.

III. Decl. Nom. hoc poëma, **thes leoth**
cræfte : Genit. poëmatis, **theses leoth**
cræftes : Dat. poëmati, **thþisum leoth**
cræfte.

IV. Decl. Nom. hic sensus, **thþis and-**
glt : Gen. hujus sensus, **theses andglttes** :
Dat. sensui, **thþisum andgltte**.

V. Decl. hic & hæc dies, **thþis dag** :
Gen. diei, **thþises dages** : Dat. **thþisum**
dage.

Haftenus Ælfricus. Jam Infinitivo-
rum Græcorum terminatio inter alia,
& præ aliis usitatissima, est in *ειν* : ut
τίπιδν, &c. Saxonorum, (ut hodièque
Belgarum & Germanorum) in *en* vel
an. ut *spellen*, dare. *settan*, ponere. *sen-*
dan, mittere. *secgan*, exprimere. Et ut
Græci Infinitivis vulgò præponunt ar-
ticulum neutrum *τὸ*, ut *τὸ ἐσθίειν*, *τὸ πί-*
νειν; *edere*, *bibere* : ita Angli vulgò, **to**
eat, **to drinke**. *Τὸ θέλειν*, *καὶ τὸ ἐνερῆειν* :
Philipp. II. v. 13. **to will**, **and to doe**.
Τὸ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν, *τοῖς σοφοῖς ἀπαρέ-*
σκειν ὅτι, **to please many** (vel cum arti-
culo, **the many** :) **is to displease the**

wise. Τὸ ἀδίκονδ' ἢ ἀδίκον βέλτιον, **to**
suffer wrong is better then to doe
wrong. Si hoc tam notabile omissem,
 non unus fortasse oscitantium repre-
 hendisset. Ingenti tamen fateor sub-
 dubitare me an in ista constructione
 Anglicum **to**, sit loco articuli Græci.
 Sæpe enim ad exprimendum Latino-
 rum gerundium in *dum* adhibetur hæc
 particula loco præpositionis *ad*: ut,
And they rose to eate: & surrexerunt
 ad edendum, &c. Quod referas illa ve-
 tera, & longe elegantissima, **to become**
thine rice: vel, **to cymeth thine ric**:
 adveniat regnum tuum: in vetustis O-
 rationis Dominicæ versionibus. Inter-
 dum etiam cum verbis eleganter coa-
 lesceat ista particula; ut, **And thees**
temple wabyt weath to sitten en
insober; & velum templi scissum est
 medium.

In his, locus articulo Græco cum non
 sit, aut ita statuendum est, duplex esse
 illud $\tau\omicron$, quorum illud articulo Græco
 respondeat; istud verò Latinæ præpo-
 sitioni; non tantum cum gerundio præ-
 ponitur, sed aliàs quoque; ut cum mo-
 tus indicatur, **to goe to the towne**, ire
 ad

ad urbem, &c. aut (quod non minùs probabile) fuerit idiotismus Anglicanus, aut Germanicus; (nam Belgicis quoq; verbis haud paucis ita præfixum video, ut coalescat:) non gerundia tantum, sed & Infinitivus modus, aut Infinitivorum potiùs præsentia tempora, ad Gerundiorum Latinorum normam exprimere.

Erat aliud quoque quod de articulis & aliis particulis quibusdam dici posset: sed quæ fortasse subtiliora quibusdam videbuntur. Nos igitur ad manifestiora properamus.

In recensione verborum cognatorum, ab elementis incipiemus. **Earth**, terra: dubium ex Græco *ἔργη*; an Hebr. *אֶרֶץ*. **Aire**, aër: ex Græco *ἀήρ*, an Latino *aër*. At **spirit**, ignis, ex Græco *πῦρ* (quod tamen non est origine Græcum, sed Phrygicum:) & **water**, aqua, indubiè ex Græco *ὕδωρ*: unde consequens videtur, ut & illa dua priora ab eadem sint origine. **Weather**, aether, *αἰθήρ*; potest ex utrovis duci. sed **raime**, pluvia, non est dubium, quin ex Græco *ῥαίς*. **Umbra**, non tantum *ῥαίς* **shade** (umbra) peperit; sed, ni fallor, & *σκία*,

skie, cœlum. Id enim videtur etiam Græca vox olim significasse; & inde *σκιόθυρεῖν*, non umbras tantum, sed & cœlum observare; ut in Hesychii loco, ubi *φρέαρ ὀρύττειν*, quid sit docet. Ait autem: *φρέαρ ὀρύττειν, σκιόθυρεῖν: οἱ γὰρ ἀπὸ τῶν μαθημάτων εἰσώδασι τὰς μεσσηγιήσας, λαμβάνειν καὶ σκιόθυρεῖν ἐκ τῆς φρεῶς*. Etiam Saxonicum *lyste* ambiguum, quod non cœlum tantum, sed & nubes, quæ cœlum obumbrant (aut terram potius) significat. *Lambre* Hispanicum quod lucem significat, ex umbra Latino, vel Gallico *l'ombre* factum (mira significationis inversione) videri possit. Sed falluntur, opinor, qui ita censent. Ex Latino siquidem *lumen*, interposito *b.* ut in multis aliis, verior etymologia. **Moone**, luna, ipsissimum *μήνη*: cur non & **month**, mensis, ex Græco potius *μῶν, μηνός*; quàm Latino *mensis*? sic **father, mother**. pater, mater: ex Latinis possunt, & ex Græcis provenisse: ut ab his tamen potius credamus, suadent ejusdem nomenclatura alia: ut *υἱός*, (in accusativo *ὤνδν*) versâ pro more (de quo postea) in sibilam literam aspiratione, **a son**; quod olim etiam **sona**.

Item

Item θυγάτηρ, daughter: & sister, ex
 υτέρα, nomine substantivo, quod ma-
 tricem, &c. significat; ut & μήτηρ, ἀπὸ
 τῆς μήτρας, quod ejusdem est significa-
 tionis; quæ videntur primò generalia
 nomina fuisse, pro scēminā in genere;
 postea usu propria facta: Ut hoc de
 scēminā matre, seu quæ mater esset;
 istud de scēmina, quæ soror, proprie
 dicerentur. Quid mirum, cum scēmina
 Latinum (ita mutant significationes, de
 quo postea pluribus scēmine,) Sax. vir-
 ginem propriè; & *sambade* virginita-
 tem denotarit? Sed & φράτωρ apud
 Græcos magis generale verbum, quàm
 vel *frater* apud Latinos; vel *brother*
 apud Anglos: quæ tamen ex isto com-
 muniore verbo manasse nemo dubitat.
 Caterum, τὸ μήτηρ, ex μήτρα; an hoc ex
 illo derivemus, non magni interest: &
 fieri potest, ut Synonyma olim, (ut &
mother Anglicum, quod utrumq; sig-
 nificat,) postea significatione distincta
 sint. Nam τὸ μήτηρ ab Hebraico מִתְּרָה
 immediatè fluxisse suadet affine מִלֵּךְ,
 ab מֶלֶךְ: ut jam antea in Hebraicis asse-
 ruimus.

Sed alia videamus. *Heed*, ἑνδεα. si
 hoc

hoc solum erat, dicerem probabile tantum, & casu ita potuisse fieri. Sed jam ἐρημία, *earmness*, (paupertas:) ἰσχυρία, *scantness*: χέρος, ἢ χερσεία, *scantness*: Ecce quatuor ejusdem propè significationis vocabula, eadem apud Græcos (quantum dialecti varietas admittat:) & Anglos. Quis tam ferreus & bardus, ut hanc tantam affinitatem ad propiores aliquas non referat causas? Cæterum, posteriora illa duo *scantness* & *scarcenes* hodièque notissima. At *earmness* olim tristissimum, nunc apud Anglos (nam Germani adhuc habent) exolevit. Pro eo dixerunt etiam, *pymtb*, quasi ex ἐρημότης; (ut φιλία, φιλότης, &c. & παυλότης, *fltb*: de quo suo loco:) quod idem, sed alterius formæ verbum. Occurrit in Saxonice Evangeliiis, *Sothlice thes of hysc pymbte*: hæc verò de penuria suâ: de viduâ paupere scil, quæ ibi vocatur, *earme widuwe*.

Multis verbis utuntur Græci, ut verborum ῥέμειν & ῥομβεῖν vim explicent. Poterant tot verbis Anglicè, & quidem clarissimè, *to ramble*, & *to romble*. Sed quia ῥόμβον (ex quo ῥομβέω) non una
apud

apud Græcos notio, eam nos hîc volumus, quâ ῥόμβος instrumentum significat ad strepitû excitandû : quod ideò in sacris Deæ Cybeles (quæ & Rhea, seu Dea mater nuncupata) cum tympano circumferebatur. Scholia Græca in Ανθολογίαν Græcorum Epigrammatum : ῥόμβω καὶ τυμπάνῳ φρύγες ἰλάσονται. ῥόμβος δ' ὅστις προχίσκεται ὃν σρέφουσι ἱμαῖοι τυφλόντες, καὶ ὅττω κλύπον ἀπολειῶσι. Etymologicum exponit, μυστικὸν σανίδιον ; ὃ σρέφουσι εἰς τὰ ἄκρα, καὶ ὅπως ἦχον ἐμποιοῦσι. Unde Hesychius, ῥόμβος, ψόφος, σρέφος, ἦχος, δῖον. Addit autem Etymologicum idem instrumentum βρυτῆρα etiam nuncupatum. Unde fortasse manavit & Gallicum *bruit*. Angli à Gallis, an Græcis acceperint, nescio : sed & illi *bruite* de rumore (qui linguæ sonus) usurpant,

Quis ad Græcorum verborum sonos aures habet vel tantillum imbutas, qui cum audit quotidie solemne illud in omnium ore, *good morrow*, non Græcos audire se putet, καλὴν ἡμέραν, Gallici *Bon jour*) dicentes ? Quòd τὸ *morrow*, postea ad crastinum diem significandam translatum est ; aut verius,

rius, de crastino die propriè usurpari cœpit, hinc factum puto. *Huius*, ut notum, pro luce sæpe sumitur, inde π *morgen*, & *morrow*, de luce matutinâ propriè; & tandem de toto die, quatenus tenebris noctis opponitur. Dicebant autem, ni fallor, *morrow*, de præsentī; *to morrow*, de crastinâ diei luce. At recepto semel Latino *dag* (nunc *day*) quod jam ante mille annos in usu fuit: π , *morrow*, sive *morgen*, de matutino tantum tempore, & crastinâ luce usurpata sunt. Nos quidem nunc distinguimus, & illud, *monting*, hoc, *morrow* dicimus. At in scriptis Saxonici π *morgen* de utroque reperias: ut & hodièque apud Belgas. Etiam Græcum *ἀυερον* (ut quidem derivant veteres Grammatici) matutinam lucem vel auroram propriè videtur significasse: *ἡς ἀυερον* autem, proximi diei lucem, & inde crastinum. Usus tandem obtinuit, ut *ἀυερον* absolute quoque diceretur (ut & Anglicum *morrow*:) pro *ἡς ἀυερον*. Quod si π *morrow*, vel *morgen* apud vetustissimos Anglos pro die, (nos enim solâ conjecturâ ducimur) non occurrat, sed tantum de matutino tempore,

Pore, & de craftino, quemadmodum apud posteriores mille abhinc plus minus annis reperimus, & hodie durat apud Belgas; tum dicemus, hæc verba, **God morrow**, propriam matutini temporis salutationem fuisse, quâ sibi mutuò novam lucem gratulabantur.

Jam cum dicunt, quod non minus vulgare est, **sweet heart**: quid aliud quàm Græcè loquuntur, ἡδὺν καρδίαν? Nam τὸ **sweet**, est ipsissima vox Græca, aspiratione, in literam *s*. ut passim, versâ: ut in, *ūs*, *sus*; *super*: ἑξ, *sex*: ἑπτα, *septem*: ὄλκος, *sulcus*: ἱδρως, *sudor*: & id genus aliis quàm plurimis. Sed in genere de litera *s*. præter ea quæ jam suprà notata, sciendum est, nullam literam in omnibus linguis aut addi facilius, aut omitti. In aliis linguis obvia exempla, & offerent se nobis aliqua fortasse in sequentibus. Ita in Anglicâ, quod olim **smilte** & **milde**; nunc **milde** tantum: quod **smiltnes** (in quibus etiam literæ *t*. in affinem *d*. mutationem, ut in **sweet** ex ἡδὺς notare, si in tam trivialibus & obviis immorandum crederem:) nunc **mildnes**: quod Latini *nivus*, illi **snoze**: ut hodièque **sparrow**

ex

ex passer : **snolw**, ex nix : **stine**, ex li-
 mus : Et contrâ, **stine**, ex stanno. Sed
 & in eisdem interdum verbis, (ut in
 Græcis, de quibus suprâ) promiscuè
 scribitur vel omittitur : ut in Evangel.
andwarodan, (responderunt) quod
 mox **andsworode** : (respondit.) Obti-
 nuit nunc usus ut semper cum s. scriba-
 tur : tum verò ut cuique libitum, **and-
 wirde**, **andwirft**, &c. Hodieq; tamen,
neese, & **sneese** : ut alia omittam. Ad
heart (ex *ἡρδία*) quod attinet, est ea
 quoque pura puta Græca vox, ad idio-
 tismum Anglicum flexa : *τ* c. vel *κ*. in
 adspirationem emollito : de quo suprâ
 egimus, & multa deinceps alia, in col-
 lectione verborum proferentur exem-
 pla. Simile est quod etiam ex Latino,
cervus, fecerunt **heart**. In vetere Glos-
 sario, quod Somneri mei bibliotheca
 suppeditavit, ita legebam : **hæod**, care-
 ctam ; **hæfer**, caper ; **hæferes**, capri ;
hærnogo, cornicem ; **hæfn**, cornix. E-
 jusdem generis sunt & ista : *κλύκ*, clau-
 dus, **hælt** ; *κλέγ*, *κλέγες*, **beard** ; *κό-
 ρυλλ*, corylus ; **hæzel** : (Belgis, **hæze-
 ler** :) aliâque aliis observata, aut à no-
 bis deinceps observanda.

Qui

Qui norunt quem usum apud Græcos verba *πίσω*, & *σμήχω* (quorum præterita pass. *πῆριμαι*, & *ἔσμησαι*) habeant, super origine verborum Anglicorum *trim* & *smogg*, opinor, non hæsitabunt. Exponit autem Hesychius τὸ *σμήχω*, *πίσω*, *χαδαίρω*. A tonsorum aut fullonum artificio videtur primùm hæc significatio manasse, ut exempla Græca suadent, quamvis usus ad alia quoq; transtulit. Plutarch⁹ de curâ circa pocula loquens, utrumq; (ut & Angli sæpè jungunt) adhibuit: *Τί ὃ ἤ ἐκπωμάτων ἔχασον ἐκλέττειται ἔχ' διέσμηκται πύλαχόθιν*, &c. Sed caveant tyrones Angli ne similitudine decepti *σμήχω* cum *σμήχω* confundant, quod longè aliud: sed & hoc Angli mutuati sunt: dicunt, *to smutt*: vel ut alii scribunt, *to smutch*.

Σίδηρ Græcis ut ferrum Latinis, metonymicè, haud rarò ensem significat: unde & *σιδηροφορεῖν*. *Σίδηρ*, Anglis, solitâ contractione, *a sword*; vel ut olim scribebant *a stward*, *ἀμβλυσ σιδηρ*, *a blunt* (usitatissimâ, ut infra docebimus, aphæresi) *stward*; & fieri potest ut *dint* (quod alii scribunt *dent* quasi

quasi ex Latino *dens*) sit ex δεινότης. Galli dicunt, *pointe de l'espee*: quemadmodum & Latini *aciem* de ingenio quoq; dicunt. Certè τὸ δεινός cum ὄξυς haud rarò jungi, ac idem, quamvis in metaphorico sensu, valere certum est. Sed quicquid hujus sit, non dubium quin τὸ *blade*, sit ex ὀβελός; (quod Græci posteriores per diminutivum ὀβελίσκοι; ut ex Polluce patet, aliisque. Ita & ξίφος, pro quo Æoles σίφος dixere, peperit Anglis, a *knife*.

ῥαχίς Græcis, spina dorsi, Anglis, **the ridge of the back**. ῥαχίς ὄρεος Græcis, porrecta montis longitudo: Eustathio, ὄρος ὄρεος: Anglis similiter, **a ridge of an hill**. Dixit Homerus, ῥαχίς ἐνός, dorsum suis: (ad cibum scilicet parati; & convivis appositi:) dicunt Angli quotidie, a **rack of mutton**, in eandem planè sententiam. ῥαχία Græcis, strepitus inconditus, qualis maris alluentis, & littoribus sese infundentis esse solet: (unde proverbium, ῥαχίας λαλίστατος:) **racket** Anglis in quotidiano & familiari sermone, strepitus major & inconditus: ῥαχίτης, Græcis, alastor, pestis, perniciēs, magnorum malorum auctor:

auflor : talis Anglis quoque vulgò, **a
wretch, wretched** ; quod non passivè
tantum , sed & activè usurpatur ; sed
adjectis ut plurimum ad discrimen epi-
thetis : **a poor wretch : a base wretch :**
a wretched villain. &c. Ecce tam mul-
ta ab unâ, *ῥαχis*, origine, seu radice :
cum tamen hæc scribenti alia quoque
venirent in mentem ab eâdem fortasse
origine : sed quia dubito, abstinco.
Certè aut nihil in verbis certum, aut
illa pleraque certa sunt, quæ hæcenus
adduximus.

Malige gaff, (quod hodie, **bolp
Oboss** :) quid aliud quàm *ἀσπὶς ἀσπ-
ρδς* ? Multa alia possent hic inseri : quæ
suis locis in Alphabetica (ne nimis hic
prolixi simus) collectione reperientur.
Et hæc opinor satis multa sunt, quibus
propior hæc Anglicæ linguæ cum Græ-
ca, quàm volumus, affinitas probetur,
quæ nec ad generalem aliquam lingua-
rum omnium inter se cognationem,
nec ad casum referri possit. Quid mul-
ta ? Ego non dubito, si quis id agat, &
utriusque linguæ bonâ fide peritus sit ;
quin benè longus Dialogus contexi
possit verbis quæ & Græca sint & pa-

riter Anglica. Hoc ego bonâ fide profiteri possum, non semel hærentem in locis obscuris Græcorum auctorum, linguam Anglicanam adhibuisse, nec parum ex eâ commodi percepisse. Multis exemplis hoc possem ostendere, si libris illis fruerer, quos olim legi. Uno nunc contenti erimus.

Multas Libanium inter, sophistam quondam celeberrimum, avitis superstitionibus addictissimum; & Basilium Magnum, Christianæ pietatis antistitem sanctissimum & eloquentissimum, epistolas ἀμειβάσας intercessisse, nemo ignorat, cui utriusvis eorum, Libanii, Basiliive opera unquam inspecta. Ex illis quæ hodie extant, quædam sic incipit: Πᾶς μὲν ὁπίσχοιτο, πρὸς τὴν ἀποστολὴν σου. Erat autem sophisticus stilus, præ nimiam elegantiam (cui uni studebant) affectatione ut plurimum putidior. Quod etiam Photii est (si benè memini) de Libanio iudicium. Præter structuram orationis affectatam, vocibus etiam non vulgaribus & desitis, sed Platonicis tamen, libenter utebantur. Talis hæc vox ἀποστολὴν videtur fuisse, quam vix in ullo Græcorum, (sed neque γε-
μενός,

ἰνδός, aut χαρίζω, aut γένημα :) qui nunc extant scriptorum reperias. Basilii insolentia vocis; ut ex ipso conji- cere est, non parum offensus, quæsitam tandem invenit vel in Platone, vel ali- quo (qualia tum multa extabant) Pla- tonicorum verborum Lexico, sive Glos- sario. An hodie reperiat in Platone, non possum dicere. Non memini certè ibi legere, nec ullum ex Platone locum ab aliis notatum reperio. Caterùm, Ba- silius longè aliter accepisse, quàm Li- banus voluerat, aut ejus sententia fere- bat, tum verborum ipsius contextus, tum vocis ipsius vis planè persuadent. An verò tam petulans & incivilis Li- banus, qui tantam in cæteris omnibus epistolis erga Basilium reverentiam pro- dit; ut nullo ab ipso vel malè dicto vel facto provocatus, tam abruptè ava- ritiam, & διχρηστικὴν (eò enim spectat Basilii responsio, ut id voluerit Li- banus) Basilio & aliis ejusdem ordinis omnibus exprobraret? Τέλεισμα, à ve- teribus Grammaticis κέρδιον, seu lucrum exponitur. Hinc διαχρίσιν dictum vo- lunt, ex quo lucrum non facilè percipi- tur. Quanquam nulla alibi ejus signi-

ficationis exempla, ego tamen & Basilii
 autoritate motus, qui ita exponit; &
 Anglicæ linguæ Hellenismo facilè ad-
 ducor, ut credam id quoque quondam
 verbum illud significasse. Angli siqui-
 dem hodièque *griþing*, de homine per
 fas & nefas lucrum sectante usurpant:
 & olim, hominem avarum, *gîfre* levi
 transpositione, ex eâdem, ni fallor, ori-
 gine, vocabant. Ita reperiò in Saxonica
 N. Test. versione: **ƿas þing ealle
 the ƿarisset gehƿodon þa the gîfre
 ƿæron and bi þine taldon**: Audiebant
 autem omnia hæc Pharisei qui erant
 avari, & deridebant eum. Luc. XVI.
 v. 14. Sed ut hoc concedam, non tamen
 eò spectasse Libanium necesse est, cum
 plures ejusdem verbi notiones esse pos-
 sint. Mentem Libanii in hoc verbo fa-
 cilè Anglus intelliget: me certè ut in-
 telligerem, non parum juvavit & con-
 firmavit verbum Anglicum. Alius si
 roget; respondeo, me consultò super-
 sedere, donec Libanii Basiliique inter-
 pretes, ad quos adire in hac solitudine,
 in quâ hæc scribebam, non licebat, con-
 suluerim. Vix est enim, ut locum tam
 insignem, & si quid ego judico, obscu-
 rum,

rum, intactum & intractatum praterierint : quem si ego nunc explicare conor, non tantum fortasse, actum agere videar, quod equidem nolim : sed & plagii suspicionem incurram. Caterum Epistolæ illæ de quibus egimus, quia perbreves sunt, & utræque in suo genere lectu dignissimæ, utriusque exemplar, quales illas exhibet Aldina Græcarum Epistolarum ex multis collectarum editio, quæ ante annos centum & quinquaginta prodiit, hîc apponam.

Λιβάνιου Βασιλείω.

ΠΑΣ μὲν ὀπίσκοπον, πρῶτον δὲ δυσχρήτην· σὺ δ' ὅσω πρὸς ἄλλους παρελήλυθας λογιώτησι, τοσούτω καὶ φόβον μοι παρέχεις, μή πως ἔξαρνῃς τῆς πρὸς τὴν αἰτησιν· κατέπειδ' ἡρωϊκῶν δέομαι, κἀμάντας δ' ἂν ἢ χέραντας ἄλλοι εἴπε σοφιστῆς, ἢ χερίων, ἄλλα τοῖς ῥημαίοις ἐσφαλῶντες ζόμενοι, ἢ τὴν χερίαις γινώσκοντες· ἐγὼ δ', εἰ μὴ σὺ πρὸς ἄλλοις, ὅπως δὲ διαχίμασθαι.

P 3

Βασίλειος.

Βασίλειος Αιβανίου.

ΕΙ τὸ καρδιαίνην, τὸτο χρηπίζεν λέξεται, καὶ ταύτην ἔχει τὴν σημασίαν ἡ λέξις, ἣν ἐκ τῶν Πλάτωνος ἀδύτων ἡ σοφιστικὴ σε ὑμῶν περιεχρήσατο, σκόπῃσιν, ᾧ θαυμάσιε, τίς μᾶλλον ὄστι δυσχρήπης; ἡμεῖς οἱ ἔγωγε δι' ἐπιστολιμαίας δυνάμειως ἀποχαρκαμένοιο· ἢ τὸ τῶν σοφιστῶν γένος, οἷς τέχνη τὸ τελωνεῖν τοῦ λόγου ὄστι. τίς τῶν ἐπισκόπων τὰς λόγους ἐφορεδίτησε; τίς τοῦ μαθητιωμένου μωδοφόρος καλίστησεν; ὑμεῖς οἱ περιτρίβεις τοῦ λόγου ὄντια, ὥσπερ οἱ τῶν μέλιτος ἐψηλαῖ τὰ μελίπηκτα. Ὅρας ὡς καὶ τὴν γένητα ὑποσκελῶν παρεκίνησας. Ἐγὼ δὲ σοι τῇ τῇ μελέτῃ ἐμπυμπένοντι, ἰσπεὶ θύμῳ τοῖς ἐν θερμότητι αἰσωνιζομένοις τρανῶταίς τρανῶταίς χρυσῶναι περιτέταστα· ἀπαντὰς δὲ μήκας, καὶ τὴν σὸν Ὅμηρον δολιχοσκεῖς, ὡς ὁ ἱερὸς Εὐσεβίου ἀποκαλασθήσιν κατεπηγμέναι.

Quamquam nihil hoc ad Basilium, ad propositum tamen nostrum multum facit, ut Anglici verbi perfectam cum Græco in significationum varietate consonantiam ostendamus, atq; eâdem operâ Hesychium illustremus. Γρηγορίου

μῆτις,

μῦθα, exponit Hesychius, συνελκόμῃα καὶ
 απαλωδῶς συμπαθενῖα· οἱ δὲ ἐγγίζοντα. Ea-
 dem verba habet Etymologici Magni
 auctor, nisi quod correctius ille απαλ-
 μωδῶς, pro απαλωδῶς; & συνελίζοντα,
 pro ἐγγίζοντα. pro συνελίζοντα autem a-
 pud Etymologicum rectissimè conjicit
 doctissimus Sylburgius legendum συν-
 ελισκόμῃα. Non enim aliud χειπόμῃα
 sive χειπόμῃα, hoc sensu quem indicare
 voluit hic Hesychius, quàm quod An-
 gli vulgò, *gripings*, de stomachi, vel
 intestinorum torminibus.

Nec dubito, quin multa antiquorum
 Glossographorum fœliciter illustrari
 & explicari ex hâc linguarum compa-
 ratione possint. Ait Hesychius 'Ευάν
 apud Indos hederam significare. Est
 autem 'Ευάν acclamatio bacchantium :
 quæ sacra apud Indos primùm instituta
 & celebrata sunt : & inde fortasse He-
 sychii suspicio Indicum verbum esse.
 Crediderim potius Scythicum fuisse.
 Quanquam & Indoscythos ab anti-
 quis commemorari non ignoramus.
 Certè p̄bte hodièque Anglis hedera.

Celebratissima & usitatissima in sa-
 cris illis acclamatio, ἐνοῖ, (unde &

ἰὼν(ω) quod interpretantur *Bene sis illi*. Pro ἰὼν autem Phrygas vel Thracas οὐβῶν dixisse notant veteres Grammatici. Thracicam autem & Phrygicam linguam aut eandem fuisse, aut non multum à Germanicâ discrepasse, ex nonnullorum sententiâ prius docuimus. Certè in οὐβῶν aliquid *ῥ* *sabe* videor mihi subolere. *Sabe be*, fuerit *Hosanna*. Si, *sabe be*, tunc planè idem quod ἰὼν, ut vulgò exponunt.

Ἄβις, ait idem Hesychius, ὕβανον, Σχῶσαις. Si id vult Hesychius, τὸ ἄβις apud Scythas veteres eâ notione usurpatum fuisse, ut ὕβανον, (quod velle videntur ejus verba) seu *projeci* significaret: optimè congrueret hoc cum Anglicò sermone. Sæpius enim audiui pilâ ludentes, & manibus aut baculo strenuè percutientes, in ipso percussionis aut emissionis momento exclamantes, *habe*, vel *heye*: quod contractum puto ex *Habe at pou*. Solitos autem posteriores Græcos τὸ β. pro *v*. vel *b*. promiscuè scribere, notius opinor, quàm ut monendum sit.

Sed nos hæc ut qui in tenebris incedunt, suspensò pede, nihil affirmantes: Vide-

Videbunt alii & Hellenismi & Saxonismi peritiores. Hoc mihi certissimum, in quo alios quoque non iniquos iudices accessuros puto, non pauca in optimis scriptoribus Græcis, ex Anglicis illustrari posse.

Superest de compositis verbis in quibus Germanicam linguam ad Græcæ scælicitatem proximè accedere, passiva observatio est. Agnoscit & Julius Scaliger, qui etiam more suo in causas subtiliter inquit: sed præcipuam tamen omisit, Germanicæ cum Græcâ non in eo tantum, sed in tam multis affinitatem, ut vel propago ipsius, aut certè consanguinea (ut ita dicam) constituenda sit. Apparet autem ista scælicitas tum in aliis, tum in propriis nominibus, quæ omnia ferè ut ex pluribus verbis mirâ facilitate, & ut ipsâ pronunciatione generosum quid spirent, coalescentibus constant; ita nullum est, cui non constet, aut olim saltem, eodem id quoque confirmante Scaligero, sua ratio constiterit. Præter illa autem quæ Græco more & exemplo composita sunt, qualia illa vetera, *Æster-splīngend*, (*στεινδον* &:) *Æzer-ceoꝛl*: (*αἰετ-
αἰετ* &:)

γῆς :) **Ælenblitta** : (σύνμορϑ, συμμέ-
 λοχϑ :) **An-wige** : (μονομαχία :) **an-**
mode (σύμψυχϑ :) **Boc-bord** : (βιβλιο-
 θήκη :) **Wyrde-bure**, (quasi dicas παρθε-
 νοκόϊον : nam δάλαμϑ, est Hebraicum,
 תולד נח :) & id genus alia pluri-
 ma : præter hæc inquam, quædam alia
 supersunt in usu hodièque apud An-
 glos; quæ ex puris Græcis composita
 sunt : qualia, οἰκογενής, a **cockny** : a
bydegroeme, (q. d. παρθενόγαμϑ, vel
 παρθενόγαμβρϑ, ut nunc quidem scribi-
 mus cum litera γ. at olim **bydeguma** ;
 constanter sine γ.) a **threshold**, q. d. θυ-
 ροῦδϑ : aliâque, quæ quotquot se nobis
 offerent, suis locis invenientur.

Ultimum nunc superest argumen-
 tum, quod ab historiâ, & rerum gesta-
 rum memoriâ. Ego sic censeo : Si fun-
 ditus periisset lingua Germanica, ut
 nullum ex verbis argumentū duci pos-
 sit ; ex ipsarum tamen rerum gesta-
 rum, quæ memoriæ mandatæ sunt, cir-
 cumstantiis probabiliter inferri posse,
 linguam Germanicam de Græcâ mul-
 tum traxisse, & ex illâ partim consti-
 tisse. Sed hoc ad hujus opellæ coronid-
 em reservamus. Ad verborum Syl-
 logen

logen nunc properamus : quam tamen priusquam exhibemus, quia veteris dicti memores, *Homine imperito nihil iniquius esse*, ita animo præsumimus, multos his non assuetos repertum iri, qui solitas verborum contractiones, protractiones, inflexiones; literarum inter se non affinium tantum, sed aliarum quorumcunque permutationes, & non raro transpositiones ex insolentiâ miraturi sint, & inde nostras Etymologias si non planè respuituri, pro suspectis tamen & coactis habituri: quanquam facile erat labori parcere, & ad linguas in confesso traduces & cognatas, Gallicam, Italicam, Hispanicam, aliâsque ejusdem generis, tales remittere; Et jam multa dicta sint, ex quibus minùs illa mira & incredibilia videri debeant: nos tamen quò nostram de omnibus benè merendi voluntatem tantò magis probaremus, alia quoq; nonnulla præter ea quæ jam attulimus, eòdem spectantia, collectioni nostræ præmittenda duximus.

Hoc igitur primum; in omnibus linguis obscuriorum quarundam, & remotiorum originum & significatio-
num

num exempla reperiri, quibus tamen ubi probabilis ratio subest admittendis, non eo nomine rejiciendas esse, quod obscuræ sint & remotæ.

Obscurioris originis ratio non una. Prima hæc, cum multa intervenit, sed quæ tamen analogiâ nititur, literarum mutatio. Exempla jam plura in prioribus attulimus, & omnes linguæ innumera suppeditant. Quanquam quid opus exempla longè quærere, quæ ipsa loquendi ars, à quâ pueri initiantur, abundè suppeditet? Α τὴν *ἡ*, exempli causa, per multas mutationum vices, sed notas & statas, formatur præteritum passivum *τέτυμαι*: tantâ quidem soni & elementorum diversitate, ut planè aliud verbum videri possit; cum tamen sit præsentis istius vera & germana soboles. Tale comparativum *ἄσσον*, ab *ἐγγύς*: nam *ἀμύσινον*, *ἀρτίον*, &c. quæ positivo *ἀσπῶδες* comparativorum usum præstant, ab aliâ sunt quàm positivus origine. Sed *ἄσσον* ab *ἐγγύς*, & si non minùs alienum sono, certâ tamen analogiæ ratione nititur. Talia multa Grammatica suppeditat, quæ vel leviter insipientibus occurrent.

Sed

Sed & illorum verborum, alio quamvis in genere, non obscura minùs, quam certa in multis, origo, quibus plurium caussarū ab ipsorum verborū significatione remotiorum connexio, & certi quidam eventus; aut certæ denique *φράσεις* & loquendi formulæ ortum dedere. Tale apud nos istud notissimum **Charch**: ad cujus originem ut perveniamus, primo *κλεις*, absolute, pro *κλει* & *χεις*; deinde *κλειανόν*, vel *κλειανός οἶκος*, pro loco in quo *κλει* ille coli solitus, explicanda: quorum certitudinem evincunt antiqui Canones & alia veterum Christianorum scripta: cū tamen magis obvia, sed falsa, ex Latino *cors*, (unde *cohors*;) vel certè ex Græco *κηρύττω*, *κηρύκτιον*, (quasi locus prædicationis,) derivatio.

Vocem *charta* (Græcè *χάρτιον*) ex Græco *χαίρειν*, quod ejus olim præcipuus usus esset ad salutem (seu πρὸς *χαίρειν*) scribendam & mittendam, plerisque non sine ratione creditum: nec viris summis assentiri possum, ex Arabico petentibus. Affinis vox *saltem*, ex *salutem* contracta, quod qui nihil aliud haberent quod scriberent, hoc *saltem*,
salvere

salvere amicos jubebant, & propriam nuntiabant salutem. Haud dissimilis Gallici verbis *chere*; & Anglici *seed*, origo, de quo in ἀρεσδῶς.

Mira vocis oppidò pro valde origo, quam tradunt veteres Grammatici non unus. *Translatio à rusticis*, inquit Donatus, qui interroganti quēadmodū fruges provenissent, respondebant. Oppido: id est, qua sibi & oppido sufficere potuissent. Paulo aliter Festus, qui tamen in summâ convenit. Confirmat hanc etymologiam vox Græca *παῖς*, quam ex Hebraico *קִרְיָה*, ejusdem cum Latino *oppido* significationis, ortam conjiciebat in Adversariis ὁ μακαρίτης parens meus. De verbo, seu adverbio potius Græci *τηνάλλως* origine, quid idem in Adversariis, quia hactenus alibi quod meminerim non occurrit, Lectori quoq; promere non pigebit.

Quid est, (ita ille) cur *τηνάλλως* significet frustrâ? Veteres cum initum hominis conatum notare vellent, ἢ ἄλλω παρ' ὁδὸν ποιῆντις αὐτὸν dicebant. Arist. Περί. I. I. c. 32. καὶ γὰρ ἢ ἄλλον ὁδὸν ποιῆντι παρ' ὁδὸν, &c. Sic & Latini loquuntur. Inde quidem adverbium *τηνάλλως*, Sic apud Latinos,

Latinos, è *vestigio, oppido, extemplo, saltem*, aliâque adverbia è *περίστωρ ἐλλείψι* nata. Hactenus ille.

Hebræi quidem, seu Chaldæi verbis abundant, ex ejusmodi contractionibus ortis, qualia hoc ipsum כִּנְמָה (ejusmodi:) כִּבְרָה : aliâque istius linguæ peritis satis nota.

Hæc igitur obscuriora sunt : qualia tamen, ut jam diximus, in omnibus linguis plurima : in quibus eruendis non minore judicio, aut etiam majore, quàm sagacitate opus est, ne in Gorpiana deliria & portenta res excidat ; quo nihil fœdus.

Sed & hoc in multis obscuritatem parit, quòd verba sæpe ex alterâ quidem linguâ, sed in aliam significationem transferuntur : aut certè longo usu in alterutrâ seu matrice seu traduce linguâ à primæva significatione degerant.

Innumera sunt in lingua Syriaca, Hebrææ propagine, quæ Hebraica sunt & sono & scripturâ, sed diversæ apud Hebræos & diversæ apud illos significationis : in non paucis tam diversæ, ut cùm eadem sint verba, nulla tamen significationum

nificationum cognatio vel affinitas percipi possit. μάμηρ, Græcis, mater; aliud *mamona* Latinis, qui à Græcis acceperrunt. Ita vox Thetis, illis terra; his, mare. βλάστη & aliud Græcis, aliud *blasus* Latinis, κύρτ & itidem, aliud quàm *curtus*. Aliud *for* Gallis & Belgis, quàm vel Græcis, (ἀσολ & :) vel Anglis, qui tamen à Gallis videntur accepisse. *Armus*, *calx*, *limus*; Anglicè, *arme*, *chalke*, *ltme*, vicina quidem, sed diversa tamen significatione. ἄδμηρ Græcis fax; Anglis, lucerna, *a lampe*: & contrà, λύχ & ὄλ, Græcis lucerna; Anglis, *a ltne*, *lampas*. *Apothecarius*, aliud Latinis, aliud Gallis, & Anglis. *Divinus*, nomen substantivum, Latinis & Gallis, *ariolus*: Anglis, *Theologus*, *a Dvme*.

Improbare, quid sit Latinis, omnes norunt: *to improbe*, Anglis, propè contrarium. Quanquam (ut hoc obiter) dubito, an ex *improbare*, & non potius ex *improbus*; quo sensu dixit Virgilius, *labor improbus*, & Plinius, *improba vires*; & A. Gell. *improba subtilitas*; & Seneca, *improbum lumen*; de maximis, & in suo genere, præcellentibus. An simplici *probe*, (quod ex proficere, vel probare;

probare; i. *αγαθόν*:) addita præpositio Anglica, ut in aliis non paucis : quemadmodum & *impaire*, (Gall. *empirer*;) ex *pejorare* ? Quicquid hujus sit, certè *αὐτὸν* Græcum, & *lues* Latinum, contraria : ut & *רַבֵּן* Hebræis, & *רַבֵּן* Arabibus; ut jam olim notatum doctissimo Rabbīnorum Maimonidi. Tale & *αἰσῶς* (ut *οἶς*, *ovis* : *ὄν*, *ovum* : *ἀσπύς*, *avernus*, &c. inserto *φ* v.) *pravus* : cujus ratio ex effectu potius, quàm ex ipsâ rei naturâ, cum lenitas & facilitas, alios ut plurimum, ipsa per se alioquin laudatissima, depravent & corrumpant. Ita denique *Branck*. Anglis, agilis; Germanis & Belgis, *agrotus*.

Sed in omni hac circa voces & Etymologias *παρασυναίξις* nihil est in quo plus sibi consuetudo permiserit, quàm in contrahendis ac decurtandis vocabulis. Nulla autem lingua, quæ monosyllabis variisque verborum compendiis plus delectetur, quàm Anglica. Hinc illa prænominum, quorum usus in ore vulgi creberrimus, vulgatissima contractio; ut *Besse*, pro *Elizabeth*: *Batt*, pro *Bartholomew*: *Bitt*, pro *Christopher*: *Ban*, pro *Barnabas*, &c.

Q

quibus

quibus haud absimilia, **gaffer**, **gammer**, pro **good father**, **good mother** : **bussie**, pro **housewifse** ; quæ familiarissimæ & usitatissimæ compellationes. Non minus autem contracta, **spittle**, ex **hospitall** ; **orpin**, ex auri pigmento ; **palsy**, ex *παράλυσις* ; **parsly**, ex *petroselynum* ; **gourd**, ex cucurbita. Talia Gallorum *souley*, ex *solisequium* : & *poulx*, ex *pediculus*. Ex cujus ultimâ syllabâ (quod fateor non ordinarium, cum terminatio non sit de essentiâ verborum) **louse** (vel ut alii **lowse**) suspicetur aliquis etiam Anglicum fluxisse : nisi sit Latinum *lues*, Græcorum imitatione, quibus *φθεῖρες*, ἀπὸ τῆς *φθορῆς*. In plerisque contractis, aliqua etiam literarum transpositio intervenit : quæ tanto magis obscurat originem, ut in **aridus**, **dry** : **humidus**, **moist** : **asper**, **sharp** : & similibus. Caterum quamvis in aliis non minus vulgaris, in propriis tamen, urbium præcipuè, locorumque quos historia aut insignis aliquis eventus nobilitavit nominibus, magis observabilis contractio ; ut **Stambol**, vel **Stimbottle**, (quorum illud Turcis, hoc Græcis usitatum tradunt:)

dunt:) ex Constantinopolis : *Maldon*,
ex Camalodunum: *Milan*, ex Mediola-
num : *Genoble* ex Gratianopolis : &
illud quo nil contractius esse potest, &
quod nullam habet dubitationem, *Atr*,
ex Aqua Sextia.

De literarum singularum permuta-
tione qui consulendi, jam prius indi-
cavimus. De literis tamen *l.* & *r.* quod
non uno monitum sumus, non pigebit
hic, (quia magnum usum habet) uno
verbo tetigisse, non eas tantum omni-
um aliarum literarum frequentissimam
consuetudine invicem permutabiles es-
se ; sed etiam utramque τῇ ἐννοίᾳ in
contrahendis aut producendis pro cu-
jusque linguæ consuetudine vocabulis ;
in transponendis & coagmentandis li-
teris ut plurimum inservire.

Ad vocales autem quod attinet, quan-
quam etiam inter illas ut & inter con-
sonantes alia aliis & sono & potestate
propinquiores sint, atque inde facilius
inter se permutentur ; nulla tamen tam
aliena ab altera potestatis aut soni, ut
non facile confundantur, & mutuas se-
des occupent. Exemplum ubiq; in omni-
bus linguis obvia : & abunde ad fidem

minùs expertis sufficiant, quæ Caninius & Jul. Scaliger in hoc genere suppeditant. Angli multa hodie exiliùs proferrunt, quæ olim latius & plenius. quod discrimen etiam in hodiernis dialectis observes. Affixum privativum, quod Anglis, **lesse**; Belgis, **loose**; ut quod illi **godloose**, Angli **godlesse**, &c. Ita illis **ooghe**, **oo;e**, **oo;**, quod Anglis, **eyes**, **hey;e**, **care**, &c. Ex Latino *lippus*, Belgæ **loope**; ex piscis, Galli *poisson* effinxerunt. Sed & in eodem ejusdem linguæ dialectiq; verbo eadem varietas interdum occurrit, ut **foot**, in singulari; plurali, **feet**: ita **tooth**, **teeth**, &c.

Eadem porrò diphthongorum quæ vocalium ratio. aliæ aliis naturâ propinquiores, sed omnes permutabiles. Sed & vocales simplices in diphthongas, & diphthongi in vocales sæpè migrant. Exempla apud Caninium, & Scaligerum quibusvis obvia. Multa quoq; Robertus Stephantus, non ille celeberrimus, de melioribus literis meritissimus; sed ejus opinor filius, Henrici frater, in Grammaticâ suâ Gallicâ, Latine Gallicèque excusâ: ubi Gallicorum verborum ex Latinis derivandorum

rum rationem doctissimè docet, & accuratissimè.

Monendus præterea, Lector; in Hesychii Lex. Gr. passim reperiri verba, non alibi apud Græcos qui nunc extant reperienda, quæ vel planè sunt Anglica, aut ad Anglica tam propè accedunt, ut ejusdem meritò censeantur originis & prosapia. Quæ quidem verba, quia incertum erat, an Hesychius pro genuinis Græcis, sed jam rarioribus & obsoletis, qualia in illo plurima: an verò pro barbaris, qualibus itidem refertam esse istam farraginem, verissimè doctorum pridem non unus observavit, exhiberet: id inquam nobis quia incertum erat, neque id nobis consultum videbatur, ut de iis judicium nobis sumeremus; ut non nimis curiosè conquirenda duximus, quæ præstare Græca genuina non possemus; ita nec repudianda quæ se nobis offerrent; vel eo certè nomine, ut Hesychio, de linguâ Græcâ tam benè merito, aliquid inde lucis accenderetur. Talia autem suis locis, addito plerumque Hesychii nomine, exhibebimus.

Cæterum, valde tempestivè hoc loco

se nobis ingerit doctissima M. Varronis observatio, Gellio laudata. Multas scil. Romanas voces, origine Græcas esse, quarum tamen origines vulgò ignorantur, quòd verba illa Græca, ex quibus orta sunt, aliis, ut fit, in locum receptis, esse in usu desierint, & ipsis jam Græcis ignota aut certè peregrina sint. Istius esse generis hoc ipsum, *Gracum*, quod olim *Γρακύν*, apud Græcos, in usu quotidiano; & à Græcis ad Romanos primùm pervenerit: postea, altero *Γρακύν* in usum recepto, istud exolevisse, & apud Romanos tantùm remansisse. Item *puteus*, *lepus*; quibus addit Gellius, & *τὸ fur*: quæ omnia sunt originis Græcæ, sed apud Græcos, recentioribus aliis substitutis, desita, aut certè, obsoleta. Geminam huic observationem habet & Plutarchus, in *De Iside & Osiride*; cujus verba hîc apponam, non eo tantum nomine, quòd ad nostrâ hæc opportunissima & appositissima sunt; sed eò quoque libentius, ut cum Varro-
nianis collata faciliùs intelligantur: cum ex Latinâ eorum, quæ vulgata est, versione haud temerè quisquam ad mentem Plutarchi penetret. Plutar-
chus

chus igitur in isto tractatu multis pas-
 sim verbis & nominibus Ægyptiacis ad
 Græcas origines inflexis & traductis,
 quorum tamen rationes à Græcæ lin-
 guæ consuetudine partim penitus alie-
 næ, aut partim alieniores, quàm ut aliis
 pro talibus approbare se posse spera-
 ret: ita quodam loco se excusat: Οὐ
 δὲ ἴδ' αὖθις αὖθις αὖθις ὀνομάτων ἢ εἰς τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἀνάπασιν· καὶ γὰρ ἄλλα μύρια τοῖς μετι-
 σταμένοις ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνεκπιόντα, με-
 χεὶ νῦν ἄρ' αὖθις καὶ ξενιτεύει παρ' ἑτέροις,
 ὧν ἕνα τινὲς ποικίλιν ἀνακαλεμένῳ δια-
 βάλλουσιν ὡς βαρβαρίζουσι οἱ γλώσσας τὰς ποι-
 αῦτας (vel ut quidam ibi conjiciunt, τὰ
 ποικίλα) περιπαρορεύοντες. Plutarchi hæc
 sententia est: Qui ex Græcia variis
 temporibus & occasionibus in varias
 terras migrarunt, multa secum trans-
 portasse vocabula Græca, quæ in Græ-
 ciâ postea publico usu, nescio quo fato,
 intermissa & abdicata, apud Barbaros
 durent & peregrinentur: Poëtas autem
 qui talibus pro re natâ, ut probis & le-
 gitimis utantur, immeritò à nonnullis
 culpari, quasi barbaris & peregrinis
 (quæ γλώσσας vocabant:) utentes voca-
 bulis. Magno igitur in Hesychianis il-

lis, de quibus dicebamus, verbis utendum iudicio, ne quis temerè pro genuinis Græcis vel admittat vel rejiciat. Cæterum, non ad ipsa tantum verba, sed & varias verborum notiones pertinet illa observatio; quas sæpè mutasse, ut aliud alio sæculo significaret idem verbum, non minus certum est. De quo aliquid in voce ἀλάζωv. Tale etiam, vox θεῖναι, quæ olim, *operari, facere*, significabat: ut ab Helladio vetere Grammatico in Chrestomathiâ notatum fuisse legimus apud Photium Patriarcham. Hujus autem significationis vestigia apud Homerum aliòsq; scriptores Græcos supersunt hodièque plurima. Hinc verbum θῆς, mercenarius: ut ibidem Helladius. Ab hoc θῆς, ductum videtur Saxonicum **tbegn**, vel **tbein**, (ut apud Versteganum:) quod servum liberum significat; planè ut & illud θῆς, de libero, sed qui paupertate adactus operam locare cogeretur, propriè dici notant veteres. Sed & Anglicum **to doe**, & Germanicum (seu Belgicum) **dienen**, quæ ministrare significant, ab eodem, ni fallor, fonte.

Postremum hoc: Extat liber, & per
omnium,

omnium, Anglicarum antiquitatum non planè incuriosorum, Anglorum manus sub Clarissimò Cambdeniano nomine volitat, Paralipomena Anglica, inscriptus. Cambdenum authorem esse, cum nullum authoris nomen adscriptum sit, ego non præstem. Sed quisquis author fuerit, nescio quâ occasione aut consilio, Græcarum originum in aliis linguis jactatores & scrutatores, maximos certè viros, Budæum aliosque perstringens, ut ne hæc quidem laude (quam tamen ille nullam esse satis fastuosè pronunciat,) linguam Anglicam deficere aut aliis cedere ostendat, vocum syllabum exhibet, quas ad eò cum Græcis convenire contendit, ut de uno fluxisse fonte cuiusvis facile liquere possit. Sunt sanè talia illa, quæ ab eo proponuntur: quanquam sunt ex illis quædam ejus generis (ut *πῶλον, μωχάρι, μύσαχες, πολίθειον*, &c.) quæ nos ex nostro syllabo exclusimus, quòd incertæ essent, à Gallis, an ipsis immediatè Græcis, originis. Sed qualiacunque sunt, nos ea seorsim hîc ordine digesta alphabetico lectori exhibemus. Ita enim satius visum est, quàm nostris immiscere,

immiscere, ne aliena nobis arrogare videremur.

Ἀσχεῖς, to bang.

Ἀζίν, an are.

Ἀστὴρ, a starre.

ἈχϞ, ache.

Γράστι, grasse.

Ἑλάσων, lesse.

Ἑρῃ, earth.

Ζέω, to seeth.

Θήρ, a deere.

Θεσούρ, rash.

Θύρα, a doore.

Καλέω - - - - -

Καλέω, to call.

Καλπάζειν, to gallop.

ΚάραβϞ, a crabbe.

Κλίμαξ, a climbing.

Κόπτω, to cut.

Κρέκω, to creak.

Κυριακή, a Church.

Κύπαι, to kisse.

Λάπτω, to lappe,

ΛοῖδϞ, last.

ΛύχνϞ, a ltnck.

Μήνη, the spoone.

Μύλη, a mill.

Μύσχαρι, mustaches.

Μωχέω,

Μωχάω, to mocke.

ΝέϞ, new.

Ῥαεσι, whoz ish sport.

Ῥαλγας, a bulke.

ῬαλϞ, tohole.

ῬορχαθϞ, an orchard.

Ουθαρ, an udder.

ΠάτϞ, a path.

Ποτήειον, a pot.

ΠῶλϞ, a soale.

Ραβδδς, a rodde.

Ράιζν, to raze out.

ΡάκϞ, a ragge.

Ρανις, ratne.

Ραπίζην, to rappe.

Ραζωνη, rest.

Σαζονη, a shipp. skiff.

Σκώπην, to scosse.

ΣτράφϞ, a roape.

Στρώννυμι, to strow.

ΤίτθϞ, a tett.

ΦαυλϞ, foule.

Χάρμν, (kirmilb,

Ῥχεα, oker.

Jam ad nostra veniamus. Ab iis autem incipiemus in quibus τῷ α initiale per aphæresin Anglis usitatissimam præscinditur: qualia quoque ex Latinis haud pauca,

pauca, ut apis, **a bee** : aper, **a boare**, &c. sed ex Græcis longè plura ; ut ex longâ exemplorum serie patebit. Atqui hoc ipsum ex usu & genio linguæ Græcæ ad Anglos derivatum. Talia enim illis ; ἀλάζων, ἀλάζων : ἀσαφής, σαφής : ἄχαυς, ἄσαχυς : ἀμαυρόω, μαυρόω : βληχερός, ἀβληχερός : ἀπάλαξ, ἀπάλαξ : ἀπαίρω, ἀπαίρω : ἀσερπῆ, σερπῆ : aliâque plurima. Jam Anglica, bono, ut iſperamus, à boni verbi auspicio, videamus.

A

Ἀγαθός, bonus, Anglicè, **good**, de quo videantur quæ jam suprâ. Ab eodem, & τὸ **God**. quod Deum significat, fluxisse multi non improbabiler opinantur. Deus enim cum solus bonus, idque perfectissimè bonus sit, meritò καὶ ἐξοχλὺν dicitur ὁ Ἀγαθός : Huc faciunt Christi verba, Εἰς ἀγαθός : Saxonicè, **An God is god**. Sed & ipsi sapientiores Ethnici idem agnoscunt. Eximium Platonis locū proferam ut cum verbis Christi contendatur : Γεννάς μὲν ἀνδρα ἀγαθόν, χαλεπὸν ἀληθέως· οἷόν τε μὲν τοι ὅπῃα χερόνον τινά· ἡνὸς μὲν δὲ διαμύνειν ἐν ταύτῃ τῇ ἐξῆς, καὶ ἱῆ), ἀνδρα ἀγαθόν, ὡς

ὡς σὺ λέγεις ὃ Πίπτακ, ἀδύνατον ἔκ αν-
δράπων, ἀλλὰ Θεὸς ἂν μόνον τὸ εἶχαι τὸ
μέγας. Quem tam eximium locum mi-
ror illos fugisse; quibus quicquid apud
exteros, quod quoquo modo ad sacri
hujus Evangelistæ sive verba, sive sen-
sus trahi posset, undique colligere pro-
positum fuit. Sed & Latinis *Deus*, usi-
tatâ formulâ, *Optimus, Maximus*: &
quidem *Optimus*, priusquam *Maximus*;
quæ Ovidii Poëtæ, ut alios omittam,
præclara alicubi observatio est. Merito
igitur τὸ Θεός, ex good. sive ἀγαθός. In-
terim, de Hebraicâ quid dici possit, aut
Ægyptiacâ quid ab aliis dicatur ori-
gine, non me latet: quæ accuratius ex-
cutere non est hujus loci.

Ἀγαλλεῖσθαι, gestire, gaudere, exultare :
to be glad : nisi ex γάδῃσθαι, quod idem
significat, ut Hesychius exponit.

Ἀγαλλεῖσθαι, admirari, venerari : **to**
gaze.

Ἀγασθῆς : εἰδὼς ἀγασθῆναι, apud Home-
rum, id est, ἐκπληκτικόν, terribilis spe-
cies, ut Eustathius exponit. Saxonice,
gast (hodiè, **ghost**) spiritus. Unde &
gastly, terribilis. Nihil enim plerisque
tali specie terribilius. Hinc illa discipu-
lorum

lorum Christi consternatio, narrata Matthæo, XIV. v. 26. Hinc Apuleio, in solemni imprecatione, *species mortuorum, bustorum formidamina, sepulchrorum terriculamenta.*

Ἀδρανής, infirmus, languidus, iners ;
 αὐτὸν : nisi quis malit ex φάναξ, fucus.

Ἀδερκός, non videns : etiam ἀδρανής, obscurus, ut Hesychius exponit : **dark.**

Ἀβακός, mutus, taciturnus : (ἀβακίω, fileo ; non habeo quid dicam :) planè ut Angli, cum dicunt, **He was very blank.**

Ἀδιολογός, simplex, sincerus, **dull** : Vide infra, in δῶλο.

Ἀρεκός, verus : ἀρεκία, veritas : **true, truth.** Veteribus τριωίαν, fidere ; & τριωίτη, fidelitas : quæ cum etymologia verbi ἀρεκός, quæ à veteribus Grammaticis traditur, benè conveniunt : quibus ἀρεκός, quasi ἀρεκός, impavidus. Prodendæ siquidem ut veritatis, ita & fidelitatis inter causas, præcipuus timor.

Ἀτάρτης, contumeliosus, acerbus, **tart.**

Ἀλάζων, ἀλάζων : vulgò, superbus, **ja-ctator.**

Etator. Sed interdum mendax, ut ex Suida notum, & aliis notatum. B. m. parens, in Adversariis suis ad Platonis Protagoram, inter alia: *Inprimis notandum quantâ curâ Socrates mentem Simonidis eo asmate scrutatur. Deinde observandum multa Græca aliter sonare apud alios, ut de voce χαλεπὸς pro παλὸς apud Lesbios ibi notatum. Talis observationis exemplum clarissimum in voce ἀλαζων pro mendace apud Atticos: quod non observatum Platonis interpretes turpiter fefellit. Hactenus ille. Anglis veteribus, leas, mendax: ælc man leas: omnis homo mendax. Lease, & leasunge, falsa, mendacia: lease getwittenesse, falsum testimonium; in veteri Decalogi versione, ubi Freherus: [Leas, quod nobis los, falsus. Glossa dicta, Falsus, vel mendax, leas. Aliæ Belgicæ; Fraudulentus, loes: Dolus, loshest: Dolose, losleker.] Eiusdem significationis, sed ab aliâ, ni fallor, origine, Belgicum & Germanicum, ltegen, mentiri: ex quo lughen & loghen, mendacium, &c. quod & Saxonibus in usu fuisse videtur; unde, *Longa beoza bi lugon him: linguâ suâ mentiti sunt illi.**

illi. Psal. LXXVII. v. 40. Ducunt à λέγειν, (unde, λόγοι, *logi* ; pro nugæ, fabulæ, mendacia:) non improbabiler. Cæterum ad priora illa *leas* &c. pertinet, opinor, & Gallicum illud, quod in veteribus libris occurrit crebrò, *lofengier*: Ital. *lusinghiero* : Hisp. *lisoniero* : pro simulatore, vel adulate, qui mendacium pessimum genus.

Ἀσπερὴς, immotus, asper, gravis : **stiff**.

Ἀστυ, mutus, **dum**, Germanicum **stomme**.

Ἀλιήρι, inter alia, erro : **a lopter**.

Ἀμβλὺς, obtusus, **blunt** : (de quo suprâ :) ut ex Latino, *ambo*, **both**.

Ἀργός, ἄργος : iners : otiosus, *argus*, apud nonnullos mediæ ætatis scriptores, **a rogue**.

Ἀβλαστὴς, non germinans, infœcundus, **blasted** : βλαστοποιῶν, **to blast** : Vide & in βλητός.

Ἀνόητος, imprudens, stultus, &c. ἀνόητος, inutilis, &c. **naught**, **naughtie**.

Ἀίσλη & ἀσλαία, splendor, lux, fulgor : ἀσλαός, & ἀιγλήεις, splendidus, lucidus : ἀσλαίζεω, lucere, splendere : **to glister**.

glister. Item gold, aurum : ex fulgore. quò alludit & vulgare dictum, **Every thing is not gold, that glisters :** Non omne quod fulget, aurum est.

*Αφρ, spuma, **froth.**

*Ασυ, urbs, **a towne.**

*Αχλος, caligo, **a cloud.**

Αἰξ (ex Hebraico, *ay*) ὁ κ' ἡ : caper & capra : sed hoc tamen ut plurimum. Ex ejus genit. *αἰγός* (nam & ex obliquis interdum formantur nomina:) Anglis, ut videtur, **a goat** ; quod caprum significat. At *βῆξ*, quod ab Hesychio exponitur capra, veteribus Anglis (ut & hodie Gallis, Italis, & Germanis :) **buccan**, caprum significabit. Videtur autem apud Græcos veteres ovem primitiis (quod & origo suadet ex βῆ propria voce ovium) significasse, ut ex Galeno & Hippocrate docet Stephanus : nec multum abludit vetus Anglicum **sceap** (nunc **sheep**) si metathesis admittatur. Hinc etiam (ex isto βῆξ) videtur Gallicum *biche* manasse, quod cervam Gallis significat; Anglis autem, canem foemininam. Ita non sexus tantum permutantur, sed & species animalium in verbis transferendis.

R

*Ατιμ, **a time.**

* Ἀτομῶ, atomus, **a monte** : ut autem potius ex Græco ducam quàm Latino, faciunt exempla priorum, in quibus eadem quasi forma servatur. Cæterum ex Latino *atomus*, factum recentius verbum, **an atome**.

* Ἀπυσία, jejunium, inedia ; **fast**, **fasting**.

* Ἀκόνη, cos, **a bone**. De mutato π χ . in aspirationem, præter ea quæ suprâ, vide in litera K.

* Ἀχνησις, (quod etiam $\chi\eta\sigma\iota\varsigma$) spina dorsî ; propriè in quadrupedibus, **a chyne**.

* Ἀΐρω, (à quo ἀγέρθω, ἀΐρωθεις, &c.) congreco : **to gather**. ab eâdem etiam origine, **together**, simul.

* Ἀμβλίσκω, activâ tantum significatio posterioribus Græcis nota : hebetō, cæcutire facio. Angli, neutraliter, **to blinch** : Ita Ἐξήλῃσαι, apud vulgares Græcos, activum ; ab Alexandrinis neutraliter usurpatum fuit : ut auctor Etymologici notat : & talia passim plurima. Sed & βλάνω, τυφλώδης, ab Hesychio exponitur. Angl. **a blinckard**.

* Ἀμυρῶ, μαυρῶ : hebetō, retardo : metaphoricè, extinguo, pessumdo, planè ut Angli, **to marre**.

* Ἀλυκαδίζω,

*Αλυονδζω, fugio, in bello : subterfugio. verbum Homericum. **to ſinck** ; **to ſinck away**. Fortè &, **to lnrck**.

*Απαιρην, *απειρην* : propriè de motu dicitur animantium, cum morte col-luctantium. Homerus cum voce πῶδες ſæpius jungit, quia pedes ultimi ut plu-rimum palpitare videntur. **to ſpawle**. De piſcibus etiam, aliſque ex ſuppoſito igne in ſartagne ſalientibus uſurpatur. Etymologicum, ad piſces propriè per-tinere, (ut & alterum *απειζω*) & eo-rum motus, author eſt : **to ſpying**.

*Απυλῆν, *απυλην*, occurrere, reſpondere : e-ventu reſpondere, ſive convenire, con-gruere : qui uſus verbi rarior, ſed ele-gantiſſimus. Uſurpant Angli hodiè-que ſuum **patf**, de re ſeu verbo, quæ pro præſenti occaſione optimè qua-drent. Ab eâdem quoque, ni fallor, o-rigine ejusdem propè ſignificationis verbum, **to ſitt** ; quod congruere ſig-nificat : litera *p*. in affinem *f*. pro more, (ut in *pes*, *pater*, &c.) mutatâ. Erunt fortæſſe qui ex Latino *aprus* utrumque malint repetere. Ego potiùs hoc ipſum *aprus* (in hac conveniendi ſeu congru-endi notione : nam ut *ſuſpenſum* ſigni-ficat,

ficat, ex aliâ est origine:) ex hoc eodem
ἀπὸ παντῶν.

Ἀλφεῖν, vel ἀλφειν : invenire, ἀλφεινῆς :
inventor. Hom. **to find**.

Ἀρδεν, ἀρδένειν : irrigare, adquare,
to drench. Etiam, **to drinck**. Πόλιν &
ἀρδένειν, affinia re, & in sermone per-
mutabilia, ut notant viri doctissimi in
Rom. cap. III. versu 6.

Ἀρεῖν, imprecari, **to rue** : Sed &
to curse, ab eâdem, ni fallor origine.
Vide infra in χαλαρεῖν. Cum autem ἀρεῖν
& ἀρεῖν, βλαβὴ quoque exponantur,
posset & τὸ **wrong** inde duci, nisi pro-
pior ex verbo **wring** origo succurre-
ret : eâdem quâ & Galli *tert*, ex tor-
quere, ratione.

Ἀρεῖν, vel ἀρεῖν, inter alia, con-
vitiis impetere ; ut apud Sophoclem, **to**
rate.

Ἀφιδῶς, adverbium ; profusè, libe-
raliter : ἀφιδῶς, ἀφιδῶς ; vox ad libera-
liorem computationem invitatoria :
unde videtur Anglicum, **to feed**, ma-
nasse ; ut ex simili, χαῖρε, Gallicum,
chere, pro lautitia.

In his quæ hæcenus adduximus o-
mnibus, ratio ferè translationis omnis
est

est per aphæresin, Anglis usitatissimam, ut initio monuimus. Contractio etiam in nonnullis, & metathesis aliqua. Pergamus nunc ad alia.

*Αχῖ, trux, immitis: **angro**. nisi tamen ab ὀργή, ira, per metathesin, **anger**, & inde, **angry**.

*Αἰσῶλη, curvatura genuum, vel cubitorum. Anglis, **ande**, curvatura pedum, talus. **ande bone**, malleolus. Sed αἰσῶλη, latè patens verbum, exponitur, lorum, amentum, vitium linguæ, (cùm adscititiis nescio quibus membranulis & vinculis impeditur:) & αἰσῶλιον, hamus catenæ, &c. ex quibus videntur Anglica **inde**, **angle**, (hamus, nisi quis malit ab αἰσισσεν:) imò & per metathesin, **latch**, fluxisse.

*Αχυλ, glans ilicis: Anglicè; (/ in r. ut passim, mutato, & addito ad Euphoniā n.) **acornes**. Magis arridebit forsàn nonnullis quæ vulgò affertur Etymologia, **acorne**, quasi **okacorne**; granum ilicis. Sed confirmet priorem, quod hodièque Belgæ, **Cechel**, dicunt: & Germani, **Cybel**. Sed & ipsum **Oke**, quercus, (quod illi **Ceck**, & **etch**; Saxones, **ac**. ni fallor:) ab αχυλ per

per apocopen fieri potuit, ut arbor ex fructu nominaretur.

^hAyrθ, sanctus; Saxonice, **halige**: Belg. & Germ. **heyligh**: aspiratione in *h* versa, de quo supra diximus, & exempla posuimus; & *Λαδ ευωνίας* pro more inserto. Angli hodierni **holy**, extritâ consonante radicali, cujus absentia originem facit obscuriorem. Sed & *τὸ ἁλλω*; ab eodem. **Hallowe**, olim **gehalgod**, ut in Oratione Dominica, Matth. VI.

*Αἰδα*θ (*αἰολημῆς*) versutus, callidus, **wylie**; sed abstractum Anglis usitatus, **wyles**, **wyltnes**, versutia, calliditas.

^hAχθ, dolor, **an ache**: habuimus jam supra, in Cambdenianis; sed id eò hîc iterum, ut præterea notem, quod non omittendum credidi, quod quemadmodum Angli ex hoc substantivo verbum forment, **to ake**, dolere: mutato *ch*. in *k*. ita apud Græcos reperiri præteritum *ἔακεν*, *ἔακε*, *ἔακεν*, quæ apud Hesychium singula, ejusdem planè cujus est Anglicum illud significationis: ut apud Hesychium videre est. Nisi quis dicat Hesychium Anglica verba exponere voluisse, cum valde affinis sit
Anglici

Anglici α pronunciatio literis illis *ea* :
à quibus ista incipiunt. Ego tamen po-
tius crediderim antiquum fuisse, sed
dudum apud Græcos antiquatum.

$\alpha\chi\theta$, pondus, *weight*.

$\alpha\mu\pi\rho$, (pro $\alpha\nu\alpha\pi\rho$: ut $\alpha\mu\beta\omega\lambda\eta$,
pro $\alpha\nu\alpha\beta\omega\lambda\eta$, & id genus alia plurima :)
mutilatus, læsus. Hesychius habet, &
compositio Græcum legitimum prober.
Quod movet me ut Anglicum *impaf-*
ted, tam propinquum & sono & signi-
ficatione, inde potius repetendum du-
cam, quàm ex ficto Latino *impejorare* ;
ut antea conjiciebam.

$\alpha\rho\chi$, podex. Hesychius. Anglicum
est, nisi quod $\tau\omega\chi$ excidit in Anglico,
ut in $\alpha\rho\chi\gamma\eta$, *aranens*, &c.

$\alpha\delta\epsilon\lambda\alpha\nu$, $\pi\omega\nu\eta\epsilon\gamma\epsilon$, malus. Hesych. An-
glicè, *adle*. Veteres de morbis, (quæ
mala corporis) usurpabant, ut Mat. *iv.*
v. 23. *Healende ælce adle, and ælce un-*
transse on them solce : *Sanans omnem*
langmorem & omnem infirmitatem in
populo : & cap. *viii. v. 17.* *ure adla* : æ-
grotationes nostras : *τὰς νόσους*.

$\alpha\lambda\acute{\iota}\sigma\mu$, similis, *alike, like*.

$\alpha\lambda\acute{\iota}\omega$, multis verbis opus est, ut vim
vocis hujus Latinè quis exprimat : ut

apud veteres Grammaticos, & qui illos exhibet, Stephanum videre est. Uno verbo Anglicè dicas, *to ayle*: ut cum tristitiam præ se ferentem, & animi præter morem affecti seu vultu seu factis indicia prodentem (interdum etiam cum indignatione, quasi insaniam exprobrantes) ita compellamus, *What ayleth thou?* Quod autem Plutarchus contendit etiam contrariam significationem habere, & pro gaudere apud Homerum reperiri, non puto id ex illo quem profert loco (ut apud Stephanum reperio: non enim nunc Plutarchus ad manum:) probari posse. *Η ἀλύξ ὅππῃ Ἰεγν ἐρίκῃσας ἢ ἀλήτῳ; Non enim ibi ἀλύξν latari, simpliciter; sed impotenter & ex levi caussâ efferri; quod animi non benè compositi signum est. Anglicè optimè exprimas, *What are you wild because,* &c. Ita enim illi suum illud *weild*, (quod tamen ab aliâ videtur origine) de impotente latitiâ & exultatione interdum usurpant. Ut omittam quod in verbis ἀλύξ & ἀλήτης allusio ab Homero, ut ego quidem censeo, quæsitâ: quales aliæ in eodem libro, ἸεϞ, & ἦεα: ἸεϞ, ἀίεϞ: & Ἰρω,

*ἱερῶ, ἀειρέλο θυμὸς ; aliaque venustissima.

*Ἀζίω, inter alia, peto, postulo, **to ask**. Litera ξ saepe mutatur in α. ut οἰζο, pro ξίζο ; οἰσίαι, pro ξισίαι ; ἀξίην, *ascia* : ut alia omittam ex lingua Etrusca, (sive Italicâ;) & Hispanicâ, doctissimo Caninio notata. Germani **ochs**, quod Angli **ore** ; Belgæ, **os**.

*Ἀνύειν, perficere, **to end**.

*Ἀργυμαί. Deest Latinis verbum, quo exprimant. Nam capio, recipio, consequor ; & similia, sunt nimis generalia. Angli optimè, **to earne** : ut in vulgaribus illis exemplis, ἀργυμαί μισθόν, **to earne wages** ; ἀργυμαί βίβλον ἐν χερσίν, **to earne his libing with his hands**. Ab eadem autem origine est **earnest** ; pro, serius, vel studiosus. Cætera enim pleraque quasi per jocum & perfunctoriè : at ubi lucri res agitur, (talis præcipuè ex quo vita pendet, qui Græcis ideo βίβ) tum serii, & si unquam, animis intenti plerique sumus. Sed & verbum ἀργυμαί, pro *studiosè aliquid prosequi*, olim sine dubio vulgare, cujus apud Homerum vestigia significationis, in istis, quæ doctissimus Stephanus

ex

ex illo profert, Ἀπρύμωθ ἥντε ψυχλῶ, & νόσον ἱταίρων, consequi conans, &c. ut ibi vir doctissimus. Si liceret ex usitato nomine, inusitatum verbum fingere, diceremus uno verbo, **earnesting**.

Ἀπῶ, necto, connecto (unde ἄψις, vel ἄψις, connexio, vinculum:) **to bapfe**.

Ἀλᾶδς, errare: vagari. **Wallen**, olim, idem.

Ἀλλεδς, salire, saltare. Πηγὴ ὕδατος ἀλλομένη: fons aquæ salientis: Joh. IV, vers. 14. Veteribus Anglis, **wallen**, & **wellen**, bullire. **Well**, hodiéque, puteus. Vide & infrâ, in βρύω.

Ἀσι, semper, **ap**; ut **for ap**, in æternum: **apegreene**, αἰζῶν; ne quis ex Latino *evum*, natum suspicetur.

Ἀνα, pro ἀνάσσει, surge, perge. Hortatorium, seu excitatorium verbum, Homero familiare. Angl. **on**: vel geminatum, **on, on**.

Ἀντὰρ, cæterum, autem, &c. vox Homero frequentissima apud quem sæpe etiam cum ἐνὶ conjuncta reperitur: αὐτὰρ ἐνὶ: *postea verò*; vel *antem*. Hinc Anglicum **after** manasse credibile est: **after**, pro αὐτὰρ ἐνὶ: quod non tam mirum

mirum est, quàm ex Latino *magis*, quòd alicubi pro *sed* positum sit, Gallicum *mais* (quod *sed* significat,) fluxisse : quæ doctissimi Caninii, aliorumque post illum sententia est.

B

Bελτερος, βελτιστος. Angl. *better, best*: de quibus suprâ.

Βαειν, nomen piscis, ex illo genere piscium, qui ob insignem sterilitatem ἐπιεργηται nuncupantur : de quo ait Aristoteles, eum (βαεινον scil.) neque ovum parere, neque semen ullum prolificum habere. Hinc fortasse Anglicum *barren* : Nisi quis malit ex vetere *unberend* (cui tamen ipsi ex Græco φέρειν prima origo : unde ἀρος, ἀροεα, &c. & ἀροει, id est, ἀσύνλητοι, Hesychio :) contractum esse.

Βεαβειύω, propriè, præmium do ut judex certaminis ; Angli absolutè pro præmium dare acceperunt : & ut πῖψ Hebr. quod *munus* in genere significat, sæpè accipitur pro munere quod ad corruppendos iudices dabant : ita Angli ex βεαβειύω, suum *to bribe* fecerunt ; quod etiam aliter, *to give a reward*,
sacræ

sacræ Scripturæ phrasi dici possit.

Ἐσώδον, esca, cibus, potui solet opponi : Anglis, **bread** ; panis, qui potissimus cibus. Ita & Heb. **לֶחֶם** panem, & alium quemvis cibum significat. Sed & **broath** ab eodem fonte. Esculentis enim meritò accenseatur, etiam dum hauritur ; & ut plurimum, multo pane temperatur.

Βιδς, arcus ; apud Homerum sæpè occurrit : vix alibi. **a bow** : & inde fuerit verbum, **to bowe** flectere : potius quàm nomen ex verbo. ut & **arcuare**, ex arcus. At τὸ **bough**, pro ramus, etsi magna in rebus affinitas, ab aliâ tamen, ut puto, origine : & potius ad συχυείαν referendum ; quales in omnibus linguis crebræ.

Ράλαχ, (quod & βρόταχ Hefychio) rana, **a frogge**. Nisi potius ex ῥρὺν vel ῥρῦν, rubeta, rana propriè venenosa.

Βλάν. Vide suprâ in Ἀμβλίσκω. Cæterum & si aliud cæcutiens, aliud cæcus ; meritò tamen & τὸ **blind**, ad hoc βλάν referatur, cum ita sæpe verborum notiones ad alias affines transferantur.

Βλασέν,

Βλαστῶ, germino, pullulo, **to budde**.
Effloresbit, **blewtb**, Saxonica versionis,
Psal. CXXXII. v. 19.

Βαυβᾶν, dormire, sopire. Utrumque
convenit carmini illi sôpîtorio nutri-
cum Anglicarum, quod alumnis suis
decumbentibus solent occinere, **by by**
identidem repetendo. Hinc Βαυβῶ nu-
trix Cereris, ab ejusmodi sine dubio
cantilenâ sic dicta, quod ἱβαύβα (ut
optimè Stephanus:) id est, baubando
(ut ego interpretor) sopire soleret Ce-
rerem. At *baubari* Latinis aliud longè:
quod non mirum. Cæterum confirmat
expositionem nostram quòd etiam vox
λάλα fuit παιδικὸν ἐπίφθεγμα, ut ex Lu-
ciano docet ad Theophrasti Charaête-
res vir doctus. Unde Latini suum *lalla-*
re, pro dormire, vel sopire finxerunt.
Solent autem nutrices Anglicæ cantil-
lantes utrumque jungere, **Laleby**, &c.

Βοάω, clamo, **to bawle**.

Βωστρεύω, aliquem vociferando & ma-
nibus palpando (Ψηλαφᾶν, ut veteres
Grammatici exponunt?) quæro. Hinc
Angl. **bostrous**, de tumultuante, & in-
conditum clamante.

Βρύκω, βρυγῶ, βρώσκω, edo, comedo,

to

to brooke. Devorare miseras dicunt & Latini : quod & Græci, (de quo Longinus si benè memini.) ἀνασκορπεῖν.

Βρύω, scateo, pullulo : de fontibus, ut plurimum. Anglis, **bourne**, tum aquam ipsam scaturientem, tum fontem significat, ut Versteganus docet. Olim **burna** ; sed & **burnno**, ut apud Willeramum Abbatam. Hinc quoque fuerit τὸ **brooke**, ejusdem ferè significationis. Vide tamen infrà in ῥύαξ. Ita & **beke**, de quo idem Versteganus, ex πηγή, haud dubiè.

Βάλλειν, jacere, ferire, vulnerare, a **blow** : adderem, & **bowle**, nisi id Gallicum quoque esset. Occurrit tamen & aliud, **to fell** : βεβλημένον, projectus ; (quasi ex Aoristo βληθείς) **felo**. Nam alioquin Græci composito potius utuntur, καταβάλλω, ex quo Gallicum, ni fallor, **accabler**.

Βελόνη, acus, transpositione litterarum, & d. ut in *cinis*. Gall. *cendre* ; *cinder* : vagari, **wander**, &c.) interposito, a **needle**. Nec illud magis remotum, quàm Gallicum *esguille*, ex Latino, *acus*. Vide infrà in εἰζῆν.

Βαθὺς, profundus ; per transpositionem,

nem, **deep**. Quod ne cui minus assueto nimis audax videatur; talia sunt, **μόρη**, *forma*: **φανόλη**, *pennula*: **κήλω**, *fucus*: **κῶδ** ⊙, *decus*: **χιτὼν**, *tunica*: & alia quæ in omnibus linguis plurima. Multa Caninius, id genus, ex pluribus linguis: & Avenarius, ex sacris Scripturis, in Grammaticis suis.

βάλαν ⊙, *glans*; arbor ipsa glandifera. Hinc quidam deducunt **a wal-nut**; (sive juglans,) quæ etiam alicubi apud Belgas, **oker nutte**: ut ex balæna, **a tobole**. Aliam tamen originem ostendit Kylianus, quem adeat & sequatur, qui volet. Cæterum, *nux avellana*, (ne quis propinquitate soni decipiatur) alia res, & ex alia origine.

βληθς, **ἀπὸ πλῆκλ** ⊙, *sideratus*, **blighted**.

Γ

Γαῖα, *glorior*, **gay**.

Γλῶσσα, *lingua*, **to gloze**.

Γένιον, *mentum*, **the chin**: ut ex **γῆνυς**, *gena*, **the cheek**.

Γύλα, *intestina*, **guts**. Thracum propriam vocem fuisse volunt quidam. Thracicam & Gethicam unam eandemque fuisse linguam, prater Strabonis

nis

nis auctoritatem, alia multa suadent. Gethicam autem non aliam quàm Gothicam, sive Germanicam fuisse, suo loco probabimus.

Γουλις, vel ut alii, γούλιθ, pera militaris, in quâ viaticum. & alia necessaria milites circumferebant. Hinc videtur Anglicum *to gull*, defraudare, fluxisse; quo modo & Latinum, *manticulari*, pro furari, dolosè agere, ex simili ratione. Affinis vox, *to beguile*, ex *guille*, (quod & *wyle*; de quo suprâ; fraus, impostura :) ad quam si priorem illam malit aliquis referre, fruatur suo iudicio; ego aliter censeo.

Γρηπίζην, γρηπίσμαλα, vide suprâ.

Γωείαω, subfanno; falsè rideo. Ita vulgò ex Plutarcho in Lycurgo docent. Ibi certè in ῥήτρα quadam Lycurgi vetere, extremâ, reperio: ὅπως ἐισφίφην τε καὶ ἀφίσαυζα μωδιᾶν γωείαν ἢ μὴ καὶ κατόρθω: ut præstantissima Henrici Stephani editio illa exhibet. Quæ miror à Plutarcho, qui cætera istius Sciti explicat, præterita esse. Si is est locus quem volunt, infirmo fundamento nititur ista expositio. Sed de verbo Græco aliàs fortasse quæremus, cum alix erunt Plutarchi

tarchi editiones in potestate quas consulere possimus. Ego certè tantò magis illis crediderim, quòd & Anglis **to jeer**, irridere, cujus synonyma, **to scoffe**, ex *σκώπτειν* in Cambdenianis jam habuimus; & postea suo loco, **to taunt**, & **to twitt**; ex *τῶδε*; (quibus addi potest & **to flander**, ex *λοιδορεῖν*, ut quibusdam placet:) habebimus. Sed & **to mock**, ex Græcis potius ipsis, (his exemplis adductus:) ad Anglos pervenisse quis non credat, quàm Gallis?

Γέφυρα, pons, a *bridge*. β. π. ο. literæ affines, sæpe inter se mutabiles; ut multis exemplis docet Caninius: *βρέμω*, *fremo*; *βασαίνω*, *fascino*, &c. qui etiam observat & multis exemplis probat litteram ς. in derivatis ut plurimum loco moveri, sive transpositionem pati. Olim *βηρα*, & *βηρα*. De litera d. insita, diximus suprà in *βελώνη*.

Γελάειν, ridere; **to laugh**.

Γαμήειν, de viro, uxorem ducere: de fœminâ, nubere: uno verbo, matrimonio jungi. Hinc, opinor, Angl. **to game**. Solent enim per paria ut plurimum, ut certare, ita & ludere: & est istarum rerum, ut in matrimonio, σ-

S

ζυγία,

ζυγία quadam. Pari ratione, ex μάχη, pugna, fit Angl. *match*: quod & pugna, & lusui, & matrimonio commune verbum est. At *match*, pro sulphurato, ut aliud longè significatione, ita & ab aliâ longè origine. Venit tamen in mentem verbum, *mate*, socius, ex quo prius illud *match* ortum esse, probabile videatur: nisi & hoc ipsum, est Græcum μάχης. Quod Germanorum moribus quales illos describit Tacitus, optimè conveniat. *Dotem*, inquit, (de Germanorum matrimoniis agens) non uxor marito, sed uxori maritus offert. Intersunt parentes ac propinqui, ac munera probant. munera, non ad delicias muliebres quæsitæ, nec quibus nova nupta comatur, sed boves, & frantum equum, & scutum cum framea, gladioque. In hac munera uxor accipitur, atque invicem ipsa armorum aliquid viro offert: hoc maximum vinculum, hac arcana sacra, hos conjugales Deos (arma, scilicet) arbitrantur. Sed plura fortasse, alio loco: in μάχη, vel μῆ.

Γογγίζω, murmurare, indignari, to grudge, to growle: si hæc, cur non & to gromble, quamvis & Galli dicunt grommeler?

Γέγω,

Γεγραμ, scribo, sculpo. Nempe, quod ut sculpebant stylo, ita & (in pugilaribus scil.) olim scribebant aut eodem, aut simillimo. Anglis, **to grave**; sculpere: olim (ne quis ex Gal. *graver* mutuatum suspicetur) **grafen. grase-**
num antientium beora: sculptilibus suis. Psal. LXXVIII. 58. Hinc etiam fortasse & alterum synonymum, **to carve**, & leviter transposito, ut in *κατέκοτε, κατέκοτε*, &c. & γ. in κ. (quod non rarum) mutato. Aliam tamen originem non minus probabilem paulò post ex verbo *ἐξυκατέ* exculpturi sumus, de quâ lectoris (ut in dubiis) esto iudicium.

Γεγραμ, scriptura, sculptura, a **grave**: ut propriè de monumento pro more inscripto vel insculpto, dictum fuerit.

Γεγραμ: Vide in *κίρη*.

Δ **Αἶς, δαῖς**, convivium, **dainties**. Est igitur, a **dainty man**: propriè, cupidiarum, & scitamentorum lectator, liguritor. Gallicè, *un friand*. Est tamen alioquin etiam *πυρρός*, catillo, liguritor: & *πυρρός*, substantivum: Item & *πυρρός*, ejusdem significationis verbum:

bum : ex $\pi\acute{\epsilon}\nu\delta\omega$, vel $\pi\acute{\epsilon}\nu\theta\omega$, edo, rodo, ar-
rodo, $\lambda\iota\chi\upsilon\delta'\omega$.

$\Delta\acute{\alpha}\sigma\kappa\iota\Theta$, umbrosus, tenebrosus, du-
scte.

$\Delta\epsilon\acute{\upsilon}\varsigma$, quercus, arbor quævis, ($\delta\epsilon\acute{\iota}\omicron\nu$,
sylva :) **a tree**. Quævis quoque ligna
 $\delta\epsilon\acute{\upsilon}\alpha\varsigma$ olim nuncupata esse, notat auctor
Etymologici in voce $\Delta\epsilon\acute{\upsilon}\theta\alpha\kappa\iota\Theta$. Apud
Willeramum Abbat. **apheldera**, quod
nunc, **apple-tree**. Si quis tamen ex $\delta\acute{\epsilon}\nu$ -
 $\delta\epsilon\theta\nu$ (arbor:) malit $\tau\omicron$ **tree** repetere, per
me liceat.

$\Delta\epsilon\acute{\sigma}\mu\alpha$, fabula, (Anglicè, **a play**, or
Comedie :) ad vitam sæpè transfertur :
 $\delta\epsilon\acute{\sigma}\mu\alpha$ $\tau\epsilon$ $\beta\acute{\iota}\nu$, fabula vitæ ; quod vita
humana, fabulæ simillima. Hinc opinor
Anglicum **dreame**, somnium : quod &
de vitâ, si quid aliud, verissimum.

$\Delta\mu\omega\eta$, ancilla, **a maide** : per metathe-
sin.

$\Delta\tilde{\upsilon}\lambda\Theta$, servus. Et hinc fortasse An-
glicum **dull**, (tardus, hebes, stupidus,)
manavit. Nota Aristotelis opinio, $\delta\acute{\epsilon}$ -
 $\lambda\epsilon\varsigma$ esse à natura, qui scilicet $\kappa\omicron\iota\nu\omega\nu\tilde{\upsilon}\sigma\iota$
 $\tau\epsilon$ $\lambda\acute{o}\varsigma\eta$ $\tau\omicron\sigma\tilde{\upsilon}\tau\omicron\nu$, $\tilde{\upsilon}\sigma\omicron\nu$ $\acute{\alpha}\iota\delta\acute{\alpha}\nu\epsilon\acute{\alpha}\varsigma$, $\acute{\alpha}\lambda\lambda\acute{\alpha}$ $\mu\eta$
 $\tilde{\epsilon}\chi\eta\nu$: quos etiam ad corporis ministe-
ria natos, à bestiis usu $\mu\iota\kappa\rho\tilde{\epsilon}\nu$ $\tilde{\alpha}\theta\eta\lambda\acute{\alpha}\tau\eta\tilde{\epsilon}\nu$
fancit. Germanos autem qui ad liber-
tatem

tatem omnia referrent, hoc quoque probro servientium conditionem notare voluisse, probabile est. Est tamen propria quædam servorum nequitia, calliditas, & vafrities, Græcis Latinisq; comicis decantatissima. Hinc illud Comici, *Hic Geta, præterea, ut captus est servorum, non malus.* Hinc est, quod ipsum servi nomen **schalck**, quod olim famulum, servum, significabat; nunc astutum & vaftrum, apud Germanos: & Anglicum, **Bnaab**; nunc nebulonem, hominem nequam apud Anglos significet. Origo igitur non minus probabilis (Lector pro suo arbitrio poterit alterutrum eligere) ex Græco ἀδολοῦ, simplex, omni fraudis & doli expers: usitatissimâ illâ veteribus Anglis, (cujus tot in litera *a.* exempla protulimus:) aphæresi: ἀδολοῦ, δολοῦ, **dall**. Ita & Græcis, εὐήθης, simplex, probus, candidus: Item, stultus, fatuus. Ita & in aliis linguis exempla; nec ratio, cui noti mores, obscura cuiquam. **Doll**, dicunt hodièque, ni fallor, Germani.

Δῶρον, donum, dos, ut apud Homerum, πολύδωροι, id est, πολύεδν, **a** **dotwite**, vel **dotwer**. Cæterum (nam

hoc quoque ad rem nostram, quò originem non linguæ tantum Germanicæ, sed & hominum ex Græcis pro re natâ asseramus :) quod modò ex Tacito in moribus Germanicis didicimus, Dotem non uxorem marito, sed maritum uxori dare solitum ; id apud veteres quoque Græcos obtinuisse ex multis colligere est. Erat autem dos, munera ; munusculum verò id præcipuum, ut & ibi Tacitus, *boves*. Hinc virgines ἀλφειόβοιαι dictæ Homero, quæ ob eximiam formam multos boves dotis nomine consequiebantur. De quo verbo & vetere consuetudine multa eruditè notat author Etymologici Græci in ἀλφειόβοιαι. Est etiam Gallis *dovaire* in usu, sed strictiore sensu, pro dotis incremento quod post mariti mortem cedit uxori. Dos alioquin illis *dos*, ex Latino verbo.

Διδάσκειν, docere, *to teach*.

Λήψαι, suscipere, capere, *to take*.

Δεῖδω, timeo, *to dread*.

Διμαλίσσω (δεδῆλω) terrefacio, *to daunt* : ἀδείμαντος, intrepidus, *undaunted*.

Δοκεῖν, videri, *to think* : δοκεῖ μοι, *methinks*.

Δύειν,

Δύειν, δύειν, δύειν, mergi, occidere :
 propriè de sole : unde δύειν, occidens.
 Anglis *to dye*, mori : item *to dye*, im-
 mergere se.

Δεύειν, mædè facere, irrigare, tingere,
 δεισποιδες, tinctor : Angl. *to dye* : sed
 & δειν, ros, (quæ irrigatio terræ) ab
 eodem fonte.

Δείν, & δειν, ligare, *to tie*.

Δοχεύειν, θήκη, loculus, conditorium :
 Angl. *a dock*, receptaculum navium :
 non portus vel statio, sed ubi subdu-
 cuntur & compinguntur. A δοχεύειν e-
 tiam ducere possimus.

Δάκνω, mordeo, δάκτω, animal mor-
 su noxium ; morsus quoque, ut docet
 Etymologicum : Angli canem, *a dogge*.

Δεινότης, vis, acumen, δειν : de quo
 supra.

Δύπειν, aquam subeo, δύπειν, urina-
 tor, qui aquas subit : Angli activè, *to*
dippe ; & *a dipper*, qui alios tingit.

Δρυπίτης, fructus jam adultus & ma-
 turus : jamjam (quippe ex δρύς & πίπ-
 τω compositum) casurus : δρυπίτης & δρυ-
 πνός, idem, sed aliunde composita, si-
 gnificant. Hinc credibile est Anglicum
Dryop, quod de maturis fructibus sæpe

usurpatur, fluxisse. Fortasse & *droope*,
vergere deorsum, inclinare ; nisi potius
ex *ῥέπω*, d. *præposito*.

Δρέπω, colligo, carpo, *to reape* : ut
ex Græco *δρέσθ*, *ros*, Latinum ejusdem
significationis.

E

E *la*, gramen, *bay*.

ἔτι, adhuc, *vet.*

ἔρέω, remigo. Dixerunt postea *ἐρέπω*.
Sed illud antiquum asserit locus Ho-
mericus *διήρεσα χερσὶν ἐμῇσι*. Non enim
potest ex *διερέαω*, aoristus *διήρεσα* for-
mari ; sed ex *διερέω* : idque ex Hero-
diani sententiâ, quem laudat Etymolo-
gicum : Angli, *to rowe*.

ἔνδιον, domicilium, diverforium, *an*
Inne. D. litera sæpè excidit, ut in Gal-
licis illis, *louer*, *suer*, *choir*, *cruel*, &c.
ex laudare, sudare, cadere, crudelis, &c.
Versteganus *ingeat* etiam scribit. De
quo viderit ille. Certè τὸ **inne**, vetus,
Matth. XII. 36. *and com to his inne*,
venit in domum.

ἐλινύδην, Pigrari, cessare ; etiam tem-
pus terere : tardare, morari, cunctari.
Tot enim tum Hesychius, tum Suidas,
&

& pluribus utuntur verbis, ut vim hujus verbi exprimant : Angl. **to linger.**

Ἐπερϙ, alius, alter, **other.**

Ἐκασϙ, unusquisque, **each.**

Ἐντρεχθε, solertia, calliditas : Angl. **trick, & trickes**, id est, sophismata. Ἐντρεχεῖ, incurrit, convenit, quadrat, aptum est, **to be trigg.** in eam sententiam non semel audivisse mihi videor.

Εἰλέω, verto, volvo, εἰλεῖν circumplicari & obvolvi : Anglicè, **a wheele**, rota : item **to wilde**, circumagere.

Εἴλω, prohibeo ; εἴλω, frenum, vinculum ; εἴλω, propugnaculum : Angl. **to hold** ; ut cum dicunt, **hold your hand**, abstine manum : item **a hold** ; arx, propugnaculum.

Ἐρπον, opus, **a worke.**

Ἐρπώδης, operosus, laboriosus, molestus, **tricksome.**

Ἐρως, situs, **rast.**

Ἐρέω, ἐρεῖω, ἐρεῖνω, interrogo, denuncio, quæro, **an errand.**

Ἐπω, ἔπω, dico, **to speake.**

Ἐθεῖραι, proprie, αἱ πείχες κοσμήματα, καὶ ὀπμιλείας ὡς ἔθες ἀξιόμματα. **Cæsaries**, ex more culta & ornata : ut Hesychius & Etymologicum explicant. Unde ἐθελῶ, εὐδοκίον,

εὐμόριον, in genere, κοσμήμιον, ἀσφαλδόμενον;
ornatum, cultum ab Hesychio exponitur: Angl. **to attire** & **attired**.

Ἐμπολέω, comparo, acquiro, lucror: ἔμπολῃ, Hesychio, πρᾶγμα δ' εἶναι, περιεχέσθαι; negotiatur, circumit: Anglicè, **to prole**, & **a proleur**: etiam ἔμπολῃ, merx, φορτίον, unde fortasse, **implements**; nisi Latinum, *implementa*, (quod tamen verbum Latina lingua, quod sciam, non agnoscit) vetaret. Sed nec illud **implements** fortasse vetus & genuinum: Belg. tamen **Im-boel**, **inboel**, supellex, apud Kylianum.

Ἐμφύλλω, innatus; ἔμφυλδ' ω, infero: Angl. **to impe**, **an impe**, surculus.

Ἐγγράφω, inscribo, insculpo, scarifico, **to graffe**, **or ingraffe**.

Ἐμφῦναι, adhærere, amplecti: ἔμφῦναι ἢ χερσὶ, manibus amplecti, & firmiter tenere: Anglicè, **to tang**, **or long**: manu prehendere. Fortasse & hinc **fingers**, digiti: item ἔμφῦναι, φῦναι, (unde participium, φύντες, i. e. ἐμπλακέντες, amplectentes:) ἔμφύεσθαι, amplecti, osculari: de puero collo matris inhaerente, τῷ παχίῳ ἢ μηρὸς ἐμφῦναι. Et hinc fortasse, **to be sond**, & **sondness**; de

de puerorum deliciis, & nimia parentum erga liberos indulgentia. Sed & **sond**, stultus; **sondnele**, stultitia, amentia: nempe, *Quia mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, nervos omnes & mentis & corporis frangit.* Quintiliani sunt verba: sed Germanorum eam fuisse sententiam, ex educationis ratione liquet. Tacit: *Dominum ac servum nullis educationis deliciis dignoscas.* Reliqua apud ipsum leguntur.

Ἐρυθρός, ruber, **red**.

Ἔαρ, ἔαρ, ver. Angl. **yeare**, (Germ. **jar**.) annus: quod à vere annum multi auspicarentur.

Εἰμι, sum, **I am**.

Ἐλπίς, spes, **hope**; an & **to helpe**, cum spes & præsidium sint affinia?

Ἐλκεν, trahere, **to hale**.

Ἐυφν, inflammare, torrere, **to findge**. De aspiratione in *s*. vertente, vide supra.

Ἐστᾶν, convivio excipere: ἐστᾶτωρ, conviva: Angl. **a guest**.

Εἶδω, Præter. οἶδα, novi, scio: Angl. **wote**: ἔκ οἶδα, **I wote not**.

Εἶδω, φρονεῖς (Hesychio) prudentia: εἰδώς, sciens, peritus, **witt, wittie**.

Ἐγγλύαζν,

Ἐγγλύωσιν, ἐγγλυγάζειν, (Hesychius:) indulcare, **to glatt**, & **to clofe**.

Ἐσκευάς, & κρεάς, Hesychio, (qui Æschyli locum citat:) ἡ οὐρυὴ καὶ ὁ γεγραμμένος πίναξ : vel ἡ ἐν τοῖς οὐρεσὶν γεγραμμένη : tectum domus ; item picturæ seu tabulæ pictæ (ut Stephanus interpretatur) quibus laquearia & tecta ædium exornari solent. Idem Hesych. ἐσκευάς, ὁ γεγραμμένος, pictus, interpretatur. Conjicit autem doctissimus Stephanus (& rectè conjicit, ut ego sentio :) dictam esse κρεάς, vel ἐσκευάς, ὅτι καὶ τὰ κόρυν, quæ in sese τῶν κορυῶν imagines pictas habeat ; Puellarum puerorumve imaginibus exornata. Hinc igitur Anglicum, **to carve**. sculpere, & **a carver**, sculptor: ut propriè sit **a carver**, qui puerorum puellarumve imagines (quibus ut plurimum ædes exornantur :) facit aut sculpit. Notant Anglici quidam Lexicographi, **cornell**, vetus verbum ; quo pars anguli, nescio quæ ; sed & domus frontispicium nuncupatum est : quod si verum est, (nam mihi aliàs inauditum :) hinc quoq; ductum meritò censerì possit.

Ἐνάγ, ἔωλθ, ἔχαλῖα, ἔνδρα. (**need**,
sed

sed & want.) De his in superioribus, ut occasio se dabat, jam egimus.

Ἑρεχελῆν, cavillari, scommate illudere, ludificari, nugari, **to wangle** ; sed & **to rattle** ; quamvis Galli quoque habeant, *railler*, & *raillerie* : ἑρεχελία, ludificatio, &c. **wangling**.

Εὐχῇ, precatio, votum ; εὐχομαι, precor, voveo : **a wish, to wish**.

Ἐγγυάω, propriè, in manus trado ; **I give** : item spondeo, desponso : quod & Angli, propriè, **to give**.

Εἶπα, postea, **and**.

Z

Zεω, ferveo, **to seeth**. Est in Cambdenianis : sed ideò repeto, ut ejus occasione (alieno quamvis loco, nisi quòd à ζέω non alieno :) Græcorum proverbium lectori impertiam. Dicebant enim ; Ζεῖ χύτρα, ζῆ φίλια : Fervet olla, viget amicitia : Quo nihil aptius ad mores Germanorum, quales eos describit Tacitus, fingi potest : ut ab illis ortum videri possit. Sed & hoc ipsum non factis tantum, sed & verbis illos usurpasse, docebit de re Anglicâ vetere meritissimus, & pretiosæ apud omnes bonos,

bonos, ob summam probitatem, summum candorem, memoriæ, Henricus Spilmannus, in optimo Glossario, in voce *Geldum*. De quo plura quoque Somnerus meus, in Glossario suo, in *Croco Crowellet*.

Ζάσκη, vel Ζάσκλον: δρῆπνον, falx. Vox Siculorum propria, ut notant veteres Grammatici. Hinc, ni fallor, vox à quibusdam Italiæ populis (ut Varro docet) usurpata, *secula*; pro falce. Varro quidem ipse à *secando* ducit. At typus ille verbi diminutivus, *secula*, rei non benè convenit. Nec verisimile est, vocem apud ipsos Latinos raram & ferè ignotam, ad Anglos pervenisse. Varronem autem falsum fuisse, nemo mirabitur, cum talia apud illum passim occurrant: qui etiam vocem *Pater*, ex Latinâ, (quo nihil ineptius) quod *semen* patefaciat, origine: & *Proserpina*, à proserpendo, ducere maluit; quàm ex Græcâ, tam obviâ alioquin & certâ, repetere. Multa autem ex Siculorum dialecto in Linguam Latinam translata esse, satis notum est. Videant, quibus animus, quæ de voce *catasta* notant docti viri in Persium. Hinc igitur fuerit;

rit, ut ego quidem censeo, Anglicum, **sickle**. De affini verbo **sythe**, in postrema parte dicturi sumus.

H

H *ἥϊον*, maxilla, **the jaw**.

H *ἥϊος*, juvenis, a **pouth**. Venient, haud dubito, lectori in mentem, **poung**, ex juvenis, & **pouth**, pro juventute, ex hoc ipso *juventus*, originem, istud quidem certissimam, hoc autem, probabilem, præferentia. Quæ mihi quoque cum venerint in mentem, causam tamen, cur respuenda esset origo **Græca**, in tanta linguarum istarum affinitate, non videbam : cum nec illud exemplo careat, ut verba & sono & significatione penè eadem, à diversâ tamen sint origine.

ἥϊος, ἥϊος. De his suprâ.

Θ

Θ *θυγάτηρ*, filia, a **daughter**.

Θ *θάνατος*, mors, **death** ; nisi ad *τὸ θῆναι*, de quo suprâ, pertinet : **dye**, **death**. Vide ibi.

ὀψὲν, arca scirpea, propriè : sed latius interdum pro loculo quovis, aut reposito-

itorio;

sitorio, ex quacunque materia : ut ex Atheni locis patet, a τῆββ.

Θυμέλη, locus editior, in scæna, vel alibi, in agris, unde Bacchici vel Dionysiaci τεχνῖται seu artifices, saltationibus & gesticulationibus populū oblectabant : unde & θυμελικοὶ, tales dicti, saltatores, & gesticulatores publici. Sax. **tumbe**, **to daunce** : **tumbed**, **danced**, ut Versteganus docet. Hodie, **to tumble**, jactare se, cernuare, prostrare.

Θιάσθ, cœtus (Bacchantium propriè, sive Bacchi sacra celebrantium :) saltantium, & tripudiantium. Unde θιάσαι, ab Hesychio exponitur, χορεύσαι, choreas ducere, tripudiare : & θιάσον, χόρευσον, id est, tripudiato : & θιάσῳται, χορεύται, i.e. tripudiatōres. Hinc petenda, ni fallor, Gallici verbi *danse à danfer*, circa quam multi laborant, etymologia. Sed hoc nihil ad nos. Nam Angli à Gallis, ut probabile est, acceperunt. At Anglicum est, vetus & probum, **to tosse**, ejusdem ferè cum præcedente, **to tumble**, significationis. Belgicum **tassen**, aliud ; ex Gallico verbo, *tas*.

Θιάσθον,

Θέμερον, τιμὸν, (ut Hesychius exponit:) id est, grave, honestum, venerabile. Θεμέριον, τιμὴ, βεβαία, διστακός; gravis, stabilis, firma. Θεμαρύνεας (χ. Θεμερύνεας, ex Stephani seu exemplari, seu correctione:) τιμύνεας, morum gravitatem & verecundiam præ se ferre. Nullibi nunc quod sciam extat hoc verbum; quod tamen genuinum esse & vetus Græcum, (ex τιμὸς fortasse per dialectum formatum: quod & hic innuit Hesychius:) patet ex composito Θεμερόφων, id est, συνέλδς, σώφων, apud eundem. Angli habent, *demore*, id est, gravis, modestus. Nam qui ex Gallicis, *de bonne maners*, ductum volunt, suo more ludunt. *Demorre*, affine sono, sed planè aliud & origine & significatione.

Θαπρεῖν, audere, *to dare*.

Θέλειν, mulcere, demulcere (quod oratoris proprium:) Angl. *to talke*. Nisi quis malit (quod etiam probabile est) ex διαλέσειν, διαλέσειας (quod in usu tantum est:) differere, iermocinari; contractum esse. Unde ortum videtur & vetus Belgicum, *taelen* (ut apud Kytanium) loqui, & *tæle*, sermo, oratio;

T

(δια-

(διάλεξις:) Anglis hodiéque, **a tale**, fabula.

Θεωρίω, contemplor, **to stare**. Vulgò, ab astrorum seu stellarum (quæ **stares**) contemplatione. Ego istud verius credo.

Θεσέω, clamo, loquor; ἄροϋ, sonus, sermo. (hinc ἀλλότροϋ, Homero, diversilinguis:) Angl. **I trow**, id est, puto, credo. Putare & loqui, affinia naturâ: Unde מנא Hebræis, utrumque: & vulgò dicimus, **what say you?** Lat. *Quid ais?* sententiam rogantes.

Θρῆς, tumultus, clamor; Anglis, **a throng**, turba, tumultus, vel tumultuosa hominum congeries. Nisi tamen ex θόρυβϋ, quod idem; vel, ἀρόϋ, confertus.

Θοπέω, falio, infilio; θῦϋ, impetuosus: qui cum impetu assultat: Anglis, **throwes**, parturientium dolores, ὠστῖνες, qui subiti & impetuoosi esse solent. Sed in genere, **throwigen**, pati, Saxonum. (Matth. XVII. v. 12.)

Θερμός, calidus, **warne**. Vide in Κεϋϋ.

I

Ἰκνήρ, milvus, a **Btte.**

Ἰκνήρ, lignum (ita interpretatur Hieronymus, ut aliis notatum reperio) quod ad continendos parietes in medio structuræ ponitur: Angli vocant, **the mantle**, (vel **mantletree**) of a **chimney**, transversum lignum quod anteriorem partem camini (ut nunc loquimur: deest enim aptius verbum, quia res ignota Romanis, ut ex Philandro in Vitruvium, aliisque notum :) sustinet & continet. Quod verbum quanquam aliis quoque fortasse Gallis, Italisque commune, non tamen prætereundum duxi, quod paucis notam originem crederem. Stultum enim est quod de *mantelo* somniant.

Ἰαίω, calefacio, tepefacio, propriè: & inde, liquefacio, dissolvo, solvo, perfundo. Cum animo attribuitur, perfundere lætitiâ significat. Proprium enim caloris est, aperire & solvere. Unde sparsis per totum corpus spiritibus, quædam cum languore conjuncta voluptas sequitur. Hujus autem affectus, crebra oscitatio sæpè indicium

T 2

est:

est: quam ut *fluxa* cujusdam & *aper-
ta securitatis*, strenuo & serio homine
indignâ, argumentum vitio olim da-
tam, ex A. Gellio (IV. 20.) discimus.
Inde & flores cum ad calorem solis a-
periuntur, *oscitare* dicuntur. Vis verbi
Græci optimè à Plutarcho περὶ τῆς παρ.
ψυχρῆ exponitur his verbis: Τὸ θερ-
μὸν κρατῶν τῆς ψυχρῆ διαχυσὴν παρέχῃ καὶ
ἀλλίαν τῷ σώματι μεθ' ἡδονῆς, ὅσῳ Ὁμηρὸς
ἐαίνειδ' ἀέκλιναν. Innuit autem Plutar-
chus, aut innuere saltem videtur, si non
verbo, certè eâ notione verbi ἐαίνειδ',
ut lætitiâ significaret, primum Home-
rum usum esse; ut hinc quoq; transire
sæpè significationes ad alias res affines,
discamus. Anglis, *to patwe*, oscitare
est.

Ἰαλεμίζειν, lamentari, flere, lugere:
ἰάλεμ' &, lamentum, cantilena lamen-
tabilis, & lugubris. Anglis, *to patwe*,
lugere, cum clamore lamentari.

Ἰσῆναι, stare; item, sistere. Ita & An-
glicum, *to stay*, utrumque. Quod e-
vincit, non ex Latino, sed Græco ortum
esse. Hinc quoque credibile est & ver-
bum *stasse*, quo corpus quasi sistitur
(sæpè sine eo ruiturum) & sustentatur.

Quæ

Quæ & Hebraici קצוץ ratio : sed & Latini (ut plerisque placet) *scipio*.

ἵππος equus, a *hobbie*, de quodam equorum genere.

K

Καρπός, fructus, in genere, quivis : καρπὸς ἀρούρης, fructus terræ. Interdum, ut docti viri observarunt, frumentum, propriè : καρπῶ, carpo, fructus colligo. Anglicè, a *croppe*, annona ; messis unius anni.

Καρπὲς, palmæ prima pars, junctura manus cum cubito : λαμβάνειν ὅπῃ καρπῶ, apud Homerum : Anglicè, *to grapple*, *or grasple*, conferere manus, implicari.

Κάρφος, palea, festuca, stipula arida : κάρφω, & καρφύνω, sicco, arefacio : etiam κατὰρρυπαίνω, sordido, squallidum reddo : κάρφω, Hesychio, φορυλὶς, quisquilæ aridæ. Anglis *scarfe*, furfures capitis, arida scabies : *scarbte*, scabiosus, propriè. Sed cum ad mores transferatur, ex αἰχρὲς ductum videri possit, quod *turpem* significat.

Κίρκοι, vel κείκοι, inter alia, (nam multa significant:) ab Hesychio exponuntur,

nuntur, ἀρπάζεις, & πάντα τὰ ὀπίσθιον, id est, harpagones; & in genere, quicquid aduncum est. Anglici Lexicographi *creeke*, vel *crooke*, (utroque enim modo scriptum reperio:) exponunt etiam harpagonem, sive machinam, quâ onera tollunt. Ejusmodi machina etiam *χεῖρ* à Græcis dicta: Anglicè, (ex Græco) *a crane*.

Κίρκος (vel *χεῖρ*) circulus, annulus, ansula, quicquid aduncum. Ex hac multiplici verbi significatione manat fortasse Anglicum *quirk*, pro opere subtili, vel sophismate.

Κερνίβες, dentes genuini vel maxillares. Anglicè, *to scrantch*, edere; sed indecorè, lacerando dentibus, aut conterendo.

Κλοιὸς, collare, propriè caninum: jugum ligneum, quo ferociores cænes domantur. Tale lignum vocant hodièque Angli, *a clogge*: & inde verbum, *to clogge*, impedire, implicare. Unde & τὸ *clogge*, ni fallor, pro trunco. Solent enim ejusmodi *κλοιὸς* ex appenso trunco concinnare.

Κορυφή, vertex, summitas quævis, cacumen. Olim *croppe*, pro quavis ab
Anglis

Anglis summitate usurpatum ; ut apud quosdam Lexicographos reperio.

Κόλλυψ, corium, seu caro nescio quæ durior in sive tergis sive cervicibus bo-um ; item & ovium. Hinc κόλλυπες & κόλλαβοι claviculæ quædam ex isto corio confici solitæ, quibus fides intendere & remittere solebant. Alii πασάλης, ὅς ὦν ἔξ ἀπὸν τῶν αἰ χορδαῖν interpretantur, & ex κακολλῆσι, i.e. ex agglutinatione ita vocatos istos κολλάβους tradunt. Haud longè abit Anglicum, **claspes**.

Κόλλαβοι vel κόλαβοι dictæ etiam sunt portiunculæ panis, nescio quæ, in certam formam ex majore quantitate concisæ ; ex κολοβῶν, decurto, minuo, mutilo. Angli vocant **collops**, particulas porcinas, ad subitos usus ex integrâ succidiâ decisas. Imò & qualibet offulæ carnes ita vocantur.

Κῦμα, κύημα, partus, conceptus. Anglis, **a qualme**, deliquium animi quoddam, quale parturientibus usitatum. Possit etiam ex κάμνω; ut alterum **fatigue**, ex Latino, fatigo, vel fatisco. Sed illud magis probo. Hinc etiam **stomach**, qui delicato & fastidioso laborat stomacho.

Κεράμην, brassica, fastidium parere solita, unde proverbium, *Crambe bis cocta*: Græci dicunt; Δις κεράμην δά-
 ναι. Hinc puto Anglicum, **to cramme**. Alioquin ex κορέω, unde κακορημάν, fatiatus, ducerem. Facit tamen ad priorem rationem, quod Bæotos κεράμην, pro γαστέρι dixisse, notat ex Athenæo Eustathius.

Κάμπη, curvo, inflecto. Anglis, **to crumpe**. Unde, **crump-legg'd**: **crump-shouldered**, &c. **to crumble** aliud, quod ex **crumme**, mica. Καμπή, flexura, curvamen, flexus artuum, articulus, nodus, suffrago. Angl. **crampe**, spasmus. **Crampen**, Belgis, contrahere, quæ prior origo meritò censeatur. Sed hoc ipsum ex Græco κάμπειν, cum flectendo res contrahantur: aut certè ex χείμῃ, appropinquare facio, admoveo. Sed & τὸ **cripple**, mancus, claudus; ab eodem, ni fallor, χείμῃ.

Κράβυλοι, cincinnati, crines intorti: puerorum propriè. Hodie, **curled hayre**: olim **croil**, ut ex Chaucero notatum quibusdam. Sed & **crocks** olim pro cincinnati usurpatum notant iidem.

Κόβαλλ, πανῶρ, γακῶρ, quasi
 γακῶβ-

κακόβελος, ut quidam volunt : maleficus, vaser, &c. Anglis, **goblins**, mormolucii nescio cujus nomen, quo infantes terrere solent : ex Græcâ haud dubiè origine. Antiquitas hujus notio- nis & usus, futilem eorum conjecturam arguit, qui ex Italâ *Gnibellinorum* facti- one ortum crediderunt. Joannes Mele- tius in Epistolâ ad Georgium Sabi- num, de religione & sacrificiis veterum Borussorum : *Eadem gentes (inquit) co- lunt spiritus quosdam visibiles, qui lin- guâ Rutenicâ colthay, Græcâ Coboli, Ger- manicâ Coboldt vocantur. Hos spiritus credunt habitare in occultis adium locis, vel in congerie lignorum : nutriuntque eos lautè omni ciborum genere, eò quòd afferre soleant nutritoribus suis frumen- tum ex alienis horreis furto ablatum.* Haetenus ille.

Κρότος, pulsus, plausus manuum pe- dùmve, propriè : applausus. συσπείρειν, coire, conspirare. συσπείρημα, coitio, con- spiratio. Anglis, **clatter**, sonus incon- ditus, tumultus : **a crue**, societas, co- itio.

Κρύος, frigus ; κρυερός, frigidus : An- glis, **cold**, utrumque, frigus & frigidus.
Litera-

Literarum *l.* & *r.* mutua inter se permutatio, tam tralatitia observatio, tam in omni sermone obvia, ut meritò verear ne nostra in talibus diligentia lectori non uni putidior quàm gravior accidat. Nos tamen quia novum hoc & fortasse minus probabile videbitur etymon, aliquot exempla legentibus ob oculos hîc ponemus: ἄλω, *area*; λείον, *lilium*; κανθήριον, *cantherius*; στρίγξ, *strigilis*; γουργυλίων, *gurgulio*: Ululare, *barler*, *urlare*; παλάστις, *pal-sie*; κερυόφυλλον, *caryophylli flores, gillr-flowers*. Hæc in derivatis exempla. Sed in uno eodémque verbo sæpè alternant, ut τρωω, & τλωω. κρώμαξ, κλώμαξ: κλωμαχός, κρωμαχός, aliisque plurimis: ut Galenus Latinum *cerebrum* Græcè scripturus, κέλεβρον, quasi perinde esset, cum litera *l.* vel *r.* scriberetur, expresserit: & contrà, φασέλλιον, pro Latino *flagellum*, Joh. II. 15. aliisque reperiatur. Sed dicet aliquis fortasse; Nonne ex Latino *gelidus* (quod & doctis viris, Helvidio, aliisque placuisse scimus) ꝑ *kald* vel *cold*, verso ut sæpè ꝑ *g.* in *c.* promptior & paratior Etymologia? sanè, si sonum spectemus, quin *gelidus*

gelidus sit propior origo, non ego negaverim : si verò significationem, non sine causâ Græca præferatur. Aliud enim, quamvis affinia, *gelidum* ; aliud *frigidum*. At commendat Latinam originem vox etiam *frigidus*, ex quâ quis dubitet quin τὸ *freese* manaverit ? ego verò dubito, & ex Græco φείων, quod horrorem frigoris (& inde timoris : quamvis hoc usitatus :) propriè significat, potius duxerim. Tres gradus frigoris in febricitante Alex. Aphrodisæus (ut doctissimus hinc ex illo Stephanus) constituit : ἐν ψύχων, φείων & πῖςθ : ex utrovis horum posteriorum, quibus intensum frigus indicatur, φείων vel πῖςθ, τὸ *freese*, duci potest : ut & Latinum *frigidus*. At Græcam commendat originem vox *warne*, calidus, è Græcâ θερμὸς ; quod non nobis sic visum primis. Eò autem magis aliis ita statuentibus assentimur, quod literam illam aspiratam θ in derivatis haud rarò excidere non uno exemplo didicimus. vide in ἀιδάων, &c. Sed & Latinos ex hoc ipso θερμὸς, olim finxisse *formis*, notant docti viri. Cur non & Angli veteres suum *warne* ; quod non magis, quam

quàm illud Latinum, ab origine suâ recedit ?

Κοῖλη⊕, cavus ; κοῖλη ναῦς, cavum navis, venter navis, carina. Hodie, **the keel**, propriè carina; nec aliter sumitur. olim autem, **keeles**, συνεδοχικῶς, *naves*. Nisi tamen ista potius distinguenda, & τὸ **keele**, ut carinam significat, sit ex κοῖλη : ut autem navem, ex κέλης : quod navigii genus, ex uno remigum ordine, (non ut quidam puerili errore, quòd uno remo & non duobus ageretur :) constans, ad velocitatis & prædationis usum potissimùm comparatum significat.

Κέλης, equus desultorius ; ad cursum aptus. Anglis, **a coalt**, pullus equinus : juvenis equus, quales ad cursum aptiores. Sed olim fortasse equus simpliciter ita dictus, ut **mare**, olim equus in genere ; nunc equa tantùm.

Κάπη, præsepe, **a cribb**.

Κάρυκ⊕, pera, sacculus, propriè coriaceus ; ad custodienda, & circumferenda cibaria aptus ; ut ex Homero patet. **Crock** Anglis olla in quâ coquantur carnes.

Κικχός, gallus (Hesychio :) κικχά, gallina :

gallina : **cbick**, & **cbickens** : pulli gallinacei.

K̃p̃, juvenis, inter puerum virumque medius : qui, ut plurimum, ferociiores & petulantiores esse solent : **ceol**, olim, (nunc **charle** :) duri agrestisque vir ingenii : sed & rusticus.

K̃eĩdĩ, & **κ̃eĩdĩ**, apud Homerum, de marito & uxore, qui juvenes. Saxonice, **ceollian**, **κ̃eĩdĩ** : Matth. XXII. vers. 30. **ne b̃tg ne ceolliatb on tham ætiste** : neque nuptum dentur in resurrectione.

K̃õn, & **κ̃õn**, filia, puella ; a **gyle**.

K̃õnn, menti barba, apud Lucianum. Anglis, **cb̃ln**, mentum.

K̃oum̃d̃s, ornatus nimius, affectata corporis elegantia ; **comely**, nitidus, elegans.

K̃vĩz̃v, **κ̃vĩz̃v** (verbum Tarentinum, de quo Scal. in Virgilii Catal.) prurire, **to itch**.

K̃vĩd̃n, urtica ; a **nettle**.

K̃ñ, affinitas ex nuptiis contracta : **κ̃ñ**, affinis, focer, gener : **κ̃ñ**, affinitatem contraho, &c. Angl. **kindred**, affinitas, propinquitas. Si quis tamen malit ex **γ̃ṽ**, **συγγεν̃ς**, **συγγ̃ν̃ς**

νῆα &c. non valdè repugnem. Hispani-
cum, *cunnado*, ex *cognatus*, ni fallor.
Cæterum, Anglicum *kind*, tum genus
significat, quando substantivè sumitur;
tum verò, cum adjectivè, humanum,
amicum, commodum; cui non absimi-
le Græcum *εἰκεῖν*, quod tum propin-
quum, tum familiarem & commodum
significat: unde etiam Anglicum ver-
bum per usitatam aphæresin duci pos-
sit.

Κάπηλα, caupo, institor, propola,
tabernarius: *καπηλάδιω*, cauponor, &c.
Anglis, *ceapman* (nunc *chapman*;) vel
ceap-man: q. d. institor homo, nun-
dinator: *decyp*, vendito: Matth. XIX.
vers. 21. Item *to chaffer*, mercari; &
chaffering, mercatus, nundinatio. For-
tasse & *to pickle*, muriâ condire, inde
ortum, cum ad caupones & id genus
hominum propriè pertineat.

Κεῖζω, strido, *to scritch*: *κρυγῆ*, stri-
dor noctuæ, *a scritching*; *a scritch-
owle*. An & *a crickett*, obstreperum
ticadæ, vel locustæ genus.

Κεφαλή, caput; veteribus Anglis,
top.

Κρύπτω, abscondo, simulo: *κρυψίς*,
abscon-

abscōnsio, simulatio. Anglis, **craft**, & **craftie**; vāfrities; vāfer. Item a **crost**, **or**, **undercrost**, κρυπτή, i. e. locus subterraneus, &c.

Κενός, vacuus, inanis; κενὴ κοιλία, venter vacuus. Anglis, **cleane**, mundus; aliquando vacuus; ut cum dicunt, **cleane gone**; **cleane riddance**; **cleane teeth**: κεκαγγίη, καναγγία, vasorum vacuitas: Hippocrati, fames, inedia. Unde potest etiam esse, τ κ. in *h*. (de quo suprà fusè; & mox exempla plurima:) migrante, **bunger**, fames, inedia.

Κόπτω, scindo, **to chopp**: κόπτεαι, vexari, plangere, **to chafe**.

Καίω, occupare, firmiter tenere, aut amplecti; **to catch**.

Κωλύειν, garrire; **to chat**.

Κόκω, (vel ut alii, κόκυ) Atticis προπαχὺ, celeriter. Angl. **quitch** & **quickly**. Nisi tamen id conceptui proprium: & tum fuerit à κύειν.

Κηλέω, delinio, demulceo; **to clato**.

Κοῖν, i. e. νοῖν, αἰσθάνεαι: intelligere, sentire. Verbum vetus, sed cuius apud veteres Grammaticos frequens memoria, in tradendis diversorum verborum Etymologiis, ut κούει, κοάλεμι, κούει, λει, λει,

λθ, δυσκόθ, &c. Apud Etymologium in κοάλεμθ profertur ex Callimacho locus, ubi ita usurpatum reperitur. Habet etiam Photius in Bibliotheca sua, in derivatione verbi μακοῶν, ex Heladio Bizantino. Est etiam apud Hesychium καθῆν pro αἰσθάνεσθαι, νοεῖν : i.e. sentit, intelligit. Hinc fortasse fuerit & vox ἀλλόκοθ, peregrinus, incognitus : potius quàm ex πικίω, ut vulgò tradunt. Veteribus Anglis, **cutb**, notus, cognitus ; **uncutb**, (hodièq; vulgò) incognitus, inusitatus.

Κογγεῖν, i.e. συνίεναι, ὁπίσπεσθαι intelligere : κογγῆσι, γινώσκουσι, sciunt, intelligunt ; **to konne** ; Item **canning** : peritus, intelligens : & inde **koníng**, nunc **kíng**, Rex. Sed & **to kenne**, videre, perspicere : **the kenne of sense**, iudicium sensuum.

Κύων, pragnans : κύουσι, quæ peperit ; olim **quena**, vel **quinde**, (ut Versteganus) uxor, vel mulier in genere. Nunc **Queene**, καὶ ἐξ ὧν regina. Sed & **queane**, probrosum, pro meretrice : fortasse, ex aliâ origine. Versteganus, sterilem vaccam propriè ita nuncupatam docet. Ipsum autem **kaw**, pro vaccâ
ex

ex Latino potius per aliquantulam in-
versionem, & contractionem, quàm ex
Græco derivem.

Κυνόν, canis; a **curre**; item a kennell,
canum cubile, vel agmen.

Κυνίδιον, catellus; a **hound**: $\frac{7}{8}$ κ. in
h. verso, ut suprà in κανέδες, καναρχία: &
suprà, de idiotismis, multis exemplis
probatum. Hic alia nunc subnectemus;
ex quibus intelligi possit, quanti mo-
menti ad veras origines expiscandas, sit
talis observatio.

Καθην, occultare, **to hide**.

Κόνδυλος, pugnus, a **band**: κόν-
δυλίζην, pugnis cedere; propriè:
& inde fortè; **to cadgill**, quod fu-
stis, pugnorum usum in tali re, præ-
stet: ut & τὸ **fiat** (pugnus:) ex La-
tino *fustis* ortum esse non impro-
babile. Ita Græcis πυγμαῖ tum pu-
gnum significat; tum castus, seu
potius pugilatum qui castibus ex-
ercebatur. At **knuckle**, est κόνδυλος.

Καμπή, flexura artuum corporis:
inter incedendum: ut cum Aristo-
teles de quibusdam animalibus, εἰς
τὸ πλάσιον ἔχεν τὰς καμπὰς, id est, ob-
liquè incedere. Angl: **the hamme**,

U

poples;

De lingua Anglicâ vetere,

poples, cujus inflexione incessus instituitur.

Κοιλόν, *cavum*; **bollo** : κοιλόφθαλμ^ο, **bollo**-eped.

Κερά, *casaries*; **hære**.

Κερχνεῖν, *asperare* : κερχάδης, qui aspera est voce. Angl. **hærw**, asper.

Κορδύλη, Suidæ πᾶν τὸ ἔξέχον καὶ συνεσσευμένον, quicquid eminet, & convolutum est : ἑστιακορδυλημέν^ο, intectus, involutus; **a huddle** : crates ex viminibus textis, parietum usum ad includendos homines, pecudésve præstantes. Item, **to hood**, involvere : **to hood**, acervare, condere : potius quàm ex Gal. *hardes*, impedimenta. Est etiam κορδύλη, περιέλιμμα τῆ κεφαλῆς, involucrum capitis; **a hood**, Anglis, cucullus.

Καβάλλης, ἑργάτης ἵππ^ο : equus operarius; *caballus*, Latine: quod vilitatis habet significationem, ut ex sexcentis authorum Latinorum, & nonnullis Græcorum locis cuiusvis liquere potest. Tale, *olitoris caballus*, apud Horatium, & id genus alia, doctis viris notata. Ut qui id negant, (quod faciunt quidam Per-

sui interpretes) miram suam in his
 literis infantiam prodant. Nam
 quod afferunt, *chevalier*, apud Gal.
cavaliero, Italis nomina esse ho-
 norifica : perinde faciunt, ac si di-
 cerent, *queane*, aut *schalek*, aut
knabe, quia olim honesta fuerint,
 talia nunc esse, nec aliter usurpari
 posse. Næ illi verborum naturam
 cognitam non habent qui sic di-
 sputant. Cæterum *καβάλλης*, cabal-
 lus, vox origine Græca sit, an La-
 tina, meritò dubitemus. Plutarchus
 aliquoties usurpat ; sed ille ex po-
 sterioribus est Græcis, qui à Latinis
 potuit accepisse. Deinde quod de
 Etymologiâ verbi tradunt Gram-
 matici Græci, ex *καβαλλῆν*, pro *κα-
 ταβαλλῆν*, id est onera injicere : id
 primum ostendere debebant, *κατα-
 βαλλῆν* eâ notione reperiri. Mea ta-
 men sic est opinio, verbum Græ-
 cum esse, & ita propriè vocatum,
 equum caducum & sternacem,
 quem Angli vulgò, a *stumbling*
jade nuncupant : vel equum vesti-
 galem, quem ad publicos pro re-
 natâ usus, oneribus ferendis aptum,

De linguâ Anglicâ vetere,

alere cogerentur. Utrumvis, usitata verbi *καταβάλλειν* significationi optimè conveniat. Talia autem multa sunt vetustissimis Græcis usitata, quæ postea exolvere : ut in superioribus ex Varrone & Plutarcho observavimus. Aliquid etiam in verbo *ζάσχειν*. Anglis, **to bobble** subsultare est : quod equi succussarii, id est caballi proprium. Lucil. *Succussator tetri tardique caballi.* **Hobbi** genus quoddam equi, ut volunt, Hybernici. **Hoblers**, **hobbellarii**, in jure Anglico municipali vocati, qui lege prædii sui equum cursorium ad publicos usus alere tenerentur.

Κόρη, puella, filia ; Anglis olim **bore**, (nunc **whore**) meretrix. Planè ut Gallis, *garce*, vel *garce* tam puellam, quàm meretricem significat. Sed & Anglis, verùm secundum aliam analogiam, ex hoc,

Κόρη, puella, mutato, ut in multis, *c.* in *g.* factum est Angl. **girl**, puella.

Κατὰ, contra ; **gainst**, **against**.

Κύκλος, circulus, orbis, rota ; a **wheel**.
Vide tamen in *εἰλίω* suprâ.

Καλῶς,

Καλῶς, benè ; **twell.**

Κείρω, tondeo ; **to sheare.**

Κοιτὼν, & κοίτη, lustrum ferarum, cubile, &c. **a cote**, (nunc **cottage**) tugurium.

Κλώθω, neo ; κλώθεις, Parca, ob assiduam in nendo operam ; **cloth**, pannus.

Κιγγλίζιν, crebrò movere, & agitare : κιγγλισμός, crebra agitatio & motio. **Angl. to jangle, & jangling.**

Κρόω, pulso : κρεμβάλοις κρέιν, crem-bala pulsare : κιθάραν κρέιν, citharam pulsare : κρόμα, sonus qui editur cum organorum musicorum pulsatione. Item, (ut quidam interpretantur) carmina, οἶα ; **a croud**. Notissimum & usitatissimum instrumentum musicum, ad quod cantare & saltare solent.

Κῦδος, opprobrium : κυδάζιν, convitiari ; **to chide**, increpare : quod plerumque non sine opprobriis.

Κατάρσας, imprecari, maledicere : solet τὸ κτῖ in compositione contrahi, ut κελίβαλε, κέββαλε, (inde κελβαλίκος, & Lat. *caballus* :) κελαιέπιν, κελλείπιν, &c. sed & coalescere, ut κτῖ κορυβλὼ, κελκορυβλὼ : κτῖ πιδίον, κελπιδίον : κτῖ μέσον, κελμύμεσον, &c. **to curse**, quasi ex κελρῶσας,

ut ex κατὰρξιν demulcere, Galli suum carasser effinxisse memini alicubi legere. Vulgò tamen (sed non ita probabiliter) ex χαρίζω, quod aliud est.

Κιχίω, κιχάνω, & κίχημι, Homero usitatissima: propriè, cursu & pedum pernitate aliquem assequor, & comprehendo: corripio. Anglis, *to lick*, pede ferire: *Ferire*, pro assequi, vel tangere etiam Latinis usurpatum. Horatius, *Sublimi feriam sidera vertice*.

Κνίψ, culex, a gnatt: quod non tam remotum quàm est παυο, ex τὰς: σπικά, ex εδχυσ; & similia, quæ doctissimis viris placuerunt, & arcaniore quadam analogiâ se tuentur.

Κυρδία, κάρτερθ, κυλδς, &c. Vide suprâ, ubi de Idiotismis, &c.

Λ

Εξωδς, (unde λίκτον, lectus: ἀλέτωρ: & κατὰλίστωθ, &c.) jacere, cubare, *to lte*: Item, λίσω, cubare, vel jacere facio, (apud Homerum, ut & prius:) *to late*.

Λιχίω, lingo; *to lick*.

Λάγνις, vel λάγνθ, (quasi λάγνθ) libidinosus, salax; *lecherous*.

Λαγών,

Λαγών, λαγόνες, ilia, lumbi; **the loynes.**

Λαγών, angiportus; **a lane.**

Λέγνον, fimbria; & in genere, (ut Hesy chius explicat) τὸ ἑχαλόν, quod extremum est; **a ledge.**

Λόχμιν, densa sylva; & metaphoricè, crines densi. **Angl. locks;** cincinni: sed & λοξός, obliquus, non rectus: quod & cincinnis, sive intortis crinibus non malè quadrat.

Λαγαρός, laxus, vacuus, non distentus: **Angl. lanch.**

Λίχνος, qui cupediis est deditus, liguritor, cupes, catillo; **lickriss.**

Λόφος, inter alia, tumulus, collis, locus editus, **a loft, & aloft.**

Λάβρος, avidus, vorax, impetuosus; nimius: λάβρον στόμα, os procax. **Angl. lavish, a lavish tongue.**

Λάξ, cum calcibus; vel ut quidam apud Homerum (λάξ ποδὶ κινήσαι, & similibus) interpretantur, molli pede: ἄκρῳ τῷ ποδὶ, pede extremo, **Anglis lagg,** tardus, postremus; quod tamen etiam ex λήγω, cesso, desino, duci possit.

Λίππος, attritus, seu detritus usu.

Λίππη γλώσσα, quo sensu Atheniensibus

à lepidissimo Comico objecta, consulendi ejus interpretes & scholiastæ. Hadrianus Junius, vir doctissimus, *lubricâ ac suaviter balbutientem linguam interpretatur*. Angl. igitur, **a lisping tongue**; λίππη φθογγή. Et enim **tongue**, Græcum quoq; ut idem vir eruditissimus pridem monuit, & nos suo loco docebimus.

Λαγχάνω, fortior, fortitò obtineo : τὸ λαχόν, quod sorte obtigit : λαχμός, fors, **luck** & **luckle** : quanquam dubito utrum ex eâdem sint origine : & non potius **luckle**, sit ex λευκός, candidus, albus ; dicunt enim Græci, λευκὴ ἡμέρα, foelix & fausta dies : Angli, **a luckle day**.

Λόω, video, aspicio ; **to looke** : quod minùs remotum, quàm βλέπω ; ex quo tamen prius illud doctissimi Grammatici deducunt.

Λύειν, λύσαι, solvere ; **to loose** : Λυσιμάχιον, herbæ nomen ; Angl. **loose-strife** : quasi dicas, λυσιτρόφιον. Vide infra in ερρηή. Idem λύσαι, dissolvere, rescindere, abscindere, evertere (ut apud Homerum, λύειν πόλιν, evertere, perdere urbem, &c.) **to lose**, id est, perdere, amittere ; **losse**, damnum, jactura.

Λείπειν,

Λείπειν, relinquere, linquere, **to leave**.

Λαός, turba, populus: Anglicè, **letwð**, improbus, flagitiosus: quales è turba plerique. Obvia philosophorum in eam rem testimonia.

Λῶ, λῆς, λῆ, (pro θέλω, θέλεις, θέλεις; apud Callimachum, Theocritum, aliis-que:) volo, cupio, &c. **3 litt.** Hinc autem, aut ex λελιῆς, quod exponitur θέλειν, ὁρμῇ ἀπὸ θέλειν, est, **to last**: & nomen substantivum, **last**: nisi quis malit ex λείων, (quod ab Hesychio exponitur ἀκραλὴς πρὸς τὰ ἀπερδία, circa res venereas incontinens, salax) deducere. Quæ quanquam sunt valde probabilia, non tamen omittendum, λύαα, vel λύπα, quod apud Græcos de caninâ rabie proprium est, ad alios quoque, majores & impotentiores, (ut amoris iræve,) qualescunque affectus non rarò transferri. Unde & Anglicum verbum manasse, nonnullis fortè magis arridebit.

M

Mεγν, unguentum; **to besmeere**: ungere: τὸ βε προponitur, ut in aliis multis. Simplex igitur fuerit, **to smeere**.

smere. Sed & **μυρε** lutum ex eodem fonte ; cum **τὸ μύεσθαι**, ex quo **μύεν** ortum, *flere, fluere, fundere*, in genere significet, & ista vulgò confundantur. **ἀλείφειν**, ungere, & illinere: **ἀλοιφὴ**, unguentum, & tectorium, quo parietes illinantur. Ita & Latina, *venenum*, *inficere*, in utramque partem usurpantur ; & alia plurima.

Μυδάω, nimio humore & uligine vitior ; præ nimio humore seu madore putresco : **μύδνσις**, vitium quod ex nimio humore & madore contrahitur ; **μαδ**, **maist** ; **μαδδρ**, **maistp**.

Μίλω, liquefacio : Item macero ; consumo, &c. **to melt** : Item, **to mouder**.

Μινύεσθαι, lamentor ; **to mourne**.

Μάλθ, **πλάμθ**, **μάχη**, **δόρυβθ**, **μόλθ**, bellum, pugna, turba, labor ; Angl. **to mople** : vulgò jungunt, cum **toile**, (**to moile and toile**) de quo vide in **ἑταλθ**.

Μιγνύειν, miscere ; **to mingle** : **μίγμα**, mixtio ; **a misbmasb**.

Μαερίνω, tabefacio ; **μαερινσις**, vel **μαερισμός**, tabes ; **μαραίνε**, vel **marrein** : lues, tabifica lues: inter pecora propriè.

Μαίρειδς,

Μαίνειω, insanire ; *μανία*, infania ; **to be mad, madnesse** : de *d* inserto, vide suprà. Hebræis recentioribus מַנְיָה, *μελαγχολία*, *μανία*.

Μισύλλω, in minutas partes seco, in parva frustra concido ; **to mince.**

Μελίχιος, vel μέλιχος, suavis, mansuetus, affabilis ; **melid.**

Μαῖα, obstetrix ; a *spid-wife*.

Μέγιστος, maximus ; **mighty** : de *mz-stan*, & **most**, in superioribus.

Μηχανάω, excogitare, moliri, struere ; **to make.**

Μυελος, medulla ; **marrow.**

Μόλυβδος, plumbum ; **lead** : Vide exempla contractorum, de quibus in superioribus egimus : & infra, in *μασρωπος*, & *ματρύλλη*. Item & *τολύμη*.

Μανικόν, pro magno, seu ingenti, vox (authore Plutarcho) Phrygiaca. Potuit alioquin (ut jam olim Erasmo aliisque notatum :) & Græca meritò censerì, cum etiam à Lat. *insanum*, pro magno usurpetur. Caterùm linguam Phrygicam ejusdem fuisse cum Græcâ originis, ut quæ ex illâ sunt, etiam Græcæ, sed quæ antiquissimis temporibus obtinuit, adscribi possint, ex quorundam sententiâ

sententiâ prius notavimus: Anglis, **maïne**, ingens. Utuntur & substantivè, cum dicunt, **witb migt and maïne**.

Μάνης, δούλος, servus. Aristophanes, (ut alios omittam) bis utitur; ubi Scholiastes, δεικνύς, domesticos, exponit: ut doctiss. Stephano notatum. Græcam tamen non redolet originem: de quo alii pluribus. Anglis **man**, homo, vulgò pro famulo, sed **μαλαχρινεῖος**, ut Latinis puer; & Græcis **παῖς**. Quidam ex Latino **mas** repetunt, ut Lipsius; alii ex **homo**. Ego **ἐπέχω**. Movet me tamen, quod affine, **wo-man** ex Latino **scēmina** fluxisse credibile est. Quanquam magis probarem **Verstegani** sententiam, **woman**, quasi **womb-man**, **ἐν μήτρῃ**, si constaret τὸ **wombe**, mulieris uterum propriè, non ventrem in genere apud antiquos denotasse. Regeret tamen aliquis fortasse, utcunque nomen illud tam viris quàm mulieribus commune, nihil obstare tamen, quin mulieribus ab illâ potissimum parte nomen ductum sit, in quâ præcipuum à viris discrimen, & quâ illæ maximè notabiles. Enimverò, & **μαστὴρ** commune utrique sexui; ad ea tamen quæ

quæ mulierum propria, sæpe transfer-
tur : ut cum ἐν γαστρὶ ἔχον, &c. dicuntur.
Cæterum, ut nunc **woman**, ita **wife** o-
lim, commune sexus nomen erat : quod
nunc usus conjugibus addixit. Hodie,
enim **wife**, uxor ; **house-wife**, mater
familias.

Μάννθ, vel μάνθ (quod & μανιά-
κης) κόσμηθ περὶ ἀρχήλιθ, ut Theocriti
Scholiastes ; genus ornamenti collaris,
vel collo apti : χρυσὸν ψέλλιον ὀροῦσι
περὶ τὰς χεῖρας καὶ τράχηλον οἱ Γαλάτῃ : ait
Polyb. ut ex illo docet hic doctissimus
Stephanus. Angli hodièque, **a mane**,
vel **maine** jubam vocant equinam: quæ
equi præcipuum, præcipuè si cultus ac-
cedat, ornamentum. Plinius de Leoni-
bus : *Leoni præcipua generositas, tunc
cum colla, armosque vestiunt juba. Ide-
nim ætate contingit, è leone conceptis.
Quos verò pardi generavere, semper in-
signi hoc carent.*

Μετὰ, (præpositio:) cum : Saxonice,
mitd. Eadem præpositio μετ, quando
cum accusativo construitur, sæpe (apud
Homerum præcipuè :) motum signifi-
cat ad locum, poniturque pro, πρὸς vel
eis : ut

Ζεὺς

Ζῆς ὁ π' ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Ἀι-
χιδεῖς ἔβη. ————— (διοτῆας

(id est) Jupiter enim in Oceanum ad
incolpatos Aethiopes Hesternus ivit.

Et, Ἀλλ' ἰδοὺν μὲν λαόν, proficiscere ad
populum. Et, Βῆ ῥ' ἱμεται μὲν ἕας. Pervenit ad suos.

Ex hac præpositione fecerunt Angli (ut Græci ipsi ex ἀντι,

præpositione, verbum ἀντιῶ, seu ἀντιῶ :

& similia:) verbum **to meet** : convenire. Unde & substantivum **meet**, id est,

aptum, conveniens. Ita & Græcis ἀπαν-
τῶν, quadrare, convenire : de quo supra

suo loco. Eadem præpositio genitivum
regens, conjunctionis aut participatio-

nis habet significationem, Latinæ *cum*,
vel *una cum* respondens : μὲν ἡμῶν, no-

biscum ; μὲν ὑμῶν, vobiscum : vel con-
junctis viribus. μὲν δικαιοσύνης, cum ju-

stitia ; vel justitia comite, &c. Unde &
composita, μετοχὴ participatio ; & ver-

bum μέτεω, interduum : (ἀπεθῆγοισι με-
τεῖναι, inter juniores conversari, &c.)

& interdum, μέτα (accentu retracto:) pro μέτεω, præsens est ; interest. Hinc,
aut ego fallor, **mate**, socius, sodalis. I-

mitantur etiam Græcos Angli in usu
hujus præpositionis, suo **after** : pro

διὰ :

Διὰ : ut cūm dicunt, **He is gone after such a thing.** μὲν δαΐτα, **after a dinner, i.e. to get a dinner.** χρυσεῖον μὲν κῶας, **after the golden fleece.** Latini non possunt ista verbatim reddere : verbatim simul & eleganter Angli possunt. Sed hoc ad idiotismos pertinet : de quibus nos alias ; (infinita enim sunt in hoc genere digna quæ observentur :) aut alii, quod malo, peritiores.

Μῦθος, verbum, dictum, oratio, fabula. Hinc, ni fallor, Anglorum, **month :** *Os* sanè pro *oratio* non rarò ponitur. Sed Germanorum **mut,** animus, ex **θύμῳ** per inversionem, facit ut dubitem. *Os* enim pro animo sæpe ponitur, ut ab eādē origine possit & Anglicum verbum esse.

Μύω, claudio oculos, (subaudiendo **ὀφθαλμούς,** vel **ὀμμάτια :**) claudio, seu obstruo os, (subaudiendo **στόμα :**) **μύσσει,** occlusio, compressio, obstructio. Angl. **to muzzle.**

Μάσσω, pinso, subigo : misceo, **φουράω.** (**μάζα, ἀλφίτα πυρμένια ὕδαλις καὶ ἐλάδι :**) **μάγμα,** materiæ cujuscvis expressæ, vel agitatæ massa, vel recrementum ; **μασπ.**

Μαπύη,

De linguâ Anglicâ vetere,

Μαπύη, vel μαπύα; lautitiz, delicatior
cibus; meat.

Μασεπός, ὁ καὶ ἡ, leno, vel lena; a
strumpet.

Μαβύλλη, lena; μαβυλλῆον, ἰ. πορνεῖον,
lupanar; a troll.

Μέλγα, ὅσον τὸ διὰ γάλακτος; edulium
ex lacte constans. Extat apud Gale-
num & posteriores aliquos Græcos;
sed ut Romanum verbum, non Græ-
cum. Meursius non aliud fuisse cen-
set, quàm quod veteres Græci ὀξύγαλα:
q. d. *lac acidum* nuncuparunt. Mirum
apud Latinos, ut hîc observat Step-
hanus, non reperiri. Credibile est eos
istum lactis usum, quicumque fuerit, à
Germanis didicisse; & inde nomen
Germanum retinuisse. Quis tamen
non dicat originem Germanici *melck*,
vel ut Angli *milck*, esse Græcam; ab
ἐμέλω, mulgeo? Quid enim lac aliud,
quàm quod mulgendo ex animalibus
exprimitur? Cæterùm monendus se-
mel est lector, alia quoque non pauca,
ut γῆνα, a *gowne*: ἑσίοιον, a *bose*: μέδθη,
mead, &c. in Meursii, viri doctissimi,
Glossario Græco-barbaro reperiri, quæ
Anglica quoque sunt, & ab Anglis, aut
Germanis

Germanis ad illos recentiores Græcos pervenere. Et hætenus quidem nihil ad nos. At inter illa, si quis accuratius excutiat, nonnulla fortasse, quæ utcumque posterioribus Græcis ignota, Græcæ tamen originis reperiuntur. Sed istis diutius immorari, alterius & otii, & operæ est, quàm quæ nostra nunc est.

Μανδύς, Hesych. *ὀλιγάκις*, *παυρίως*, & *πυκνὰ*, id est, parcè, rarò : vel etiam, spissè, densè. Non dubito fore, qui Hesychium depravatum contendunt, & pro ἢ *πυκνὰ*, corrigendum esse, *μὴ πυκνὰ*: non spissè, vel densè. Facilis lapsus fateor, & conjectura non improbabilis. Quanquam & illud dicendum, non deesse exempla vocabulorum, in omnibus fortasse linguis aliquorum, sed in Græca non paucorum, quæ contrarias res aut actiones significet: ad vulgatam autem lectionem Hesychii asserendam & illustrandam insigniter facere linguam Anglicam, quæ eodem ferè & ipsa verbo *manete*, & *meane*, (quorum illud multitudinem, copiam, abundantiam; hoc, exile, tenue, rarum significat:) res dissimillimas exprimit. Istud autem *meane*, quanquam Latinum *mi-*

nutritum, & Gallicum *menu*, non longè
 abeunt : cur aliundè quis malit, quàm
 ex Græco *μανδε*, quod rarum, non den-
 sum significat, arcessere, causam non
 video : *μανόχαρπυ*, rarum ferens fru-
 ctum : *μανόφυλλ*, non habens folia :
 Angli dicunt, *meanly storied*, vel *meanly*
furnished : in eandem planè senten-
 tiam.

Μαλερόν, *ἀλδορον*, *σία* : (Hesych.) fa-
 rina, pasta ; meale.

Μαυρόν ; vide suprâ, *ἀμαυρόν*.

Μάχ ; vide suprâ in *γάμ*.

N

N*Εω*, *νήσω*, neo, acervo, glomero. Sunt
 qui *νίω*, *neo* ; & *νίω*, glomero, diver-
 sa themata constituent, & τὸ *νήσω* ad
 prius referant. Sed aliter Hesychius,
 qui *νήσω* *ὑλλω*, *συνδύνω* *ὑλλω* exponit.
 Anglicè, *to knitt*, texere, contexere,
 connectere. Interdum propriè de tex-
 turæ genere, quæ duabus, aut etiam
 pluribus, pro operis ratione, prælongis
 acubus peragitur. Hoc genus an vete-
 ribus in usu fuerit, incertum est. de quo
 plura b. m. parens in *Exercitationibus*
editis. Cæterum, de literâ *n*. pro arbi-
 trio

trio præpositâ, vel omissâ, plura nos in
De linguâ Hebraicâ.

Æ

Æ IρΘ; αίρΘ; ; a Bullæ. Vide su-
prâ.

O

“O Prit, avis, in genere, quavis. Inter-
dum specialius, de gallinaceo ge-
nere, a *berne*, Anglis, avis ardea : *ben*,
gallina.

“Oεεφθ, vel οεεφΘ; ; tectum, culmen ;
a *rouse*.

“Oδύρμα, & οδύρμας, lamentatio, plo-
ratus, planctus ; a *dirge* : scio vulgò ex
solemni in his (ut aiunt) sacris verbo
dirge originem repeti. Quàm proba-
biliter id dicatur, melius judicarem, si
ante oculos illæ formulæ. Nam quòd
ad Deum *dirigantur* istæ preces, nimis
id dilutum est, cum non illæ magis,
quòd sciam, quàm quævis aliæ. Præterea
mover me, quòd in nullâ aliâ linguâ
his sacris inditam ab hoc *dirige* nomen
reperiâth.

“Oρθ,Θ, diluculum, tempus antelu-
canum, propriè ; *catò*, *cathest*.

X 2

“Ολχηθ;

ὄλλα, pondus, vis; a *bulcke* : de quo vide infra, in *πάμν* G.

ὄφρυς, supercilium : τὰς ὄφρῦς συνάγειν, supercilia contrahere. Angli uno verbo, *to frowne* : sed & *brov*, frons, supercilium, ab eâdem origine, cùm & de monte quoque dicant Angli, *the brov of a bill* : ut Græci, ὄφρυν ἢ ὄρυς.

Ὀικογενής, domi natus, & educatus; verna, vernaculus. Πάρι σφόδρα οἰκογενής, apud Platonem, genuinus Atheniensis, sermone (de sermone enim quaestio ibi proposita) & natalibus : peregrino & externo oppositus. Ita & vernaculus apud Latinos, non eum tantum qui domi natus est significat, sed qui urbanam vitam totus colit, ruris & peregrinationis expers. Apud Senecam *vagus atque erro*, vernaculis opponitur : De Benef. VI. c. XI. Idem Epist. LI. vernam & urbanam conjungit, & montanis opponit. Anglis, a *cockney*; qui in urbe natus, raro aut nunquam foras extra natalitia pomeria pedem extulit, rerum omnium, præterquam urbanarum, planè expers, & ex merâ insolentiâ stultus & incredulus admirator. Ut autem *verna*, (unde *vernilitas*) & *vernaculus* apud

apud Latinos pro ἀρέσκω sæpè sumitur (ut ad Antoninum dicebamus) qui verborum blanditiis & quæstionibus, sed & putidioribus officiis gratiam hominum captat; ita & Græcum οἰκοφύνης usurpatum olim videtur; quamvis hujus usus & notionis, nisi apud Antoninum Imperatorem, nulla nunc quod sciam, supersunt exempla. Apud illum enim Primo *De seipso*, ὁκοφύλλῃ & οἰκοφύνης in eam sententiam conjuncta: quanquam nos aliter quoque, quòd ejus usus deerant exempla, interpretari ibi conabamur. Sed jam puto me in Anglica lingua reperisse. Illis enim, **to cogge**, est adulari, blandè & verniliter alloqui: **a cogger**, ἀρεσκῶ, adulator: quæ quidem ex fonte Græco manasse nullus dubito.

ὀπιδῶ, inspicio, inspecto: ὀπιδῶν, visor, speculator; **to peep**.

ὀρέσω, porrigo, extendo: τὰς χεῖρας ὀρέγειν: manus porrigere, tendere, Item ὀρέσω, porrigo, alio sensu, pro præbeo; seu porrectâ & tensâ manu præbeo. Angli, levi soni discrimine, sed ut idem verbum agnoscas, prius, **to stretch**: posterius, **to reach**, dicunt. Sed & Græci

in quibusdam literas σ l. præponunt; ut $\rho\acute{o}\mu\beta\Theta$, $\tau\epsilon\beta\mu\beta\Theta$, &c.

$\omicron\upsilon\acute{\mu}\iota\alpha$, vulnero; *to wound*.

$\omicron\sigma\gamma\acute{\alpha}\zeta\iota\nu$, simplex; ex quo compositum $\acute{\alpha}\nu\omicron\sigma\gamma\acute{\alpha}\zeta\iota\nu$, quod exponit Hesychius, $\tau\acute{\epsilon}\ \mu\alpha\iota\delta\iota\alpha\ \&\ \chi\epsilon\rho\acute{o}\nu\ \acute{\alpha}\nu\alpha\mu\acute{\alpha}\lambda\lambda\iota\nu$, infantes manibus certo ritu agitare, vel quaterere: de quo ritu plura viri docti ad Persii, *Tunc manibus quatit*, &c. *to rock*, cunas agitare.

$\omicron\delta\lambda\Theta$, solum, pavementum, terra. Anglis, *threshold*, est limen domus: quod compositum reor, ex $\acute{\alpha}\lambda\epsilon\gamma$, (Anglicè, ex Græco, *door*;) & $\lambda\Theta$: q.d. *pavimentum janua*. Est enim pars inferior januæ, solo proxima; superliminarij opposita.

$\omicron\upsilon\acute{\rho}\Theta$, (vox Homero familiaris; pro quâ posteriores $\sigma\phi\upsilon\epsilon\gamma\epsilon\varsigma$ maluerunt:) custos: $\acute{\alpha}\rho\epsilon\iota\nu$ (ex alia tamen hoc origine:) curare, custodire. Anglis, *a ward*, *or warden*; custos, quod etiam, *gard*, &c. Olim *waren*, custodire, de quo Notæ ad Willeramum, p. 111. Item hodiernum *ward*, cantus, sedulus, sollicitus. Item, *to beware*, cavere, præcavere.

$\omicron\iota\varsigma\Theta$, stimulus, &c. (unde composita,

ſita, ὀϊσθημάνης, ὀϊσθηλήξ, &c.) **to ſtirre:**
incitare, irritare.

Οἶνον, putare ; **to weene :** olim, **wea-**
nan : ὀίνης pro δοκησισοφία, **a weening,**
vel **ober-weening.**

*Ολλω vel ὀλέω, ὀλέσαι : perdere, amit-
tere : ὀλέσαι ἢ λαθῶ, perdere vel peſſun-
dare populum : ὀλέσαι ἢ παύειν, amitte-
re patrem : id eſt, deſiderare. Angli pa-
riter : **to looſe,** perdere, & amittere.
Vide ſuprà in Λύω.

*Ομιλία, colloquium, commercium,
confabulatio. Veteribus Angli. **mallus,**
colloquium, parliamentum, conven-
tus. Sed & hodiernum **meale,** hinc
quoque fortaffe procedit, quòd ad ca-
piendum ſtatis horis cibum plures ſi-
mul convenirent : unde & Græcum
κοινὴ, cœna.

*Οβελος, ex quo diminutivum ὀβε-
λίον, quod à Polluce exponitur lami-
na enſis, (Galli vulgò, *lame d'eepee*: eſt
autem *lamina* quoque verbum Græ-
cum, ἔλασμα, vel ἐλαμένη, ut docti no-
runt) & ita apud Polybium reperiri
tradunt. Angli, **a blade.**

*Οαρ, (& ἄορ) uxor : ὅαραι, γυναῖκες ;
uxores, mulieres : Item confabulatio-
X 4 nes,

nes, colloquia, consilia : ὁαρίζω, confabulor, colloquor. Unde verbale ὁαριστής, confabulator: ὁαρισμός & ὁαρισις, confabulatio, colloquiū : πόλεμος ὁαριστής, apud Homerum, conversatio & commercium cum bello; id est, lex belli. & ὁαριστής, apud Hesych. μάχη, pugna, exponitur. Ex his puto patet origo Anglici **warre**, pro bello. Quanquam enim dubium sit hoc Hesychii postremum, & fortasse mendosum sit: notum tamen est, uxores & mulieres præcipuam bellis occasionem fuisse. quod & Homerus tum alibi toto suo poemate, tum his inter alia verbis paucis docet, Ἄνδρες μαρναμένοις ὁσίων ἔνεκα σφίσι γυναικῶν. Rapi quoque uxores olim solitæ, nec aliæ faustiores, quàm quæ sic compararentur, creditæ. Ut monomachias & singularia certamina omittam, uxorum & mulierum caussâ, nullo non sæculo, frequentissima. Quid quod etiam *enses* ἄορες exponuntur ab Hesychio? Certè τὸ ἄορ, vel ut alii ἄορ, neutrum, enssem apud Homerum sæpè significare, nemo dubitat, & obvii loci, qui probent, plures. Caterum, etiam ab ἄρης, Mars, bellum, ferrum, & **warre**, non improbabilis

babilis origo : sed nos quod maximè probaremus, indicavimus.

Οὐδὲν, nullum, nihil ; οὐκ ἔστι.

*Οφίς, serpens ; a *seend*, Anglicè, (vel *fiend*) tum inimicus, in genere ; tum speciatim, damon, diabolus. Harum autem duarum significationum quæ primaria, & verbi propria, non facilè dixerim. Utrumvis certè ad ὄφιν optimâ ratione referatur. De diabolo, nullus opinor Christianus monendus, cui lapsi seductique primi parentis historia nota. At illa non nota gentilibus. Dicemus igitur ita tum nuncupatum diabolus, cum primùm diaboli natura ex sacrâ historiâ illis innotuit. Postea, ad quosvis inimicos per exaggerationem traductum verbum. Aut si primùm ita dicti quivis in genere inimici, quod serpentis conspectum horrent naturâ plerique, (unde & proverbium Latinum, *angue peius odisse* :) tum post compertam ab antiquis illis Anglis diaboli naturam, & erga genus humanum malitiam ; probabile fuerit, ad illud κατ' ὄφιν indigitandum traductum commune verbum, quod nullum facilè occurreret, quod naturam ipsius melius

melius exprimeret : unde & *Satan* Hebræis, tum inimicum in genere quemlibet & adversarium, tum propriè diabolum comprehendit.

Ὁργή, ira : vide suprà in ἀχί.

Ὁλ, totus, *whole* : ut suprà in *Cambdenianis*. πᾶς, interdum, (philosophis præcipuè, aut, πᾶς) mundus : unde conjicio Anglicum *world* manasse.

Ὀτλ, (ὀτλμα) labor, calamitas : ὀτλῶ & ὀτλῶ, laboro ; miser, ærumnosus sum. Angli, *toyle* ; *to toyle*. Vide suprà in μάλ. Est etiam πᾶς callus, qualis ex multo labore solet provenire : unde ἂν *toyle* possit aliquibus aridere, sed illud verius.

Ὀρχαλ, pomarium, *an orchard*. Habuimus in *Camdenianis*. Sunt sanè ὄρχ & ὄρχαλ Homericæ verba, unde tantò probabilius ad Anglos transiisse. Dubito tamen an illa vera origo. Dubitandi causa, quòd Belgæ, *oest-gaerd*, & *oost-gaerd* ; ut & *boom-gaerd* : & Germani, *baum-gart* : *obsgart* : (*loft-garte* : paradisus) dicunt. Unde probabile est, etiam Anglis esse verbum compositum : *or-ghard*, vel *or-gh-*

orcb-pard: (ut **vine-pard**, & **win-gard**, de quo *suprà* :) ut **τὸ οοστ**, & **ορ**, sint ejusdem, ex Græco **ὀπείρα**, originis: cuius **τὸ α.** apud Belgas, in f. emollicum, remanserit; **τὸ ρ.** apud Anglos, q. d. **ὀπυροφυλάκιον**, vel **ὀπυρῶριον**. Vide in **ῥρθ**, *suprà*.

Π

Π **Ολῆν**, **πλῆσαι**, i. e. **ἀρύσαι**, arare; **το plotw**: **πλάθ**, terra aratro versa, terra proscissa: **plowed-ground**.

Πόλαθ, capitis vertex, cranium, calvaria: **τὸ σύμπαν**, integrum caput, **the pole**.

Πειθενδς, disertus, gratus, jucundus, aptus ad persuadendum, (à **πείθω** nempe, id est, persuadeo:) **πίθω**.

Ποικίλαθ, varius, discolor, maculis distinctus; **speckled**: **ποίκιλμα**, a **speck**. Hinc quoque ni fallor, & morbi illius maculosi nomen, **ποκκς**, quo modo & Latini, sed posteriores, **variolas**, (*Galli varioles* :) ex macularum varietate indigitarunt.

Πιπιάκιον, splenium, vel panniculus illitus: ut doctissimus Steph. ex Celso docet, quamvis apud Græcos qui nunc extant,

extant, vix eo sensu reperias. Anglis, a patch.

Πῖλθ, vel πῖλλθ, niger, fuscus; **black**. Idem πῖλθ, subniger quoque, subfuscus, lividus, exponitur. Unde seu Gallicum, seu Anglicum **blæ** fluxit. Angli interdum conjungunt, ut cùm de suggillato dicunt, **black and blæ**.

Περίσινδς vel πῖλινδς, sanguine suggillatus, lividus, ὑραιμθ. Angl. **blood**, sanguis; **bloody**, sanguinolentus.

Πλατῦς, latus; **plate**. Item, **broad**. ἐν πλατείαις, **abroad**: πλάται, i.e. ὁμοπλάται, scapulae; **shoulder-blade**.

Πλάδον, vel πλάδθ, humor superfluus: nimia humiditas: πλαδῶδης & πλαδαρὸς, uliginosus, udus; a **plash**, **plashie**.

Πᾶς, puer, a boy.

Πῦς, ποδὸς, pes, a foot.

Πέδον, vel πιδόν, (quod nescio quàm benè Aristoteles alicubi ducit ex πῦς:) solum, campus, planities, a **field**.

Πέλλα, propriè, mulctra, seu vas in quod lac emulgebant. Interdum de aliis, ut catino, poculo, &c. Angl. a **palle**, a **milk-palle**.

Πέρθινθ, (quod etiam πέρθινθ) virgo,

virgo, (διαπαρθενύω, devirgino,) a
b2ide. Germanicè, bzant. bzidegrome:
Germanicè, bzauttigam; q. d. παρθενό-
sάμ@.

Περισσός vel περιστός, propriè, qui ultra
ceteros aliquid habet in suo genere :
eximius, præstans, insignis. prett, in-
signis; sed de parvo propriè, aut in par-
vis rebus : in magnis, p:ond, superbus :
Item spruce, elegans, insignis : Item
pert, acer, vegetus : malapert, super-
bus, procax, confidens, protervus ; μά-
λα περισσός vel περιστός : (malapertnesse,
procacitas, protervia :) quod etiam a-
pud Græcos in sequiorem partem haud
rarò positum reperire est. Frequen-
tissimi inter Græcos usus vocabulum
istud fuit, & latæ notionis ; ut ex libris
constat, qui supersunt : apud Atticos
præcipuè : ut non mirum sit tam nu-
merosa sobole apud Anglos pullu-
lasse.

Πυθμῶ, ἐν@, fundus, imum. Angli
totidem ferè literis (neque enim literæ
affines b. & p. Item r. & th. in hoc ar-
gumento pro diversis habendæ:) a bot-
tom. Scribitur vulgò, bottome : sed r.
illud finale otiosum est.

Πύλα@,

Πύλας, labrum balneatorium : vas quodvis majus, sed ligneum, propriè ; **a boale**. Idem πύλας vel πυλῆς, σφινδόνη : pala annuli. Anglis, (ita repetio:) nescio unde, nisi hinc, **a bezill**.

Πηλός, lutum, cœnum ; **puddle**.

Πυδάειζεν, Hesych. exponit, μὴ ἀνέχασθαι πνέειν, ἀλλ' ἀποπνέειν : χαλεπαίνειν : id est, ex impatientia & indignatione resiliare, molestè ferre. Angli de tumultuante dicunt, **to keep a pudder**. Affinis vox ῥονθοῦσθαι, quam Hesychius exponit, θυμῷ : irasci, indignari, **to grant**.

Πεῖλαι, vel πείειν, impedire, ligare ; **to binde** : πέδιον, pedica, vinculum, **a bond**.

Πλάττω, formo, creo, compono, fingo, effingo ; **to plott**.

Παίζω, ludo ; **to play**.

Παίω, Græcus Aristophanis Scholiastes : τὸ παίζειν λέγουσι, τὸ πᾶν ἐπ' αὐτὸν συμβόλως ποιεῖν, id est, τὸ παίζειν, propriè, quidvis expeditè facere. Angli similiter, **to ply**. Suspiceretur aliquis fortasse ex Latino, **applicare**. Sed longè alia syntaxis. Dicunt enim Latini, **applicare animum ad aliquid** : Angli, **to apply the mind**.

At

At hoc aliter, **to ply his booke** : ut Græci, *πίτυν διωείαν* ; **to ply his meat** : quemadmodum illi, *πίτυν ἢ μάζαν*, &c. *Πάιτυν* Græcis, speciatim quoque, ferire, cedere, malè mulctare ; certe & Angli, **to pay**, similiter. Quòd si proprium est, non dubium quin hinc sit. Si metaphoricum, alia ratio. Cæterum in verbis Scholiastæ, pro *σωλόμενος*, rectum fortasse, *σωλόνως* : quod vim verbi Anglici, fortasse & Græci, melius exprimat.

Πάλλω, vibro, quatio, agito : *παλῖος*, vibratus : *παλῖον*, jaculum, telum, tragula : *ἀντιπαλῖον*, qui utrinque vibratur. **to pelt**. Sed & *πέλλω*, ab Hesychio exponitur, *λίθον*, lapis. Dicunt autem Angli, **to pelt with stones** ; lapidibus densis impetere.

Πήγνυμι, *πήγνυω*, *πίπτω*, vel *πίπτω* : compingo : figo, defigo, depango : *πικτός*, fixus, defixus. **a pegg** : paxillus. An & **to pitch**, defigere ? nisi potius ex *πίπτω*, jacio, projicio.

Πέσσω, *πίπτω*, (Atticè & Æolicè, pro *πίπτω*) coquo, concoquo : *πίψα* ἢ *ἐργυλῶ*, concoquere iram. Cæterum *πίπτω* ἢ *ἐργυλῶ* aut *καὶ λύπας*, (ut ex pluribus Homeri

Homeri locis, quas doctissimus Steph. adducit, quale illud, Ἄλλ' αἰὲν στυγῶ, καὶ χόρτα μνηστῆρας) dicuntur Græcis, non tantum qui iram vel dolorem plane vincunt & profligant; sed & illi, qui intra se cohibentes, hætenus cohibent, ut foras non erumpat: qui non evomunt, sed ipsi secum, quicquid iræ aut doloris est, intus taciti versant & vorant. Unde est quod Eustachius πῆσιν, vel πῆζιν, pro κρύπτειν, vel πῆζειν, occultare, vel comprimere positum censet. Angli hoc dicunt; **to pett, & pettish.**

Πῆζω, premo, crucio, angō: πῆζειν φθόγω, premere, onerare invidiâ: proprie de oneribus, aut luctatoribus dicitur, ut Stephanus docet: **to peister.**

Περίκλης, verbum Homericum, pro mendico: ut, Ὡς πες διαπαλῆς καὶ ἀραϊδὴς ἐστὶν περίκλης: i. e. *Quam audax & impudens es mendicus?* Unde Ulysses περίκλης, cognominatus. Ex quo in Meridionalibus his Angliæ partibus agere me contigit, non semel miratus sum, cum identidem janua pultaretur, respondisse famulos, aliosve indigenas, **proctorem vel proctores esse (procters)** qui

qui pultarent. Ad hoc enim, *proctorem*,
pro procuratore usurpatum audiveram;
nunquam pro mendico: quod hinc familiare est.
Frustra laboravi ut causam hujus appellationis
intelligerem, donec ad Græcas origines me contuli.
Placuit fateor conjectura, & parum abfuit,
quin solemne illud *ἑρπυρία*, *ἑρπυρία*, præ nimio
gaudio mihimet acclamare. Ne tamen *ἑρπυρία* mea
nimium confidam facit diversa Somneri mei sagacis-
sima conjectura; Habebant, inquiebat ille,
olim *Prochotrophia* (quæ vulgò *Hospitalia*, q. d. *ἑνοδοχεῖα*) in Anglia
suos Procuratores, per quos tum reditus,
tum eleemosynas solebant colligere. Hinc factum,
ut & mendici quicunque *procuratores* vulgi sermone
nuncupati sint. Haud improbabili-
ter sanè, si procuratores isti ostiatim mendicorum
more domos obibant. Cogitet Lector.

Προξένος, hospes publicus, amicus;
& qui alicujus seu boni seu mali author
est alicui: *προξενίτης*, proxeneta,
pararius, qui est veluti conciliator,
interpres & internuntius ad paciscen-
dum, seu stipulandum; *απὸ πρὸς*: si

Y

tamen

tamen antiquum est, & non recentioris ætatis verbum, quod aliis à veteribus libris & memoriis instructionibus indagandum relinquo. Ab eodem certe, quo **procter**, cum pro procuratore accipitur, fonte fluxisse non puto.

Πυρὰ, lignorum strues, sive accensa, sive non accensa, sed ad usum rogi propriè. Veteres Angli **peer** videntur vocasse struem lignorum & lapidum mari oppositam: Unde **Dober peer**, aliâque. Struem lignorum vocant hodièque **a pile of wood**: & ligna struere, seu componere in acervos, **to pile up**; an ex isto *πυρὰ*, mutato *r*. in *t*. ut in sexcentis aliis: an ex *πάλω*, seu *πλώω*, denso, (quod quidem de lanâ coactâ propriè dicitur; ad alia tamen interdum transfertur:) condenso: judicet Lector. Piræum, nobilem illum & famigeratissimum portum Athenarum consultò hîc prætereo, quòd alienam huic loco commemorationem ejus crederem. Longè enim aliam appellationis ejus rationem reddunt veteres Grammatici. Possit tamen aliquis suspicari ex tam nobili portu ad alios quoque qualescunque ab Anglis veteribus

ribus appellationem traductam fuisse. Sed nos non tam sumus audaces.

Πρόξενος, cujus præter. act. παράχα : medium, παράχα, &c.) inter alia, *tracto*, *administro*, pararii seu proxenetae munere fungor : transigo pro aliquo : ut *ἀπὸ τῆς γαίας* : *ἀπὸ τῆς φιλικίας*, &c. Anglis, a *broker*, proxeneta, pararius. Est & *ἀπὸ τῆς* (pro *παρά*, vel *παράχῃ*) ex quo præterita, *παράχα*, vendidi : *παράχηναι*, vendidisse, &c. quomodo & Anglicum *broker* etiam pro insitore seu propolâ sumitur.

Προΐεν, agere : unde Angli, ni fallor, *to prate*, pro nugari, fabulari, garrire. In omnibus enim linguis ista confunduntur : facta cum verbis & sermone. Ut Lat. *res*, ex Græco *ῥῆσις*, &c. Sed nec *ἔγω*, *operor*, *ago* ; & *ἔγω*, *disco*, aliter quàm solo differunt spiritu.

Πρόξενος, actio, factum. Angl. *prank*, actio, facinus ; a *letus* *prank*, malum facinus. Hinc quoque *to prance*, ut ego conjicio, quod omnis, ut vulgò dicitur, virtutis laus in actione consistat. Certè, ut plurimum, sua aut aliorum facta narrant, qui se aut alios laudant. Possimus aliquin ex *ἔγω*, admonere,

nere, exhortari : (laudare autem & admonere quàm sint affinia, docet vulgatum illud distichum, *Qui monet ut facias, quod jam facis, &c.*) vel *ἑτοιμαίνω*, adulari, parasitare : sed illud tamen ego magis probo, quod prius.

Πείνα, fames ; *πένω*, esurio, careo, desidero, indigeo ; *to pyne*. Apud Aristotel. dicitur quidam, *πινεῖν ὅτι μὴ τυραννῇ*. Anglicè, *to pyne after a King-Dome*.

Παράβολοις, audaciâ præcipiti projectâque periculum adeo ; periclitor : *παράβολος*, audax, temerarius ; *παράβολον ἔργον*, audax facinus. Hinc *parabolani*, in historia Ecclesiastica, alibique, de quibus tum Scaliger alicubi, si benè memini ; tum b. m. parens fusè. Angli, contractè, *bold*, audax ; *boldly*, audaciter. Veniebat in mentem & *τὸ παρῆλθε* ; nec dubitarem si veram illam scripturam constaret, ac non *peerlesse* potius scribendum esset.

Πλύνειν, lavare, eluere ; *to plunge*.

Πάω, *πίομαι*, *πίπτω* : gustare, vesci, saturari. (Hinc *ἀπείρος*, jejunos : *ἀπείστια*, inedia : de quibus suprâ, suo loco.) *to feed & fodder*. Nec oblitus sum
tamen

tamen quid in ἀφιδῶς dictum sit. Sed varia (cū se offerunt) proponendo, id ago, ut alii ampliùs cogitent, & quod solidissimum judicabunt, amplectantur. Cāterū, ex hoc πῶ, est nomen πῶ, grex; πῶ & πῶα οἶον, apud Homerum: & hinc fortasse, inserto (de quo jam suprà non semel) /, **a flock.**

Πέρδην, pedere: **to f.**

Παραιολίζην, (ut & simplex αἰολίζην) decipere; fraudulenter & dolosè agere; **to parlopne.** Quòd si de laniis, ut asserunt quidam, id propriè dicatur, tunc alia ratio. Sed fortasse mera tantū conjectura fuerit ista illorum assertio.

Προαλῆς, προπιλῆς, προχίρθ, Hesychio: qui prompto aut præcipiti est ingenio: qui promptè aut præcipitanter aliquid agit, aut aggreditur. Hinc fortasse **to pzoie**, & **a pzoieur**, potius quàm ex ἐμπολέω.

Πτέρην, (quasi πτερόν, ut docet Etymologicum:) ala, penna, pluma; **a feather**: Item, πτέρην, volucris, apud Homerum, **a bird**. Eliditur τὸ τ, ut in πτέρνα, perna, &c.

P

PHυρῶς, ῥιπυρῶς, ῥήκω : rumpere, lacerare; to rend.

Πῦς, pannus tinctus : lodix : vestis stragula : Homero. a ράγε.

Πῶς, virgultum, plurali (quod magis usitatum :) ῥῶς, virgulta; ἰμυρῶς, ἰμῶς, ἰμῶς; ait Eustathius; plantæ ex quibus lora confici solita. Sæpius hoc inculcat Eustathius, quia apud Homerum (præter quem vix alius habet) eâ plerumque notione verbum occurrit, ut vel funem, vel materiam funis denotet. Adscribam unum de multis locum, cum Eustathii explicatione, ut tanto magis, quod satis inculcari non potest, appareat, quàm Homero multum debeat Anglica lingua; sed & Homerus veteribus Anglis, qui tot ejus vocabula apud Græcos ipsos antiquata, sua faciendo conservaverint, Homerus igitur Odyss. x. sive x̄. ubi inducit Ulyssem de cervo ingentis magnitudinis à se transfixo & occiso narrantem, inter alia de fune ab eo contexto, quo cervum ligatum gestare posset, hæc habet verba :

— αὐτὰς

— αὐτὰρ ἐγὼ σπασάμενον ῥῶπις τε
λύγες τε

Πείσμα δ' ὅσον τ' ὄρσαν εὐσεφὲς ἀμ-
φοτέρωθεν

Πλεξάμενθ', σπώδην τε πόδας δεινοῖο
πλώον.

id est, Caterum ego avulsi virgultaque
viminaque, Funēque ad ulne longitu-
dinem bene torto undique complicato col-
ligavi pedes ingentis monstri: ubi Eu-
stathius, (cujus verba Stephanus etiam
super hoc verbo citat) ῥῶπις inquit,
φυλὰ ἱμαντῶδην, καὶ ἄπὸς δι' ὑψίστα, αἶς καὶ πείσ-
μα (ὅ ὅτι χοινίον) ἵξ αὐτῶν ἐρίφου καὶ ἡσυχ-
αῖου: id est, ῥῶπις, plantæ, vel fruti-
ces instar lori tam flexibiles & sequa-
ces (seu vitiles) ut etiam πείσμα (quod
propriè funem majorem seu nauticum
significat:) ex illis torqueri seu neri
possit. Hactenus ille. Angli sine ulla
mutatione hodièque ropes, funes, vo-
cant. De voce σείφθ', ex qua Angli-
cum verbum quibusdam placuit arces-
sere, vide suo loco, in σείφθ'.

Ροιχός, curvus, inflexus, retortus: ῥαι-
βός, idem. Anglis, αἰχμῶν, incurvum, in-
flexum. Dubito tamen, propter Belgi-
cum aber-recht; vel ober-recht; con-

trarius recto, præposterus, sinister. Angli scriberent **over-right**. Sed non videntur eadem esse verba.

Πασιδαι*⊕, præceps, impetuosus: *πασιδαι*, abruptè, præcipitanter; **raſh, **raſhlp**.

Πυλῆς*; (& *πύλα* plur. à *πύω*, traho:) habena, lorum fræni, frænū. Angl. clavus, seu gubernaculum navis, quòd navi habenz usum præbet, **a rudder. Jam pro *πυλῆς*, Æoles dixere *βρυλῆς*, (quod in aliis quoque illis solemne; sed de hoc peculiariter à Grammaticis notatum:) unde Anglicum, **a byrdle**, frænū. De verbis **rhæda** (quod Germanicum, seu Gallicum fuisse notum est) & hodierno, **to ride**, ab hac, an secus, origine, aliàs quæremus.

Πύμα*, tractus, intervallum loci, distantia: *πύμα*, vicus; seu liberum illud inter ædificia spatium ad ultro citròq; commeantium usum, quod vulgò *Stratas* dicimus: *πυμολομῖα*, per vicos partior, aut seco. Anglicè, **roome, spatium loci liberum: loca in ædificiis distincta.

ρύαξ*, Æolicè, *βρύαξ*, rivus; **a brook. Vide suprâ in *βρύω*.

**Ράκ*⊕, Æolicè *βράκ*⊕, lacera vestis,

stis, &c. simili ratione, ex ῥήγνυσι, ῥήξαι, ῥήγμα, ῥήξις, ῥαγὰς; rumpi, rumpere, ruptura, fissura, &c. fecerunt Angli, **to break, a brack**, &c.

*Ράμνος, rhamnus, spinosus frutex. Spina alba, quibusdam : rubus, secundum alios. Anglis, præposito ut in superioribus, **b. a bramble**. Ita & βεόδιον, βεόδον, βειζή, pro ῥάδιον, ῥόδον, ῥίζα, & alia plurima, quæ à Grammaticis notata. Inde & ὀκλή, pondus, vis, **a bulk** : & Gall. *blanck*, ex λευκός, albus.

*ῤηλόν, dictum, sententia, oraculum : ῤηλός, de quo certis verbis convenit : certâ verborum formulâ comprehensus : præfinitus, constitutus, certus : μωτῶ ὅτι ῤηλῶ, pactâ, constitutâ mercede : ὅτι ῤηλοῖς, certis conditionibus : ῤηλοὶ νόμοι, scriptæ leges : apud Philo. Judæum, ut ibi interpres. Philonis verba : Εἰσὶ γὰρ τινες οἱ τοῦ ῤητοῦ νόμου σύμβολα νοητῶν πραγμάτων ὑπολαμβάνοντες, &c. Interpres *Sunt enim quidam, qui dum putant scriptas leges esse figuras intelligibiles*, &c. Hinc igitur Angli. **to write**, scribere Porro, etsi aliud per se scribere, aliud dicere ; quàm vulgò tamen ista in diversis idiomatibus confundantur,

dantur, fidem faciunt, λέγω, (dico :) Græcum ; ex quo Latinum *lego* ; alio sensu : *lesen*, Germ. legere ; *litten*, Anglicum, auscultare : *reden*, Belgicum, loqui : *read*, Anglicum, legere : & id genus alia.

ῥέθον, membrum, quævis pars corporis. Sed peculiariter, & καὶ ἑξοχλὼν, τὸ πρόσωπον, facies, vultus. Et hinc credibile est Anglicum *wyath* : (nam τὸ *w*, sæpe vacat initio : ut nunc *wohse*, quod olim *bure* ; nunc *whole*, quod olim *bole*, &c.) pro ira, manasse : ut & Hebræis קָרַח & plurali, קָרַחַת, tum vultum (*προσωπον*) tum iram significant. Rationem docent Hebræi Lexicographi, nec cuiquam valdè difficilis ad divinandum.

ῥάων, (pro ἀράων) illidere, collidere ; *to wyack* : unde *Wytp wyack* ; alisio navis, naufragium. Ut & ab ἀράων, seu ἀράων, pro convitiis impetere, *to rate* : de quo suo loco.

ῥέιν, ῥεῖν, currere : de aquæ cursu propriè. Unde & ῥέον, ῥόν, ῥόν, fluxus, flumen, fluentum : *to ran*, currere ; *rep*, olim, flumen : unde *soutbrep*, &c.

ῥινός, pellis, cutis, corium. Anglis,
rine,

rine, cortex. Est enim cortex, arboribus ; quod corium, animalibus.

ῥέπω, vergo, inclino. De maturis frugibus & segetibus propriè, quorum maturitatis indicium est cum vergunt & propendent. Hinc Anglicum, *ripe*, maturus. Vide suprâ in *δρυπίδης*.

ῥέμβειν, & ῥέμβω : de his suprâ.

ῥάχης, ῥάχια, ῥάχτης : de his etiam suprâ.

Σ

Στέροϑ, funiculus, è loro aut canabe aliave materiâ tortus, seu plexus. Ita Stephanus. Hesych. στέρωμι λῶϑ, ἢ χοιρίον. ut non sine causa suspicatus sit vir ille doctus, quem Cambdenum plerique suspicantur, in collectione verborum, quam huic nostræ præmisimus, Anglicum, *rope*, ex Græco fluxisse. Nam literarum στ. initio labilium, aut ascititiarum exempla prius habuimus : quale ῥέμβω, σέρμβω : aliâque. π. & ϕ. sunt cognatæ literæ, nec usu tantum, sed proprio quodam jure & lege naturæ suæ permutabiles. Nobis tamen ex ῥῶπης origo probabilior visa est, ubi nulla omnino literarum

terarum mutatio intervenit, & significatio optimè conveniat, cum in omnibus linguis sit receptissimum, ut opera qualiacunque ex suâ materiâ nominentur. Simillimum hoc, quod in mentem nunc venit. οἷσθ, Græcis salix: φυτόν ἱμαντῶδες, ait Eustathius, (cujus verba etiam apud Etymologicum:) καὶ ἀπάλον, &c. planè ut antea in ῥῶπες. Hinc οἷσι, vel οἷσι, γένος χοινίς (genus funis:) & οἷα, funes nautici, retinacula. Judicet lector, & quod maluerit, amplectatur.

Σφόριον, σεργγύλον ζωνάειον, rotunda, seu teres Zona. sumitur etiam pro fasciis quibusdam tum capitalibus, tum pectoralibus. Hinc ducerem **rassie**, pro colli qualicunque ornamento, quod ipsum cingat. Certè fasciis collum cingere, non nautis tantum, sed populis multis hodièque solemne. Sed de antiquitate verbi dubito; quod si recens est, illis assentior, ex Belgico **rapffelen** (à quo non multum abit Anglicum **rassie**;) rugare, corrugare, repetentibus.

Σφηνής, asper, acutus: σφηνές βοῶν, vel φωνάσαι, asperè clamare. σφηνές βρέμειν,

μεν, immaniter, vel immani sono resonare: *σπηνόφωνοι*, qui asperâ voce. Apud Etymologicum τὸ σπηνόν, exponitur τὸ ὀξύ καὶ ἀναλείαμνον, (ut Stephanus rectè corrigit, pro ἀναπληρόμενον; quod apud Hesych. ἀναλείαμνον:) acutum & contentum: seu nimia contentione peccans. Anglis, a **strained voice**, & **to straine his voice**; vox contenta; & vocem contendere. Ex nimia autem contentione, accidit τὸ βαρυ καὶ πρὸς τὰς τῆ ἀκοῆς, asperitas illa vocis aures offensus, sive auribus odiosa; ut apud Etymologicum. A voce, ad alia apud Anglos, verbum transiit, ad indicandum seu animi vitium, seu corporis contentionem. At τὸ **straine**, quod percolare significat, ab aliâ dubio procul origine. ex Gallico scil. *estraindre*, vel *estraigner*: quæ ex Latino, stringere: quibus quamvis insit aliqua contentio- nis, seu nixus significatio; in alio tamen illa contentio genere, & ab illâ longè diversa, quæ voci propriè competit.

Σύρω, adstringo, (de cibis ut plurimum Græci:) Item spisso, condenso. Angl. **to strale**, adstringere ad suffocationem. Item **to strasse**, densare, constipare.

Συρελός,

Στυφαλός, durus, asper ; tuff.

Στυφαλίζω, duriter, asperèque tracto, &c. Item ὑβείζω, maledictis, aut convitiis incesso : ὀνειδίζειν στυφαλίζεν : στυφαλισμός, contumelia, ὕβρις. Anglis **to flowt**, subsannare, deridere : **a flowt**, sarcasmus, convitium : de quo plura in παῦλθ. Iisdem **to scuffle**, rixari, verbis contendere. Idem στυφαλίζω, dispello, discutio, disjicio : deturbo, depello : στυφαλισμός, cum quis injuriosè loco suo deturbatur : **to wuffle**, loco movere, miscere, deturbare : **wuffling**, v. **Wale**.

Στέβω, calco : terram scil. vel viam, eundo, & ambulando : στέβεν ὁδὸν dicitur, qui graditur, & viam pedibus calcatur, seu terit : στεβός & στέβος, calcatus, tritus : ἀστεβός, non calcatus, ἀβαλθ : εὐστεβός, bene calcatus, tritus. Στίβθ, via, callis, vestigium, signum pedis. **to step**, incedere : **a step**, vestigium pedis ; synonymum, **to tread**, ex Latino, terere, calcare. 4

Στέχω, eo, incedo ; propriè, ut quidam volunt, ordine quasi militari procedo ; **to stalk**.

Σκεδάω, σκεδάζω, (quod etiam κεδάω, κεδάζω) σκεδάννυμι, dissipò, dispergo,

De

De hominibus (sparsis, dispersis, dispalatis) ut plurimum usurpatur : **to scat-ter**. Sed & **to shed**, effundere, ni fallor.

Σκῶρ. st. **to scozne**.

Σκαῖδν, idem. **to - -**

Σπαδάζω, de eo propriè dicitur, qui quacunque de causâ, seu lætâ, sive tristi, stare nesciens præ nimia impatientiâ, terram pulsât & ferit pedibus. De equis ut plurimum usurpatur : sed & de hominibus cum morte colluctantibus, & jamjam expiraturis. Anglis, **to fade**, marcescere, occidere : de floribus, ut plurimum : sed & ad alia quoque satis familiari translatione. De equis autem **foundered** cum dicunt, vitium pedum intelligunt, quo qui laborant equi, præ ungularum teneritudine, sive mollietie, si per aspera & dura incedunt, frequenter impingunt.

Σπειράω, turgeo ; item vegetus sum, & corpore benè habito, ut qui in flore sunt ætatis : σπειρώχης ἢ ἡλικίας, florente & gestiente ætate. Anglicè, **to be frisk**, (quod etiam **hisk**) quod etsi Gallicum quoque sit, non tamen omit-tendum putavi, partim quod non constaret an ab illis acceptum sit ; partim, quod

quod cum *σφαδάλω* conjunctum, alterum alterius confirmet originem.

Στέλεχος, truncus, caudex. Anglicè **stake**, caulis, scapus, thyrsus. Caudis & caudex, si naturam spectes, eadem res; & una à Theophrasto definitione comprehenduntur; τὸ ὑπὲρ γῆς πρυκὸς ὑφ' ἐν: (de caule loquitur:) ὁ δὲ τῷ δένδρῳ καλεῖται *στέλεχος*. Quod ex radice supra terram eminet in uno continuo & singulari corpore: (ita ego illud ὑφ' ἐν interpretor. Sed inspicient Theophrastum quibus licet, & vacat; nos enim ex Stephano ista transcribimus:) quod in arboribus vocatur *στέλεχος*.

Στήμα, stamen. Sed & de plantâ dicitur, καὶ δὲ πῶς οὐλοῦται, ait Hesychius. sed quo sensu, divinare oportet, cum nulla quod sciam ullibi quæ doceant exempla. Succurrat Anglica lingua, quæ **stemma**, caulem hodièque vulgò nuncupat.

Σπῆν, texere. Angl. **to spin**, nere: quæ quamvis diversa, sunt tamen affinia, & muliebris utrumque muneris & artificii. Confundi interdum vel illud doceat, quod aranea Latinis texere dicitur: unde & aranæ tela: Anglis, **to spin**;

spinn ; unde & a *spinner*, aranea. Præterea, cum alia similia artificiorum vocabula, *to weave*, *to knit*, *cloath*, &c. sint Græca, probabile hoc quoque ejusdem esse profapix. Sed & *σπόνδυλος* (seu *σπόνδυλος*) pars fusi, quam verticillum quidam nominant ; Græcis : & Anglis, *spindel*, fusus.

Σπαρύνω, & *σπαλαλδών*, inter alia *σπαρύνειν*, dissipare : unde *to spatter*, ductum videri possit : sed ego potius ex *σπαλίλην*, quod *ύγρον διαχώρημα*, liquidum excrementum, exponitur : & *δὲ τῆς διαρροίας* à medicis usurpari notatur, ortum crediderim.

Σπάθη, rudes, rudicula : *spatha*, *spathula* : instrumentū pharmacopolæ, &c. Hinc fortè, *spdone*, *tochleare* ; non idem planè, sed valdè affine instrumentum.

Σπαδάμν, *dodrans*, *spithama* : a *span*. Non dubito multis, ut propiorem ; arisuram Gallicam originem ; ut *span*, sit ab *espan* ; & *espan* ; ab *expandre*, expandere. Sed aut ego valdè fallor, aut longè antiquior apud Germanos Anglosive, vox *span* (hodiernis Belgis ; *spanne* : Germanis, ut apud *Kylianum* reperio ;

reperio, *(span)* quàm est Gal. illud *espan-*
dre, à Latino, pandere, vel expandere.
 Jam ꝑ ꝑ in medio absorpti, vel inserti,
 (ne quis imprudens hîc offendat) ex-
 empla satis obvia : ut καθέδρα, (cathe-
 dra) *une chaire*. Doricè, ἑσλθ. ἑσλθ.
 ἑσλθ. Ital. *asma*. μαλακός, μαλθακός, &c.
 Et quantum quæso *th*. distat à *d*. quod
 Galli in innumeris ferè Latinis abji-
 ciunt, ut *fier*, *lower*, &c. fidere, lauda-
 re, &c. Sed & inserunt in quibusdam,
 ut generare, gener, tener, &c. *engen-*
drer, *gendre*, *tendre*, &c.

Σίζω, σίζω, pungere, figere, signare,
 notare ; *to stick*. Eupolis apud Pollu-
 cem, Ἐγὼ σίζω σε βελόναίς τρεῖσι : **I will**
stick thee with three needles.

Σίσμα, nota, quâ aliquis est com-
 punctus, vel inustus, &c. Et σισμαλίζω,
 notas inuro, compungo. Angl. *a sting*,
 stimulus, spiculum : *to sting*, pungere.
 De apibus, ut plurimum.

Σπείδω, festino, propero ; *to speed*,
 (or, *make haste*) & *speed* : celeritas, fe-
 stinatio.

Σπένδω, (pro quo olim σπένδω dice-
 bant, unde remansit futurū σπένσω, &c.
 quomodo autem pro σπένδω primitivo
 factum

factum sit *æfyrðw*, fusè docet Etymologicum in *æfyrð* & *æfyrð* :) libo, sacrifico. Hinc Anglicum, ni fallor, *to speed*, pro prosperari, eventu bono uti : quòd veteres illi Græci, nihil ferè quod alicujus esset momenti aggredierentur, quin Deos, ut fœliciter eveniret, aliquo prius sacrificio placassent. Ex simili ratione, *litare*, Latinis ; & *auspicari*, aliâque apud alios haud pauca. Sed & *to spend*, expendere, impendere, ex sacrificiorum consuetudine processit. Tunc enim tempus sumptuum, (& rarò aliàs : quod etiam ex divinâ scripturâ, non uno loco, discimus:) cum rem divinam facerent. Hinc illud Comici, *Festo die si quid prodegeris, profesto egere liceat, nisi peperceris*. Item, *Quos in divinis rebus sumas sumptus, sapienti lucro est*. Hinc etiam ex *stær*, quod est epulari, convivio excipere, Latinum *festum*, & *festus dies*, pro die sacro : & contrâ, Anglicum, (vel Gallicum potius) *feast* & *feasting*, pro convivio, ex Latino, *festum*, pro die sacro. Simili ratione, quia nulla ferè apud veteres illos fœdera, aut pacta, sine alicujus oblationis aut libationis solemnitate,

hinc factum ut ipsum *αἰνῶ*, quod propriè *libare* significat, pro pacisci & fœdus percutere non minùs rarò usurparetur. Unde & Latinum *spondeo*. Sed & *delibare* Latinum, pro minuere (quod ab Anglici verbi significatione non procul abit:) ex sacrificiorum consuetudine. Ex quibus & infinita alia, ut *Eximius*, *egregius*, &c. paulò attentioribus obvia. Hæc eò pluribus, ob viciniam Latini *pendo*, *expendo*, *impendo*: (unde & Italicum *spendere*;) ex quibus si quis malit Anglicum verbum repetere, ego non vehementiùs oblectabor. Mihi aliter videbatur: & quod olim de se magnus Hippocrates; *Οἷσι δ' ἀφ' οἷσι ἐμαυτὸν ἔπιπαι, τέτοιαι ἀνθρώποις καὶ τὸ ἀκύνειαι πείσιν πράττομαι*: ita nos; quibus rationibus inducti sumus ut aliter crederemus, eas lectori candidè imperitiendas censuimus.

Στίβας, (quod etiam *σπιβας*) torus, culcitra, &c. etiam ramus ex arbore excisus, ut Marci XI. 8. *a stubb*: stipes, truncus, &c. olim *stpbbe*. Ex Latino *stipes* malint aliqui fortasse. Sed cur non tam hoc ex Græco (ex quo & Latinum verbum:) quàm proximum **stump**:

stump : aut quod paulò suprà, **stake** ;
& **stemme** ?

Στύμθ, στέχθ, κορμός, Hesychio,
i.e. truncus ; a **stump**.

Σμύλλω, (vel σμύλω : de utroque con-
sulendus author Etymologici, in σμώ-
λιξ : nam in Stephano non reperiō :)
παλάω, verbero, cædo ; to **smight**.

Στίω, tentigine laboro : unde & σίμα,
σίλικος, & ἀστίθ, quæ à b. m. parente
in Animadvers. in Athenæum explican-
tur : nam frustra alibi quæres. Anglis,
stewes, lupanar : quod quidam ex
stew, vel **stobe**, quod thermas signifi-
cat, deducunt : quod aliàs quamvis non
improbabile, eò magis mihi suspectum
est, quòd in nulla linguarum, quibus
levi discrimine, posterius hoc in usu,
(*est uve, stufa, est ufa, stub, stobe,*) prio-
ris illius significationis vestigium ul-
lum reperiam. Quòd autem **stewes**
pro thermis, ex σάδιω, foveo, calefa-
cio, tanquam verbo Græco repetunt ;
cum nullibi nisi apud Hesychium re-
periatur, probabilius est ex Anglico
natum, quàm Anglicum ex illo ; nec ab
Hesychio ut genuinum Græcum affer-
ri, sed ut verbum peregrinum explicari.

Est autem **to stew**, Anglis, carnem inter duas patinas lento igne elixare. Tanto magis id dicamus, si Hesychium ipsum adeamus, cujus hæc verba : Σταθεῦσαι, τὸ τῇ πυρὶ ἡσυχῇ χλιαῖναι κρέας, καὶ τὸ ὀπῆσθαι. Σταθῶλης, παρομοιῶν ὁ ῥήμα. Quis non dicat Hesychium Anglica (**to stew, & stewed meat**) in animo habuisse cùm ista scriberet? Potest tamen aliter res habere, ut genuinum Græcum fuerit istud *σταθῶ*, sed dudum antiquatum apud Græcos, quod apud Anglos cum plurimis aliis (ut Plutarchus in simili re loquitur,) exulaverit. Hoc addam, si analogia spectetur, probabilius esse **stewes**, ex *σταθῶν* (absorpto, ut in pluribus aliis, de quibus supra, medio θ.) per contractionem; quàm *σταθῶν* ex **stewes** ortum esse.

Στρουθὶς, & στρουθός (quod usitatus) passer. Etiam struthio (aliàs στρουθιάμναλος dictus) avis omnium maxima, & procerissima. Hinc Græcis στρουθίπας, pedes habens amplos, & longos; ut vulgò interpretantur. Sed & illi fortasse sic dicti, qui incessu struthionem quasi imitantur. Hoc certum est, quæ majora solitis essent, στρουθία nuncupata :

ra : unde *ερέθια μῆλα*, id est, majora. Anglis, **to strowt out** ; inflari, turgere. Et de illis ut plurimum usurpant, qui affectato cultu & incessu *longos*, ut Horatius ipse de se alicubi, id est, opulentiores, & beatiores, supra fortunæ suæ conditionisque modulum, libenter imitantur.

Σταῖ, porticus ; & de variis locis usurpabatur : *σταῖ* dicebantur etiam loca, in quibus frumentum recondebatur : *τὰ ταμῆα ἐν οἷς ὁ σῖτος*, inquit Aristophanis, Stephano laudatus, Scholiastes : id est, horrea. Anglis veteribus, **stow**, locus : **stowung**, collocatio, dispositio, in loco : ut Versteganus observat. Hodie, **to be-stow**, collocare, (ut cum de collocatione liberorum, **He hath bestowed her on him**, &c. aut proprii temporis & otii collocatione, **how to bestow**, &c.) Item, largiri, q. d. de proprio penu, & peculio : **to bestow upon one**, &c.) **Stowage**, pabulum reconditum propriè : sed ad alia sæpe, quæ recondita servantur, transfertur. **Steward**, fortasse, quasi **stoward**, dispensator, custos, vel (ut alicubi Plautus) procurator peni, promus condus,

πρωχθ. **Stoꝛe**, vel ut alii, **stoare**,
quamvis affinia ; ab alia tamen origine.

Στρίω, privo, &c. **to ſtarve**. Sed & **to ſteale**, furari ; r. in l. mutato, de quo
ſuprà.

Σίλλω, comprimo ; **to ſtill**.

Στείζω, ſtatuo firmiter, ſigo : στείζομαι, fulcior, ſtabilior, &c. Angl. **ſtarke**,
rigidus, immotus : ut, **ſtarke-dead**.
Strong, fortis, robuſtus, firmus, benè
ſtabilitus & **ſultus** : ἐς στεῖζμένθ' ἐν τῇ
ἀληθείᾳ, (II. Pet. I.) **ſtrong in the faith**.
Si quis malit τὸ **ſtrong**, ex στεῖρδς, firmus,
validus, &c. repetere, non valdè repu-
gnabo : quanquam illud verius putem.

Στερεός, firmus, validus, rigidus. Hinc
ſtiff ; niſi ex ἀσμερδς, de quo ſuprà.

Σιβαεός, gravis, firmus, robuſtus, va-
lidus : σιβασι βαρχίονες, & ἀνχλὼ σιβα-
εὺς apud Homerum. **ſubboꝛne**, contu-
max. **ſtorp**, robuſtus.

Στοργή, naturalis amor, qualis paren-
tum erga filios, aut filiorum erga pa-
rentes. a **ſtoꝛch**, ciconia. Græcis, πλάρ-
ςθ, (unde ἀνὶ πλάρſειν :) & Hebraiſ,
רחמים à רחם miſericordia, ob ean-
dem rationem : ut jam multis obſer-
vatum.

Σκύβαλον,

σκύβαλον, stercus ; ut apud Apostolum Philip. II. veteres & recentiores interpretes. Nec malè. Sæpè enim ita usurpatur, ut τὸ διὰ τῶν ἐντέρων οὐκ ἰδιόωδον, quod ex ventre excernitur, quaecunque sit, significet : ut & author Etymologici explicat. Est alioquin σκύβαλον, non enim abs re Christiani lectoris, aut à professione meâ alienum, verbi Apostolici quod se nobis obtulit, & ab aliis satis jejune tractatum reperio, explicationi aliquamdiu immorari :) omne in genere rejectamentum, recrementum, purgamentum : omne (ut apud Plutarchum, qui lanam, ungues, capillos, inter σκύβαλα enumerat) σκῆπτωμα. Unde apud Etymologicum τὰ ἀποβρέσματα (furfures tritici : vulgò *bzan* : idque ex Græco, βρέσμα, ἀπὸ βρασμοῦ : sed ad Anglos, à Gallis an Græcis ; vetus id est, an novum, non scio :) σκύβαλα τῷ πν, ῥ exponuntur. Cæterum, si verbi etymologia spectetur, quicquid ob vilitatem canibus objicitur, aut canibus propriè competit, id est propriè σκύβαλον, quasi κυσὶ βελλόμενον, ut ab eodem docemur Etymologici Magni authore. Hinc micæ, & alia quæcunq;

quæcunque epularum rejectanea quæ
seu à canibus, seu ab aliis quibuscun-
que colliguntur, σούβαλα quoque di-
cuntur. In collectione Græcorum Epi-
grammatum (quæ vulgò Ανθολογία, &c.)
duo lepidissima sunt & venustissima,
non eodem tantum capite, sed & ordi-
ne proxima sibi, & coherentia Epi-
grammata, in quibus vox ista eo sensu
occurrit. In priore præparcus quidam
alloquitur mures, quos jubet ex ædibus
suis facessere, ut nihil quo tueri se pos-
sint inventuros. Se enim αὐτάρκην à
parentibus doctum, frugi hominem
esse, &c.

Τῷ π μετ' αλλήλῃς τῷτον μυχόν, ὃ φι-
λόλιχνε,
οὐδ' ἀποδίδρεις γαστέρι σὺ-
βάλου.

Proximum, ejusdem cujus prius argu-
menti; nisi quod de libris non arro-
dendis, ut qui etiam muribus devorati,
ne dum hominibus lecti, nauseam mo-
vere possint, lepida cautio additur. Sed
VOX σούβαλον in istis:

Οὐ καὶ πόνα περὶ ἀποδρέψαι καὶ αὐτῷ
Ἰχθῆα, καὶ δειπνῶν συχρὸν ἀπὸ συ-
(βάλων.

Phocylides

Phocylides, poeta disertissimus & purissimus: Μηδ' ἄλλε θεῶν δαίμων ἐδούς
 σκυβάλισμα παπίζης, id est, *Neque ex
 aliena mensa micas velut canis affecte-
 ris.* Ex hoc usu verbi σκύβαλον non du-
 bito quin *to scramble* (quod alioquin
 etiam ex σκύμνῳ catulus, cujuscunque
 sit animalis, duci posset:) & *scamblingly*:
 quod de canibus propriè dicitur ob-
 jectas offas avidè & cum mutuo con-
 flictu diripientibus. Sed & *squamble*
squamble quoque id dicunt. In accura-
 tissimo & laudatissimo Gallico-An-
 glico Lexico, quod Cotgravii nomen
 præfert, ita reperio: [*Bytse graffe.*
By booke or by crooke: squimble
squamble: scramblingly: catch that
catch may.] Hinc quoque fortasse &
to squable, rixari, contendere cum cla-
 more; quod esca causâ pauperes inter
 & egenos sæpè contingit.

Στρίφομαι, quasi στεγνύομαι, id est,
 (propriè) paulatim & veluti χεῖρ στεγνῶν,
 id est, guttatim deficio: tabesco, con-
 sumor: *to struggle*. Homerus, Ιλ. ο'.

Βίβλιν ἢ ἀπολύνειν ἓνα χεῖρον, ἢ βιώναι,

*Ἡ δὴ τα στερίσειεν ἐν αὐτῷ θνήσκει.

id est, *Melius aut perire uno tempore*
 (at

(at once ; vel once for all) *aut vivere*, (victores scilicet, si ita contingat, extra metum, & periculum:) *Quam diu luctari*, (& paulatim consumi) *in gravi pugna*. Hoc Angli dicerent, *to struggle long*. Hinc etiam *to strive*, niti, eniti, propriè : & inde, contendere.

Σίλω, σίλωμαι : promitto, firmo, præ me fero, jacto. Ita vulgatiore Lexica : nam apud Stephanum (quod mirum:) neque in Indice, nec alibi reperio. Est autem verbum Homero usitatissimum. Inter alios, locus hic notabilis :

Ἰχέωδ' Ἀρσεῖοι, μὴ βόλλῃτε κῆρυγ' Ἀχαιῶν :
Σίλω) ἴδρ π' ἔπος ἐρέην κορυθαῖολος Ἐκλῶρ.
sunt Agamemnonis de Hectore Paris ad Græcos mandata ferente, verba. Longâ opus est periphrasi, ut vis verbi σίλω) exprimatur. Id enim vult, Hectorem præ se ferre speciem locuturi. Sed inest præterea huic verbo ὀρσμήματις, (ita vocant Græci quandam præsentis animi orisque pro re natâ præsentiam & audaciam : ex eodem quo σίλωμαι illud fonte:) & confidentiæ significatio ; ut si uno verbo utendum sit, non aliud Latinum meliùs respondeat huic loco, quàm *minatur* : (quomodo Horatius,

ratius, *Atqui vultus erat, pulchra & praeclara minantis* ; alibique : unde & Gallicum *mine* pro vultu & exteriori specie:) *Hector minatur*, (id est, ipsâ praesidentis oris specie promittit) *se aliquid locuturum*. In aliis locis Homericis ubi idem verbum occurrit, non eadem difficultas, quod manifestior in illis jactantiae & confidentiae indicatio : ut cum de eodem Hectore ait,

Στεῦτο γὰρ νηῶν ἀποκύνειν ἄκρα
κόρυμβα

Ἰὼ Ἀυλὰς δὲ ἐμπαρήσιν μαλερῶ πυ-
ρὸς, &c.

Et Ιλ. β'. Στεῦτο γὰρ δὲ χόρυμ' νικησέμεν,
εἴθερ' ἂν αὐταὶ
Μῦσαι ἀείδοιεν κῶρεαι Διὸς ἀγ-
γίόχοιο.

Et Ιλ. φ'. Στεῦτο δ' ὅγ' ἀμφοτέρων ἀποκο-
ύνει ἥλα χαλκῶ.

In his & similibus, de apertâ jactatione, & insolentiore gloriatione verbum usurpatur. Hinc Angli finxerunt suum *stout*, quo hominem audacem & praesidentem indicant.

Στρόμβος, turbo, trochus : Etiam στροφή ἀνέμων, vertex, turbo, procella, (aliter, σρόβιλος) a *strome*,

Σχιστός,

Σχις, inter alia, genus vestis interioris: χιλὸν σχις, & σχις χιλωνία: & simpliciter, σχισμὸς, interulæ, ex scissurâ vel incisurâ sic dictæ: a **scirt**.

Σάρις vel σάρις, gladius Persicus, securis: σάρις λυσισαβῆς, scalprum chirurgicum (ut Celsus appellat:) quo venæ aperiuntur. Vox origine Scythica, sed Græcis satis familiaris. Cujus vestigia in Saxon. verbo **seares**; de quo verbo plura dicemus in postremâ parte.

Στήλη, columna, cui ædificium aliudve innititur; a **stole**.

Στείρα, sterilis, βῆς στείρα, apud Homerum, vacca. Anglis, a **steere**, juven-cus: ob castrationem sterilis scil. & tauro oppositus.

Σπέρχω, σπέρχων, urgeo, festino, &c. σπερχυδς, festinans, pernix, studiosus, studiosè incumbens alicui rei. Nescio an hinc **spark**, de insignioris agilitatis & alacritatis puero; an potius metaphora sit à **spark**, scintilla. Sed est præterea σπερχυδς, εἶδος (ut Hesychius) ἱερα, genus accipitris. Angl. a **sparabatoke**, vel **sparrow-batoke**: ex Græco sine dubio: nisi hoc ipsum verbum Anglicum

Anglicum (nullibi enim quod sciam a-
libi:) voluit Hesychius exponere, & in
απορχυδς ita contraxit; aut contractum
ab aliis exhibuit. Sed & Galli dicunt
essparvier: unde fortasse fluxit Angli-
cum.

Σκῆν⊕, tabernaculum, &c. item cor-
pus humanum, non apud Platonem
tantum, & Pythagoræos, (ut in II. Cor.
V. v. 1. doctis notatum:) sed apud me-
dicos quoque aliosque. *Τηχιδὼν* ⊕ *σκῆ-
ν*⊕, corporis tabes, apud Aretium
medicum. Atque ita in Democriti sen-
tentiis à doctiss. Holstenio editis, bis
unâ si bene memini paginâ: neq; enim
nunc liber ad manum. Sed & in Frag-
mentis ejus, à Stephano editis, sæpius.
Etiam apud Longinum *σῆν* ⊕ *σῆν*, *σῆν*
σῆν⊕, humanum corpus. Ho-
diernis Anglis, *sktn*, pellis: Est autem
pellis quoddam quasi corporis taber-
naculum, quod omnibus ejus undique
partibus ut tegmen & munimen ob-
tenditur: quomodo & ipsum corpus
animæ *σῆν*⊕ etiam & *ἐλν*⊕ ab eâ-
dem aut simili ratione nuncupatum. Id
enim reliquo corpori pellis, quod cor-
pus animæ. Sed nec insolens metony-
mia,

miagut pellis, pro toto quod ambit corpore sumatur. Possit tamen & τὸ σκῆν ab ἀσὶς duci : ἀσὶς βόδις apud Homerum, pellis ovina : ἀσὶς Μαρσύη, apud Herodot. *pellis Marsya*, i.e. exuviz, ut Camerar. interpretatur.

Σῶμα, corpus : & ut anima (ψυχή Græcis) per synecdochen omnibus fere linguis usitatam ; ita & corpus (σῶμα) pro integro homine interdum ponitur. Anglis utrumque familiare : **no soule** : **no bodie** : pro, nemo. Sed posterius tamen usitatus. Non enim dicunt **some soule**, ut **some bodie**, pro aliquis. Suspicatus sum sæpe Anglicum illud **some**, (quod interdum absolutè, ut **some are** et **opinion**, &c. aliquando cum **bodie** jungitur, ut in prioribus exemplis :) ex Græco σῶμα fluxisse. Ridebunt, credo, imperiti ; at non illi fortasse, qui quem usum habeant Hebraica כּוּן & חַי non in doctorum tantum libris, sed in ipsâ quoque sacrâ Scripturâ non ignorant. Latinum *persona*, factum est, ut doctis placet, ex ψῆσι σῶμα : & Chaldaicum כּוּן (quod & Græco σῶμα fortasse dedit originem : nam ὁρῶμεθα ; pro σῶμα interdum poni satis constat :)

stat:) propriè, *nomen*; vulgò, pro *aliquis* usurpatur. Sed & priscos Latinos *sum* pro *rum* dixisse, ex Festo discimus: quod an huc aliquid faciat, nescio. Sed nihil æquè auget suspicionem meam ac docti viri de origine impersonalis, seu impersonalibus verbis servientis apud Gallos *on* particulæ origine observatio. Ita autem ille in Grāmaticâ suâ Gallicâ, quæ Latinè, & Gallicè seorsim An. Dom. 1569. typis Stephanicis excusa est. Majores, inquit ille, nostri frequenter scripserunt *hom* in significatione impersonali passiva: veluti ut Gallicè verterentur *Curritur*, scribebant, *hom court*, vel *l'hom court*: tanquam si Latinè diceretur, *Homo currit*: unde factum est nostrum, *On dit*: *on fait*: pro Latino, *Dicitur*, *Fit*: *h. ablato*, & *m. versò* in *n*. Hactenus ille. Objiciat aliquis fortasse, quòd huic Anglico *some*, additur interdum *bodle*; vel *men*: ut *some bodle*: *some men*, &c. Sed hoc nihil est. Prius enim illud *some*, quamvis (ut nos quidem suspicamur) origine idem, postquam tamen usu (ut & Gallicum illud *on*;) nunc aliud est, & in pronominis naturam transiit, nihil vetat, quin no-

minibus ejusdem cujus & ipsum (si originem spectes) significationis, rectè jungi possit. Talia multa memini observare, quæ legentibus fortasse, mihi certè nunc ista scribenti in mentem non veniebant. Non omninò dissimilia, ἐν ἀνιχίς (quod ex ἐννεα & νύκτες compositum:) νύκτες; & ποδόνιπτα ποδῶν; & βοῶν ὀπιβέχοντες ἀνὴρ; & οἶνοχοῶν οἶνον, & id genus alia quæ apud Poëtam incomparabilem observarunt veteres Grammatici: in quibus cum ejusdem verbi manifesta sit repetitio, à tautologîâ tamen facilè excusantur.

Σείω, præter ἔσειχα, σείχηναι, quaterere, concutere; **to shake.**

Σάω, cieo, agito, concito: Item persequor, incesso, fugo: ὀπείσσω, impello; **to shove.** Fortasse & **to shun**, vitare.

Σήσω, cribro, as; excutio cribro, agito; **to sift.**

Σχήμα, habitus, cultus. Item habitus oris & gestus: dignitas, decus: ἀχίνωσιν, immodestè se gerere: inverecundum aliquid & homine pudico indignum patrare. Etiam latius, moribus & vita turpi coinquinari. Εὐχήμεον, decorus, modestus: ἀχήμεον, indecorus, immodestus.

immodestus. Quæ cum certa sint & obvia, nollem virum doctiss. in nupero opere asserere non tam corporis figuram, quàm habitum & vestis decus hoc verbo signari : & negare, *schematio*, mediæ ætatis verbum hinc esse. Verè ille quidem poterat dicere, *schematio*, ex Anglico *to shame*; vel Germanico *shamen* immediatè factum: at illa, quæso, unde? Est & *ἀσχημολογῶ* verbum, pro, modeste & honestè loquor; & *ἀσχημοσύνη* nomen, modestia: constans animi status, nullis aut doloris aut gaudii perturbationibus infracti, aut obnoxii: quò omnes alias virtutes interdum referunt philosophi. Interpretes Græci Bibliorum verenda corporis, quæ Hebræi pudicè, *ערוה* vel *ערוה* (*γύμνασις* propriè) nuncupant, verbo non minùs pudico *ἀσχημοσύνη* solent exprimere. Iidem verbum *פורה* (unde Græc. *πόρνη*, & vetus Latinum, de quo multa Scal. in Catalecta Virgilii, *puta*: sed & Italicum *porta*; ex quo, *puttana*, *putta*, *putaine*, recentiora; pro, meretrix: fortasse & Latinum, *pudor*, &c.) Es. III. 16. *חֲשִׁמָּה* verterunt, *ערוה* *פורה* *ערוה* *כָּוֶשֶׁת* *אֶרְבָּא* *וְלֹא* *תִּשְׁחַד* (alii, *ἀσχημοσύνη*) *דוֹרֵי* *לֵב* :

των : **The Lord will discover** (or, **make open**) **their** (χῆμα) **name**; (*ver-gogne, Gall.*) id est, ut ibi nuperi interpretes, **their secret parts**.

Σίσλαι, ἐνώπα : in aures. Hesychius : qui etiam σίχλαι scribit, & similiter exponit. Σισλοφόρων, σάσις (ut idem Hesychius) δ' ἐνέχων. τὰς καλαχέιδας τ' ἐνωπίων, σίχλαι φάσιν* οἱ δ' αὖτὰ τὰ ἐνώπα : id est, ut ego interpretor, quia alibi non reperio : Σισλοφόρων, officium vel munus ad Eunuchos pertinens. Aiunt enim σίχλαι scrinia monilium esse : alii, monilia ipsa interpretantur. Anglis olim, **figle**, monile. Et ab illis, mediæ ætatis (ut probabile est) scriptores, **figla** : de quo in aliqua Somnerianarum lucubrationum plura legere memini. Potuerunt autem à Græcis (ut alia multa Græcis usitata, etsi non Græca genuina,) habuisse Germani, seu Saxones, * quamvis Hebraicam potius sapiat originem, quàm Græcam. Sed videamus tamen, numquid & Græca origo possit inveniri non incommoda. Σισαλόης Homero verbum familiare, quod ad-junctum nominibus substantivis summum earum seu pretium, seu artificium notat :

* סִסְלָא
peculium.
res pretio-
sæ. De auro
& argento,
I. Chron. ca.
XXIX. v. 3.

notat : tale utique, quod spectantes admiratione & silentio (unde & verbo secundum quosdam origo :) figere sit idoneum. Ita Ιλ. ε'. Αλλ' ἄγε νῦν μάστιγα καὶ ἥνια σφαλόμενα Δέξαι. & iterum eodem libro — αὐτὰρ ὅγ' ἦρως ὦν ἱππων ὀπιθεὶς ἔλαβ' ἥνια σφαλόμενα. Idem Οδ. ο'. Χιτῶνα σφαλόμενα, de Telemachi tunicâ : & alibi pariter non semel. Consulent Eustathium, quibus ejus adeundi copia. Apud auctorem Etymologici, (quem post Eustathium commendatissimum omnibus linguæ Græcæ studiosis cupio :) sic reperio. Σιφαλόμενα, σημαίνει τὰ πεποικιλμένα : ὡς τὸ σίζω, σφαλόμενα, καὶ σφαλόμενα. Diversa hæc origo à priorè : sed Græca tamen. At Hesychius ; Σιφάλωεν, ποικίλον τῇ γραφῇ, λαμπρὸν. σφάλωμα γδοί Σκύθαι λέγουσιν, &c. cætera à libris & otio melius paratis relinquam. Sed ille facit Scythicam vocem. Nos autem Scytharum illorum linguam, qui Græcis notiores, & quibuscum frequentia illis ob vicinitatem commercia, non aliam remur fuisse, quàm Germanicam. Fuerit igitur (secundum Hesychium) vox pura puta Germanica, vel Saxonica ; & ab illis, à Græcis accepta.

Sed hæc longiorem disquisitionem desiderant : nobis aliò festinandum.

Σπῆλα, macula, labes, &c. a spot, / in t. migrat ; ut σπλή, σπλή, &c.

Συμφομαι, & σινύομαι, irascor, &c. to chide : succensere, increpare : nisi potius ex χυδ, opprobrium, maledictum, de quo supra.

Σιγχε, à Suidâ exponitur, ἀρόρεχι, ἀδινδς, & (idque Plutarchi loco adducto:) νοσώδης : cibi fastidiosus, infirmus, æger ; sick.

Σέον, fraudulentum effugium, callida tergiversatio : ἀνίλοσιαι, Hefych: contentiones, contradictiones. ἄρισε, contentio. De ἄρισε, supra in σπώδεσς : nisi & illud ipsum, ex σπώδεσς.

Σάρνας, fatuus : stultus. puto me legisse vel audivisse apud Angliā Zante, pro fatuo.

Σίνω, noceo, lædo : σίνης, & σίνωρ, nocuus, noxius, κακῶς : to sin, peccare : a sinner, peccator : Germanicè, sund, sunder.

Σία, umbra, &c. de quo supra : σιας, σιαδης, σιαδων, &c. unde shade, & shadow, umbra.

Σιύχο : Σιύχω, vide supra.

Σίδης,

Σίδυρθ, & σιδεροφορεῖν. vide suprā.

Στεπλὸς, flexilis, &c. στεπῆ, armilla, monilia, torques : funiculi, fibulae, ut quidam apud Homerum exponunt ; a **strap**.

Σχεδὸς, laevus, sinister ; ineptus, per- versus, σκόλιθ. Anglis, a **skint**, & a **skew**, limus, obliquus.

Σχερὸς, ἀχλὺ, ἀσφαλὸς : (Hesych.) i. portus, littus ; a **shore**.

Στυφὸς, acerbus, austerus ; de saporibus, propriè : & metaphoricè de hominibus ; **ruffe** : ut vulgò pronuntia- tur. Sed scribitur **rough**.

Στεῖρα, carina. Anglis, **to steer**, clavo assidere, navim gubernare ; **sterne**, gu- bernaculum.

Σεισίδαλος, simila, similago : unde **simnel** ducunt vulgata quædam Lexica. nam alioquin ex Latino quoque fieri potuit. ut & **cracknell**, & κολλύρα, col- lyra.

T

Τρέχθ, cursus : Item locus in quo curritur : Τρόχος, rota. Angl. a **track**, semita ; vestigia. **to track**, or **trace**, ve- stigare.

Τερχοπίδον, sufflamen (quo impetus

rotæ in declivibus locis sustinetur & impeditur:) a trigger.

τήνω, liquefacio; τήνωμαι, liquefio, liquefco: to taw.

Τυθὺς, parvus, parvulus, pusillus, infans: τυθὺν βρέφος. tit de infantibus & puerulis, in quotidiano sermone puto me non semel audivisse. titmouse, aliàs mitsken: parus, parvula avis. Quasi equo propriè competeret, in accuratissimo Lexico Anglico-Gallico: Tit; godal, roce, roffe, haridelle. Est etiam τυθίς, τυθίτις, qui ab uberibus adhuc pendet, & lacte nutricis alitur: unde etiam, quando de infante & lactente usurpatur, verbum manare possit.

Τρόπα, lusus puerilis genus, quod Stephanus describit; cui non absimilis, quem trap vocant Anglici pueri.

τύπω, verbero; to tump.

Τολύμη, glomus, lanæ propriè; sed de aliis quoque rebus dicitur: etiam de maza; (μάζη) ex quo massa Latinum; a lamp. Ejusmodi, integrarum etiam initio syllabarum aphareses, etsi passim multæ: simillimum tamen in mentem nunc veniebat, μῦλῳ, recentioris Græ-

cia vocabulum, ex *tumultus* Latino factum : de quo doctissimus Meursius in Glossario : *μυλῳαῖοι*, tumultuarii, seditiosi. Vide & suprà in *μόλυβδος*.

Τρυξ, *βρυξ*, fax : *διεξ*.

Τρυφή, vindemix tempus, quando omnes occupatissimi : unde puto fluxisse, *το διεξ* : nisi quis malit ex *βύχω*, attero, vexo : *βύχομαι*, atteror, conficior, &c. repetere.

Τείρω, infesto, molestiâ afficio, conficio, &c. *το τείρω*.

Τέλλω, *ἐντέλλω*, mando, faciendum injungo : *το tell*. *תלל* Hebraicum, dicere, & mandare, seu præcipere.

Τέλα, vestigal ; (unde *τελῶ* censeor, &c.) *tole*, *tole-monte*.

Τελίω, pendo, pensito. *ἀρξύριον τελῶν*, & *τελίται*, sæpe occurrit apud Græcos scriptores : *to tell*, id est, numerare, pendere. *τελῶ*, attributor, contri- buor : *ἐναριθμῶμαι*, *ἐσκέινομαι*, ut *ἡρξάμην τελῶν*, cœpi numerari : *εἰς ἑλλήνας τελῶν*, Græcus censer, &c. propriè (ut Grammatici loquuntur, ad Etymologiam spectantes, dicerent Angli, *I began to be told* : & *to be told a Grecian* : at- que ita veteres etiam Angli suo *tellan*,
usi :

usi: ut, **And he us him to bearn telth** : i. e. & ille nos pro liberis habuit : vel, in liberorum loco. Sed consuetudo nunc obtinuit, ut loco **tell**, aliud synonymum ejus in his locutionibus usurpetur. Dicunt enim, **to be reckoned** &c.

Τελαῶ, sum sub ditione : sum sub imperio. Hinc, ni fallor, **to dwell**, habitare, agere.

Τωδαίζω, disteriis incesso, irrideo, mordeo opprobriis, &c. **to tatwnt**. Item **to twit**.

Τυτλαρίζω, τυτλαρίζε, id est, (ut Hesychius exponit) αὐτὸ καὶ αὐτὸ λέγει, blatero ; **to twattle**.

Τάρρη, rancor : πηγρὸς, rancidus. de oleo propriè. In quibusdam Angliæ partibus, (ut Cantio, ni fallor) de rancidis, aut aliter vitiatis liquidis, dicunt, **It bath a tang**.

Τηλίκε, tantus : de corporea, propriè, magnitudine ; **tall**, procerus.

Τρύπερον, veterator, vaser ; **trupento**, non semel audiui, vel, **an old trupento**, de vafro & tenace. Obvix sunt & aliz rationes, scio : sed quæ mihi magis arideat, aut tam probabilis videatur, nulla.

Τεζιμζα,

Τραπέζα, mensa, pegma : a trap, decipulum : id est, ut Had. Junius in doctissimo Nomenclatore pluribus explicat, Laqueus quidam aut machina irretiendis aviculis, aut capiendis bestiis comparata.

Τράκλος, comestor, (à τρώω scilicet, arrodo, rodo, comedo :) vorator. Ita dicitur & Homero (ut viri doctiss. Camerarius & Steph. in suis uterque The-sauris:) qui ut habeat quod voret, quavis arte lucrum facit. Atque hæc est Eustathii & Hesychii, quorum verba Stephanus adducit, expositio. Est autem verbum Homericum. Homeri verba quæ ab illis afferuntur, sunt hæc : ex Odyss. E.

Ἄλλ' ὅτι δὴ ὁστόος μοι ἐπιπράμων ἔ-
τος ἦλθε,

Δὴ τότε φοῖνιξ ἦλθεν ἀνὴρ ἀπ' ἡλίας
ἑσθλός,

Τράκλος.

id est, Sed cum octavus mihi rediens an-nus venit, jam tunc Phœnix vir falla-cias sciens, Τράκλος, &c.

Item ex sequente libro,

Ἐνθα δὲ φοῖνιξες ναυσίκλυτοι ἦλυσον
ἄνδρες

Τράκλοι,

Τρωκ), μνεί' ἀσόντες ἀδύρματα ναὶ
μυλαίνη.

id est, *Illuc autem Phœnices navibus in-
elyti venerunt viri, Τρωκ), infinitas du-
centes res ludicras* (Gyphanianæ edi-
tionis hæc versio est) *nave nigrâ. Mihi
longè aliter videtur de hoc verbo,
quàm vel Eustathio, vel Hesychio, aut
qui ipsos sequuti sunt. Nec puto ullos
eorum aliter de vero sensu quàm ego
sentio, judicaturos fuisse, si linguam
Anglicam intellexissent. Anglis hodiè-
que verbum notissimum & usitatissi-
mum, **to truck**, pro mercari, vel merces
alias pro aliis mutare. Unde secundum
analogiam, quamvis non sit in usu,
truckster, (βώκτης) fuerit, mercator,
nundinator, negotiator. Nec mihi du-
bium, quin **druggs**, & **drugster** (vel
druggtster) ab eâdem sint origine.
βωκλὰ enim Græcis (quod & βωφάλια:)
edulia, vesca quæcunque: sed propriè,
quæ cruda (ut doctis placet) comedi
solent, & secundis mensis apponi, ut
raphani, pyra, poma, nuces, amygdalæ,
& similia. Plura recensentur à Polluce:
μυρτίδες, μάπιλα, κάκκοι, ῥόαι, καίρουα Πέρ-
σης, &c. quæ pleraque ex transmarinis
locis*

locis navibus advehi solita. Talia autem pleraque quibus officinas suas instruere solent Pharmacopolæ : ut mirum non sit consuetudinem obtinuisse, ut *Druggs*, de Pharmacis ; & *Druggster*, de Pharmacopolâ propriè diceretur. Porro, Phœnices ex Canaanitis oriundos, constans doctorum sententia est : & veteres quoque apud Procopium in eam rem inscriptiones, tum aliis, tum summo viro in *De Diis Syris* opere commemoratæ. Cananæi autem in Sacra ut omnes norunt historiâ (ut & Phœnices apud Ethnicos) à mercatura tam noti & nobiles, ut ipsum nomen *Canaan*, (Hebraicè, כנען) in commune mercatoris nomen transierit. כנען mercator, negotiator. מַרְכָּס, merx. Judicet jam lector, quàm apposita sit verbis Homer. hæc expositio : ut Phœnices scil. (notissimo illo & vulgatissimo apud omnes nationes Epitheto) mercatores nuncupentur ; & mercatores sive negotiatores, à fraudibus & fallaciis, quibus ferè constat ista vita, perstringantur. Vulgata autem illa explicatio, quàm coacta sit & longè petita, quis non videt ? Dicerem potius

Phœnices

ῥαχλὺ (si quidem ῥαχά vera origo, & non est verbum peregrinum, quod magis probabile est;) cum primo qui ventri commeatum ex peregrinis locis adveheret, esse nuncupatum: postea, qui res alias quasunque; ἀδύρματα præcipuè: id est, curiosorum vel delicatiorum oblectamenta, quæ graviores & sapientiores pro meris ἀδύρμασι (talibus autem sunt quæ ex peregrinis locis à multis magno studio conquiruntur;) ludicris & ludibriis habentur. Suspectam fuisse vulgatam illam doctis viris interpretationem, indicium est, quod prior illo Homeri loco, in Gyphaniæ editione, ῥαχλὺς vertitur *veterator*: in secundo, *ingeniosus*. Ego verito, ῥαχλὺς, **a truckster**: i. e. *Cananeum*, vel *Cananitam*: negotiatorem, &c. Literæ, *t*, in *d*. (in *drugster*, vel *drugger*, pro **truckster**;) mutationis, quanquam ut in literis affinis nihil proclivius, exemplum tamen quod ultrò se suggerit, dabo; Græciæ recentioris illud *δραγμάντης*; Ital. *drogueman*; Gall. *trucheman*; (id est, interpretes;) ex Chaldaico, ut notum, תרגמן.

Táw, vel תָּזָו; præter. תִּזְזָה: Aor.

2. Part:

2. Part. (quod apud Homerum & Apollon.) Poëtic. *τῆλαγών*. Exponunt quidam *τεινας* : alii, *πνέξαι* : alii denique *λαβών*, accipiens,prehendens : quos Stephanus sequitur : cujus sententiam non parum confirmat Angl. **to take** : capere,prehendere. Certè τῆ Imperat. ex *τάω* (de quo tum alii, tum auctor Etymologici in *ἀτης* alibique:) omnes exponunt *λάβει* : cape, accipe. Quamquam nec illa inepta Anglici verbi etymologia, quam suprà in *δέχεται* attulimus.

T

Υ *θαλά*, nugæ : *ὕθλιω*, nugar ; **idle** ; **to be idle**.

ἕλωρ, aqua ; **water** : de quo suprà.

ἕρπυς, serpens, aquaticus propriè, a? **adder** : si antiquum, ut puto. nam alioquo ex *hydra* Latino, non minùs.

ἕρεια, vas aquaticum. situla, &c. **Antwer**, si antiquum. Nam & Latinum alioquin *hydria*. De d. medio absorpto, vel excidente, sæpius jam monuimus. Fortasse tamen ex neutro ; & **ewer**, ex *πυρ* ; (Græcè *ἕρ*;) ex cujus animalis cornibus pocula à Germanis olim fieri solita,

De lingua Anglicâ vetere,

solita, ex Cæsaris commentariis, Plinio, notum, aliisque. *Urum* Hercyniæ sylvæ proprium animal fuisse tradunt illi veteres: unde & à Germanis sive Græcos, sive Romanos nomen accepisse, suadet ratio. Origo tamen erit Græca, si ab ὄρεσι (montibus) nomen illis inditum.

ὑπερ, super; **ober**: ὑπεροχῇ, **to oversee**.

*Ταλν, sylvæ, ligna, &c. **wald, weald, wold**: (tot enim modis scribebatur, ut Versteganus docet) sylvæ: Item, **wood**, lignum.

ὑφ, textura, textus: ὑφ, textile, tapetum, rete: ὑφάω, & ὑφώω, texo: Anglis, **a webb**; & **to weave**.

Φ

Φηλόω, ἀπατάω, decipio. Notum satis & usitatum verbum. An hinc φιλήτης, fur, latro, &c. sit, ob diversam scripturam dubium est. Nam à φηλόω, φιλήτης potius scribendum fuerit: ut & εὔλαθ, impostor. Seneca docet apud Ægyptios vulgare verbum fuisse, qui tamen ad Græcam originem, quasi à φιλέω (ex quo φιλητής, sed alio sensu) non à φηλόω, alludit. Verba ejus sunt: *Voluptates*

Voluptates præcipuè exturba, & invissimas habet: Latronum more, quos philetas Aegyptii vocant, in hoc nos amplectentes, ut strangulent. Atqui Hesiodus etiam, alique Græci scriptores habent. Ab illis igitur (quis dubitet?) Angli, **to filch**, (vel ut alii propius ad originem scribunt, **to filch**) & **a filcher**.

Φῆρς, fauni, (de quibus inter alios: μάργειος parens in *De Satyr. Poësi*;) satyri; Anglis **satires**, nymphæ: larvæ, lemures.

Φορμός, teges, storea. quæ pluribus olim, (de quo aliquid ad Theophrasti Characteres:) hodièque vice scamni, aut cubilis. Hinc Anglis, **a fourme**, scamnum: sedile.

φλάω, contundo, &c. φλάσμα, pro θλάσμα, Hippocrati, &c. contusio; **a flaw**: ruptura.

φλάζω, παφλάζω, ferveo, æstuo; **to flash**. nisi ex φλύζω, unde φλύσις, pustula. οινόφλυξ, quasi vino bulliens: ebrius. De vino quoque Angli.

φλόξ, πῶς, flamma; **a flash**.

φέρειν, habere, agere; **to faire**: ut εἰρεῖν χαλῶς; φέρεν χαλῶς; **to faire well**: **to faire ill**. B b φέρω,

De lingua Anglicâ vetere,

φείλω, φρυάλλω, fremo, frendeo ; **to frett**. Nisi potius, ex βορὴ, cibus : & βορῆς, vorax. Est enim vetus **frettan**, edere, propriè. Transferunt autem etiam Græci ad animum : ut in θυμοβορῆν, & θυμοβόροι μελεδῶντες, &c.

φλοιός, cortex ; φλοῖω, decortico ; **to flea**. Item, **to flaw**.

φάτνη, præsepe. Anglis, **fatt** pinguis. דבן Hebræis, saginare : דבן præsepe.

φελλῆς, filices ; **flints**.

φάσκαλον, φάσκων, & φασκάλιον : marsupium ; arca, pera, cista. Anglis, a **flaskett** : sporta, calathus, canistrum majus.

φύζειν, φύζειν, miscere : φύγμα, mistura. Anglis, a **fray**, pugna : ut Gallis **meslée**, ex miscendo.

φίεος, optimus ; excellentissimus : **first**, primus, princeps.

φρύν, φρύνη, φρύν, rubeta, rana venenosa ; a **frogge**, rana : nisi ex φάβα-χ, de quo supra.

φείδομαι, parco, do veniam, misereor. Hinc ergo possit esse **fond**, &c. de quibus supra in Εμφύναι.

φάγγ, vox, sonus : φάγγομαι, loquor : ἀφάγγ, elinguis, mutus. Angl. **tongue**, lingua.

φίσι,

φάρμακον, onus; sed propriè, navis. Quæ navibus apportantur, ait Camerarius. φορτίζω, onero. Anglis, freight, onus navis: to freight a ship, navem onerare. Scribitur etiam fratte, vel fracht, quod ad Gallicum verbum propius accedit; & est fortasse ab aliâ origine.

φάρμακον, (quod jam suprâ in Cambdenianis habuimus, sed hîc repetitum, quia plura super eo addenda:) vilis, facilis: nullius pretii, aut negotii. Item, malus, improbus. Hæ vulgares & usitatae significationes. Sed Dio: Laertius in vita Platonis alias commemorat, non ut Platonis proprias, sed tamen præterquam Platonis paucis usitatas aut notas. Inter eas hæc est, ut φάρμακον pro simplice & minimè fucato ponatur: quomodo etiam Euripidem usurpasse probat Laertius adducto ipsius in hanc sententiam loco. Ut minimè dubium videatur quin τὸ σοφόν, inde manaverit. Quanquam aliam quoq; notionis istius rationem possimus reddere ex sententiâ philosophorum principis, & hominum, quibus sola ratio prævit ad sapientiam, unius omnium post homines natos sapientissimi; qui toties id incul-

cat, & non minùs solidè probat, ἀδύνατον φερίμιον ἢ) μὴ ὄντα ἀσάθον: i. *Fieri non posse, ut qui non est bonus, idem sit sapiens.* Sed à Græcis ad Anglos (quod hîc quærimus:) immediatè pervenisse hoc verbum non præstem, cùm in veteribus libris hætenus mihi non occurrerit, sed ejus loco, *untwle, dyfing, &c.* At si non hoc; certè non dubium quin τὸ *fohle*, vel ut alii ad discrimen (est enim *fohle*, etiam volucris) scribunt, *fohle*, pro turpi & impuro, hinc profectum sit. Sunt enim vilia, ex contemptu, sæpe sordida & squallida: & quæ mala & prava, eadem & naturâ suâ impura sunt, & ita quoq; vulgò nuncupantur. Ἀσέβατον πιδμα, a *fohle spirit*, i.e. impium, malum. In veteribus rythmicis ante 600. plus minùs annos Orationis Dominicæ versionibus, quod in uno exemplari, *Let us not in sounding fall, Wat fro evill thu spid us all:* in altero, eoque antiquiore, *Pe let us fall into no sounding, Ac wfeld ous fro the fohle thing.* φαυλότης, *flth.* φαυλίζω, vilipendo, subsanno, (unde & φαύλα apud Hesych. χαλαγίλας exponitur; & φαυλίσεια, ἡ χαλαγίλας, subsannatrix) *fo flotw.* φερίν,

φρονεῖν, sapere, sentire : ὁ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν, φιλοφρονεῖν ; & interdum absolute, φρονεῖν τὰ, &c. pro, favere alicui, benevolo esse animo, &c. Anglis, absolute, **a friend**, quasi ὁ φρονεῖν, amicus. quemadmodum & Latini absolute, *velle alicui, cupere alicui*, pro, benè velle ; benè cupere.

X

Xηλη, forceps, seu forfex, quales can-
crogum propriè. De avium quoque
unguibus dicitur, ut apud Sophoclem.
a clate. Sed & **clutches**.

χύτρον, propriè, oleum aquâ mix-
tum, quo perfundi & in ungi balnean-
tium corpora solebant. Hinc χύτρον,
etiam pro ἀγγεῖω ἐλαιόδοχῳ, ἐν ᾧ ἦχον
οἱ παλαιοὶ τὸ ἔλαιον, ᾧ μὲν τὸ λέξασθαι ἐχέ-
οντο : i.e. vase, quod oleum continebat,
quo post lavationem corpora veteres
inungebant. Hanc interpretationem
doctissimus Stephanus habet suspe-
ctam, quòd exemplorum quæ profe-
runtur incerta lectio sit : non habitur-
us opinor, si scivisset in Anglica lin-
gua hodièque vocari **a Bettie**, haud
dissimile vas, ad continenda, & calefa-

cienda liquida quæcunque comparatum. Quod tamen alioquin etiam ex $\chi\upsilon\beta\alpha$ vel $\chi\upsilon\beta\alpha$, olla, cacabus, (mutato pro more *r.* in *l.*) duci possit; cum in ejusmodi vase carnes quoque vulgò coquere soleant,

$\chi\acute{o}\epsilon\alpha$, locus, regio, provincia: ground: nisi ex $\alpha\iota\sigma\beta\acute{o}\varsigma$. Sed & *countrey*, pro regione, provincia, hinc fuerit, nisi ex *conterraneus*, (quod satis antiquum) barbara vox *conterra*, sequioribus sæculis emerfit, unde istud fluxerit. Quæ quidem vox quamvis apud nullos fortasse istorum temporum scriptores reperiatur, nec in usum recepta sit; potuit tamen ex ejus quasi ideâ vox ista formari; qualia in lingua Gallica innumera ferè observat doctissimus author Grammaticæ Gallicæ, cujus jam aliquoties mentionem fecimus. Haud parum etymologiam priorem confirmat, quòd ut Græci dicunt, $\chi\omega\rho\epsilon\acute{\iota}\nu$, $\epsilon\mu\chi\omega\rho\epsilon\acute{\iota}\nu$, $\alpha\nu\alpha\chi\omega\rho\epsilon\acute{\iota}\nu$; pro, cedere, recedere, &c. ita Angli, *to give ground* q. d. $\chi\acute{o}\epsilon\alpha\gamma\ \delta\iota\delta\acute{o}\nu\alpha\iota$.

$\chi\omega\rho\epsilon\acute{\iota}\nu$, $\epsilon\mu\chi\omega\rho\epsilon\acute{\iota}\nu$, $\epsilon\upsilon\sigma\chi\omega\rho\epsilon\acute{\iota}\nu$, cedere, concedere, &c. *to grant*. Est & $\chi\omega\rho\epsilon\acute{\iota}\nu$, impressionem facere hostili modo; vel

in

in hostes. Et hinc fuerit, **to crowd**:
violenter trudere. Hoc malo quàm ex
κράω, pulso, quod aliis placuit.

Χλω, χηνός, anser: veteribus Germa-
nis, Plinio teste, **ganze**: hodiernis An-
glis, **a goose**: Item, **a gander**. Plinii ver-
ba, lib. X. c. 22. de anseribus, *Candidi
ibi*, (in Germaniâ) *verum minores, gan-
za vocantur*.

Χολή, bilis; gall.

Χόρξ, vitis fulcrum, &c. **a crutch**.

Χαλιζήν, ἀναχαλιζήν; de equo pro-
priè dicitur indomito, vel aliàs effræni,
& sternace. Angli pariter de equo,
skittish: qualem quia Galli vocant *om-
brageux*, suspicetur aliquis fortasse ex
οία potius manasse. Sed ego illud ma-
gis probo.

Χεῖλα, labium: veteribus Anglis,
welers. **Dyghten welerum mine
tha antyn**, &c. Domine labia mea ape-
ries, &c. Psal. LI. v. 15.

Χρόνι, diuturnus, longo durans
tempore. Χρόνιος, & χρόνια, diuturni-
tas, vetustas. Χρόνια, vetus. Anglis,
crone, propriè vetula ovis, ut docet
Versteganus.

Χήρα, χερσαία, locus sterilis, in-
cultus;

cultus : solitudo ; de quo suprâ.

χαλάζα, grando ; baile.

χαλάω, remito, laxo, relaxo : de funibus, & id genus, propriè : sed ad mores passim transfertur : unde χαλίφραν, & χαλιφρηνίω, &c. **to slack** : Item, **soggitto**.

χαράσσω, (vel χαράσσω) sculpo, insculpo, imprimo : χάραγμα, nota insculpta, vel impressa ; **to scratch**, vel **scratch**.

Ω

ΩΝέω, (sed frequentius, αἰνέομαι) emo, mercor ; comparo mihi, impetro, obtineo. ὄνθ, pretium. ὃ δίδωσί τις, ἵνα λάβῃ πρὶ πολυμένων : quod quis dat ut aliquid quod vœnale est, auferat ; vel suum faciat. Hinc, τὸ ὀῶνε, proprius : & **to owne**, ut proprium sibi vindicare, ac pro suo agnoscere.

ὥς, sicut, velut ; as.

HÆC sunt, amice Lector, quibus nostram quam exposuimus, de lingua Saxonica cum Græcâ affinitate & propiore cognatione sententiam potissimum niti agnoscimus. Quibus lectis diligenter ac perpensis si tu tamen ali-

ter censes, & abnuis : Hoc primò, (modò tamen conatus nostros candidè interpretaris) me solabor, *Non eadem* (quod Poëta nescio quis) *sentire bonis de rebus iisdem, Incolumi semper amicitia licuisse.* Proximo loco, ut cando-
re tecum certem, lectionis hujus ut desinas, & aliud agas, amicè consulo. Quem enim proposita verba & exempla non moverunt, eum ullis aliis quæ à me speret argumentis, motum non iri planè prædico.

Sed ut ad alios nos convertamus, quos non minore numero fore confidimus ; sciant illi quicunque sint, in hac adornandâ collectione non ambitiosè versatos esse, ut omnia undique congereremus ; sed eorum quæ se nobis offerebant delectum habuisse ; magisque ut judicium nostrum lectoribus, quàm diligentiam probaremus, studuisse. id-
que non unâ de causâ. Ac primò quidem, quia quid operis suscepti ratio postularet, quid ad assertionem nostram firmandam copię sufficeret, propositum nobis erat ; non Etymologicum Anglicum conficere. Quamvis igitur plurima se nobis offerrent, de
quorum,

quorum, nos quidem, non magis dubitamus origine, quàm de his quæ hætenus exhibuimus: quia tamen obscurior erat origo, & quæ minùs in his versatis suspectior fuisset, insignioribus & illustrioribus contenti fuimus: quod spero Lectorem, qui aliorum in hoc genere conatus ac labores publici juris factos cum nostris hisce contulerit, facile percepturum. Ut dicam liberè, quod sentio: Pauca puto verè & genuinè Anglica, sive Saxonica, id est, vetera reperiri, quæ (iis exceptis quæ Latinæ sunt originis,) si ritè & diligenter expendantur, non possint ad Græcos fontes revocari. Sed ut quis dignè & solidè hoc opere defungatur, multis opus est, quæ non in uno aliquo facile reperias. Nam primò, linguæ Græcæ, non vulgaris hæc, quâ multi passim se jactant; sed accurata pro linguæ Græcæ magnitudine (qualem alibi suo loco describimus:) peritia requiritur; à quâ nos longissimè abesse profitemur. Non enim sufficit ut Lexica quis, quod sibi quidam persuaserunt, diligenter evolvat; sed omne Græcorum scriptorum, Poëtarum, Historicorum, imò & Philosophorum

losophorum genus evolvendi ; cum inter legendum , quod sæpè experti sumus, multa in mentem veniant, quæ nulla Lexicorum quamvis accuratissima lectio suppeditet. Jam Dialectorum, Deus bonè ! quanta apud Græcos varietas ! quanta verborum aut eorundem, sed adeò per has dialectos immutatorum & distortorum, ut vix pro iisdem agnoscas : aut planè aliorum & singulis Dialectis propriorum varietas, ex quorum accuratâ cognitione infinitæ pendent origines, Ex una ferè Æolicâ Dialecto , totus penè fluxit , ut Quintilianus aliique observant, Latini sermo. Hæc observatio quanti momenti sit in Latinis originibus indagandis, norunt omnes ejus linguæ non vulgariter periti. Jam veteris linguæ Anglicæ cum pars tantum ad nos pervenerit, supplendus hic defectus ex cognatarum linguarum, Danicæ, Suecicæ, Belgicæ, Germanicæ, (ut nunc loquimur) exacta cognitione ; neque omnino potest, ut in hoc studio quisquam feliciter versetur, aut aliquid dignum doctorum præstet approbatione, qui non sit omnium istarum linguarum callentissimus.

Quod

Quod mihi quidem, (tantam videor, ex mediocri usu in comparandis illis, affinitatem deprehendisse) non adeo difficile aut operosum videtur; modò qui sit Anglicismi tum veteris, quantum ex libris hauriri potest; tum præsentis accuratè peritus. Ad hoc autem multum proderit tum Scoticæ linguæ, quæ Anglicâ hodiernâ purior, exacta cognitio; tum variorum verborum veterum, quæ pro locorum ac regionum in Angliâ varietate cuiq; ferè regioni ac loco propria multa reperiuntur, diligens observatio. Ego certè, ex quo ad Meridionales has oras, (quæ vulgò *Sussexia* nuncupantur) diu jactatum publica me tempestas appulit, multas observavi voces antea penitus inauditas, quas veteres esse verisimile est: alias autem non inauditas quidem, sed aliâ longè notione, quàm quâ mihi prius auditæ fuerant. Ego quidem quantum potui id operam dedi, ut nullo verbum ex linguâ Græcâ peterem cujus veriore aut verisimiliorem originem cognatarum linguarum, Belgicæ puta, aut Germanicæ, aliqua suggereret. Quod qui non observant sedulò,

& quicquid in linguâ Græcâ aut Hebraicâ assonat, arripiunt; non aliud quàm in arenâ multo molimine ædificant; aut quod Græci dicunt, τὰς νεφέλας χαίρουσι. Quæ causa fuit altera, quòd à multis congerendis, imperitiæ nostræ nobis conscii, libenter abstinuerimus; & hæc ipsa (si singularia verba spectentur; nam universæ collectionis, quantum ad præcipuum hujus operis scopum, alia ratio:) timidè proponeremus. Jam ut aliquis ab his omnibus quæ nobis desunt, sit instructissimus; nisi tamen propria quædam vis & δύναμις ingenii pari librata judicio accesserit, non ampliùs consequutus fuerit, quàm pusio aliquis, aut effæctus viribus, armis Achillæis indutus, cum robusto pugile congressurus.

Sed hæc obiter, & nihil ad nos, nisi quatenus hæc nostra collectio Etymologici operis aliquod esse specimen videri possit. Ad nostra igitur ut redeamus: Quanquam literas Alphabeti singulas ordine suo exhibuimus, non tamen in verbis quæ sub unaquaque literâ disponendis ordinem literarum observavimus: nec sanè observandum credi-

credidimus;quòd multa erant,quæ collata & apposita mutuam sibi lucem fœnerarentur. Non negamus tamen melius multa disponi potuisse, si hoc nobis tanti visum esset; aut verò otium nobis tantum, ut etiam tam minuta rei vacare potuissemus. In Latinâ Græcorum expositione cùm consultum nobis, ne suspectiores essent nostræ interpretationes, videretur, aliorum potius uti verbis,quàm nostris; non diu cunctandum fuit quem potissimum sequeremur; ex quo & alios hausisse, & suos, plerosque, rivulos derivasse non dubitamus. Meâ tamen usus libertate, in quibusdam dissentire, sed redditâ ratione, ausus sum: in non paucis ab Hesychio & Etymologici auctore adjutus sum, ubi deficiebat Stephanus: alios quoque, nec sine fructu, credo, libenter consulturus, si copia eorum hæc scribenti fuisset.

ULTIMA jam pensî nostrî pars nobis restat, historia: non illa quidem planè necessaria, ac potius ætætarium, quàm pars, cùm istam quam volumus

volumus affinitatem linguarum, quamvis nulla superessent historiarum monumenta, quæ suaderent, tam numerosa (ut omnes agnoscent harum rerum periti) verborum cognatio & similitudo satis evincat. Videamus tamen ecquid hinc quoque, quod tantò magis opinionem nostram confirmet, erui possit.

Gallorum veterum cum Græcis commercia, & mutuas sive per victorias, sive per colonias immigrationes; quæ de Galatis, de Gallo-Græcia, de Massiliensi colonia, & id genus quæ multis observata sunt, commemorare non est hîc animus. Quæ quanquam si vera est, quæ doctissimis probatur sententia, Gallos Germanorum progeniem fuisse, & eandem fuisse veteribus illis Gallis & Germanis linguam, non *à seorsum* cuiquam meritò videantur, cum ipsos etiam Saxones, ex illo Gallorum genere qui in Asia sedes variis temporibus fixerunt, ac variis locis ac temporibus varias (ut solet) nomenclaturas sortiti sunt, & in novas quasi gentes coaluerunt, aut degenerarunt; suspicari (cum talia passim contingant)

non

non sine caussâ quis possit : quia tamen partim longius petita, partim solâ nituntur conjecturâ, jamque à multis inculcata sunt, nos eò non confugiemus *Graci se in Galliam immiserunt, in Graciam Galli* ; ait Seneca.

Ad antiquissima si recurramus tempora, Scythas totâ ferè Asiâ potitos, ac ibi sedes fixisse, in Herodoto & vetustissimis historiis legere est ; ex quo Scythas cum Gracis permixtos communes in multis locis sedes habuisse cuiusvis in promptu colligere est. Hinc *Scytho-Graci* de quibus Herodot. l. i. v. Quamquam autem *Scytharum* nomen apud antiquissimos scriptores valdè generale nomen est, quod omnes septentrionales populos tam Asiaticos quàm Europæos complectitur : Europæos tamen sive Celto-Scythas qui & Germani postea dicti, ab Herodoto aliisque Scythicorum bellorum scriptoribus intelligi certissimis argumentis viri docti plures adstruxerunt. Sed & ipsum nomen *Scytha* Germanicam præ se fert, ut omnes ferè consentiunt, originem. Illos autem nominatim Scythas, qui alio nomine *Geta* quoque nominati,

minati, per oram Ponticam latè sparsos, Græcis notissimos, Germanicæ fuisse prosapiæ, constans eruditissimorum virorum, antiquitatum Germanicarum illustratorum & indagatorum solertissimorum, est opinio. In eâdem autem orâ Græcorum coloniæ non minus frequentes ac celebres: de quibus Strabo aliique figillatim, & fusè. Seneca paucis: *Scythia & totus ille ferarum indomitarumq; gentium tractus, civitates Achaia Ponticis impostas litoribus ostentat.* Inter has Tomos urbs, tum propriis cladibus non unis; tum Ovidii Nasonis, Poëtæ celeberrimi, exilio & morte (si quidem Eusebium sequimur: aliter enim quidam recentiores de morte & sepulchro ejus in superiore Pannoniâ reperto:) nobilis.

Ita quidem docti plerique Germanicarum rerum scriptores omnes; uno tamen non contemnendæ authoritatis viro dissentiente, qui Getas & Gothos pro diversis habet. Ratio quâ præcipuè nititur ipsius sententia hæc est, quod nulli, ut ait ipse, veteres, Getas Germanis accensuerint. Quod mihi non adeò mirum videtur, quàm mi-

rum tam multos veteres (ut recentiores omittam) rerum antiquarum tam diligentes & studiosos, in hanc de Getis opinionem tam unanimiter consensisse, nisi vel antiquorum monumentis, quæ fortasse, ut alia infinita, exciderunt; aut pertinaci majorum traditione, quæ pro monumentis esse debeat, in eam inducti essent; nec hætenus repertum quenquam, unum si excipiamus Cluverium, qui contradiceret. Multa autem potuerunt accidere, cur Getæ à Germanis oriundi, aut ejusdem cum Germanis originis, alii tamen posterioribus temporibus crederentur; quos tanta nimirum locorum intercapedo; mores in multis immutati; lingua quoque, ut probabile, non parum adulterata, & cum aliis confusa; nova denique nomenclatura à notis & vulgatis Germanis discriminarent. Credibile est Germanos aut Germanorum parentes & *αεζόνες* illas omnes olim oras infedis, quas postea ut Orientalium numerus augebatur, supervenientes (& ipsæ quoque quondam & linguâ & ortu eadem:) aliarum nationes, Græci aut Græcorum progenitores,

nitores, aliive cognati populi, ad magis Septentrionales partes paulatim protruderint. Nec tamen omnes loco cecidisse. qui remanserint veteres incolæ, cum suis eos advenis in unam gentem coaluisse. in quibusdam locis, mutatam gentem; linguam, eandem remansisse: in aliis, mutatam linguam, non gentem, sed mixtam tamen: ex hac mixtura & rerum vicissitudine, nova nomina orta; veteribus, novas notiones accessisse; unde insecutæ in historiis confusiones multiplices. Huc facit & Plinii in Naturali Historiâ de Scythico nomine querela. Jam linguas, essentialiter quamvis, ut ita dicam, & originitus easdem, ubi tamen multiplex ex confusione variarum accidit interpolatio & diversa pronuntiatio, quis nisi peritissimus, easdem agnoverit? Imo vel affines; nisi qui utramque, aut alterutram saltem probè calluerit; & in scriptis potius, quàm sermone (ubi longè difficilior observatio) comparisonem instituat?

Nam quòd Geta Thracum progenies (ut à Cluverio objicitur) ab antiquis nonnullis constituitur, parum hoc

me movet, qui sciam quàm facilè vicinitas illis imponere potuerit : sed & ipsos Thracas, Scythicam progeniem, ut & Germanos, à pluribus constitui, non ignorem. Cluverium autem miror, qui linguam non Gallis tantum, Britannis ac Germanis ; sed & Illyriis Hispanisque communem fuisse, contra disertissima, ni valdè fallor, antiquorum plurium testimonia, statuit : eundem silentium eorum tanti facere, ut contra tantum non contemnendorum testium (Hieronymum, Spartianum, Claudianum, Ausonium, aliósque ab ipso nominatos:) consensum, Getas & Gothos pro iisdem habentium, ipse diversos statuatur, quòd nulli veteres, (ex vetustioribus illis scil.) Getas Germanos fuisse testentur.

Id igitur si obtinemus, quod præter Cluverium nemo negat, Getas non alios quàm qui postea Gothi fuisse; quos omnes Germanicæ fatentur originis; Gethicam quoque linguam, non aliam quàm Germanicam agnoscentes : Gethicam linguam Græcâ permixtam fuisse locuples testis Ovidius. Nec verisimile est, quanquam id ipse alicubi negat

negat Ovidius, nisi potior pars linguæ Geticæ, Græca fuisset, affinitatem illam tam facile animadversurum fuisse Ovidium, cum tantum possit (inter loquendum præcipuè) dialectorum varietas, ut vir Anglus in Belga, nisi attentior & sagacior, sermonis Anglici vestigia; nec magis Belga in Anglo loquente Belgici deprehendat; cum tamen τὰ ἑσθλὰ utriusque linguæ propius inspicienti sint propè eadem. Quid quod Ovidius de se prædicat, librum se Getico sermone in laudes Augusti scripsisse? Quod si verum est, magna fuerit Getici cum Græco sermonis affinitas oportet, quem tam paucis annis tam grandis Ovidius addiscere potuerit.

Ultra Tomos in superiori parte Pontici litoris situm erat Borysthenes oppidum, fluvio celebratissimo cognomine, Græcorum vetustissima colonia: ab Herodoto descripta. Statum ejus Dionis Chrysostomi (qui sub Domitiano & Trajano Imperatoribus vixit) ætate, describit ipse ἡ ἀποφύλαξις. Narrat autem undique cinctos ac permixtos Barbaris (quos Scythas etiam sæpè appellat)

pellat) quanquam ad eorum mores habitumque alias compositos, Græcè tamen utcunque intellexisse, Homeri Poëtæ inprimis studiosos. Adeo quidem, ut studio illorum adductus, orationem apud illos, quæ Borysthenitica ex loco nuncupata, Dio habuerit. Quis autem dubitet, quin ut homines, ita & linguæ, Græca Scythicæque, in istis locis permixtæ confusæque: & quanto Græci ibi patrii sermonis studiosiores & tenaciores, quàm qui Tomis, ubi Ovidius exulabat; tanto plus ejus in vulgarem Scythicam transfusum? Testatur ibi Dio Tauricam quoque Chersonesum, Mæotide palude celebrem, à Scythis & Græcis promiscuè habitatam fuisse. Ibi autem hodièq; sermonem Germanicum, & quidem (quantum ex verbis à Busbequio prolatis colligere est) qui ad Anglicum proximè accedat, in usu esse vulgò notum est. Non ignoro Gothos posterioribus quoque sæculis istas terras occupasse: nihil tamen obstat, quin & ex prioribus illis multi, recentioribus illis permixti, sint superstites. Cæterum de Borysthenensium studio philosophiæ
quod

quod narrat Dio, non id abhorret ab ingenio cæterorum incolarum, quos eo nomine commendant aliqui veteres; Herodotus, ni fallor, & Aristoteles alicubi. Unde sunt qui verba Apostoli Coloss. III. v. 2. *βαρβαροι & ουνοι*; non per *αυξησην* (ut ibi Grotius aliique) sed per *αυλισην* accipienda contendunt.

Jam quæ hætenus differuimus cum ad Germanos in genere pertineant; an & ad Saxones speciatim, & illos Ponticorum istorum Scytharum partem sive progeniem fuisse, non improbabili- ter colligi possit, porro nobis viden- dum est.

De Saxonum origine inter docto- ambigitur, & multa à multis afferun- tur, quæ contemnere facilius, quàm certiora, quæq; alii probaturi sint, sub- stituere. Cæterum, de Saxonum origi- ne aut sedibus, postquam illo nomine Romanis innotescere cæperunt, nulla quod sciam controversia. Ptolemæus, qui primus, aut inter primos, illos me- morat, in Cimbrica Chersoneso, (quæ nunc Dania) & Balthici maris oris con- stituit. Inde eos trajecto Rheno Au- straliores oras ac terras infestasse &

occupasse, satis certum est. Sed cùm nomen tam recens sit, quo nomine prius noti, & unde, si non indigena, eò delati, non tam facile est expedire. *Consentiens hodie omnium ferè eruditorum est opinio* (inquit eruditissimus Cifnerus) *Saxones à Sagis, vel Sacis originem ducere; de quibus Herodotus, &c.* Hos autem Sacas sub Scytharum (Asiaticorum sci.) genere ac nomine comprehendunt antiqui plures. ad Cappadoces autem Ponticos usque victoriis suis & incursionibus processisse Strabo author est. Eosdem ad Persas quoque progressos esse, alii tradunt: unde à Persis omnes universim Scythæ *Saca* nuncupati, ut qui ex omnibus illis notissimi. *Οἱ δὲ Πέρσαι πάντες τοὺ Σκύθας καλέουσι Σάκας*: quo loco etiam habitum Sacarum describit talem, qui Scytho-Germanis optimè conveniat.

Non defuerunt qui Saxones, Axones dictos assererent, ex Ponto Axeno qui postea Euxenus. Sed meritò hæc conjectura exploditur, quum certum sit non tam antiquum esse istud, (sive *Axenos* legas, sive *Saxones*) indigitationem. Alii ex Cimbris originē repetunt,

tunt, quos cum Cimmeriis nescio quàm rectè, inter quos & veteres multi) confundunt : quorum opinionem multis exagitat Cluverius. Cimmeros certè extrema Ponti, sive Mæoticam paludem & vicina loca (sive ut indigenas, ut nonnulli : sive ut advenas, ut alii :) diu infedisse, unde & Bosphorus Cimmerius, qui aliis Mæoticus, satis constat.

In hac tantâ & rerum ipsarum obscuritate, & opinionum varietate, non meum, neque fortasse cujusquam vel diligentissimi, quicquam certò statuere. Ut autem maximè verisimile sit, Saxones ex Ponticis oris & ponticâ Chersoneso, ubi promiscuè Græcos & Scythas habitasse prius ostendimus, in Cimbricam Chersonesum & Germanici maris oras illas Septentrionales profectos esse ; hæc inducunt me ut credam. Primò quidem, disertum Ptolemæi testimonium, qui non illos tantum, de quibus egimus, Sacas in Asiâ constituit ; sed & *Saxones* nominat, Scythiæ populum, à Sacis oriundum. Cum autem idem Ptolemæus Saxones in Europâ eodem tempore constituat, probabile

probabile est, tam Asiaticos illos, quàm Europæos hos ex uno aliquo loco profectos, in diversas orbis partes expeditiones suscepisse; &, vel antiquum nomen, quamvis eo nomine ante Ptolemæi ætatem, aut paulò ante, Græcis Geographis non innotuerint, retinuisse: vel hoc novum, ab armis, & susceptæ profectiois consilio ipsos sibi indidisse. Eum autem locum, ex quo profecti sunt, cum ex Ponticis oris & Ponticâ Chersoneso variis temporibus in varias terras ingens sese colluvies effuderit, Pontum fuisse, aut Ponto vicina loca, valdè probabile est. Sed ut ita credamus, præcipuè suadet propior ista quam docuimus affinitas linguarum.

Secundò, quòd mari assueti, & maritima loca consecrati, ut plurimum Saxones: quod Pontici litoris accolis, & nunc ἀποίκιοις, optimè conveniat.

Tertiò, quòd in moribus Getarum, ut ab Ovidio, oculato teste, describuntur, haud pàuca, quæ cum Saxonum moribus & institutis optimè conveniant. Saxones, ut notum, cæsariem alebant & ad humeros usq; demittebant.

Getæ

Getae pariter. *Vox fera, trux vultus,*
(truces & carulei oculi, de Germanis
Tacitus:) *verissima mortis imago: Non*
coma, non ullâ barba resecta manu. Et
Eleg. X. *Quos ut non timeas, possis odisse*
videndo, Pellibus, (de Germanis idem
Tacitus, *Gerunt & ferarum pelles, &c.*)
& *longâ corpora tecta comâ.*

Saxones cultro accincti esse sole-
bant, quem **seare**, indigitabant, eoque
ministro ad cades prompti. Nota hi-
storia stragis Salisburiensis (in Anglia)
ad quam nota illa verborum formula,
velut tessera militaris, aut classicum
prævit, **Ʒeam eont seares.** (vel ut scri-
bi debere monebat Somnerus meus,
nyrnal heolwer seares:) stringite gla-
dios. Simile eorum factum narrat (ut
& aliis observatum) Wittikindus Mo-
nachus, atque à majoribus illis cultris,
quos ipse **sachs** indigitatos tradit, qui-
bus eadem illam Thuringorum perpe-
trarunt, Saxonibus nomen inditum
contendit: quam nominis rationem
probat & Butherus in suis ad Taciti
Germaniam commentationibus. De
quo mox plura. De Getis autem Ovi-
dius,

Dextera

*Dextera non segnis stricto dare vul-
nera ferro;*

* id est, Ge-
ta omnis, ut
alibi, Barba-
ra lingua, id
est, Getica.

*Quem vinctum lateri, * Barbarus
omnis habet.*

Plura alius inveniet fortasse, cui omnia colligere, quæ de Getis sparsim passimque Poëta, vacaverit. Cæterum de Etymologia verbi *Saxones*, quamvis Cifnero aliisque concedamus, falli Wittkindum, qui ab illâ Thuringorum cæde repetit, quod multo antiquius esse certum est: nihil obstat tamen, quin ita jam olim, cum primum Cimbricas oras appulerunt, vel etiam antè, appellati fuerint. Ut & Scythæ, à sagittando: & Longobardi, Germanorum & ipsi Cimbrorumque progenies, ex longis, non barbis, sed hastis. Nec minus probabile est illud Etymum, quàm quod ex *Sacis* Cifnero aliisque probatur. Huc etiam facit fortasse quæ doctissimo Camerario de voce *σάδιον* in *Thesauro* suo observata. Docet enim ex Pausaniâ & Theognide, *σάδιον* vocatum propriè ferrum, quo caput tonderetur: unde manaverit vox *ἀποσάδιον*: quod tamen aliter ab aliis exponi non nescimus. Sed siue Græca vox est

est *σχύθη* primitus, sive Scythica, quin altera ab alterâ (vel *sear*, à *σχύθη*; vel *σχύθη*, ex *sear*;) profluxerit, ego vix dubito: cum *πεθ* in medio verbi saepe deperdi in *πιδάμην* aliisque observaverimus; sed & hodièque ferrum messorium sive falcem vocent Angli *a sptbe*. Ne quis autem miretur armorum nomen ad rusticam supellectilem translatum; haud dissimili ratione vomerem aratri vocant hodie Angli cultrum, *a coulter*. De litera *c*. vel *x*. pereunte, aliquid in Hebraicis.

Jam quod Dio testatur apud Græco-Scythas illos Borysthenicos tantâ in veneratione Homerum Poëtam fuisse, ut propè pro Deo haberent, ac solum ex omnibus Poëtis agnoscerent; magnum hinc argumentum, Saxonica linguam illic olim viguisse. Plurima certè Anglici sermonis in Homero; aut Homeri potius in Anglico sermone in verbis singularibus, tum phrasibus & idiotismis animadvertimus olim vestigia, quorum collectionem, si relegendi aliquando nunquam satis lecti aut laudati poematis illius otium & opportunitas suppetat, libenter promiserim;

miserim; quanquam libentiùs ab alio tum Anglici tum Græci peritiorē sermonis expectaturus. Hujus generis est vox Anglicâ *trōte* de homine cui supra molem corporis robur aut ingenium superat: ex Homérico scilicet illo Tydeo, de quo Poëta;

Τυδείδης τοι μῆκρος μὲν ἔλω δόμας, ἀλλὰ
μαχητής.

Hujus generis alia non pauca notavimus in verborum collectione: ut in *εῶπες*, & *αἰετῆρες*, & *βῆκτες*; aliisque; in quibus Homerus laudatus: interdum & illustratus. Jam Dionis, quia insignis est locus, verba hîc apponam, & definam.

*Dio Chrysost Orat. XXXVI. de studio
Borysthenitarum erga Homerum.*

Σχεδὸν ὅ καὶ πάντες οἱ Βορυσθενῖται περὶ τὸ
ποιητὴν ἐσπουδάσαν, ἵσως διὰ τὸ πολέ-
μικοι εἶναι ἐπὶ νῦν· εἰ μὴ ἄρα καὶ τὴν πρὸς τὸν
Ἀχιλλέα εὐνοίαν τῶτον μὲν γὰρ ὑπερβύας π-
μῶσι, καὶ νεῶν τὴν μὲν ἐν τῇ νήσῳ τῇ Ἀχιλ-
λέως χαλκίμην ἰδρυμένην τὴν ἐν τῇ πέλῃ. ὥστε
ἐδὲ ἀκέραιον ὑπερβύας ἄλλας θέλουν, ἢ Ὀ-
μήρου

μῆρες. καὶ πάλλα ἔχοντες σαφῶς ἑλληνίζοντες, διὰ
τὸ ἐν μέσσοις οἰκεῖν τοῖς βαρβάροις. ὁμῶς τινὶ
καὶ Ἰλιάδα ὀλίγη πάντες ἴσασιν ἀπὸ στόματος.

Corollarium.

Liceret jam nobis per æquum lecto-
rem fortasse definere; non eo tan-
tū sensu, quo Cicero alicubi de Æso-
po histriōne; sed ut jam perfunctis &
fide præstitā. Corollarii tamen loco,
quando de linguā Anglicā tota hæc
dissertatio fuit, erit brevis disquisitio,
An illi benè de linguā patriā merean-
tur, qui verbis exoticis undique corra-
sis illam locupletare (ita enim obten-
dunt multi) satagunt. Passim enim oc-
currunt doctorum querelæ, corrumpi
linguas hac loquendi farragine, non
ornari. Quare quid nobis videatur,
paucis hîc indicabimus. Ac primum
illud statuimus, copiam verborum
multum ad eloquentiam conferre,
quantôque quæque lingua amplior &
locupletior est, tantô uberiores istius
generis fructus sperari posse. Nihil fu-
tilius Grammatici nescio cujus in Æ-
neidem primā observatione, copulam,
¶,

&, apud Latinos diversas res semper
 copulare, cum ad exaggerandam ora-
 tionem (quæ pars eloquentiæ potissi-
 ma) sæpius adhibeatur. Quanquam e-
 tiam sine copula (quæ oratio vocatur
ἀνὰ δὲ ἑλ) plura ejusdem significatio-
 nis verba eleganter conjungantur;
 quale illud Terentii, *Abiit, evasit; eru-
 pit: &, Vetus, vietus, veterosus; senex:*
 & in Cicerone, Gellio observata, *va-
 stare, exinanire, spoliare; &, decepit, fe-
 fellit, induxit:* de quibus & similibus
 rectè idem judicat, *nam eandemque
 rem pluribus verbis vehementer atque
 atrociter dici: — quæ quanquam eadem
 ferè sint, & ex una sententia oriantur,
 plura tamen esse existimantur, quoniam
 aures & animum sapius feriunt.* Sed
 legat lector quæ toto illo capite à do-
 ctissimo viro doctissimè disputantur, &
 allatis ex Homero aliisq; exemplis plu-
 ribus, illustrantur. Hoc magis miremur.
 Est quoddam genus dicendi concisum,
 ac vibrantibus & contortis sententio-
 lis, quasi spiculis, inclusum: qualis Se-
 necæ Philosophi oratio, ut plurimum.
 Ab hoc genere cum copiam verborum
 brevitâs sententiarum videatur exclu-
 dere,

dere, nullum tamen genus, si propiùs introspicias, in quo verba magis luxuriant: ut bona pars eorum quæ in Senecâ maximè vulgò placent, perierit, si quæ per diversa verba sæpius repetuntur, ab illo dempseris. Sed hæc alii pluribus, neque nos id nunc agimus.

Ad versiones librorum aliâ linguâ scriptorum quàm necessaria sit verborum Synonymorû copia, fidem faciant sacræ Testamenti utriusque literæ, ubi tam frequens eorum usus, ut vix interdum Latinæ linguæ sufficiant opes; & Anglicæ bonam copiam sine dedecore liceat ejurare. Sed hæc vulgaria. Illud haud adeò protritum fortasse, ad consummatissimam sive in Oratoribus sive Poëtis eloquentiæ laudem copiam verborum multum conferre; non quatenus est copia per se (quod alterius est laudis, de quâ jam diximus:) sed quatenus in copiâ delectus, quem cum arte (ubi opus est) adhibere, ut verba cum naturâ rerum congruant, pauci quidem qui norunt, sed qui norunt, laudem summorum ac divinorum ingeniorum meritò consequantur. Hac præcipuè laude excelluit & tantâ apud omnes,

quibus de meliore luto præcordia, in admiratione fuit Homerus : quem ideo dicebat Aristoteles *μόνον κινέμεθα ποιῆν τὰ ὀνόματα*, vitam verbis infundere, ut qui illum legerent, non scripta legere, sed res ipsas spectare crederent. De mirifico hoc verborum cum rebus consensu plura nobis alibi dicta. Quia autem pauci sunt, qui ista vel capiant, vel iis capiantur, quod quanto ars est exquisitior, tanto peritiorem requirit iudicem ; exemplo uno aut altero rem illustrare non gravabor.

Multa sunt hujus generis quæ veteres Grammatici Rhetorésque in Homero observarunt, ac miris laudibus extulerunt : qui sanè unus plura in hoc genere suppeditat, quàm omnia omnium mortalium scripta qualiacunque. Post Homerum, secunda Virgilio laus meritò tribuatur. Sed nos illis omissis, ex sacri Codicis Versionibus exemplum sumemus. Sublimis & exquisitæ in suo genere orationis, Psalmus CVII. quo divina providentia à divino vate, exemplis ex quotidianâ petitis experienciâ, sed summo artificio asseritur. Ejus Psalmi versus 26. in vetere (ita vulgò vocant,

tant, quamvis sit hujus seculi) Anglicâ
 versione ita habet: **They are carried**
up to the heaven, and downe againe
to the deep, &c. recentior autem, **They**
mount up to the heaven; they goe
downe againe to the depths, &c. Pauci
 fortasse discrimen observant, neq; ipsos
 qui mutarunt hoc spectasse præstare
 ausim: ceterum si quis Aristotelicâ au-
 re legat, mirum quantum discrimen ex
 unâ illâ peregrinâ & asciticiâ vocolâ
 moont, quæ hunc loco ad *evangelium*, &
 rem ipsam de qua agitur ob oculos po-
 nendam appositissima est, & ut ita di-
 cam, *quævis*. Non solum enim vasti
 illi sævientis Oceani fluctus cum mon-
 tibus jucundissimè comparantur (quod
 nec omisit Virgilius in tempestatis de-
 scriptione, qui istâ comparatione bis
 ibi, tæve utitur; *montes volvantur æ-*
quarum, &c.) sed & in ipsa verbi *moont*
 compositione & pronuntiatione nescio
 quid arduum & præruptum, quod pro-
 nuntiantibus speciem nitentium quan-
 dam ac laborantium ingerit. Sed & hoc
 Virgilianæ fuit artis, ut in hac re ver-
 sum monosyllabo terminaret, — præ-
 ruptus aqua mont. Tanti erat hoc ver-

bum civitate Anglicâ donare, ut hîc legeretur: quanquam ut hunc usum præstaret, multum contulit pronuntiation, quæ illi ex genio sermonis Anglici accessit.

Sed unde proprias possit opes Anglica lingua jactare aliud ibi specimen. Notum quas voces Grammatici naturales & ὀνομαστικὰς ἐπὶ τῶν φυσικῶν vocent. Ut igitur *balatus* ovium proprius, & *hinnitus* equorum, & *æris tinnitus*, & *tubarum clangor*; ita & vox *stridor*, ut catenarum propria à Sancto Augustino commemoratur. Quod autem propriè ac naturaliter catenæ dicantur *stridère*, inde est opinor, ex sono illo caninæ literæ asperiore & horridiore cum sibilâ conjuncto. Confert aliquid & stridula vocalis *i*, ut in *tinnitu*; quod æris proprium. Talis vox mihi videtur & Latina *ferrum*, in quâ geminum *r* rigorem illum ferri proprium pulchrè imitatur: unde & Græcis *σέρπας*, quod nos durum, & rigidum vocamus. Laudatur illud Lucretii,

—*serra stridentis acerbum Horrorem*:
quantò magis illud ejusdem versionis,
de confractis æneis portis, & vectibus
seu

seu repagulis ferreis disruptis, ejusdem Psalmi versu 16. **For he hath broken the gates of brass, and cut the barres of iron in sunder :** quibus tum confringentis ac summo quasi robore nitentis ac prævalentis actio ; tum ferri ipsius quasi obluctantis & ἀντίστατον durities, ex singularum ferè literarum propriâ potestate, & appositâ colloca-
tione αἱ ἐκφράσεις (ut mihi quidem videtur) ob oculos ponitur.

Hæc & ejusmodi alia legentibus, non minore (si non insipidum palatum) voluptate afficitur animus, quàm opera Apellis alicujus, aut Polycleti curiosè ac cum judicio spectantibus. Quod enim in illis placet, imitatio naturæ, non minùs hic insigne est ; & tantò fortasse major admiratio, quantò voces ad animum penetrare, quàm colores & figuræ naturâ suâ sunt idoneæ.

Hos igitur in usus si quis ampliando & locupletando sermoni studeat, haud ille malè de eo mereri, meâ sententiâ, censendus sit : hac tamen conditione, ut dum aliena mutuatur, propria non negligat aut fastidiat ; & id sedulò caveatur, ne novorum introductio, vete-

rum sit abolitio. Quod contrâ fit à plerisque, qui non ut locupletent linguam, peregrina mutantur, sed quòd nota & communia fastidiant; pessimâ & ineptissimâ pleriq; persuasione, quasi sapere eos supra vulgus necesse esset, qui vulgari sermone contenti non sunt.

Quantum ingenio valerent Angli, ut alia omittam, fidem faciant scripta, quæ funestissimis hisce temporibus utrinque in lucem prodierunt. Sed ita sunt à naturâ plerique comparati, ut quæ in medio posita sunt, insuper habeant, & aliena tam in sermone, quàm moribus & cultu consecutur: quis ingeni sui vim, quo pollent, & industriam, ad patriæ linguæ thesauros erudendos potius conferrent, quàm ad legendos alieni soli flosculos; in maiore apud externos honore pridem fuisset Anglica lingua, & nobis hujus Dissertationis occasio dudum præcepta esset, Gaudebo certè, si alii nostro exemplo incitati, quod nos inchoavimus, melioribus ipsi auspiciis, & necessariis ad tantum opus præidiis instructiores perfece-
rint.

F I N I S.

Addenda, & suis locis inferenda.

Pag. 3. lin. 14. post, potest. Hinc illa
 Johannis Philoponi de Græcarum Joh. Græ-
 dialectorum ortu : Διασπαρύνων γὰρ τέ- maticus, in
 λων, inquit ille, εἰς πλείονας τόπους, καὶ τὴν Τεχνι-
 αὐτῶν φωνῶν ἐκ ἑπ' οὐλαξάντων, ἀλλὰ τῇ τ' κοῖς.
 τύτῳν μελαβολῇ ἅμα καὶ τὴν φωνῶν μελα-
 βαλλόντων, σωῶν διὰ λέξεως λείπει. Ita
 editum : sed puto legendum, γνῶν : &
 verto ; *In varia autem terrarum loca*
dispersis illis, (Hellenis posteris scil.)
& eundem sermonem non amplius ser-
vantibus, sed pro locorum varietate ser-
monem quoque variantibus, ita extite-
runt quæ vocantur dialecti. Ab Orbe
 condito, &c.

Pag. 9. l. 17. adde ibi ad oram ad-
 versam, Dan. II. 41.

Pag. 44. l. 6. post, impeteret. Quan-
 quam autem satis cavisse me puto, ne
 viro docto, vitâ pridem functo, in sen-
 tentiâ ejus vel aliter accipiendâ vel re-
 ferendâ ulla à me (quod vulgò fieri
 solet) fieret injuria; quia tamen magna

res agitur, & tantæ molis liber non est cuius obuius aut parabilis, rem gratam Lectori non uni facturum me censui, si totum illum, contra quem pugnamus locum, bonâ fide hîc repræsentaremus.

Cluver. Germ. Ant. lib. I. c. 8. edit. Lugdun. Batav. Elzevirianæ. a. d. 1616. pag. 73, & 74. *Sed nec eorum iudicium probandum, qui, ubi aliquod vocabulum in linguâ nostrâ Celticâ occurrit, quod vel Græco, vel Latino, vel Hebraico, vel Persico, vel aliis cuiuspiam gentis vocabulo sit par atque simile; protinus, id nos inde habere, exclamant. Unus quum fuerit initio rerum in terris sermo, quo omnes pariter inter se, ante Babylonis fundamenta, usi sunt mortales; quemque postea ad urbis Babylonica adificationem Deus, rerum omnium conditor ac moderator, non omnino è medio sustulit, novis exinde linguis creatis, sed tantum in varia idiomata, ut supra dictum, variâsque dialéctus, confudit, seu potius dissipavit: quid mirum, si diversissima longéque inter se remotissima per universum terra orbem gentes multa communia habeant etiamnum rerum vocabula? Exempla eorum pauca quædam*

dam ob oculos posuisse, haud alienum fuerit. *Aegyptii & Arabes, Germanique & Hispani ac Galli, supremum illud verumque numen, omnium rerum principum, suâ quique linguâ dixere Theuth, Græci etiam Θεὺς, Δεὺς & Ζεὺς, & Latini Deus: Græci item aliâ dialecto, unâ cum Germanis nostris Dan; ut certissimis documentis infra suo loco ostendetur. Græcis summa pars hominis dicitur κεφαλή, Sinis, Indica genti, koppalah; Germanis kops, & aliâ dialecto kop; Latini caput. Latinis negandi particula est non; Germanis, variis dialectis, nein, neen, nee, nep. & na; quorum hoc commune cum prædictis Sinis habent: Hispanis, Italis, & Anglis no; Sarmatis, sive Slavis, ne, & nie. Adfirmandi particula Germanis, & Sinis est ja. Quæ particula Latinis est apud, Danis dicitur hos, & eodem Græcis nonnumquam vocabulo ὅς. Quod Græcis est ὅτι, Latinis dicitur uti, vel ut; Danis at. Latinis qui est oculus, Germanis vocatur auge, & oge; Sarmatis oko. Latinis quæ auris; Germanis est oo. Qui Græcis πῦς, Latinis est pes; Germanis suns, quasi pfnus, & aliis dialectis font, foot;*

foot ; ut Græcorum Latinorumq; pater, Germanis later. Quæ Græcis est μήτηρ, Latinis dicitur mater ; Persis mader ; Germanis mutter, muter, munder, & moder : Anglis mother ; Sarmatis māterz, mācz, & māti ; Aegyptiis muth. Quæ Latinis est sepes, Pænis atque Hebræis dicitur gadir, seu gader ; nobis Germanis gadder, & aliâ dialecto gitter. Quod Lat. dicitur est, Græcis sonat ἐστίν, Sarmatis jest, vel gest, Germanis ist, is, & es : neq; tamen hujus vocis vel indicativus, vel infinitivus modus in omnibus prædictarum gentium linguis idem vel similis est. pluralis nihilo minus indicativi apud Latinos est sunt, apud Germanos setn, setnd, & sind, apud Sarmatas Polonos, sa ; quod penè idem sonat quod son. Germanis prima indicativi hujus verbi est ich bin : hunc modum Angli non agnoscunt : interim tamen imperativum & subjunctivum habent be, & infinitivum to be ; quæ Germanicè scripseris ble, sive by. Sarmata item indicativi præteritum habent byt, & futurum bedede, quasi benden ; & imperativum badz, quasi bontsch ; cum reliquis personis, ac numero : infinitivum quoque

quoq; bycz, & participium bedac, quasi bendontz. Latinis idem infinitivus est esse; Germanis setn sin, & syn; Græcis εἶναι. Iisdem his ab eo indicativus est εἶμι, cui eadem ratione simile est Latinorum sum, ut illi εἶμι, Germanorum setn. sed longè propius ad εἶμι accedit Anglorum am. Jam verò Latinorum sum, Sarmatis est gsem, & jestem: illorum es, his sy, & jestes. Substantivus Latinorum sim, sis, sit, Germanis est sete setest, sete. Horum atque talium, quæ innumera universo orbe, non modò in hanc nostram insulam, quam Europa, Asia, Africaque nominibus distinguimus, sed in Americam etiam sunt sparsa, quum nostri illi homines, qui de linguis differunt, rationem reddere omnino nequeant, quando & quomodò à gentibus ad gentes, quàm longissimè inter se distitas, sibi que invicem maxime ignotas, pervenerint, casu id accidisse, tandem statuunt. Egregium sanè iudicium, in re tam seriâ, ac gravi! De uno atque altero verbo, vel etiam tertio, ac quarto, imò de centesimo, si ita lubeat, ego concesserim. at de mille, vel etiam millibus, quis sane mentis homo credat? Oportet sanè, eò recur-

recurramus, quò antè dixi. nempe hæc omnia ex primævâ illâ linguâ in variis dialectis atque idiomatibus, quæ inde apud Babylonem nata sunt, perpetuò in posterum mansisse. Quamquam non negaverim, etiam postmodò quedam vocabula à nationibus in nationes transisse. nempe ea, quorum res ipsas antè non habuerunt. exempli gratiâ; quis non credat verbum *schreiben*, sive *schriven* nos habuisse à Romanorum scribere? quando rem ipsam ab eâdem gente primùm accepimus. Sic exoticarum avium, ferarum, piscium, plantarum, aromatum, & aliarum rerum vocabula, denique artium & actionum innumera adpellationes in nostram invec̃ta fuerunt posterioribus temporibus linguam. At earum rerum, & actionum, quæ jam inde à gentis primordio fuerunt in gente, quis temere crediderit, vocabula Germanos non habuisse, donec ea ab exteris populis acceperint; aut, quum habuerint, postea externis permutasse? Neque enim novarum rerum tam avidi fuerunt prisca illi Germani, quàm nunc sumus, in linguis pariter ac moribus. quod cuivis, Latinos simul Gracosque rerum scriptores

res legenti, dispicere facillimum est.

Ceterum, de primavâ illâ linguâ ut pauca quedam etiam heic dicam; minime eorum proba mihi videtur sententia, qui Hebraicam hanc fuisse statuunt: a quâ illi, non modo omneis alias per totum terrarum orbem linguas, sed nostram quoque Germanicam, id est, Celticam, derivatam arbitrantur. Hoc si verum; certè plurima pars Hebraice linguæ jam multis abhinc sæculis interiit. quippe cùm illa, quæ modo retuli, tùm innumerabilia alia linguarum peritis colligere licet vocabula, quæ in diversarum longissimèque remotarum gentium sermone eandem vim, eundemque ferè sonum habent; nullo tamen pacto ad Hebraicam originem, vel etymologiam redigi possunt. Sententia suæ maximum omnium illis est argumentum, quòd hominum, qui ante terrarum inundationem, linguæque primavæ confusionem vixerunt, propria nomina Hebraicam habeant etymologiam. Ad hoc duplici modo iis responderi potest. aut ea quoque nomina ex antiquâ illâ ac primavâ linguâ Hebraeis mansisse; aut, quod potius crediderim, Hebraeos, post gentium dispersionem

sionem, ita ea suâ linguâ, seu dialecto nuper exortâ, interpretatos esse; quum alia ac longè diversa fuerint in linguâ primivâ. Nam idem usu venisse in reliquis gentium linguis, quis negaverit? Equidem ego, qui alioquin in rebus divinis temerè nugari, nefas duxerim, ita mecum ipse statuo; primam illam mortalium linguam nullibi adparere, nec umquam adparituram, donec, secundum ipsius filii Dei Jesu Christi verba, quæ divus Joannes in Evangelio, c. X. v. 16. refert, una fuerit omnium Dei electorum ποιμήν, εἰς ποιμήν, hoc est, unus grex, unus pastor: id est, in vitâ illâ futurâ, beatâ, atque eternâ.

Pag. 202. l. 23. post *to idnltbe*. Talia sunt & *σχώπην*, *to scoffe*: (ut *τὸ γαῖον*, *to laugh*, omittamus:) *μωχῶδης*, *to mock*: *γωριῖν*, *to jeere*: *τωδαῖζεν*, *to ttwit*, & *to tawnt*: *εὐφελίζεν*, vel *φauλίζεν*, *to flout*: Item, *ἐρεχελεῖν*, *to rattle*: *ἀεεπῆν*, *to rate*; &c. quæ qui collectionem à nobis exhibitam cum curâ legent, faciliè per se observabunt. Multa enim studiosi Lectoris industriæ reliquimus.

Pag. 208. l. 17. post, *ctdge of an hlll*. De literâ d. inserta, vide in verbo βι-

κέρη ; & exempla passim in collectione, ut in λέγων, κρῦμα, πλῆδες, &c. Plurima addi possent, ut sella, a saddle, &c. sed hoc semel dictum sit, nullam in toto Alphabeto literam aliam esse, quâ magis in formandis & transferendis ex aliâ linguâ verbis delectentur Angli. Hinc etiam in terminationibus verborum crebra, ut sonus, a sound, &c. Excidit tamen interdum, de quo plura in *Ενδύον.

Pag. 225. l. 16. post *agrotus*. De verbis autem in eâdem linguâ à primavâ significatione quasi desciscentibus, & aliud alio tempore significantibus, incidi nuper in Choerobosci, Græci nescio cujus ætatis Grammatici, super eo observationem, quâ multa congeruntur istius generis verba Græca ; non indignam meo iudicio, quæ hîc apponatur. Eos alloquitur τὸ ἐν πᾶσι τοῖς ῥήμασι παρόντας ζήϊοντες καὶ ὁμοιότητας : Αἰετὶς γὰρ ἂν τις σκοπῶν λέξις παλαιοῖς, αἱ δὲ ἄλλαι μὲν οἱ παλαιοὶ ἐχρῶντο ἄνθρωποι, ἄλλαι δὲ οἱ νῦν. Καὶ αἱ τοῖς παλαιοῖς ἔσται ἐν χρήσει, παρεωράθη, καὶ ἀπὸρρίφθησαν ὕστερον. Ἰδὲ γὰρ τὸ πύσανθ βασιλικὸν ὃν ὄνομα παρτέρεν, βλασφημῶν νῦν. Καὶ τὸ χυδαῖσι,

De his qua-
tuor recti
sermonis
canonibus
plura Græ-
matici ve-
teres; auctor
Etymologi-
ci, aliique.

χυδαῖοι, οἱ παλαιοὶ αὐτοὶ ἀπὸ τῆς χύδω
λεγόμενον, νῦν δὲ ἐπὶ ὀνείδισμῳ λαμβάνετο· καὶ
τὸ πανῶρτο δὲ ἐπὶ φρονίμων λαμβανόμενον
πρότερον, βλασφημῶν νῦν· καὶ τὸ ἔξαίσιον,
καὶ ἐκδικον τὸ ἔξω τῆς αἰσῆς καὶ διχαῖν ἐλέγχο,
νῦν δὲ ἐπὶ καλῶ λαμβάνετο· καὶ τὸ ἀνόσιτο,
πάσαι μὲν τὰ ἀτακτὰ ἐδήλυν, νῦν δὲ τὰ ἀτιμῶν· καὶ
τὸ καδοσιμῶντο, πάσαι μὲν τὰ ὅσιον ἐδήλυν,
νῦν δὲ τὰ ἀφιερωμένον· καὶ τὸ κάρμα ἀπὸ τῆς
καθαίρω, καὶ τὸ ἄλτο, καὶ τὸ ἐναγῆς ἀπὸ ἄλτο
τὸ σίβομαι γινόμενα, πάσαι μὲν ἐπὶ ἐπαινῶ ἐ-
λαμβάνοντο, νῦν δὲ ἐπὶ ψόγῳ· τὸ δὲ πανα-
γῆς ἐπὶ ἐπαινῶ μόνον ἀπὸ τῆς αὐτῆς φθαρ-
μένη· καὶ μυρία ἔτετα εὐρεῖ τις ἂν τοιαῦτα
ἔξειλάων, ἃ χρὴ κατὰ τὴν περὶ τῶν λόγων
ἐκάστω ἀνάγειν ὥς εἰς λιμένα πνὰ εἰς πύλιν
περὶ τῶν ἐκ τῶν τεσσάρων τῶν ὀρθογραφίας κα-
νόνων ἀναλογίαν, φημὶ, διάλεκτον, ἐτυμω-
λογίαν, καὶ ἱστορίαν. Quamquam nihil in
verbis obscurum, in eorum tamen qui
Græca non intelligunt, gratiam, non
pigeat Latine vertere. Porro, si quis id
sibi proponat, multas ille voces reperiet,
quibus aliter usi sint veteres, quam qui
nunc sunt homines: ut eas omittam, quæ
quæ cum olim essent in usu, postea con-
temptæ penitus exoleverunt. Ecce vox
πύργοντο, regium quondam nomen, nunc
contumelia

contumelia verbum. Ita & τὸ χυδαῖος, propriè multiplicati, ex adverbio χύδω: nunc opprobriosum: quomodo & vox πυνυρῖς, prudentem olim significans, nunc vitii nomen. Ut contra τὸ ἑκατόν, & τὸ ἑξήκον, propriè quod extra ius & fas inuentia; nunc in laude sunt. Vox ἀνόσιος qua olim insepultum propriè significabat, nunc impium. Vox ῥαδωσιμένος, olim iustum & sanctum; nunc antistitem. Κάδαγμα, ex verbo ῥαδαίω; & vox ἀζω, & ἱναγὴς; ex verbo ἀζω, veneror, orta: quondam laudis, nunc improperii vocabula. Solum nunc παναγὴς ejusdem originis verbum, quod in bonam partem accipitur. Talia sexcenta qui paulò diligentius ista scrutabitur, inveniet; quæ pro cuiusque nature ratione ad unum aliquem qui propriè illi competit quatuor illorum recti sermonis canonum, tanquam ad tutum aliquem portum oportet singula perducere: analogiam dico; dialectum, etymologiam, & historiam.

Pag. 232. l. 26. lege, quæ facere, operari, ministr.

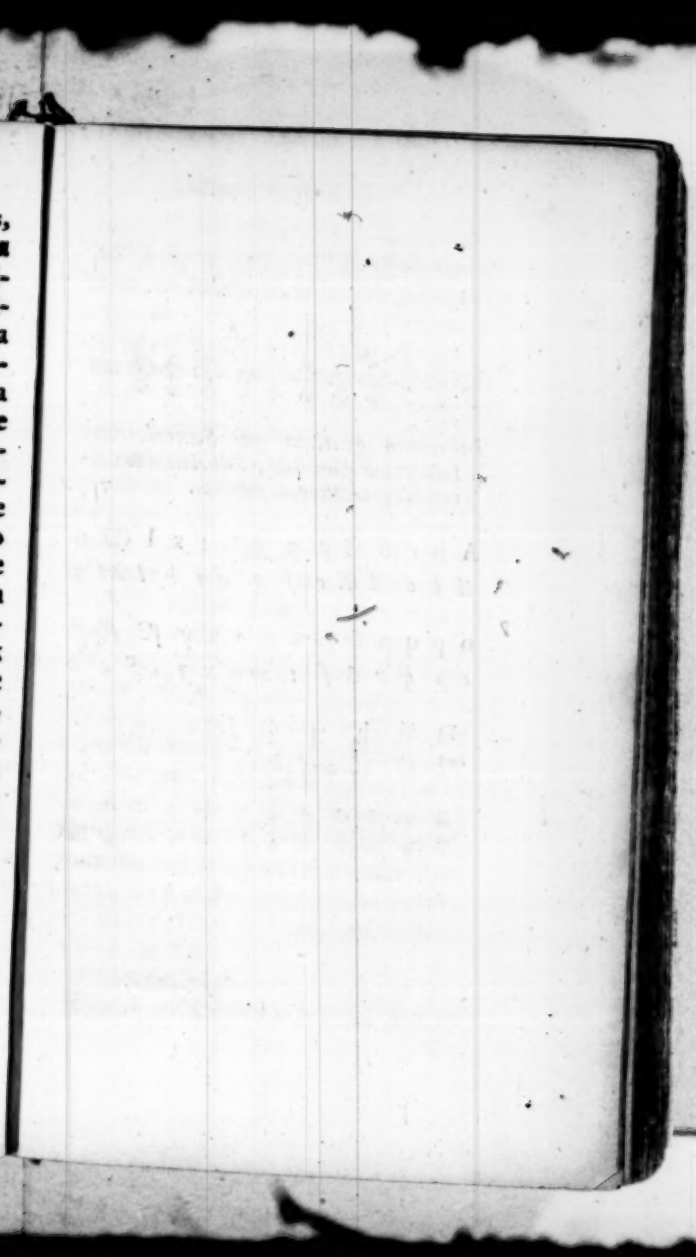
Pag. 287. l. 18. post, το χθατ. Item καὶ ἱλαρὸν, δολίως ἀπαλᾶν, κολακάζειν, adulari, decipere, Hesychio: & καὶ πλοῦς,

Et

πυνυρῖς.

πῦρ, & παῖδες, δόλι, &c. versutus, vaser, dolosus, impostor; **to cheat, & a cheater.** Sciat autem Lector hac additione non id agere nos, ut nostra collectio crescat, cum legenti plurima quotidie se offerant, quæ prudens prætereo: sed quod illa præcipuè verba sint ad id quod volumus & hoc opere suscepimus observatione ante alia dignissima, in quibus πολυσημία verbi Anglici, πολυσημία Græci responder. Tale verbum χρίζω, & χρίσμα; de quo pag. 211. &c. & 215. In collectione autem, multa. Vide in δύην, & δάην in λέγην; λύην; & ὀλλυμι: & in μανιάχης; ὀρέζω, &c. Dicam liberè, quod sentio. Vix ulla lingua, Italica, Hispanicave, suæ traductionis indicia majora aut manifestiora suppeditat. Jam ubi de declinationibus & casuum Saxonorum terminatione agimus, etiam de Accusativo Saxonico debuimus addere, quæ more Græco in *n* ut plurimum definere certum est. Exempla satis obvia; nec nobis nunc immorari vacat.

F I N I S.

*In eorum gratiam qui Saxonorum
Lectio[n]i non assueverunt, Alphabetum Saxoni-
cum hic præmittendum duximus.*

A b c d E e f g h i k l M n
A b c d E e f g h i k l M n

o p q r s r t u p x y ð æ x
o p q r S s t u w x y Æ æ æ

Ð ð þ 7 þ 7
Th th th and that .

GUILIELMI SOMNERI,

Cantuariensis, ad verba vete-

ra Germanica, à V. Cl. Justo

Lipſio, Epist. Cent. III. ad Belgas,

*Epist. XLIV. collecta: * Nota.*

* De his,
vide ſuprà,
pag. 143.
144.

Nomina,

A **Balgi**, Ira. vide **Balgon**] Sa-
xonum *Æbýlignýrre*, aliàs
Æbilhðe, quod ab eorum *Æ-*
bilgian. i. exasperare, irritare,
fluens, irritationem, indignationem,
notat.

Abirþu, Postea] Sax. *Æfterþam*.

Arusn, Curis. ut Galli *Rufes*.

Ado, Diluculo] Hodie nobis **Rath**.

Aster, Secundum] Quâ acceptione
vox iſta nobis Anglis vel hodie nota.
Saxonibus *Æfter*.

Aster allo, Uſquequaque] Videtur
eſſe **after all**.

Abſtingo, Numerum.

Alendi, Inſulæ] Rectiùs fortè **Alendi**.

E c 3

cui

Ad vetera verba Germ.

cui vicinum Saxonum ealond, quasi **waterland**; voce conflata ex ea, Sax. aqua, & lond, (nobis hodie **land**) terra. Terra scil. aqua circumsepta, alio nomine **igope**, (unde fortè nostratum **eight**, eo sensu) ut & **igland**, unde nostrum **Island**, g. extrito.

Alethon, Reliquia] Eopse sensu Saxonibus **lafa**, Vidua etiam hinc eis dicta **laf**, quasi quondam viri sui Relicta. Hinc porro nostratum **to leave**, pro relinquere.

Ambachtman, Ministri: quod Cæsar & Festus *Clientem* Gallis significare notant] Sax. **embehtman**, ab eorum **embehtian**, ministrare.

Anagen, Principium: & **Anagennt**, Initio] Hoc Sax. **anzynn**, cui vicinum Teutonicorum **angeben**: sic nos dicimus (inquit Martinius in Etymol.) **angeben** pro inchoare. Nobis hoc **Beginning**.

Abardon, Ascia] Vide Martinii Etymologicum in voce *Martio-barbulus*.

Antreson, Interritus] Vide **Fretson**.

Ando, Zelus. Vide **Andoda**, verbum] Sax. **anda**, ab eorum **andian**, zelare.

Anlison,

Anlſton, vultus] Saxon. andplite, quandoque plite, quod etiam eis decorem signabat.

Anlocce, Facie. Vide **Anluccon**, verbum] Vultum alicujus nos dicimus **looke**, ut Speculum, a **Looking-glaſſe**, à Saxon. locian, videre, aſpicere: Vultu ſic dicto, quaſi parte corporis viſui magis obvia: unde fortè Facies Saxonibus aliàs dicta anſine, à 3ereon, videre.

Antomſt, Frænum: nunc **Woom**] Ab eâdem forſan origine noſtrum **Wame**, i. e. manſuctus; Saxonibus & priſcis & modernis tam, uti & Belgis, Germanis autem (Z. pro W. amantibus) **Zam**. Quæ omnia, unâ cum Belg. **Wammen**, i. e. manſuefacere, ni fallor, veniunt à Latinorum **Domo**: quòd Fræno dometur, ſaltem cohibeatur, equus. Atque inde fortean aggerem fluminibus objeſtum, cum Belgis **Dam** vocamus.

Anſt, Gratia: alibi, **Ent**.

Anguſt, Anguſtia] Sax. angnyr, & angumnerre. Teutonicis modernis **Angſt**.

Anbarumſt, Intellectu.

At, Eſcas. Vide **Atoda**, verbum] E-

Ad vetera verba Germ.

dere, manducare, Sax. *Ætan*, al. *etan*, unde nostrum *to eate*, illo sensu : Teutonicis *aet & aes*. Edax Saxonibus *Ætulman*.

Asca, Cinis] Saxonibus *Æxe*; pluraliter *Æxan*, *ahyan*. Hoc Belgis modernis *Asche*; nobis hodie *Ases*. Unde Cinerary, *A Wednesday* dicimus; Belg. *Aschenvoensdach*.

Andjan, vel *Andarn*, In vanum : nonne Italorum est *Indarno*?

Asgetalt, Oblivioni] Vocabulum (ut videtur) ejusdem profapia ac Sax. *oþerþyrtolnerre*, quod eadem venit acceptione; nobis hodie, *forgetfulness*. Belg. *verghetentisse*. Germ. *vergessenheit*.

Ana, Extra vel Præter] Huic affine Sax. & nostrum *An*, uti & Teutonicor. *On*, de quo vide Kilian. Etymolog. in *On*.

Argo, Perversa : nos *Arg*] Hac de voce vide doctiss. Spelmanni Glossar. in *Argo*.

Amanendelken, Intolerabilem.

Verba.

Alterthansan, Detrahebant, *Alttrithansand*,

ſþanſandi, Detrahentes] Fortè à Sax. **ſþteþ**, retro, & **teon**, trahere; quibus etiam **oþteon** pro detrahere.

Aþtldon, Persecuti sunt] Ejusdem originis vox ista ac Saxonum **ehþan**, persequi.

Aþtiti, Illumina] Affonat Saxon. **onlihte**, quod ab eorum **onlihtan** fluens, illuminare signat: unde nostrum **to lighþen**, aliàs **enlihten**: quemadmodum etiam à Saxonum **leohþe**, (quod Belgis **licht**, Germanis **licht**) Lux, nostratium **licht**. **Lighþning** autem, i.e. Fulmen, ab eorum **leþ**.

Anaſtandant, Infurgunt. **Anaſtandandant**, Infurgentibus] Huic affine nostrum **gaſtand**, quod opponere sonat, compositum à Sax. **ongen**, **agen**, vel **onþean**, nobis **agaſt**, adversus, & **þeandian**, stare. Saxonibus autem, infurgere, **onapiþan**, quod Latino propius; cum **on** hîc, ut in istis vocibus **ana**, valeat **in**, i.e. adversus, & **apiþan**, (unde nostratium **arise**) surgere.

Anarſepon, Irruerunt] Scribendum fortè **anarſeſon**. Intellige **onarſen**, de quo jam dictum.

Andꝛedit, Timet] Ab eâdem origine

ne hoc, cum tribus vocibus proximè sequentibus, viz. **Andredandi**, **Andradando**, **Andradondi**, ac Saxonum **ondradian**, timere. Hinc autem nostrum **Dread**, (nomen) Timor; **to dread**, (verbum) timere, & similia. Inter cætera **dread**, & **drad**, regibus nostris in partem tituli attributum, veluti ob sacram ipsorum maiestatem tremendis. Hinc etiam fortè sylvæ illius Cantianis & Suffexianis communis, Ethelwerdo *immanis* dictæ, nomen apud Sax. **Andred**, aliàs **Andreswald**, q. d. Sylva terribilis; **wald** enim, sylva.

Anlucon, Aperuerunt: sicut **Belucon**, Concluserunt] Priori affine nostrum **to unlocke**, referare: posterius autem Teutonicis priscis (ut videtur) cum Saxonibus commune; quibus concludere, belucan, Verstegano nostro **beloken**; seratum autem, & firmè clausum, belocub, unde nostrum **locked**. Vox hîc subsequens, **Antloc**, Revela, ab eâdem, ni fallor, est origine, ac **Anlucon**, hîc.

Anturban, Prohibebo. **Ansbatta**, Prohibui.

B

Balon, Cicatrices] Huic affine, & nostrum, & Teutonic, ver. **Blowe**, i.e. Alapa, ictus.

Baldo, & alibi **Bolatico**, Fiducialiter] Audax, Saxon. bald, audaciter, baldlic, unde nostratum **bold**, & **boldly**. Hoc Teutonicis modernis **boude**, priscis autem, uti Sax. **bald**. Kilian.

Begibte, Confessione: nos **bichte**. Vide **beglan** verbum, & **Biet**.

Behatuo, Retrorsum.

Besotchetoe, Scandalum] **Æppic**, al. **geppic**, & **Æppicunge**, Saxonibus scandalum, offendiculum: **beppic** autem eis pro fraude.

Bethin, aliàs **bithin**, Propterea.

Bilithres, Figuli: & **Gebillthe**, Imagine] Saxon. Imago **bilthe**, Belgis **beeld**, Teuton. **bilot**. Saxon. modernis * similiter. Hinc autem fortè no- * .Gryph-
strum **blp**, & **bfil**, E. G. **to know one** and. De
by his blp, or **bfil**, i. e. ex vultus sui Weichbild.
formâ aliquem cognoscere. Sax. c. 72.

Btute, Quare?] Hoc Saxon. **to-
hpy**, uti & **forhpy**. Posterius integrè
quidam nostratum hodièque retinent;
alii autem, brevitatis gratiâ postero-
rem.

rem tantum syllabam, literis paululum invertis, pro Sax. *hpy*, scribentes *tohp*.

Wtsmer, Opprobrium] Vocem usurparunt Saxones, præcipue verò, (ut nos **Blasphem**) pro contumeliâ in Deum, *rppæc* addito : calumniam tamen & contumeliam generatim signat.

Wtsa, Turba : ut Gall. *Vent de Bize*] Vide Kilian. verb. *hpsæ*, & *hpsen*. Turbatus Sax. *abyrꝝod*.

Wtspilla, & alibi **Spella**, Parabola] Eâpse notione Sax. *biꝝrpelle*. Posterior hujus compositi syllaba (vox enim est composita) Historiam, Narrationem, imprimis notans, in pluribus aliis eorum vocibus reperitur, cujusmodi sunt 1^a *Laprpelle*, i.e. doctrina, à *læpan*, docere, (non *lennen*, ut *Minshaus* noster, pro more suo perperam :) 2^a *yðelrpelle*, i. e. vana colloquia, ab *yðel*, vanus : 3^a *ꝝodrpelle*, i.e. Evangelium.

Blasma, Flamma] Nos *blaze* eodem sensu, fortè à Belg. *blaesen*, i. e. flare, sufflare, quòd sufflatione venti flamma fovetur. Saxon. Funale, *blara*; Incendiarius, *blyꝝgepe*.

Wtskeftas, Literatura; vel potius ipsa

ipsa Litera] $\gamma\tau\alpha\phi$ & $\beta\omicron\epsilon\gamma\tau\alpha\phi$ eodem sensu usi Saxones, uti **boeckstaf**, & **boeckstabe**, Teutonici. Vocis derivationem vide, si placet, in Wormii Literatura Runica, c. 1. Psalmorum Anglicorum, cantandi gratiâ, in *metrum*, ut vulgò vocant, translatorum sectiones sive partitiones, Italis *stanza*, Gallis *stanze*, hodie vocamus **staves** : & $\gamma\tau\alpha\phi\epsilon\gamma\tau$ in Bedæ Historiâ Saxon. artem signat metricam, (al. Grammaticam.)

Burgist, Sepulchrum : quasi tegmen hominum & operculum] Huic affine Saxonum $\beta\gamma\pi\gamma\epsilon\pi$, eodem sensu : hinc autem sic dictum, quòd aggesto in collem cespitem, olim tumulabant mortuos, ut per agros hodie cernimus. Nam Colles illi, quibusdam **barrowes** dicti, antiquorum plerumque sunt tumuli cum nondum $\beta\gamma\pi\gamma\epsilon\pi\gamma\tau\omicron\phi$, i.e. cæmeteria in usu essent.

Burthou, Oneribus] Saxonum $\beta\gamma\pi\gamma\epsilon\pi$, & $\beta\gamma\pi\gamma\epsilon\pi$, unde nostrum **burden**, & **burthen**, pro onere. Belgis hoc **bozdene**, Teuton. **bard**. Kilian.

Bateric, Uter : & **butrice**, Uterum] Hoc Sax. $\beta\gamma\tau\tau\epsilon$, & $\beta\tau\tau\epsilon$, unde fortè nostratium, & **bottle**, & **batt** : posterius

rius vini, potiusque mensura cenopolis familiaris.

Verba.

Barida, Germinans] Parere, Sax. *bapan*; unde *permbepend*, fructifer: *treop permbepu*, Ligna fructifera: *unbapend*, sterilis. Hinc Anglis aquilonaribus & Scotis, *barns*, pro sobole, quod Saxon. *bapne*, Parere, vel hodie nobis *to beare*.

Befillidi, Prosterneret] Sax. *afillan*, precipitare, unde nostrum *to fall*, i. e. cadere; item *to fell*; deicere, de quâ voce plura infra in *fellon sat*.

Beko, Proba: alibi *bekunno*, Tenta] Probare, Saxon. *acunnian*. Atque hinc forsan nostrum *conning or a lesson, or part*, quando scil. quis id quod dicturus est, sibi recenset, experiundi gratiâ utrum id memoriter didicit, necne.

Begegunka, Cœpi] Hoc Saxonibus, *Verstegano* teste, *ongan*: longè autem propius nostrum *begon*. Utriusque origo à Sax. *onginnan*, Belg. *beginnen*, incipere.

Begian, & *bejan*, Confiteri.

Beholsodon, Subsannaverunt: vide *Isaee*:

Belgistrutht,

Belgſtutbt, Irascere] Quod ad hoc & duo proximè præcedentia verba, (belgon, & belgon ſal) vide **Abalgt**, ſuprà.

Befceditwſt, Obscurabitur: quaſi à **ſchadutwe**, Umbra] Ab eâdem origine noſtrum **ſhadew**, Saxonibus **ſcadupeſ** Teutonicis hodie **beſchaedutwen**, obumbrare, Sax. **ſceadopian**?

Befcargt, Præcipita: & **beſcorgſingun**, Præcipitationis. vide **Bſcargtdt**.

Befnebet, Soporatus] Somnus, ſopor, ſomnium, Saxon. **ſpeſen**, & **ſpeſene**?

Befnick, ſupplanta. Suprà, **beſſcheide**, Scandalum] Saxonico convenit **berpican**, ſupplantare.

Bethadon, Abſconderunt, alibi **bebaton**, idem] Saxonico reſpondet **hýdan**, **behýdan**, Belg. **hoeden**, abſcondere, tegere; unde noſtrum hodiernum **híde**, ſive **to híde**, illo ſenſu.

Bethumendero, Deprimentium.

Bſwollon, Infecta: **bſwollona**, Inquinata: **bſwellan**, Prophanabo] Quaſi à **bwyl**, Teutonicis, turpis, ſordidus, immundus, quod nobis hodie **ſotwle**, Sax. **ſul**? Inquinatum quid dicimus **beſowllen**.

Betwílot,

Beuoldt, Possedisti] Fortè à Sax. *bealdan*, regere, gubernare.

Bizzedon, fremuerunt : à *bizza*, suprà] Quod vide.

C vel K.

hellera, Promptuaria] Teutonici in hunc diem vocem retinent, cui responder nostratium **Cellars**.

hevera, Bruchus] Eodem sensu Sax. *ceafyn*, Belg. *heber*.

ktmo, Germen:& **kunt**, semini. vide **Wbiadekunnt**] Hoc, cum paullo infrà sequentibus, **kunnea**, & **kunnt**, ab eâdem (ni fallor) fluxerunt origine ac Sax. *cyn*, & *cyno*. al. *zecyno*, & *cynepyne*, cognatio scil. generatio, genus : unde nostratiū **kyn**, **kînd**, **kîndred** &c.

ktpon, Compedibus : à Lat. *Cippo*] Compedes Sax. *foτcopra*.

Cocars, Pharetra] Saxon. *cocepe*, Belg. *koker*, nobis hodie **Quiver**. Pharetra autem Saxon. aliàs *eaphpepe*, quasi sagittas ferens, ab *eaph*, nobis **arroto**, sagitta, & Latin. *fero*.

Breptnda, Reptilia:quasi **craypende**] Hoc Sax. *crîpende*, unde nostratium **creeping**, ut & vox illa nobis claudipedem

pedem notans, **Cripple**; qui repere potius quàm ire videtur. Repere autem Saxonibus modernis (ut mihi author est Martinius in Etymologico) **krupen**.

Kannea, & **kunnt**, Generatio] Vide suprà, **kunnt**.

Kuofmeer, Butyrum] Compositum existimo à **kuo**, Saxonibus priscis cu, modernis **koe**, Germanis **kub**, nobis **cow**; & **smeer**, Sax. **smype**, & **smeppe**; unguen, ab ungo fluente. Ungere autem nobis hodie **to spread**, & **smear**, Teuton. **smieren**, ut butyrum, præsertim inter edendum, solet. Unde mangonizantes in Caseo & Butyro, Sax: **smepemanger** **ype** dicti: **Kuofmeer**, itaque est quasi unguen vaccinum, sive quod à vaccâ venit. Butyrum autem Saxon. **butepa** dictum.

Verba.

Bestegoda, Anxit : an à castigando?

Cozodos, Probasti.

Criedon, Cognoverunt.

D

Dstant, Diabolus : quasi de **tpandt**]

Ff

Anglis

Anglis the Feind. De quo Versteeg.

Dyobtin, & **Dyathtin**, & **Dyusttin**,
Dominus. **Dyusttens**, Domino] Saxon.
ḍyih̄t, & ḍyih̄ten, vox (ut Verste-
gano monitum) non omni Domino
communis, sed Domino Dominorum,
Deo scil. propria & peculiaris, de cu-
jus etymo pluribus Martinius in Ety-
molog. verbo *Dew*.

Drogina, Dolus: unde **Bedzlegen**]
Impostor, Sax. ḍrȳ; Impostura ḍrȳ-
c̄n̄ft: **drogb**, & **trogb**, Teutonicis,
Fallacia, Impostura: sed & nostratium
triche, eodem sensu.

Djambon, Tubis: nunc **trompen**]
Huc fortè referendum nostrum **djam**.
Belg. **trommel**. German. **trummen**, i.e.
Tympanum: nisi malis è Sax. ḍrȳman,
al. ḍrȳmian, quod eis jubulare signat,
ut & ḍrȳeam, & pȳndȳeam, jubulum,
jubilatio.

Dutrt, Januus] Sax. eâdem notione
ḍur̄a, unde nostratium **door**, quod
Belgis **dure**, Teuton. **thor**, ostium.

Dumba, Stultus: **dumpeide**, insi-
pientia] Mutus nobis **dumbe**. Stultus
autem non incongruè sic dicendus,
propter hebetudinem & vecordiam,
muto

muto meritò comparandus; bruto potius; unde Stultus, Germanis * **Ubo**, * Martin. quasi **Uter**, bruta pecus. Qui autem plus solito tacet, in his **Dumps**, dicitur.

Dnom, Judicium: & **duoma**, judicia: & **duomot**, judicatis] His respondet, sono pariter & sensu, Saxon. **dom**, nostratium **doome**, Teuton. **doem** (nomen) item **deman** (verbum) Teuton. **doemet**.

Duomts, Templum] A Latin. Dominicum, & Dominus, de quo pluribus Spelmannus noster in voce **Dominicum**; nisi malis à **domus**, quòd templum domus sit per excellentiam, Dei scil. ipsius domus. Hic etiam vide Kilian. verbo **Dom**. & Besold. de Nat. Pop. cap. 18. in voce **Dome**.

Verba.

Dwelont, Errant: nunc **dolen**] Huic affine Sax. **opelian**, errare, **gedpýlo**, error, **gedpola**, & **gedpolman**, Harecticus. Conveniunt Belg. **dwaelen**, & **dwaelinghe**, de quibus vid. Kilian.

E

Egiso, Pavor: **Egisan**, Horroris:

Ff 2

Egistsis,

itaque statum solitarium signat.

Entiske, Antiquo : à Latino, ut videtur, ut nos **Antikische**, & **Entiscen**, Antiquis.

Etter, Venenum: an **Etter** nostrum, id est Pus?] Sax. eodem sensu $\alpha\tau\tau\omicron\pi$, & $\beta\tau\tau\pi$ ene.

Elendig, Extraneus : & **Ellendig**, ga, Advenam : & **Elelendis**, Peregrinationis] Videatur hic Kilian. in vocib. **El-lend**, **El-lendig**, & **El-lendig-be**pd.

Eld, Senectâ : & **Ureld**, Senium. Nam **Ur** auget] Saxon. senectâ, $\gamma\lambda\omicron\epsilon$. Senium autem $\gamma\lambda\omicron\pi$ ene : unde nostratum **Old**, i. e. Senex ; **Elder**, Senior ; **Eldest**, Antiquissimus : Sax. $\gamma\lambda\omicron\epsilon\tau\alpha$, aliàs ealpa elde τ , (non alder-eldest, ut Versteganus, perperam) quasi omnium senior.

Ert, Pavimento : quasi **Ert-urt**, quòd terram tueatur] Vide Kilian. in voce **Ere**.

Erebe, Hæreditas] Hoc Sax. $\gamma\pi\pi\epsilon$, $\epsilon\pi\pi\epsilon$, $\gamma\pi\pi\epsilon\alpha\pi\delta\pi\epsilon\pi\pi\epsilon$? Belg. **Erf**, **Erf-goed**, **Erbe**.

Ewa, Lex : & **Ewon**, Lege. vide **Witst Ewenlari**, Legislatorem] Sax.

Lex, *Æ.* de quo plura apud Spelman-
num nostrum, in voce *Æta.* Videatur
etiam Kilian. verb. *ÆÆ.* & *Æwe.* Le-
gillator autem Sax. *Ælæwende*; ab *Æ*,
lex, & *læwan*, ferre.

Æwethon, *Æternum*] Vide Kilian,
verbo *Æentwe.*

Verba.

Æhton, Persequi. *Æhton sal*, Perse-
quar. *Æhtindon*, Persequentibus] Sax.
eh-tan, quod persequi significat, de
quo supra in *Æhtindon*. *Sal* autem hîc,
& in pluribus verbis tam præcedenti-
bus quàm sequentibus, nota est verbi
futuri temporis, cui respondet & Sax.
jeal, & nostrum *hall*, de quo vide
Gryphian. de Weichbild. Saxon. c. 38.
num. 17.

F

Factinga, Dormitatio: nos *Wæck.*
vide *Facon.*

Færbokannisi, Prævaricationes.

Færdancon, Crapulatus] Sax. hoc
oƿer-druncon, unde nostrum *drunke*,
& *drunken*, Belg. *droncken*; Teuton.
truncken, eo sensu.

Færkuttha, Abominabilis. *Færtwa-
thena*,

thena, Maledicti. **Farwathannist**, Abominatione. **Farwet**, Abominatus] **forpuð & foracob**, Saxon. Nequam, Pravus, Vilis, Turpis.

Farleggent, Excusandos] Fortè à **far**, Sax. for, Teut. **Mer**, pro, & **legghen**, Sax. leggean, dicere.

Fastira, Munita] Huic affine Sax. **farstene**, **farstnyrre**, **farstnunge**, quæ omnia munitionē, municipiū, &c. signant: unde nostrum **fast**, Teuton. **bast**, pro *firmus*; item **to fasten**, id est, firmare, & simil.

Farthrozā, Tadio] Saxon. **aprote-nyrre**.

Felts, Rupem] Saxonibus olim & nobis hodièque **flints**, silices. Vide Kilian. in **velt**.

Ferreno, Longè: nos **Merre**] Sax. **feorn**; nos **farre**, Germ. **ferr**.

Fertbe, Excessu] Huic affine nostratium **forth**, quod à Sax. **foran**, i. e. ire, venit, quibus **forþgang**, pro processus; item **forþfare**, pro obitus, vel exitus.

Fetheracco, Alarum: nos **Wederen**] Nos **feathers**, à Saxon. **fyðepa**, id est, ala, pennæ.

Flo, Pecora: nos **bee**. **Fln**, Pecuniam, nota sic à pecude, ut Latinis] Saxoni-
bus, pecunia, bona, substantia, **feoh** :
pecus autem iis **ypfe**, & **nyten** ? De
voce **ypfe**, Freherus, notis in Decalo-
gum, Anglo-Saxonica lingua scrip-
tum, præcepto ultimo : » **Wses** (in-
» quit) pecus omne comprehendit, in
» quo bovem, asinum. Ethelstani lex,
» cap. 2. **Be thou the wse besprige** ;
» i. e. De iis qui pecudem vestigiis per-
» sequuntur : **Wse** autem nil aliud
» quàm **Erbe**, hæreditas, pecunia,
» opes. Nec de solis Germanis Ta-
» citus ; *Pecorum fecunda, eaque sola*
» *& gratissima opes sunt* : sed & de
» Hispanis Justinus : *Armenta Gery-*
» *onis, qua illis temporibus sola opes ha-*
» *bebantur*. Imò & Romanorum pe-
» cunia, unde nisi à pecudibus ?

Filobertb, Præclara] Quod præcla-
rum, Sax. **beoph**, & **bpýh**, unde
nostrum **bright**, eodem sensu. **Flo**,
altera compositi pars, quemadmo-
dum affonat Teutonic. **weel**, & Ger-
manico **vfl**, ita etiam Sax. **ful** ; unde
nostrum **fall**, plenus. **Filobertb**, igitur
quasi **ful-bright**, h. e. exactè, vel exqui-
sitè,

fitè, clarus, five claritatis plenus. Vox sequens, **filublrthor**, ejusdem est originis.

Filosire, Praclarus, in his talibus **filo**, est **veel**, five Multum] Quid autem **scire**, vide infra in **scieri**.

Filobardo, Vehementer] Quasi, ut nostrates vulgò, **full-bardir**.

Fillunga, Flagellum: an quia cutem radit, quasi **viller**?] Excoriare, nobis **to fley**.

Finitre, Tenebræ: Germani hodie.

Fortboza, Dextra: & **fortbozon**, dextris.

Fresson, Interitu, & Interitionibus. alibi **froitson**] **Uressen**, & **fressen**, Ger. Sax. Sicamb. (inquit Kilian.) vorare. Anglo-Saxon. **fretten**, aliàs **fretan**.

Frihof, Atrium: & **frithobo**, Atria] Vide Kilian. in voce **brød-hof**, ubi Asylum, &c. vertit, quod Sax. **friðrton**, de quo multis Spelman. noster in voce **frithol**. Sax. **hof**, domus.

Fremthorone, Alienigenæ quasi **ureemt geborne**] Saxon. eodem sensu **frembo**, & **fremed**, alias **felfremed**: quod ad alteram compositi partem,

tem, **bozona** ; hoc Saxonibus **gebopen**, nobis **bozne**, à Sax. **bāpan**, parere.

Froo, Mane : nos **Uroech**.

Faetklippon, Compedibus : *suprà* in **Cippon**.

Fulstha, Putredo: quasi **duplichept**, & **fulstbon**, sordibus] Hoc nobis **filth**, & **filthiness**, aliàs **folwlnesse**, à Sax. **fylde**, & **fulnesse**, eodem sensu : item turpitudine, immunditia ; quemadmodum, **ful**, id est, immundus, turpis, nobis hodie **folwle**.

Fulstbon, Abundantia] Nobis hoc **folwlnesse**, à Sax. **fullnysse**, plenitudo, copia, abundantia.

Fuotscamel, Scabellum] Hoc Sax. **scamul**, **scamol**, **scamel**, & **foτscamul** : à **foτ**, nobis hodie **foot**, pes, & **scamul**, scamnum, scabellum. Hinc scabellum mercatorium, Sax. **ceapscamel**; Publicanorum, **tolscamule** ; Campsorum, **mynetepa sceamelar**; Pulpitum, **peading sceamle**. Hinc etiam Lanionum, Piscatorum, & similium Scabella, nobis hodie **shambles** dicta. Plura vide apud Kilian. in voce **schaemel**.

Fathon, Austro] Annon rectius **fathon** ? Sax. enim **Auster**, **sup**, & **supdale**,

dale, unde nostrum **South**. Belg. etiam
Auster **Southen-wind**: Germ. **Süd-
wind**.

Fullast, Adjutorium: vide **solles-
ten**.

Farist, Princeps: & **faristingo**, præ-
positione: nos **boist**] Ab eadem ori-
gine nostratum **fist**, (adjectivum) Pri-
mus, & adverb. **fist**, primum, vel im-
primis. Plura vide apud Cl. Selden.
nostr. Tit. Honor. par. 2. cap. 1. §. 53.
& **Versteg**. cap. 10.

Faristekin, Prodigium: nos **booz-
tecken**] Hoc Sax. **fope-tacn**, & **fope-
beacn**. A priori, nostrum **fozetoken**,
voce composita à **fope**, præ, & **tacn**,
nobis **token**, signum.

Verba.

Facon-sal, Dormitabit: **facodon**, dor-
mitaverunt.

Faristhon, Transierunt: **faristet**,
transeat] Transire, Sax. **farian**: unde
fare in nostratum **warre-fare**, Saxon.
fypofape, aliàs **utpape**, id est, expe-
ditio. Hinc etiam viatorem vocamus
Wap-faring-man, Sax. **pezfepend**:
Mari versatum, ut Nautam, **sea-faring-
man**:

man : sed & maris transfretationem, & aqua trajectum, cum naulo, (Germanis *fabigelt*) *fare* dicimus. Iter autem Sax. *fær* : Itinerarium *fornboc* : quasi itineris codex. Sed & *ofsephian*, Sax. transire sonat.

Farbelgeda, Exacerbavit. Vide **Belgan**, & **Irbelgiden**] Exacerbare, Sax. *abilgian*. Vide supra **Abalgt**.

Farfiht, Expugna] Expugnare, Sax. *ofsefseohtan* ; ab *ofer*, super, nobis **over**, & *feohtan*, German. **sechten**, Belg. **vechten**, pugnare, quasi pugnando vincere, cui bene respondet verbum nostrum **to overcome**.

Fardiligo, Dele : nos **verdilgen**] Hoc Saxon. *fornviligan*, & *adilgian* ; unde (fortè) eorum *dýhle*, *digle*, & *dighle*, pro secretus, ut & *digolhnýrre* pro Latibulum.

Farwellunt, Prophanaverunt. Vide **Bitwellan**.

Farschitan, Concidet, mediâ longâ. **Farnozzan wirthan sal**, Consumitur] Quasi dicas, *nullius erit pretii* : **nozzan** enim, nullum, **wirthan**, pretium, ut opinor, signat. **sal** autem, (ut antea monitum) nota verbi futuri temporis :

poris: nisi quis malit **wurthan** hinc idem sonare ac Sax. **zepopden**, id est, fieri: tunc autem verba sonant, adnihilabitur, sive, ad nihilum reducetur.

ſellon ſal, Destruet: nos **vellen** deſiciet] Eodem ſenſu (proſtrandi ſcil. ſive deſiciendi) nobis **to ſell**, ut in arbore proſtrandâ, quod nobis **to ſell a tree**, in bove malleo lanii proſtrato, quod nobis **telling an ore**, & id genus aliis. Fluit autem à verbo **ſaelen**, cadere; quod enim ſic deſicitur aut deſtruitur, non ſine caſu deſtruitur.

ſerterron ſal, Perdes: nos **verderuen**: **ſertberſthu**, perdas.

ſertwerthan ſal, Peribit: **ſertwerthet**, Pereatis] Perire Sax. **ſoppynðan**.

ſolleſten, Opitulentur] Adjuvare, opem ferre, Sax. **ſylſtian**, unde ſultum pro adiutorium.

ſoſſnoſ, Prodiit] Huic affine noſtratum **ſoſthſare**, quod (ortu Saxonicum) & obitum, & corporis de loco obitus exportationem, funeris ergo, olim ſignabat.

ſramſoſſthu, Recessiſti] Compoſitum reor à **ſram**, nobis hodie **ſrom**, Sax. autem **ſpam**, i. e. à, ab, & **ſaran**, ire, tranſire,

transire, cedere, vide *farlithan* supra.

Framgentan, Declinare] Compositum videtur à *fram*, de, vel à, & *gangen*, vadere, ire, proficisci : unde *Ambarvalia* Sax. *gangbazar*.

Framgeleidon, Abduxerunt] Hæc etiam est vox composita ; cujus pars posterior (prior enim ex præmissis patet) ejusdem videtur originis ac Saxon. *lædan*, unde nostrum *to lead* (verbum) ducere, & *lender* (nomen) Dux, Ductor.

G.

Gajentwerde, Conspectu : & alibi *gajentwajerde*, & *gentwert*] Adversus, contra, Sax. *to geane*, unde *ga hum to geane*, i.e. Ito ei obviam, vulgò, *goe meet him*. Eodem sensu eis *ongean* Altera compositi pars, *werd*, nobis hodie *ward*, ut in *to ward*, id est, juxta, prope, &c.

Garo, Paratus : & *garu*, idem] Hoc Saxon. *geap*, & *geapu*, à *geapian*, parare, ornare, preparare ; *geapung*, præparatio. Teuton. etiam, *præparare*, *gaertoen* ; apparare, *gaer-maechen*.

Galendert, Incantantis] Talis, Sax. *galeno*, & *ongaleno*.

Galico,

Galico, Subito.

Garbon, Manipulus : nos *gerben*] Hoc Teuton. *gaertwe*, *garbe*, Gallis *gerbe*, Latino-barbaris *garba*: nec longè abit Sax. *gripe*, unde nostrum *gripe*, eâdem notione.

Gedust, Turbata] Hoc Saxon. *gedreft*, & *gedreht*.

Geburge, Cubilibus : ab occultando] Vide Cl. Spelman. in voce **Bergium**.

Gegrabannst, Sculptilia] Sculptile, Sax. *grafen*, nobis hodie *graben*, quemadmodum statua nobis vulgò a *graben* image.

Un-gefremt, Imperfectum] Hoc Sax. *ungefremet*, & *ungefremet*; voce composita à negandi sive privandi particula, *un*, i.e. non, & *gefremet*, perfectus.

Geburda, Fornicati : alludit ad *hoere*, meretricem] Meretrix Saxon. *hope*, nobis (*u*. voci perperam præponentibus) *whoze* : perperam dico; nam ab *hýpan* venit, i.e. precio conducere, quod vox etiam Latina sat planè confirmat.

Gelubi, Consensu : an *gelubi*?] Sax: *consensus*;

consensus *geleafe*, & *leapnij*, unde nostrum, eodem sensu; *leave*, i.e. licentia, quod Belg. *Do:-lof*, *ver:-lof*. Germ. *Urlaub*, *Urlaubnus*.

Beltboze, Libera] Hoc, ut & nostrum *deltber*, latinizant.

Beltbedelte, Deprecabilis] Saxon. *biððan*, est orare, rogare, precari, cuius (ni fallor) in hac voce quale quale vestigium.

Belende, Accola. Vide *Belendtg*.

Bemerka, Terminus] Finis, terminus Sax. *gemæne*. unde hodie agrorum fines sive limites *metres*, aliàs *meers*, vocamus. *Mark* aliàs *mearc*, & *marcb*, eodem sensu utimur.

Btbert, Libera. vide *gebere*] Hoc Sax. *geþreo*, ab eorum *geþrean*. Belg. *brpen*, Teut. *frejen*, liberare. quo sensu nostrum *to free*, vel *let free*.

Genubte, Abundantia : ab eo quod nos *genoech*, satis. vide *genubtegoz*.

Genubt samost, Uberi] Copia, abundantia, Sax. *genihtrumnyrre* ? Satis autem *genoh*, unde nostrum *enough*. Hinc uber (adjec.) Sax. *genihtrum* : casu ablat. *genihtrumpe* ?

Gequalbt, Coagulatus : vide *Getw-*
allt. *Getibt*:-

Geribtnissis, Refectionis] Non multum ab it Saxon. *gepeonnyre*, illo sensu accepto.

Gescendidi, Confusi] Hoc Saxon. *gecynde*, ut & dedecus eis *yconde*. Hinc fortè nostratum *went*, & *wen-* Spelman, *ding*, (*ge*, particulâ verborum præteritis, & participiis præteriti temporis a- in voce *Gamalis*, apud Saxones & Germanos præpositâ, hîc omissâ) quæ propriè increpationem notat: ab increpatione autem oritur confusio. Vide *Verstegan. verb. scende*, & *Kilian. in schande*.

Geligenero. Inclinato.

Gesiste, Visione] Hoc Sax. *geryde*, ab eorum *geyeon* fluens, quod videre sonat. Visio autem & Visus nobis hodie *sigt*.

Gescatbot, Condemnatus: an propriè Mulctatus?] Vide Scathan sal.

Getelt, Tentoria] Hoc Sax. *gewelo*; unde nostrum *Wilt* pro Tentorio.

Getugel, Linguosus] Talis Sax. *ge-tinge*, & *tungfull*; quibus Eloquentia *gewingnerre*; Lingua, *tonga* & *tungel* autem iis, astrum, planeta, sy- dus: *tungelcræft*, Astronomia, &c.

Getwling, Disciplina] Mos, ritus,

Saxon. *geþeape*, aliàs *geþype*.

Getunst, Pactum] Conditio, Saxon.
getuncge, & *geding*; pacisci, *gedin-*
gian.

Gevertbe, Iter. vide **Hertbe**.

Getwede, Vestimenta] Vide **Waf**.

Getwefanast, Substantia: & *getwin*,
possessio; **gewunst** idem] Possessio, Sax.
gepinn, ab eorum *gepinnan* fluens,
Teuton. **gbewinnen**, nancisci, acqui-
rere, obtinere, &c. unde nostrum **to**
winne, (verbum) item **winning**, (no-
men.)

Getwist, Scientia] Hoc Saxon. *piτ*,
& *gepiτ*, quorum prius nobis mansit.

Getwitscopt, Testimonia] Hoc Sax.
gepiτnyssa, unde nostrum **witnesse**,
pro testimonio. Sax. etiam, *testium sti-*
patio, *gepiτcype*.

Getwisto, Etenim, Enim] Certus, Sax.
gepiτ: porro, *gepiτlice*.

Getwisthedion, Opportunitati-
bus.

Gepondi, Patens: nos *gapende* for-
tè] Anglis *napting*, à Saxon. *geopnian*,
aperire. Patens etiam eis *opniende*, &
opnigende, unde nostratum **open**, &
opening, illo sensu.

Gibetta, Vota : alibi **gibeta**, vide **beltinga**] Hoc Sax. **gehat**, & **behat**, unde **bebiht** in Psalterio nostro metrico (ut vocant) sæpius obvium, eo sensu. Sax. **beheht**.

Glatton, Prudentem] Prudens Sax. **gleap**. Legum etiam periti eis **Æglea-**
pan dicti, ab eorum **Æ**, Lex, & eodem **gleap**, peritus.

Gubne, Disciplina : supra **getu-**
wtng] Mos, Ritus, Sax. **gedýpe**, alias **gedēap**.

Gwepene, Arma : quasi **gewæ-**
pene] Sax. arma, **pepa**, unde nostrum
eodem sensu, **weapon**. Hoc Belg. **wa-**
pen : Germ. **waffen**.

Gewittenon, Afflictus] Pœna, tor-
tura, multa, Saxon. **præ** ; Tortores,
præneper ; punire, **prænan**.

Gloer, Lubricum : & **gloed**, lapsu]
Lubricum Sax. **glio**, unde nostratum
to glido & **gliding**, eo sensu. Hinc fortè
Milvus, Sax. **glia** dictus.

Gotheten, Cogitationibus : nos **ge-**
dochten] Cogitatio, Saxon. **gedohht**,
unde nostratum **thought**. illo sensu.

Groove, Lacus : quasi **groove**, no-
bis fossa] Ejusdem (fortè) originis ac
G g 2 nostrum

nostrum grave, Belg. graf & grave, sepulchrum. Lucus etiam nobis grobe, de quo Spelman. noster. in voce graba.

Gnoltke, & guttke, Gloria : & alibi gnoltcheide. vide gnoltcan] Sax. puldop, & pulope, gloria, puldoplic, gloriosus.

Verba.

Gebalthon, Irritaverunt. vide Balgon] Belgon potius, & Abalgt.

Gebjedwerthst, Fundatur.

Geberdes, Coronasti : Et alibi gerwist, coronat, itémque geredostu, coronasti] Vide supra garo.

Gebirmon, quiescere : gebirmeda, quievit : gebirme, quiescam. Angebirmlck, Incessabilis.

Gelcoda, Complacui. vide A leont] Complacere, Sax. gelicean : nobis hodie to like : complacui autem, eis ic gelicode ; nobis hodie I liked.

Gefnogan, Adjicies] Saxon. foz, & gefoz item fozing, Junctura, conjunctio.

Getobowsthan, Obriguerunt] Priori vocis parti affine nostratium tough, Sax. toh, id est, tenax, lentus, quibus lentum vimen, tohzapod

Gematos,

Gemutos, Mutabis.

Gemeint, Communicabo] Communis, Sax *gemæne*, unde nostrum *Meomen*, vulgus, Belg. *Volck gbemeynte*, Germ. *Das gemeyn volck*. Hinc etiam Pascuum commune, Cantianis nostris *Meups*, & *Plints*, quasi *gemænnÿ*, id est, Communitatis, vulgo *the Panpes*.

Giberi, Libera, Imperandi] De hoc & duobus proximè sequentibus verbis, *gibereda*, & *geberan sal*, vide *Giberi*, suprà, inter Nomina.

Genuptegod, Abundavit. Vide *genubte*.

Geocodon, Abdiderunt] Rectius forsan Addiderunt. Addere autem Saxon. *zeiccan*, aliàs *zeeacan*, unde nostrum *eeke*, additus, adjectus, uti & *eke*, pro etiam.

Gegutcco, Vivifica] Vivus, Sax. *cuc*, unde nostrum *quick*, eo ipse sensu; *jamcucene*, eis semi-mortuus. Vivificare autem nobis hodie *to quicken*. Hinc autem verbum hîc sequens *gegutcceda*, vivificet.

Gerwon, Parare : *thu gerwidos*, parasti : *gerwon sal*, parabit : *gerwiden*, paraverunt : *gerwindi*, præparans : *gerwida*,

gerwida, paravi : *gegetwet*, praeparabitur] Vide supra *Caro*.

Geſpurt dos, Investigasti] Investigare, Sax. *berpýpian* ; vestigium *ſpon*. Teuton. hodie, Investigatio *gheſpore*. Kilian.

Getimbt, Ædificabitur] Ædificare, Sax. *getimbian*, Belg. *timmeren*. German. *timmeren* : unde nostratum *timber*. Belg. *timmerhout*. German. *timmer*, i.e. tignum, lignum, voce autem Latino-barbarâ, *mareminum*, de quâ D. Watſius in *Glossar*.

Getrimbedos, Fabricatus] Formare, imò & stabilire, Sax. *getrimman* : à priori, nostrum *trim*, E. G. *trick and trim*, i.e. elegans & perpolitus, qualis qui sub manibus barbitonſoris fuerit, cujus opificium, nobis *trimming* dictum. Plura vide infra in *Pancreſt*.

Getoton, Adjiciam: supra *geſtrogan*] Vide *Getoton* supra.

Getwetgt, Vexatus] Sax. *ſah*, nobis hodie *woh*, dolor, huic verbo inest, ut mihi persuasum.

Getobt, Benedictus : & *gewunga*, benedictio.

Geſinſos, Viſitas] Sax. viſitare *geſeojan* *ſtoſot*,

Gidolot, aliàs **gittalot**, superbit.

Gemacoda, Concinnabat] Affine nostratium **to make**, à Sax. **gemacian**, facere.

Ginroda, Genuit.

Geminfoda, Diminuit] Diminutio, Saxonibus **minj-unz**, nobis **mincing** : ut cibus frustatim, & minutim concisus, nobis **minced-meat**, aliàs **mince-meat**.

Gegiroda, Paravit] Superius ad **Giz** notatis, hìc adde, quòd vestimentum, amictus, Saxonibus **gýplan**, **gegýplan** ; unde eis munus **gegýpelan**, pro habitu, sive apparatu monachico, **Beda**, *Caracalla* : item vestimenta ecclesiastica, eis **cýpcean**, **gegýpela** ? **Geare**, etiam in Scotorum **Gades** & **Geare**, pro bonis & supellectile, quemadmodum in nostratium **night-gear**, **head-gear**, id est, nocturnali, capitali, apparatu, huc, ni fallor, referendum.

Gimarfada, Mirificavit. Vide **Gomarda**] Magnificare, Saxonibus **marj-an** ?

Gissalandon, Acceleraverunt] Citò, confestim, Sax. **rona**, nobis **soone**.

Stmkloda, Magnificabimur. Vide **Stkil**.

Stbzeft, Desit.

Sterbun sal, Hæreditabit] Hinc Teutonicis **Erben**, i.e. hæreditate accipere bona, quod Sax. **yrfeapendian**; ut hæres eis **yrfenuma**. Vide suprâ **Crebe**.

Sttratodon, Locaverunt] Locus, sedes, Sax. **rtýde** & **rted**, quod nobis manet, cum in villarum quamplurium denominationibus, ita terminantibus, cujusmodi (in agro Cantiano) **Werked**, **Wilksted**, **Wrensted**, **Wimsted**, **Winsted**, & simil. tum inter loquendum, ut cum dicimus, *in the stead of another*, id est, loco alterius, quomodo etiam Teutonicis usurpatur.

Stet, Confitetur. Vide **Begibte**.

Stscurgdt, Expulisti. Vide **Wescurgt**] Et **Scorat**.

Stomarda, Mirificavit, à **apar**, *Fama*] Vide suprâ **Stmarsada**.

Stomawirkint, Epulentur.

Stnolscan sal, Glorificabo : & **gnolscan sulnt**, glorificabunt] Vide **gnoltke**.

H

Hasta, Captivitas. In Ubiis hodie, ita **Carcor**] Corrigendum fortè **hassa**,
Sax.

Sax. enim, Captivitas hæftnunge, & hæftnyðe. Captivus heaſtling, hæft etiam Teut. Vinculum: **hæften**, tenere. Kilian.

Harðo, Valde, Nimis] Nobis, eodem ſenſu, **harð**, & **harðly**: valde enim laborare, **to labour harð**, dicimus: ſeriò & aggrè contendere, ſive decertare, nobis **harðly to ſtrive or contend**. Eoſſe ſenſu, Belg. **herd**, **hard**; Germ. **hart**.

Harman, Calumniis] Quod Latin. Læſio, Damnum, nobis **harme**, à Sax. heapme: per translationem, fortè, Calumnia, quòd ex eâ fama læditur, & damnum datur. Sax. autem calumnia, heapmyppæc.

Hategon, Æmulatione] Affonat Sax. hætan, odio habere, quod Teut. **haten**, & **hæten**.

Hatongon, Iracundiam] Quicquid fervens (quemadmodum Iracundia) Sax. hæc, nobis **hot**.

Hiegero, Pellicano.

Helmodt, & **beilmodt**, furor] Quod quis, tanquam impositus animi, furore actus facit, **in the hot mood** factum dicimus, uti etiam **in the man mood**: **hot** autem, ut ſuprà in **hatongon**, à Sax.

Saxon. *hāt* veniens, ferventem signat ; *moode*, Sax. *mode*, Teut. *moed*, mentem, animum. Furor autem Sax. *hāt-heoptnyrre*, quasi cordis fervor : animositas, *modinyrre*.

Hettinga, Vota. Hodie Galli *Soub-haiter*, compositè. Vide *Sebetta*.

Hera, Cilicio : quasi *haera*, à pilis : & *heren*, cilicium] Cilicium, Saxon. *hæpa*, à pilis, ut Lipsius ; nobis *hætre-cloth* : Teut. *haere*, & *hærentkleed*, de quo apud Kilian.

Hereberga, Castra. Nos latius pro omni diversorio : sed illud propriè & primò : *herfbergo*, castrorum] Quatenus universè Diversorium significat, vocem paululùm immutatam habemus : nobis enim, eodem sensu, *barbour*, de quo in Glossar. Spelman. noster, in voce *herfbergare*.

Hebode, Possessio : suprà *Weltn*] Habere, Sax. *habban*, unde, ni fallor, vox ista *hebode*, possessio : sic dicta ab habendo ; hinc inops Sax. *hæpen leaj*.

Hero, Lutum : vide *hora*.

Hiera, Hic] Sax. *hep* ; nobis *here*.

Hiret, Cervus] Sax. *heopt*, nobis *hart* : Belg. *hert*, & *hirt* : Teut. *hirsch*, *hirs*. *Hwisse*,

Htwtſce, Familia: quaſi **hupſche**. à domo: & **btwtſcis**, familias] Saxon. eodem ſenſu **hupſce**, ab eorum (ut opinor) **hup**, Belg. **hups**, Teut. **hauſſ**, nobis **houſe**, domus.

Hlotto, Prada: an **lot** noſtrum, quia ſape ſorte?] Prada Saxon. **hloh**, quod etiam eis Turmam & Cohortem ſignabat, de quo plura apud Spelman. noſtr. in voce, quam ductam putò à **gelapian**, convenire, congregare, quod Turmæ proprium: unde aliàs Saxon. dict. **flocpad**, a **floc**, grex, & **pad**, conſilium.

Hobtuoſi, Captivitas: ſuprà **baſſa**.

Ho: o, ſtercus: & **ho:owe**, ſtercore: & **ho:we**, lutum] Sordidus, Sax. **hopiz**, unde (forte) panis vel caſeus ex ætate mucidus, nobis hodie **hoary**, dictus.

Holce, Subſannatio: & **hoſc**] Huic affine noſtrum **hiſſe**, & **biſſine**; ſed & **biſſing ſtoch**, quod Lat. Ludibrium, à Sax. **ahijſcean**, ſubſannare.

Holſcovi, Illuſiones: vide **Beholſcedon**.

Ho:ſcomo, Vehementi.

Hue, quis, nòs **we**? & **hoo** quanta] Quis, Sax. **hpa**, nobis **who**: Quanta autem,

autem, ut *quanta fecit*, Sax. *hu mane ȝa*, aliàs *hu fela ȝ*

Hundeſſiga, Cynoma] Hoc Saxon. *hunderfleog*, aliàs *hundlic fleog*, id est, musca canina; ab *hund*, nobis *hound*, canis (proprie venaticus, à Sax. *hunnan*, nobis *to hunt*, venari) & *fleog*, nobis *flp*, musca.

Hulpilos, Inops: quasi **hulpeloos**] Hoc nobis **helpleſſe**, voce conflata ex **helpe**, & Sax. & nobis, auxilium, adiutorium; & **leſſe**, quod idem valet in verborum compositione, ac Belg. **loos**, Ger. **loſs**, vacuum, destitutum signans, de quo plura apud Kilian. in **loos**. Inops autem Sax. etiam *happenleay*, quasi non (sive nihil) habens.

I

Jagere, Fecerator.

Jbetwanda, Suspiciatus] Nonne hîc inest Sax. *penan*, opinari, existimare? unde nostrum **to wesne**, eodem sensu.

Jemer, Aeternum.

Jetwefcon, Aeternus. Vide **Etwlſcon**.

Jo, Semper] Non multum abludit nostratium **Ap**, eo sensu.

Jo bin, Sum] Sax. *ic eom*, quibus **bin**,

bin, ut & nobis, verbum præteriti temporis.

Joh, Nonne, Nunquid ?

Inneþon, Visceribus] Viscera, Sax. innoþe, nobis inward.

Inneronthingon, Inferioribus] Fortè Interioribus, Sax. inþan (aliàs innepan) ðingum, nobis hodie **inner þings**. Inferior autem Sax. nýþen, nobis hodie **netþer**, & **neder** : similiter Teutonicis, dialecto paululum variatâ.

Verba.

Inflouc, Aperuit : vide **Anlucon**.

Irbelgedon, Exacerbarunt : vide **farbelgeda**.

Irfangan sal, Increpabit : & **irfienge**, increpasti.

Irferron sal, Obstupefacies.

Irfuicke, Excita. **Irfuicken sal tu**, Vivificabis] Vide **Gegutero**.

Irfcal, Increpuit] Ira, Sax. ýppe ; Irasci, ýppian ?

Irruoxt werthe, Commovear.

L

Lap, Oram vestis] Hoc nobis hodie lap, à Sax. lxp, sic dictum fortè à Lat. Labium ;

Labium ; quasi vestis labium.

Leherstede, Cubilibus : vide **Ge-berge**] Vox est pura puta Saxonica, sed vix, hac notione, eis usurpata, cum propriè apud eos, (posteriores saltem Saxones) ut **lictune**, pro Cœmeterio accepta fuerit : composita interim ab eorum **lizzan** jacere, & **stedes**, locus, quasi jacendi locus, ideòque satis accommodè ad cubilia extensa, cum recubandi loca sint; quæ Monachis **Dormitoria** dicta, Anglicè **Dormitors**.

Lepera, Labia : hodie **lippen**] Nobis hodie, cum Belg. **lippy**, à Latin. **Labium**, ni fallor, voce ducta : Sax. enim **Labia** **raelep**.

Letstton, Novissima : nunc **lessen**] Hinc, fortè, ultimus, nobis **last**, & **latest**.

Liba, Vita : & **libes**, vitæ : & **liff**, vitam. Nos **lebe** : tamen & vulgò, **br-lube**, illo sensu] Vita, Sax. **liff**, unde nostrum **life**, quod Belg. **liff**, **lief**, Teut. **leben**.

Lifbare, Cibaria : quasi **liff-waere**] Porcelli, & cætera animalia tenella à Rusticis domi nutrita hinc (fortè) nobis dicta **liffware**. Cibus etiam nobis **fare**; Sax. **bigleofa**.

Lockis,

Lochs, Capilli : & **lockis**, capillis] Hæc nobis cum Germanis & superioribus & inferior. **locks**: eodem sensu Sax. **locckaj** ?

Losen, Dolosum : & **losin**, doloso : & **losonga**, dolos] His affine Saxon. **lærunge**, unde nostrum **leasing**, mendacium.

Los, Sortem] Hoc nobis cum Belg. **lot**, à Sax. **hlot**, & **hlyt**, fors. **Æfenhlytta**, consors.

Lucucumtn, Paullominus : nos **latfelhemtn**.

Lutika, Pusilla.

Luzzilon, Parvulis : & **luficon**, idem] Parvuli Sax. **litclingaj**, nobis **little ones**, quod Germ. superiores, & pro f. amantes, habent **Luzzilon**.

Luoginda, Rugiens : & **luonde**, rugientes, alibi] Eiusdem originis, ac nostrum **low**, alias **bellow**. Vox fictitia, à sono bovis mugientis, cujus mugitus, Sax. **gehlop**. Mugire autem Belg. **loten**, Ger. **luyen**.

Verba.

Liconf, Placent : vide **Geliconda** : & **licon** sal, Placebit] Pro **geliconda** hic, reponere **gelicoda**, quod vide.

Lndon,

Ludon sal, Tonabit: nos de ære Campano] Sonorus nobis **loud**, Sax. hlude, Belg. **lupd**, Teut. **lant**.

Lutwetho, Præstitisti.

M

Mancreste, Majestas: ipsa vox tamen viri robur magis significat, **manſcracht**. sed alibi, **megtncraft**, majestas: & **me-gtncretti**, majestatis] Hoc Sax. **mægen-þpymner**, & **mægenþpimmer**, quasi magnum firmamentum, à **mægen**, magnum, & **þpymner**, aliàs **þpumner**, firmamentum, à **geþpymman**, stabilire: & propriè, utpote de Deo dictum.

Mangon, Maxillas: si recta scriptura: nos **wangen**] Similiter & Saxones, uti & nos, saltem olim. Majoribus enim nostris maxilla, five dentes maxillares, **wang-teeth** dicti, à **wang**, gena, maxilla: unde rythmus ille vetus: **And in witnesse that this is sooth; I bite the wax with my wang tooth**: id est, *In testimonium veritatis, hanc ceram mordeo dente meo maxillari.* De quo fusiùs alibi, in Glossar. nostro.

Melm Pulvis: nos **malm**, & **gemal**] Hoc Sax. **mýl**.

Melſtero.

Welftero, Maximo : nos **meest**] Nos
Angli **most** : Sax. **mætta** 7

Wendile, Latitia : vide **Wendlan**.

Wledon, Mercis] Merces Sax. **mede**,
nobis **meed**. Eis etiam Munera (**bybes**)
meadyceat 7

Wikel, Magnus, Multa, Copiosa : &
wiklon, magnis : & **wiklo**, magnificè :
& **olmikillt**, magnificate. vide **Wim-**
kiloda : & **wikile**, magnificentia] Mul-
tus Saxon. **wycel**, hactenus in partibus
Angliæ Borealibus retentum. Multi-
tudo, **wycelnerre** ; magnificare au-
tem, **gemichan** ; magnificentia, **wy-**
clung, & **wyelnyr** 7

Wuodis, Mentis : nos, **moet**] Vide
suprà **Wetmodi**.

Wuos, Esca, cibi. Nos pro Olere]
Huic, sono saltem, affine, Sax. **wyre**, &
mere, pro Mensâ : iis etiam **mete** pro
cibo : nobis hodie **messe** pro ferculo.

Wulca, Passer.

Verba.

Wendlan sal, Exsultabo : **wendida**,
exsultabit : **wendtt**, exsultare : **wendo-**
dun, exsultaverunt : **wendon** salon, ex-
sultabunt.

Hh

N

N

Pabo, sed : & **Pajo**, panè] Panè,
nobis **niqb**, & **well-niqb** : g. in utrâq;
voce superfluo, vel otioso, & inter pro-
nuntiandum neglecto, quin & inter
scribendum perperam usurpato : à Sax.
enim vocem accepimus, quibus, **niþ** &
pul-nieh scripta.

Peock, Nec] Sax. **nic** 7

Perlando, salutare : & **Perlando**,
liberator] Refugium, Sax. **genep**, quod
ab eorum **genepian** fluens, eruiere, e-
ripere, signat : hinc Dominus & Re-
demptor noster, **nepgenð** **urrep** Sax.
dictus.

Pentwibt, Nequam: quasi dicas, nul-
lius pretii aut ponderis] Nequitia, uti
& Malitia, Sax. **nyþe**, & **niþe**: Man eti-
am illo sensu usurparunt : unde Ne-
quam, Malus, eis mansulle ; ab homi-
ni naturali nequitia. A **niþe** autem,
Nequam vocarunt **niþing** ; Unde illud
apud Mat. Paris. & alios : *Rex (inquit)*
milites Anglos, ut ad obsidionem veni-
ant, jubet : nisi velint sub nomine NI-
THING, quod Latine Nequam sonat,
recenseri, &c. Vocabulum hoc, **Þt-**
thing,

thling, à nocte venire conjecit Glossographus ibidem; quæ (inquit) olim **Þitb**, non ut nunc (**nigbt**) scripta reperitur: Ita ut **Þitbting** sit *Lucifuga*, &c. Fugit interim doctum virum vera vocis scriptura. Nox enim perperam apud Anglos scribitur, sive **Þitb** sive **Þigbt**; rectè autem, & secundum Sax. scribendi modum, **nih̄t**. Utut sit, luce clarius est, **nithing**, cum Nequam notet, à Sax. *nipe*, nequitia, malitia, dimanasse.

Þietwibt, Pravum] Quemadmodum hoc præcedenti, sic & huic affine nōstrum **naught**, & **naughty**, illo sensu, à *nipe* ortum.

Þinnebt, Non, & **nawtebt**, idem.

Þiewergen, & **niergin**, Usquequaque.

Þotthalvon, Aquilonis] A **Þorth**, & **halse**, eāpsē apud Sax. significatione.

Þoban, Sed: suprà **Þabo**.

Þobanthog, Veruntamen] A superiori **noban**, & **thog**, Sax. *Deah*, nobis **though**, tamen.

Verba.

Þernktat, & **Þernokt**, Nolite: & **Þernokt**, Noli.

H h 2

Þet,

Piet, Posside : & **Pieton** sal, Possi-
debit : & **Antan**, Possidere] Omnia à
Sax. *noτian*, uti, possidere, occupare.
Posada, Impedivit.

G.

Oberanungiscobt, Supervacuè] Ab
ober, Teuton. Sax. Anglis, super ; **un**,
particulâ negativâ, sive privativâ ; &
gescobt, proventus : **ungiscobt** itaque
q. d. sine fructu, frustra, Sax. *oſepun-
nyτ*.

Ovırboııga, Prævaricantes : vel po-
tiùs Mandatum spernentes] Conjectu-
ra placet ; cum inde sit, quòd contem-
ptus, despectio, contumacia, Saxonib.
oſephıınyııre dicta. Multâ etiam,
quâ talis contemptus luebatur, com-
prehendit, quæ Forensibus nostris *For-
risfactura* dicta.

Ovıta, Pomorum. Nos **Ost**] Sax.
oſatτ, aliàs *oſetτ*. eodem sensu, scil.
pro frugibus, &c.

Verba.

Oııgt, Ostende, ab oculis ductum.
Oııgııon, Ostendet : & **Oııgoda**, idem :
& **Oııgon** sal, Ostendam] Ab oculis
rectè

rectè conjicit; Sax. enim Oculus eaze: nobis, γ. in y mutato, **Ep.** Saxonico autem propius Teut. **Aug.** uti & Belg. **Degebe.**

Ordon, Habitabat. **Hor**da Tartarorum] Habitare Sax. eapdian, & on-eapdian, Habitatio hinc eis eapdung-
rtop; rtop autem locus: alteram compositi partem mitto, ut omnibus, ex præmissis, satis obviam.

P

Pisna, Usura.

Q

Quena, Uxor. Anglis hodie Regis uxor **Ἡβραῖος**, sive Regina] Distingui-
mus Angli inter **Queen.** & **Quean;** posteriore, scortum, meretricem; prio-
re, Reginam, Regis uxorem, intelligen-
tes. Ortu verò & Origine vox una
& eadem, **Quen** scil. quod uxorem,
sive mulierem signat; ut ealocpene,
Aniculam. Quamvis enim consuetudi-
ne, **Queane,** in malam partem transie-
rit apud neotericos, olim tamen secus,
nisi **Hor** præposito, quasi uxor vel mu-
lier pretio conducta: quâ de re vide
plura suprâ, in **Cebuorda.**

H h 3

Qate-

Quiccate, Animalia : quasi **Quic-
bee**, vivæ pecudes] Vide suprà, **Ge-
quicco**, & **Sto**.

Verba.

Quat, Dixit : & **Quethe**, Dicat : &
Quist, Dic. Nobis mansit geminatione
vitiosum, **Quetteren**] Sax. cpeþan, di-
cere, unde nostrum **quoth**, ut **quoth I**,
dixi ego : **quoth be**, dixit ille, & simil.
Vide plura apud Kilian. Etymolog.
verbo **quetteren**.

Quezzedos, Allifisti, Nos **quetsen**.

R

Ratanuffi, Irritatione. vide **Rato-
don**.

Radtwagon, Currus : quasi **Radt-
wagen**, à celeritate : an & **R sedwae-
gen**, ab usu? Istinc **Reda**] Ejusmodi
vehiculum, à currendo, Currum, La-
tini ; pyne, Sax. vocabant. Hic autem
Radtwagon dicitur, eâdem de causâ
ac nostrum **Rode-wagon**, à viâ publi-
câ scil. (ubi præcipuus currum usus)
nobis **Rode** dicta, majoribus nostris
Rade, à Saxon. pade, equitatio : viâ
publicâ sic dictâ, quia equitationibus,
&

& equis iter facientibus veluti propria.

Ref, Venter : & **Rebis**, Ventris : & **Rebe**, Ventre] Alvus & Uterus Sax. **hpyfe**, aliàs **hpyf**. Hinc Diaphragma, quod dividit & separat ventrem & intestina à pulmone & corde, nobis **midrisse**, Belgis **middelryste**.

Ripoton, Maturitate : nobis **Risp** mansit] Anglis etiam, maturus, **ripe** : maturitas, **ripenesse** ; Saxon. **pipunga**. Messis autem eis **pip** : metere, **pipan** : messor **pipte**, aliàs **pipepe** : falx, **pipter**; unde nobis **ripping**, **reaping**, pro messione : **Ripper**, **Reaper**, pro messore, & simil.

Rtba, Torrens] Hoc Saxon. **piþ**. Cambro-Britannis, Vadum **Rbpd**, & **Rbpdle**. Vox autem reperitur in nonnullarum urbium, ut & oppidorum nostrorum, Gallicorumque nominibus ad vada constructorum, ut apud Chorographum nostrum, præstantiss. Cambd. videre licet.

Verba.

Ratodon, Irritaverunt : & **Ratoot**, Irritat : & **Geratot ttt**, Concitatus est : & **Ratunust**, Irritatione] Huic affine nostrum **wyath**, iram, iracundiam, signans.

signans. **Þuſt**, autem hîc, ut & in pluribus aliis vocibus, tum præcedentibus, tum subſequentibus, adjectitia eſt particula, idem valens ac apud nos & Sax. **neſſe**, & **nyſſe**, Teut. **beſt**, & **beþd**, in nominum ſubſtantivorum terminatione.

Ribaridos, Denudaſti : ſic nobis compoſitum, **Openbaeren**. **Rebarnuſt**, Revelatione] Nudus, nobis Anglis, **bare** ; denudare, **to make bare**.

Reſangan, Arguam, & **Reſagnuſt**, Redargutiones.

Reſptas, Arguas. Nos componimus **Werſpen**.

Ruecont, Fumigabant : quia **Roor**, Fumus : ſed & alio ſenſu, **Rtebon ſalon**, Fumigabunt, ab odore] Fumus, Sax. **peç** : fumare, **peocan**, unde noſtrum **reeke**, fumus : item **to reeke**, Belg. **Rooken**, fumare. Iſthinc etiam (forte) nubium ex vento motum, nos **racke** dicimus.

Rodwarthan, Movebitur] Hinc fortè Cœlum **podepe** Sax. dictum, à movendo ſcil. quia ſemper movet : **Warthan** nihil aliud hîc niſi verbi paſſivi futuri temporis nota.

Rundon,

Rundon, Sufurrabunt] Sufurrare, mussitare, Sax. runian : Belg. **Runen**, **Roener**, nobis hodie **to rotnen**, & **round**, de quo plura per Spelman. nostr. in Wormii *Literatura Runica*, cap. 1.

S

Saca, Rem] Sax. Causa, rac & race: unde nostrum **sake**, ut Dei intuitu, vulgò dicimus, **for Gods sake**. Propriè tamen Res, Saxon. **ding**, quod nobis mansit.

Salda, Salutare : & **Saldo**.

Saletbu, Tabernaculo : & **Selsthen**, Tabernacula, & **Selstha**, Tabernaculum. Nos **saletta**, paulo alio sensu] Hoc Sax. **gejele**. Belgis **sale**, pro Aula, Atrium : olim autem pro universâ domo sumptum fuit. De quo in *De variis Glossematis*, Cl. Vossius, in voce **Sala**.

Sammung, Synagoga. Unde **versamen**, & **sammongan**, Cleros, causâ collectionis] Synagoga Sax. **geromnunga**, ab eorum **geromnian** fluens, quod congregare notat.

Scalc, Servus. Unde *Maris-scalcus*, qui equis curator] Servus Sax. **jealc**;
Hac

Hac autem de voce, Cl. Lindenbrog. & Voss. in *Scalens*, & *Adelscale*, alii-
que.

Scæphon, Pudore] Vide *Gescen-*
dedt.

Scaphon, Ovili] Hoc Sax. *ſceapa-*
ſalo, unde nostrum *ſheepſold*: voce
efficta à *ſceap*, nobis *ſheep*, & *ſalo*,
nobis *ſold*, Septum, Clauſtrum, quo ex
cratibus factò, paſtores nocte inclu-
dunt oves, tum ad ſtercorandum arva,
tum ne in ſegetes ſpatientur.

Scama, Reverentia] Hoc Saxonibus
ſceame, *ſcame*, & *ſcamu*, à *ſceamian*
& *ſcamian*, id eſt, & erubeſcere, & re-
vereri. Iſtinc autem noſtrum *ſhame*,
eoſe ſenſu; quod Belg. *ſchaemte*, Teut.
ſcham.

ſcarſabo, Novacula. Nam *ſabo*, cul-
trum notat: unde Saxones *Withikin-*
do] Hoc Sax. *ſcepræx*. Vox eſt con-
flata ex Saxon. *ſceapan*, Belg. *ſcheren*,
& *ſchaeren*, radere, tondere; (unde
noſtratum *ſhears*, Forſex; *ſhearing*,
Tonſura; *ſherman*, Pannitonſor:) &
præx, quod præter novaculam, cultrum
ſignat. De quo Galfrid. noſter *Mo-*
nemuthen, lib. 4. cap. 3. fuſius autem
Verſtegan.

Verstegan. Restitut. cap. i. & Voss. in voce *Saxa*.

Scefti, vel **scepfli**, sagittæ] Hæc Sax. **ſceftar**, nobis hodie **ſwafts**, fortè à **ſhave**, Teut. **ſchaben**, tondere, radere, ut Sagittæ radi solent ab Arcuariis: nisi à **ſceaf** malis, i. e. Fascis: quòd sagittæ in fasces solent colligari, unde nobis **a ſheaf of arrows**.

Scepeno, Judex: hodie **scepenen**, scabini] De hoc plura apud sæpius laudat. Lindenbrog. & Voss.

Sceþtton, Verticem, & **ſcetlon**] **Sceyðheald** Sax. præcepſ, item obliquus.

Scern, Subſannatio; & **ſcern**, illuſio] **ſcoꝛne** nobis, eodem ſenſu.

Scler, Lucidum] Limpidus, clarus, nobis **ſweere**, & **ſwre**, unde aqua ejusmodi, nobis **ſweer** (vel **ſwre**) **water**. Hinc oppidi & caſtri apud Dorſetenses noſtros, **ſwtrborne** dicti, nominis origo: quòd ſcil. ad Fontem limpidum ſitum ſit. Cambden.

Sctmo, Splendor: nos **ſchjme**] Angli ſimiliter; voce ortâ à Sax. **ſciman**, ſplendere, fulgere.

Sctumo, Citò] Nobis **to ſkime**, eodem

dem sensu : E. G. to skime ober any
thing, id est, expeditè transire, vel tran-
silire. Vide supra *Utsafandon*.

Sclot, sera] Sax. jcyttelj ?

Sentste, Mitis. Germani : & *sentstt*,
Mansueti, & *senthte*, Mansuetudinis.

Serln, Tribulato : ut *Zeer doen*
Belga] Non multum ab it nostratium
sojroto, quod à Sax. janz, dolor.

Setti, sedes] Hoc nobis *seate*, &
settle, Sax. jettl : utrumque ab eorum
jittan, sedere.

Sethelgangl, Occasum] Hoc Sax.
jettlgonz, & jettellunz, à jettl, se-
des, & zangan, ire ; quasi Sessum ire ;
unde nostrum *sunne go to*, eodem
sensu.

Serabada, Cremium] Huic respon-
det nostratium *seare wood*, pro Cre-
mio, vel Ramale, à Sax. jearpan, arefa-
cere, & *puou*, sylva, lignum, vulgò
wood.

Serimbze, Protector : an à *scrib-*
men ? an *scrijmen* ?] Nonne hinc
nostrum *skrine*, Diathyrum scil. item
Umbella? Saxonibus autem, hoc sensu,
jcrimbpe, scil. pro Protectore.

Sidin, Moris: nos *seede*] Mores Sax.
rida ?

Sle

Sitwoltbatdnn, Septuplum : quasi **seventwoudt**] Hoc nobis **sebenfold**, à Sax. **reoponfeald** ?

Stien-ogun, Pupilla oculi] Hoc Sax. **reon-eagan**, quasi Visus oculi, à **reon**, Sax. videre, & **eaz**, oculus, aliàs **apl**; unde nostratium **Apple of the Ey.**

Stgimart, Victor. in Tacito, **Segt-merus**] Victoria, Sax. **ryge** : victoriosus, **rygeferu**. **Part** autem hîc in **Stgimart**, à **mæpe** ductum arbitror, quod magnum, celebrem, præstantem sonat.

Stu, Utquid ?

Slapigrabi, Sepulcrum: suprà **Bargist**] Sepulcrum nobis hodie a **grave**, à Sax. **gnæfe** ; Verstegano **slapigraba**, q. **sleep-grave**, quia (inquit) sepultus tanquam dormiens habendus est. Conjecturam probo, cum dormire, nobis sit **to sleep**, à Sax. **slapan**. Sepulcrum hinc vocatur Dormitorium.

Slabta, Generatio : & **slabten**, semi. Nos compositè **Geslacht**.

Spletts, Hasta. Nos **splette**. Nomen primogenium à mucrone, **splets**] Hoc Belg. **spet**, **speet**, unde fortè nostrum **spit**, Veru. Hasta autem Sax. **rypepe**, quod nobis mansit.

Sp; Inco,

Spꝛinco, Locusta] A saltu (ni fallor) ductum : quia saltu se propellere solet Locusta. Salire autem nobis **to spꝛing. Exultavit infans in utero ejus :** Luc. 1. ver. 41. id est, (ut vetustiores nostræ Translationes locum reddunt) **The Babe spꝛang in her belly.** Hinc Saxon. Locusta **gærſtapa, & gærſhopp,** à **gærſ** nobis hodie **grasse,** gramen ; & (ut in priori) **ſtapa,** nobis **ſtepp** gressus ; in posteriori, **hopp,** quod nobis mansit, saltatio, saltus, quasi per gramine gradiens, aut gramine saltans, saliénsve. Vulgò **Gralhopper.**

Spel, Fabulatio : & spelle, parabola : vide **Wispilla]** Fabulatio Sax. etiam **ſpell,** vel potius **yðelſpell.** q. vana colloquia. Nam simpliciter, & propriè, **ſpel,** (ut Verſtegano jam observatum) sermo mysticus, Oraculum, Parabola : quæ quidem explanare, sive exponere. (saltem metaphoricè) Saxon. **ſpellian.** Belg. **spellen:** quâ qui callet arte, **Spelman** meritò dicendus. Cognomen autem hoc Glossographo nostro, f. m. viro de his literis optime meritò, non tam proprium quàm conveniens, & debitum.

Spiumo,

Sultumo, Velociter, Confestim : & alibi **Ultamo**] Vide **Wiltbondon**.

Solre, solium : an solarium?] Quod nobis a **sollar**.

Soltwiltcan, & **soltwelir**, Quacunq;] Hoc Sax. *ſpa hſilc*.

Stowington, Increpatione. Nos pro stimulatione] Stimulatio nobis **ſting**. Quidam etiam noſtratum dicunt **ſttonnes**, pro ſtimulat.

Stat-ſwert, Framea] Et gladius, & framea, Saxon. *ſpeopd*, quod nobis **ſword**. Hoc autem Verſtegano noſtro **ſtaſſweard**.

ſtedinnſſi, ſtabilitatem] Nobis eodem ſenſu, **ſteddineſſe**.

ſtros, ſtrati : vide **ſtoze**] Sternere Sax. *ſtpepian*; ſtratum, *ſtpeped*, & *ſtpead*; unde iis *ſtpeæt*, nobis **ſtreet**, pro via, platea.

Suelga, Armentum : & **ſuegon**, armento.

Sulſgon, ſalſuginem] Sal Saxon. *ſealt*, nobis **ſalt**.

Sultbo, Nimis] Hoc Sax. *ſpybe* ?

Suero, Dolorem] Vide ſuprà **ſerin**.

Suſte, Peſtilentia.

Suenat,

Quenot, Coagulatus: vide **Bequallit**.

Sule, Columna; & **sult**, columnas] Hoc Sax. **rýlle**, quod nobis mansit: **selle** enim, & **ground-selle**, nobis cujusvis structuræ basis, vel fundamentum; magis autem specificè, magna trabs ædificio supposita; Sax. aliàs **gnound-pealle**, h. e. substructio. Hinc nostratum **selle**, Belg. **snple**, aliàs **suele**, pro Limine. Limen autem Saxon. **þeopscpolde**, aliàs **þpexpolo**, unde nostrum **thre-wolt**.

Smereenne, Adipe] Hoc Saxonibus **rmenpe**, de quo plura in **Knosmer**.

Snebe, Nivis] Hoc Sax. **rnap**, unde nostrum **snaw**, quod Belgis **sneetw**; Teut. **schnee**.

Verba.

Scathan sal, Damnabit. Vide **Be-scatbot**] Damnum Sax. **rceað**: damnum faciens, **rceaþiz**: innocens, unde **rceaþiz**. Hinc Grassator, eis **rceaþa**: Piratici, **ræ-rceaþar**] Hoc Belg. **schaed**, nobis hodie **scath**, & **scade**: Unde Canem rapacem, & **scaddle** (id est, **scathfull**) **corre** dicimus. Saxonum **rceaþana** **rceape**, Latine sonat, Spelunca latronum.

Scedetwon,

Scedetnon fal, Obumbrabit] Vide
suprà **Befceditwilt**.

Sculdon, Increpuerunt. Nos **feh-**
den, & compositè, **Befchulden**] Huic
convenit nostrum **to fcolde**, illo fenfu.

Scurgt, Averte : vide **Befcorgt**] A-
vertere Sax. acýppan, alias cýppan ;
averfio cýppung : atque hinc, à via-
rum fcil. & platearum diverticulis, ut
in compitis, pluribus apud noftra-
tes locis hoc nomen olim inditum,
quod poftèa in **Cerring** mutatum,
tandem tranfiit (ut nunc dierum) in
Charing ; quomodo quadrivium five
compitum illud nuncupatur in subur-
biis Londinenfibus, ab occidente, prope
Westmonafterium, **Charing-croffe**,
vulgo dictum ; **Croffe** addito, ob cru-
cem ibidem, ut in compitis folitum, o-
lim erectam. Bercýpian etiam, ut &
arcýpian, Sax. feparare, item ampu-
tare, radere, refecare, &c. vulgo **to**
heare, &c.

Scutta, Excuffit.

To-ftoze, Deftrues.

Stibtan, Edificabis] Edificare, Sax.
stibtan ?

Stincan, Odorabunt] Odorare Sax.

zerſtinczan? **ſinke** autem nobis hodie vox eſt ſenſus ex diametro contrarii, cum pro Fœtore ſumatur.

ſtukida, Irritavit: ut nos Metaphoricè **ſtöken**] Pungere Sax. ꝛ ꝛician, ſtimulus ꝛ ꝛiccelꝛ?

T

Teſetwon, Dexteram: & **theſewun**, dextera: Vide **Forthwona**.

Thegenlicbe, Viriliter. Nos **degentliſk**, paullo alio ſenſu] **Degeben**, **Degeben-man**, (inquit Kilian.) Athleta, Pugil; vir præſtans, ſtrenuus, fortis. Tales, Sax. noſtrorum olim **Dezner***, Latine **Thani**, viri ſcil. honorati, ut qui gradu, virtute, fortunis, atque æſtimatione, cæteris præluxerunt: præſertim ſi de claſſe eorū eſſent qui regii dicti, vulgò **cynunzer** **Dezner**: alii enim inferioris erant claſſis, mediocres dicti, vulgò **leꝛre** **Dezner**?

* Non tamen vi nominis, quod à **þenian** veniens, miſtrare ſonant.

Thiat, Gens: & **thiade**, gente: & **theado**, gentium: & **thiaddon**, nationes: & **thiede**, gentes] Sax. Gens, Populus, **ðeod**: gentes **ðeoda**?

Thiadekunni, Generationes. Vide **Bani**. nam compositum eſt] Vide etiam **Thiat**. **Thin**.

Thinnengan, Tempora capitis] Hoc Sax. priscis **Thunpengan**; modernis autem, ut mihi author est Martinus, in Etymolog. **Duenninge**, & **Duenne**.

Eblo Femur. Nos **die**] Sax. **Deoh**; nos **thigh**.

Tharbie, Egenus: & **thartegin**, egeno] Scribendum fortè **tharbie**, & **thartegin**. Teut. enim egenus, indigus, olim **doſtigh**, **doſtigh**; hodie (literâ r, transpositâ) **doſtigh**, **doſtigh**, Sax. eodem sensu, **Deapp**?

Thutwe, Ancillæ: & **thutwon**, & **thutwon**, idem] Hoc Sax. **Deopine**, & **Deopne**?

Lothiti, & **lotitbi**, Apud.

Lonſeres, Venefici. Nos **ſooperers**.

Trege, Dolor: & **tregon**, dolore: & **trege**, dolores: & **tregbaſt**, dolens] Tribulare, Saxon. **trezan**. Hinc (fortè) parturientis ſceminæ dolores, nobis **thromen**: niſi malis à **ſnopian**, quod Sax. pati ſonat; unde Salvatoris noſtri paſſio **ſnopunge** dicta.

Trilon, Fimbriis.

Trifewortn, Theſauris.

Trumhon, Tuba. Nos **trumpen**] Vide ſuprà, **Dumhon**.

Twifolda, Anceps : qui in duo distrahitur. unde & Latinis *Dubito*, quasi *Duito*, & Græcis Διδυχα] Saxon. *twipeald* : unde nostrum *twofold*, sensu tamen haud pari : nam Duplex utrumque signat. Dubitare autem Saxonibus *twīnan*, & *twēonan*, unde anceps eis *twēonende*.

Verba.

Defno3, Defecit, Perit : *tetlarando*, deficientes] Deficere Sax. *ge-teopian*, & *ateopian*, unde nostrum *to tire*, illo sensu.

Abenft, Intendit : & **theneda**, tendit : **thennon**, extends : **thentn**, extendunt : **thenedos**, extendisti : **thenedon**, extenderunt] Extendere, Sax. *apenian* ?

Abineda, Servivit : & **thiantntwt**, serviamus. Inde **Dtenen** hodie] Ministrare, Sax. *ðenian*; servire, *ðeopian* ? Opponuntur autem hæc, ut invicem contraria ; cum prius Libero, posterius Servo proprium sit. *Wt*, hîc, in **Abiantntwt**, idem valet ac nostrum *we*, nos.

Abton fallan, Abundabunt] Huic affine Saxon. *ðeon*, *ðean*, & *geþean*, crescere, ditescere.

Abolon,

Tholon, Patientur : & **tholindon**,
patientibus : & **tholodit**, sustinuissem :
tholoda, tribularer] Pati, Sax. *tholan* ;
passus, *tholod* : patientia, *thelylo* : pa-
tiens, *thylbigend*. Teut. *dulden*.

Thunsi, Extraxisti] A *teon* fortè,
quod Sax. trahere ; quibus extrahere,
fram a teon ?

Thurofremidos, Perfecisti : & **thu-
rofremig**, perfecta : & **thuresfremigero**,
perfecto : & **thuroframington**, consum-
mati] Quod perfectum, nobis **thorongh-
framed** : Sax. autem *fulpmed* : pri-
ore composito à Saxon. *duh*, nobis
throngh, & **thorow**, i. e. per, & *pme-
med*, nobis **framed**, i. e. factum : poste-
riore verò à *ful*, nobis **fall**, plenus, &
eodem *pmed*, quod à *pmedian*
fuit : unde nobis **frame**, pro fabrica ; **fo
frame**, fabricare.

Thurolston sal, Pertransibit. Nos
Doolpden] Vide **Farlithon** ; ubi de
posteriori compositi parte : de priore
verò in verbo hic præcedente.

Thun, Enutries. Nos **Thpen** & **Op-
tpen**] Vide suprâ **Thlon sullan**.

Thlo, Accelera : & **thlont**, festinant.

Thlogon, Exercitationem : & **Th-**

lon sal, Exercebor : & **Gethlot**, Exercitatus] Labor nobis **Tolle** ; laborare, **to tolle** : Saxōn. etiam studia, quæstus, conatus, **tylunge** ; adnitens, **tylgend**.

V

Worth, Itineribus : suprà **Gederthe**] Ire, Iter facere, Sax. **þaran** ; de quo suprà in **Þartilþon**.

Ula, Olla. Siburgi hodie, **ulengaste**, Platea Figulorum.

Unera, Reverentia : & **uneron**, pudore] Revereri, Sax. **unapran** ; ignominia **unape** : ab **un**, Teut. hodie **on**, absque, & **ape**, honor, decus : quasi sine honore, decore.

Underþudig, Subjecta : & **Underþudiga**, Subditi. Nos **underdaedich**] Subditi, Sax. **underþeod**, ab eorum **unþe**, (quod nobis manit) subtus, & **þeod**, populus, gens.

Ungesceto, Vacuè] Vide **Oteranungescodt**.

Unsuoft, Molesti] Quasi **unlæst**, i. e. haud suaves.

Un, Usque : & **untes**, donec : & **unt**, idem] Nobis hodie **untiti**.

Umbewollan, Immaculatus] For-
san

fan rectius **unbetwollan**, quasi ab unprivante, & **betwollan**, maculatus, inquinatus, à **buyle** fluente, Sax. ful, nobis **tolwle**, turpis, immundus, q. d. (ut nostrates vulgò) **unbesowllen**.

Umbwath, quare? quasi **omwat**?

Woxton, Timore] Tremor, formido, Sax. **þýphro**. Unde nostr. **fright**, & **affright**, illo sensu.

Urkundun, Testes: & **urkunt-scap**, testimonium. Est valde noscere: nobis mansit in formulis, **Urkundt**] Fortè ab **ober-cun**.

Ursagon, Excusationes. Valde & multa dicere] q. d. **ober-say**. Quatenus autem Excusationes notat, idem videtur ac **Farlagon**, de quo vide suprà, **Farleggent**.

Utriston, Extremis. Nos **buptersten**] Hoc nobis **uttermost**, Sax. **ýtemersta**, unde nostrum **utmost**.

Uwala, Abyssus: **twal**, idem] Abyssus, profundum, Saxon. **neopolnerre** & **Uwala** autem, ut & nostratium **well**, puteus, à Sax. **paellen**, & **pellén**, bullire, unde etiam **utwalle**, infrà.

Uwalatcondt, Beneplacito] Hoc nobis **well-liking**, à Sax. **pellheung**; quod

compositum à *well*, bene, & *licung*, placitum.

Wambon, Utero] Venter, Saxon. *pamb*, unde nostrum *wombe*.

Wan, spes.

Wanda, Vestimentum : & *wat*, vestem, vestimenta] Quod ad prius ; Involutum sive lineum cadaverale, (quia cadaver eo involvitur) nos dicimus a *winding-sheet* : Quod ad posterius ; vestis & vestimentum Saxon. *pæda*, & *gepede* : unde vel hodie vestes sive habitus lugubres, nobis *mourning weeds*, Fœnum agri. Mat. 6. v. 30. Sax. *Æceperpeod*. q. agri vestitus.

Walshemo, Fructus : à crescendo : & *walmo*, idem] Fructus, Sax. *partm* : Fructifer, *partm-bæpende* ?

Wellmo, Singulos.

Werolt, Sæculum : & *werold*, & *werildd* *werilddis* : sæculum sæculi] Sax. *peopulde*, unde nostrum *world* : quod Belg. *wereld* : Teut. *world*.

Wether, Nunquid?] Hoc nobis cum aspiratione, *wether*.

Wtge, Prælium, bellum : & *wtgts*, belli : & *wtga*, prælia. Reperio & *wte*, bellum] Sax. *piza*, heros : *picr top*, castrum,

strum, castellum : *piȝhur*, specula :
piȝrteal, propugnaculum.

Wirtte, Holera : & *wirtt* herba. In-
 de *Wirtespurgom*, Herbipolis] Eâdem
 notione Saxon. *pȳrt* : unde hortus eis
pȳrtun?

Wirtscapandis, Epulantis.

Wittherfacco, Adversarius, quasi *wedersæck*, aut *wedersagger*] Eodem sen-
 su Sax. *pipeyraca*, quod etiam contra-
 dictorem notat, à *pipeyrace*, contra-
 dictio : voce compositâ à *pipey*, con-
 tra, adversus, & *reczan*, (nobis *to say*)
 dicere, vulgò hodie *gainsap*.

Wittt, Prudentia] Vide *Getwittt*.

Wittnt, Lex : & *wittute*, lege : &
wittntdʒaghere, legislator. A promul-
 gando, & longè latèque spargendo]
 Malim ego à *wittt*, Sax. *pit*, & *ȝepit*,
 sapientia, prudentia, quia leges sunt
 prudentum consulta, vel decreta. Unde
 prudentum in eam rem confessus Sax.
 dictus *pitenaȝemot*, quasi sapientum
 conventus, à *pitena*, & *ȝemot*, ita
 significantibus. *dʒaghere* autem hîc, in
wittnt dʒaghere, à Teuton. *dʒægghen*,
 quod ferre sonat.

Wolango, Usquequo ?] Hoc Saxo-
 nibus

nibus hu lange, nobis **hoto long**.

Woltgts, Utinam] Nos **would**, additis his, **to God**, plerunque. Sax. etiam **ic polo**, pro volui.

Wop. Fletus : & **wophts**, Genitivo : **wophtndt**, lugens] Sax. etiam Fletus **pop**, Genitivo **popej**. Lugens autem eis **peopend**, unde nostratium **to weepe**, & **weeping**.

Wartst, Gigas.

Wretton, Iniquitatibus. Quasi **onrecht**] Cui nost. **unrecht** assonat.

Wtferdt, Exitus] Expeditio, Saxon. **ut fane**, quod ab **ut** fluit, h. e. **ex**, vel **extra**, & **fapan**, ire, proficisci, de quo plura in **Wartstbon** suprâ.

Wtstandlco, Desolatoriis] Vocem puto compositam ab **wt**, nobis **out**, i. e. **extra**, forâs, & **standen**, stare, quasi solitarius, & per se, veluti in eremo, **stans**.

Verba.

Wardilgodos, Delesti] Vide **Wardilgo**.

Wopretwet, Compungimini, quasi **beroutwet**] Pœnitere, deplorare, Belgis **Beroutwen**, Sax. **peoprian**, & **bepeoprian** ?

Wp.

Uplagoda, Distulit : & **uplagodos**, distulisti] Ab eâdem (ni fallor) origine ac nostratium **flack**, & **flaw**, id est, tardus, lentus : Sax. **ylac**, & **ylape**. Differre etiam nobis, **to flagger**.

Utwalle, Scateat : de fontibus] Vide suprâ, **wala**.

Ualdan sal, Dominabitur] Dominari, Saxon. **pealban**. Hinc dominatio, ditio, authoritas, præcipuè Regum & Principum, eis **anpeald** & **pýlding**. Hinc etiam Sceptrum gubernare, nobis vulgò, **to weild the Scepter**, aliàs **to sway the Scepter**.

Uandas, Existimasti] Existimare, opinari, arbitrari, Sax. **penan** : unde nostrum **to ween**, eopse sensu : ut cum dicimus, **I weene**, id est, Ego existimo. Qui sui ipsius opinioni nimium fidit, nobis dicitur **to overween**, dum rem vocamus **over-weening**. Saxon. **oƿer-pennýrre**.

Uelida, Elegit] A **pillan** fortè, Sax. i.e. velle, unde voluntas eis, ut & nobis, **wtile**; votum, **pilla** ?

Utepon, Flevimus : & **wopendf**, lugentes : & **wopan twir**, ploremus. Vide **Uop**, suprâ.

Ullto,

Ad vetera verba Germ.

Willo, Possedit : & **wielde**, possedisti] Eidem origini (fortè) referenda hæc, ac **waldan sal**, suprà, quod vide.

Wistodon, Tribulaverunt : & **wistunt**, tribulant : alibi **wistcunant**, & **wistnunda**, tribulantes] Vide **Wetstenon**, suprà.

Wetgoden, Vexaverunt] Vox (ni fallor) conflata ex Belg. **wæe**, Sax. **pah**, nobis **wob**, dolor, miseria, (de quo suprà in **Wetweigt**) & **gedon**, quod à **doen** fluens, facere sonat.

Wedan sal, Induam. suprà **Wat**] Quod vide.

F I N I S.

*Verborum Anglicorum, quorum ra-
tiones ex Gracis ostenduntur,
I N D E X.*

M Eminent Lector Anglica nos hinc vocare,
que verè talia sunt: id est, quæ sexcento-
rum ad minimum annorum antiquitatem præferunt,
& veteribus Anglis siue Saxonibus ante corruptionem
linguæ, quæ posterioribus sæculis contigit, erant
in usu. Horum, (quæ quidem hinc representantur)
in usu sunt hodièque, leviter immutata. pleraque:
nonnulla, (quibus serè interpretatio addita) exol-
verunt. Alia quæ sunt alterius generis si quæ (de
quibusdam enim dubitabamus) hinc reperiantur, in-
scientibus id nobis & imprudentibus factum est.
Vide quæ diximus, p. 190, 191, &c.

A		Alke.	247
A	Board. p. 316	Alot.	295
	Ac. (quercus)	Am.	267
	245	Ancle.	245
	Ach. 234	And.	269
	Acornes. 245	Anger.	245
Adder.	367	Angle.	ibid.
Able.	247	Angry.	ibid.
Aster.	250	As.	376
Against.	292	to Aske.	249
to Aile.	248	Askew.	359
Aire.	199	to Attire.	266
to Ake.	246	Awry.	327
		Ax.	

INDEX.

Ar.	234	Bow.	252
By.	250	to Bow.	215
Bygreene.	ibid.	Bracke.	329
B		Bramble.	329
Barren.	251	Branne.	345
to Bawle.	253	Bread.	252
Beke. (fons.)	254	to Breake.	329
to Besmear.	297	to Bide.	251
Best.	194	Bide.	317
to Bestow.	343	Bridgegroome.	218,
Better.	194		317
to Beware.	310	Bridge.	257
Beyll.	318	Briske.	335
to Bind.	ibid.	Broad.	316
Bird.	325	Broker.	323
Blacke.	316	Brooke.	254, 328
Blade. (shoulder=		to Brooke.	254
blade)	316	Broth.	252
Blade. (lamina)	208,	Brother.	201
	311	Brow.	308
Blanke.	238	Buite.	203
to Blast, blasted.	240	Buccan (buck)	241
Blew.	316	to Budd.	253
Blighted.	255	Bulke.	329
to Blincke.	242	By By.	253
Blind.	252	C	
Blond.	316	to Call.	234
Blow.	254	to Carve.	259, 268.
Blovan (florere)	253	to Catch.	287
Blunt,	207, 240	Crappan, (Chap=	
Boale.	318	man)	286
Boisterous.	253	Cropl (Churle)	285
Bold, boldly.	324	Croptian (nubere)	285
Bottome.	317	to Chase.	287
Bourne.	254	to Chaffer.	286
			28

INDEX.

to Chatt.	287	Craft: Crafty.	287
to Cheat, Theater.	418	to Cramme.	280
Cheeke.	255	Crane.	278
Chicke.	285	to Creake.	234
to Chide.	293, 358	Creeke: or Crooke.	278
Chin.	255, 285	Crew.	281
Chine.	242	Cribb.	284
to Chopp.	287	Crickett.	286
Church.	221, 234	to Cripple.	280
Clasps.	279	Crock.	284
to Clasp.	287	Crockes.	280
Claw.	373	Croft.	287
Cleane.	287	Crone.	375
Climbing.	234	Crop (annonia)	277
Clogge.	278	Crop (summitas)	278
to Clogge.	ibid.	Croud.	293
Cloth.	293	to Croud.	375
Cloud.	241	Crump-legg'd, &c.	280
to Cloy.	268	Crutch.	375
Clutches.	373	to Cudgell.	289
Clutter.	281	Cunning.	288
Cockney.	308	to Curle.	280
to Cogge: a Cogger.	309	Curre.	289
Cold.	281	to Curse.	244, 293
Collops.	279	Cuth(notus)	288
Colt.	284	to Curt.	234
Comely.	285	D	
to Conne.	288	Dainties.	259
Copp (caput)	286	to Dance.	272
Cornell.	268	to Dare.	273
Cote, Cottage.	293	Daughter.	201
Crabbe.	234	to Daunt.	262
Cracknell.	359	Death.	271
		Deap	

INDEX.

Deep.	255	to Earne	249
a Deet.	234	Earnest	249
Demure.	273	Earth	199
Dint.	207	End	249
to Dippe.	263	Errand	265
a Dipper.	263	Ewer	267
a Dirge.	307	F	
to Dite.	263	to fade	335
to Doe.	232	Fairies	369
Docke.	263	to fang (capere)	266
Dooze.	234	to fare	369
Dowry.	261	to fast	242
to Dyeab.	261	Father	200
Dream.	260	Fatt	370
Dreggs.	361	feather	325
to Drench.	244	to feed	244, 324
to Drinke.	ibid	felld	316
Drone.	238	feind	313
to Droope.	264	to fell	254
to Dropp.	263	to filch	369
to Dudge.	361	filth	102, 372
Druggs.	364	to find	244
Drugster.	ibid.	fingers	266
De'w.	263	fire	199
Dull.	238, 260	first	370
Dumbe.	240	to fitr	243
Dusky.	260	flash	369
to Dwell.	362	flasket	370
to Dy (mori)	263	to flaw	ibid.
to Dy (tingere.)	263	flaw	369
E		to flea	370
Each	265	flints	370
Eald, &c.	196	flock	315
Earmnes (paupertas)	202	to flout	334, 372
		to flash	369
		Roale	

INDEX.

foale	235	to Glut	288
fodder	324	Gnat	294
fond, &c. 266,	267,	Goat	241
	370	Goblins	281
foole	371	God	236
foot	316	Gold	241
foul	372	Good	194
to founder	335	Goose	275
fourme	369	Gowne	304
fraught	371	to Grasse	266
fray	370	to Grant	374
to freeze	283	to Grapple	277
freind	373	Grasse	234
to fret	370	a Grabe	259
to frisk	335	to Grabe	ibid.
frogge	252, 370	Griping	212
froth	241	Gripings	215
to frozne	308	Ground	374
G		to Groole	258
Gall	375	to Grudge	ibid.
Gallop	234	to Grumble	ibid.
Game	257	to Grunt	318
Gander	375	Guest	267
Gast: Ghost	237	to Guyl	256
Gastly	237	Gutts	255
to Gather	242	H	
Gay	255	Haile	376
to Gaze	237	to Haile	267
Gifre (avarus)	212	Haire	290
Gillofer.	282	halig: holy	246
Gyle	292	to Hallow	246
to Gibe	289	Halme	171
Glad	237	Halt	26
to Glister	241	Hamme	289
to Gloze	255	Hand.	ibid.
		H k	19

INDEX.

to Hang	234	to Impe	266
Hapfe	250	Incle	215
Hard	206	Inne	264
Harsh	290	Irksome	265
Hart	205	to Itch	285
Haste	206	I throw	274
Helpe	267		
Hemp	171	K	
Henne	307	Keele	284
Herne	ibid.	Keeles	ibid.
Hey	264	to Kenne	ibid.
to Hide	289	Kennell	289
to Hobbie	232	Kettle	373
Hoblers	ibid.	to Kick	294
Hobby	277, 292	Kindzed	285
to Hold	265	to Kille	234
a Hold	ibid.	Kite	274
Hollow	290	Knife	208
Hone	242	to Knitt	306
Wood	290	Koning: King	288
to Hoord	290	L	
Hope	267	to Lagge	295
Hole	304	Lalleby	255
Hound	289	Lane	295
to Huddle	290	Lanke	ibid.
Hulke	235	Lappe	234
Hunger	287	Last	ibid.
Hurdle	290	Larch	245
Hure: whore	292	to Laugh	257
		Lavish	295
to Jangle	293	to Lay	294
Jaw	271	Lead	299
Jole	265	Leafe: Leafing	297
Jerr	265	to Leve	297
		Levors	297
		Leve	297
		Leve	297

INDEX

66	Leffe	195	Mane	302
15	Left	195	Mantle: mantletree	
64	Left	297		275
65	Licwd	294	Many	305
85	Licke	295	Mara: more	195
74	Lickrith	294	to Marre	242
	to Lie	239	Marrow	299
84	Liegen: mentiri.	247	Mash	303
d.	Like: alike	265	Watch	258
d.	to Linger	224, 234	Wate	258, 302
9	Linke	296	Wede	304
3	to Lisper	297	Weale: farina.	306
4	to List	195	Weale: refectio.	311
5	Little	295	Weane	305
4	Locks	295	Weate	304
4	Loft	196	to Wert	302
8	to Look	296, 311	Wert	302
6	to Loose	296	to Welt	298
8	Loose strife	296	Wid: cum.	301
	to Lose	294	Widwife	299
5	Lopnes	296	Wighty	ib.
8	Lucke	ib.	Wikel, Wichel, &c.	194, 195
	Lucky	360	Wid	299
	Lampe	243	Wike	304
	to Lurke	297	Will	234
	to Lust	297	to Wince	299
	Lusty		to Wingle	298
	M		With mash	298
	Mad: madnesse	299	Woate	242
	Meftran: most	195	to Wocke	235, 257
	Maid	260	to Wole	298
	Maine	300	Woneth	200
	to Make	299	Woone	ibid.
	Malapert	317	Worgen	204
	Mall: mallus.	311	Wk 2	Wor-
	Man	300		

INDEX.

Marrow	203, 204	Begge	319
Moft	195	to Belt	ibid.
Mother	200, 201	Bert	317
to Moulder	298	to Bester	320
to Mourn	298	to Bett: pettish	320
Mouth	302	to Pickle	286
Mudd: muddy	298	to Pine	324
Murreine	298	to Pitch	319
Must: musty	ibid.	Pithy	315
Mustaches	234	Plash: plashy	316
to Muzzle	303	Plate	ibid.
N		to Play	318
Naught: naughty		to Plott	ibid.
	240	to Plow	315
Need	201	to Plundge	324
Needle	254	to Ply	318
Nettle	285	Pole	315
Niew	235	Pott	235
O		Por	315
Oke	245	Praise	323
Oker	235	Pranke	ibid.
One	250	to Prate	323
Orchard	235, 314	Pretty	317
Other	265	Procters: i.e. beggars	
Ought	313		320
Over	368	to Prole	266, 325
Downe	376	Proud	317
P		Proxy	321
Pail: milk-pail	316	Pudder	318
Pally	282	Puddle	ib.
Patch	316	to Purloine	325
Path	235	Q	
Part	243	Qualme	279
to Prep	309	Queane	288
Peer	322	Quena: Queene ib.	
		Quicke	

INDEX.

Quick	287	Rust	265
Quirke	278	S	
R		to Scamble	347
Racke	208	Scantnesse	202
Racket	ib.	Scarcenesse	202
Ragge	235	to Scatter	335
to Raile	244, 269	Scrap: Cheep	241
Raine	199, 235	to Scoffe	235, 257
to Raife	235	to Scoone	335
to Ramble	202	to Scranch	278
to Rapp	235	to Scratch	376
Rash	234, 328	Scritch	286
Rath: rather	307	to Scuffle	334
to Reach	309	Scurfe	277
to Reape	264	Scurby	ibid.
Red	267	Seares	350
to Rend	326	to Seeth	269
Rest	235	Shade	199, 258, 358
Rey	330	to Shake	354
Ridge	208	to Shime	355
Rind	330	to Sheare	293
Ripe	331	to Shed	335
to Rock	310	Shipp	235
Rod	235	Shirt	350
Roofe	307	Shoze	359
Rope	235, 327, 331	to Shobe	354
Roome	328	to Shuffle	334
Rough	359	to Shunne	354
to Row	264	Sic'e	358
Rudder	328	Sickle	271
Ruffe	332	to Sift	354
to Rue	244	Sigle: monile.	356
Rugge	326	Sinnell	359
to Ramble	202	to Sindge	267
to Runne	230	Sinne	358
		R h 3	Shifter

INDEX.

Sifter	201	Squeamish	279
Skle	199	Squimble	347
Skeermish	230	Squint	359
Skinne	251	Staffe	276
Skeettish	375	Stalke	336
Slacke	376	to Stalke	334
to Slink	243	to Stare	274
Sluggish	376	Starke; rigidus.	344
to Smeare	298	Starre	234
to Smite	341	to Starbe	344
Smugg.	207	to Stay	276
to Smut, or smutch	207	to Steale	344
Snoter: sapiens.	196	a Steer	350
Some	352	to Steer	359
Son	200	Stemme	336
Syn	337	Sterne: clavus.	359
Sparks	350	to Stepp	334
to Spatter	337	Steward	343
to Speake	265	Stewes	341
Specke	315	to Stew	342
to Speed: or succeed	339	to Sticke	338
to Speed: or hasten	338	Stiffe	240, 344
to Spend	339	to Stifle	333
Spindle	337	to Still	344
to Spinne	336	to String	338
Spinner: aranea.	337	to Stirre	331
Spone	ib.	Strobe	341
Spot	358	Stroole	350
to Sprowle	243	Storke	344
Spring	243	Storme	349
Spruce	317	Stout	ib.
		Strow: locus.	343
		Strowage	ib.
		to Straine	332
		Strappe	359
		to	

INDEX.

to Stretch	309	Throswen	274
Strife	358	Throswigen: pari. ib.	
to Stribe 348,	358	to Thumpe	360
Strong	344	to Tie	263
to Strout	343	to Tire	261
to Stroko	335	Tir	360
to Struggle	347	To (to eat, &c.)	197
Strumpet	304	Together	242
Strubble	340	to Toile	314
Stubbozne	344	Tole	361
Sparrow-hawk	350	Tongue	370
to Stusse	333	to Tolle	372
Stumpe	341	Tough	314
Sturdy	344	Towne	241
Sweet	205	to Trace	359
Sword	207	Tracke	259
Sythe	397	Trappe: lusus.	360
T		Trapper: decipula	363
to Take	262, 367	Tree	260
Tale	274	Trick	265
Talke	273	Trigg	ib.
Tall	362	Trigger.	350
Tang	ib.	Trimme	209
Tart	238	to Truck	364
Taunt	257, 362	True: truth	238
to Teach	262	Truepeny	262
Teate	235	Trulle	304
to Tell: dicere.	361	Tubbe	272
to Tell: numerare. ib.		Tumban	ib.
to Thaw	360	to Tumble	ib.
to Thaw: Thaw: mi-		to Thwart	262
nister.	350	to Thwart	277, 362
to Thimbe	262	Thop	398
Thynhold	310	V	
Thyng	274	Thidder	235
		Thibetund	

INDEX.

Unberend	251	whorish	235
Uncuth	288	wild	248
Undaunted	262	to wish	269
W		witt: witty	267
Wallen: errare.	250	wood	368
Wallen: bullire.	ib.	wozke	265
Wald: weald	368	wozld	314
Walnut	251	wote	267
to Ward: guard	310	to wound	310
Waren: wary	310	wzacke	330
Warne	283	to wzangle	269
warre	311	wzath	330
Water	199	wzetch	208
Weather	ib.	to wzite	329
to weabe	368	Y	
webbe	ib.	to Yawle	276
to weene: putare.	311	to Yawne	276
Weight	146	Yeare	267
to Weild	265	Yet	264
Well: puteus.	250	a Youth	271
Well: bene.	293	Ymeth: paupertas.	202
Wellen, vide Wallen.		Yvy	215
Wheele	265, 292	Z	
whole	235	zany.	358
Whore, vide Hure.			

FINIS.

235
248
269
267
368
265
314
267
310
330
269
330
208
329

276
276
267
264
271
202
15

58

REPRODUCED FROM THE COPY IN THE
HENRY E. HUNTINGTON LIBRARY

FOR REFERENCE ONLY. NOT FOR REPRODUCTION